

T Ü R K A R K E O L O J İ D E R G İ S İ

SAYI: XIII - 1

1964

Millî Eğitim Bakanlığı
Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü
tarafından yayınlanır

İ Ç İ N D E K İ L E R

<i>Alkım, Prof. Dr. U. Bahadır</i>	: İslâhiye bölgesi Araştırmaları ve Tilmen höyük kazısı 1963	5-17
<i>Aslanapa, Prof. Dr. Oktay</i>	: Kayseride Keykubadiye köşkleri kazısı 1964	19-40
<i>Bass, George F.</i>	: Underwater Excavations at Yassıada 1962-1963	41-51
<i>Djabedze, Prof. Wachtang Z.</i>	: Report an Archeological activites in the Vicinity of Antakya	53-55
<i>Kleiner, Prof. Dr. Gerhart</i>	: Die grabung in Milet in herbst 1963 ...	57-61
<i>Koşay, Dr. Hamit Zübeyr</i>	: Alacahöyük 1963 kazı raporu	63-95
<i>Mellink, Prof. Dr. Machteld</i>	: Report on the first campaign of Excavations at Karataş, - Semayük September 15 - Nowember 17, 1963	97-102
<i>Metzger, Prof. Dr. Henri</i>	: Fouille du Létôon en 1963	103-106
<i>Orthmann, Winfried</i>	: Ausgrabungen in Ilıca 1963-1964	107-113
<i>Öğün, Doç. Dr. Bâki</i>	: Teas kazıları 1963	115-121
<i>Puglisi, Prof. Dr. Salvatore M.</i>	: Second report on the Excavations at Aslantepe - Malatya	123-128
<i>Solecki, Prof. Dr. Ralph S.</i>	: An archeological reconnaisance in the Beyşehir - Suğla area of south western Turkey	129-148
<i>Farrand, William R.</i>	: Geology and physiography of the Beyşehir - Suğla depression, western, touros lake district, Turkey	149-154

İSLÂHİYE BÖLGESİ ARAŞTIRMALARI VE TILMEN HÜYÜK KAZISI (1963) **

Prof. Dr. U. Bahadır ALKIM

Gaziantep ilinin İslâhiye ilçesinin 10 km. kadar doğusunda bulunan Tilmen Hüyüğünde Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri Bölümünün iştiraki ile Türk Tarih Kurumu adına yapılmakta olan kazıların beşinci dönem çalışmalarına, bu yıl Prof. Dr. U. Bahadır'ın başkanlığı altında Mühendis-Topoğraf Ferit Koper, uzman Handan Alkim, Asistan Refik Duru, foto uzmanı Aziz Albek, desinatör Âkif Dâî stajiyer Halûk Abbasoğlu ve Yücel Ak-yürek'den kurulu bir heyet tarafından 2 Temmuz - 6 Eylül 1963 tarihleri arasında devam edildi.

1963 dönemi çalışmalarını üç ayrımda özetlemek mümkündür: II. kat sarayında geliştirilen kazı, D-Sondajında devam edilen çalışmalar ve İslâhiye bölgesindeki tarihî coğrafya araştırmaları.

I. SARAYDAKİ KAZI (Res. 1)

a) Mimari Safhalar :

Bundan önceki dönemlerde açılan kısımlar da dahil olmak üzere, sarayın meydana çıkarılan daireleri 63 × 78

m. lik bir alanı kaplamaktadır. 1962-döneminde saray üç esas evre (IIa, IIb, IIc) tesbit edilmiş ve bu mimarî evrelerin M.Ö. XVIII. yüzyıl ile XIII. yüzyıl arasında tarihlenebileceği tahmin edilmişti. 1963 mevsiminde ise ayrıntılı çalışmalar, Tilmen sarayının bu üç esas evresinden IIc'nin üç (IIc₃, IIc₂, IIc₁) ve IIa'nın ise iki (IIa₂, IIa₁) tâli safha geçirdiğini ayırdetme mümkün olmuştur. (Res. 2)

IIc'de: Sarayın en eski inşa devresi görülmektedir. Çekirdek bina bu evrede, geçen sene açılan kesim ile birlikte yaklaşık olarak doğu-batı istikametinde gelişmekte ve şehir sûruna (aş. bk. I, 4) güney yönünde kısmen yaslanmaktadır.

*IIc*₂: Bu evrede sarayın kuzey-doğu kesimine, IIc₃'ün güney ve batı duvarından faydalanılarak 10 × 16.5 m. boyutundaki bir bölüm dayanma suretiyle eklenmiştir. Üç hücreli olduğu anlaşılan bu ilâve yapının, hizmet işleri için kullanılmış olması muhtemeldir.

*IIc*₁: IIc₂'nin temelleri üzerinde görülen duvar kalıntularından anlaşıldığı üzere, bu evrede IIc -ilâve yapısının bir az daha genişletildiği farkedilmektedir; nitekim IIc -duvarlarının, IIc'nin temel kalıntularının üzerinde yer yer seyrettiği gözlemlenmiştir. (IIc₁ eklentisinin boyutu: 13.5 × 20 m.)

Hizmet işlerine tahsis edilmiş olduğunu tahmin ettiğimiz IIc ve IIc eklentilerinin büyük bir zaman fasılasını kapsadıkları anlaşılmaktadır.

** 1963 dönemi Tilmen Hüyük çalışmalarımızda Kazı kurulumuzun idari ve ilmi işleri için yardım ve büyük kolaylıklar sağlayan Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne, aynı Genel Müdürlüğün Şube Müdürlüklerine, Gaziantep Valiliğine, Millî Eğitim Müdürlüğüne, Ankara, İstanbul, Gaziantep Arkeoloji Müzeleri Müdürlüklerine, İslâhiye Kaymakamlığına, Belediye Başkanlığına, Mal-müdürlüğüne, Orman Bölge Şefliğine ve Yeliburzn köyü Muhtarlığına derin teşekkürlerimizi sunmayı zevkli bir borç saymaktayız.

Iİb: Bu evrede, aynı kuzey kesiminde dikdörtgen plânlı anıtsal bir blokun inşa edilerek eski saraya dayatıldığı müşahede edilmektedir. Ayrıca saraydan ayrı olarak yine kuzey kesiminde müstakil kil bir ufak yapı (muhtemelen şapel, aş. bk. I, b, I) ve kuzey-batı kesiminde de mutfak dairesi (aş. bk. I, b, 3) yine bu *Iİb* evresinde inşa edilmiştir.

Keramik kalıntılarına, küçük buluntulara ve geçen sene meydana çıkardığımız Suriye tipi mühür baskılı bullaya göre *Iİc*, *Iİc*, *Iİc* ve *Iİb* evrelerinin M.Ö. XVIII. - XVI. yüzyıla ait olabileceklerini muhtemel görmekteyiz; bahis konusu saray kompleksi büyük bir yangın ve tahrip sonunda kül yığını haline gelmiş olup bu olayın, Hitit kralı I. Hattuşil'in Halep seferi sırasında vuku bulmuş olması pek muhtemeldir.

IIa₂: Büyük saray harap olduktan sonra kurulan bu evrede artık eski sarayın (*Iİc*) güney kesimi — batı köşesindeki merdivenaltı yapısı müstesna — tekrar kullanılmamış ve fakat kuzey kesimindeki *Iİb* safhasına ait anıtsal blok bazı değişikliğe tâbi tutularak yeniden istimal edilmiştir. Böylece *IIa* evresinde sarayın boyutu 30 × 21.5 m.ye düşmüştür. *IIa*'nın M.Ö. XV.-XIV. yüzyıla ait olması mümkündür.

IIa₁: Bu devrede binanın plâni kesin olarak tespit edilememiştir. Çünkü daha geç devirlerdeki yapılar (meselâ iki safhalı Roma binaları) *IIa₁*'i fazlasiyle tahribata maruz bırakmıştır; iki kapı iri taşlarla örülerek kapatılmış ve bu suretle *IIa*'nın plâni değiştirilmiştir. Bu safhanın M.Ö. XIII. ve XII. yüzyılına veya muhtemelen daha geç bir devre (meselâ M.Ö. I. binyılının başına) ait olması mümkündür; keramik buluntuları, küçük eserler ve iri silindir mühür bu hususu desteklemektedir.

b) *Saray Kesiminde Yeniden Açılan Binalar* :

Beşinci dönemde saray kesiminde iki yapı ile bir bina kalıntısı açıldı.

1- *Birinci Yapı* (Res. 3-4):

Sarayın 4 m. kadar kuzeyinde olup dikdörtgen plânlı (14 × 6 m.) ve müstakil bir binadır; bu binanın taş temel kalıntısının yüksekliği yer yer 1 m.yi aşmaktadır. Gerek içine ve gerek etrafına düşen ve yangın sonucunda âdetâ tuğlalaşan kerpiç parçaları bu yapının üst duvarının kerpiçten yapılmış olduğunu göstermektedir. Ufak girişi doğu yönünde olan üç hücreli bu binanın bir şapel olması muhtemeldir; hücreleri bir birinin yanında ve aynı hizadadır. Gerek kot uygunluğu ve gerek mimarî benzerlik ve ufak buluntular bu binanın, en gelişmiş devresini temsil eden *Iİb* evresinde yapılmış olması fikrini telkin etmektedir.

2- *İkinci Yapı* (Res. 5):

Bu yapı, *Iİc* binasının batı duvarına yaslanan müstakil bir bina durumunu göstermektedir. Masif karakterli olup (ortalama duvar kalınlığı: 2.40 m) — Hüyükün güney yamacının başlangıcına rastladığı için — kuzey ve güney yönleri arasında 3 m.lik bir kot farkı bulunmaktadır. Dik dörtgen plânlı olup (boyutu: 20 × 28.5 m.) iki mimarî safha geçirdiği anlaşılmaktadır. Binanın açılması tamamlanmadığı için ancak üst (=daha yeni) safhasının kaba plâni alınabilmiş, alt (=daha eski) safhasının ise plâni henüz belli olmamıştır. Bu binanın eski safhasının, sarayın *Iİc*, yeni safhasının ise *Iİb* ile çağdaş olduğunu tahmin etmekteyiz. Batı kesiminde iki, ortasında yine iki odayı ihtiva eden ve doğu kesiminde de bir merdivenaltı yapısı bulunan bu masif yapının ilk safhasının organik bir giriş binası plânını göstermesi muhtemel ise de, çalışmalar bitirilmediği için bu hususta şimdilik fazla bir şey söylemeyi erken addetmekteyiz.

3- *Saray Müştemilâtına Ait bir Yapı Kalıntısı* (Res. 6-8):

Anıtsal sarayın 14 km. kadar kuzeybatısında meydana çıkarılmıştır. İçinde

bulunan yarım küre biçimli bir fırın ve bol çanak-çömlek parçaları bu yapının, sarayın mutfak dairesi olduğunu muhtemel kılmaktadır. Sarayın IIb evresi ile çağdaş olduğunu tahmin ettiğimiz bu binanın, gerek doğu ve gerek batı istikametinde geliştiği anlaşılmaktadır; güney duvarı harap olmuştur, sonraki devir yerleşmelerinin bu tahribe sebep olduğunu görmekteyiz.

4- *Sûr Kalıntısı* (Res. 9-10):

Sarayın IIc evresinin 6 m. kadar güneyinde meydana çıkarıldı. Sûrun alt-yapısı dış yönde dikdörtgen prizması şeklinde muntazam bazalt bloklarıyla örülüdür. Güneydoğu-kuzeybatı istikametinde 7.5 m. kadar devam ettikten ve bir kule köşesi teşkil ettikten sonra sûr, doğu-batı doğrultusuna yönelmektedir. Sûrun, dış yönünde desterevarî dişler yaparak seyretmesi bilhassa dikkat çekicidir (Doğudan batıya doğru: birinci dişin çıkıntısının kalınlığı 80 cm., ikincisinininki ise 40 cm.dir). Bilindiği üzere Eski Hitit devri askerî mimarisinde de mevcut olan (meselâ Alishar'da) ve Troya VI'da da kullanılmış olan bu dişli sûr sisteminin M.Ö. XVIII, yüzyılda Tilmen istihkâmında görülmesi mimarlık tarihi bakımından ayrı bir önem taşır. Mimarî işçilik, *Alalah* (=Tel Açana) VII'nin tekniğine pek benzemektedir. Ortalama kalınlığı 2.60 m. olan sûr, büyük bir ihtimal ile sarayın IIc evresinin güney duvarından seğirdim yerine veya sûr ile sarayın güney duvarı arasındaki dar sokağa açılan pencereler vasıtası ile ışık almaktadır; sûr temeli ile sarayın güney odaları arasında 6 m.lik bir kot farkının bulunuşu bu fikrimizi desteklemektedir.

Şu noktayı da bu vesile ile belirtelim ki, Tilmen Hüyüğün etrafını çeviren, kısmen M.Ö. muhtemelen II. binyılının sonuna veya M.Ö. I. binyılının başına ait olan ve biri doğuda, diğeri de kuzeyde iki dış-giriş binasını ihtiva eden ve tarafımızca daha ilk dönemlerde istikşaf ve

kısmî araştırılması yapılan sûr ile bu dönemde açtığımız sûr arasında bir ilgi yoktur. Bu husus ise, Tilmen Hüyüğün muhtelif devirlerde muhtelif istihkâm sistemine sahip olduğunu açıklamaktadır. Gelecek dönemde bu dişli sûrun seyrini yer yer takip ederek durumunu aydınlatmayı düşünmekteyiz.

II. D-SONDAJINDAKİ ÇALIŞMALAR (Res. 11)

Tilmen Hüyüğün M.Ö. II. binyıldan önceki kültürlerini araştırmak amacıyla sarayın dış avlusu içinde geçen sene açılmasına başlanan ve henüz ana toprağa ulaşılmamasına rağmen yedi mimarî seviye tespit edilen (IIIa, IIIb, IIIc, IIId, IIIe, IIIf, IIIg) sondaj çukuru (= D-Sondajı) bu dönemde hem genişliğine ve hem derinliğine geliştirildi (Çukurun ortalama boyutu: 17.5 = 16 m.) Yeniden eskiye doğru, bu seviyeleri karakteristik buluntuları ile birlikte kısaca açıklayalım:

IIIa (Res. 12): Sondaj alanının kuzeydoğu kesiminde II. kat sarayının avlu zemininin 15 cm. kadar altında olan bu safhaya ait ikinci bir duvar kalıntısı (uzunluğu: 7.5 m. genişliği: 0.70 m.) meydana çıkarıldı. Aynı alanın batı kesiminde geçen sene bulunan 3 metre uzunluğundaki duvar kalıntısının batı istikametinde 5 m. daha uzadığı görüldü ve II. kat sarayı yapılırken IIIa'nın fazlasıyla tahrip edildiği ve sarayın dış avlusunu doğu-batı istikametinde kateden su kanalının bir yanının, IIIa'nın ufak taş döşemeli zemininin güney kesimine dayatıldığı müşahede edildi.

IIIb (Res. 13): IIIa'dan bir yıkıntı ile ayrılmaktadır. Alanın kuzey-doğu kesiminde geçen sene açılmış olan kısım büyütülerek bir binaya ait dikdörtgen plânlı bir odanın (Res. 14) taş temel duvarı kalıntıları meydana çıkarıldı. Boyutu: 2.5 × 4.5 m., batı duvarının kalınlığı: 1.25 m., doğu duvarının kalınlığı: 0.90 m.)

IIIa ve IIIb'nin çanak-çömleğinin çoğunluğunu Suriye ve Habur tipi adı ile tanınan boyalı keramik teşkil etmektedir. Stratigrafik verilere ve keramik çeşidine göre IIIb ile IIIa'nın M.Ö. XIX. yüzyılın ilk yarısı ile XVIII. yüzyılın ilk yarısı arasındaki bir devreye ait olduğunu tahmin etmekteyiz.

IIIc (Res. 15): IIIb'den bir yangın tabakası ile ayrılan bu safhada Tilmen Hüyüğün ve dolayısıyla Islâhiye ve bölgesinin bir istilâya maruz kaldığını tahmin etmekteyiz. Bir önceki evrede (IIId) başlayan açık portakal renginde ayaklı meyve tabağı profilli keramik örnekleri bu safhadada da devam etmektedir. Sondaj çukurunun doğu kesiminde tazyik edilmiş topraktan yapılmış bir döşeme, kuzey-batı köşesinde bir odanın güney kesimi, batı yönünde — kuzeydoğu-güneybatı istikametinde seyreden — bir duvar ve güneydoğu köşesinde de yine bir odanın kuzey-batı köşesi meydana çıkarıldı. Alanın merkezinde ve doğu kesiminde bulunmuş olması muhtemel yapılar, üst safha binalarının inşası esnasında tahrip edilmiş olmalıdır. Bütün bu kalıntılar, IIIc evresinde önemli yapıların mevcut olduğuna işaret teşkil etmektedir.

IIId (Res. 16): IIIc'den ince bir yangın tabakası ile ayrılan bu safha, 1961 yılında saray iç-avlusunun zemininin altında bulunan "M-3 mezarı" ile aynı seviyededir. Bu safhada Tilmen Hüyüğün önemli bir iskâna sahne olduğunu görmekteyiz. Gerek sondaj alanındaki mimarlık kalıntıları ve gerek küçük buluntular bu hususu doğrulamaktadır.

Boyalı çanak-çömlek parçaları bu evrede azalmıştır. Ağır dönen çarkta yapılmış ve üzerleri perdah dolayısıyla yol yol parlaklaşmış keramik hâkim durum göstermektedir. IIId-IIIc safhalarının M.Ö. XXII.-XXI. yüzyıllarına ait olduğunu zannetmekteyiz (Eski Bronz III,3 Orta Bronz I,₁)

IIIe (Res. 17): IIId'den bir yıkıntı ile ayrılan bu seviye, Hüyüğün tepesine nazaran 6.5 - 7 m. aşağıda bulunmaktadır. Sondaj alanının güney ve doğu kesimlerinde bu evreye ait yapıların taş temel kalıntılarına (Res. 18) ve alanın orta kesiminde ise, ortalama 1.70 m. derinlikte olan iki silo S₁, S₂) meydana çıkarıldı.

Küçük buluntu ve keramik analogjisine göre bu safhanın M.Ö. XXIV.-XXIII. yüzyıla tarihlenmesi muhtemeldir. (Eski Bronz III 2).

III f (Res. 19) Mimarlık kalıntıları (meselâ plân veren altı hücre), IIIe'den kalınca bir yangın tabakası ile ayrılan bu safhada Tilmen Hüyüğün önemli bir yerleşmeye (Res. 20-21) sahne olduğunu göstermektedir. Keramik çeşidi ve geçen dönemde bulunmuş olan düğme şeklindeki taş damga mühür, bu seviyenin M.Ö. XXV. yüzyıla aidiyetini mümkün kılmaktadır. (Eski Bronz III,₁).

IIIg (Res. 22): Sondaj alanının batı yarısında inilen bu seviye, IIId'den kalın bir yangın tabakası ile ayrılmaktadır. IIIg'de, beş silo (ortalama çapları: 1.75-2.25 m.) ve bir odanın kuzey kesiminin üç duvarı meydana çıkarıldı. Örneklerine bol miktarda Tell Brak ve Tell Chagar Bazar'da da rastlanan ve "Sargonid çanak çömlek" adı ile tanınan gri renkte oluklu keramik parçalarının Tilmen'in bu seviyesinde bulunması, Mezopotamya-Amanus bölgesi münasebetlerinin tarihî seyri için önemli sonuçlar vermektedir. Bu kategoriye giren keramik arasında gri renkte olanlarının az, kırmızı renkte olanlarının ise çok miktarda Tilmen'de görülmesi ayrıca dikkati çekmektedir. IIIg'yi Eski Bronz Çağının ikinci devresinin sonuncu evresine tarihlemekteyiz (Yaklaşık olarak M.Ö. XXVI. yüzyıl).

IIIh: Dar bir alanda inildiği için bu seviyeye ait her hangi bir mimarlık kalıntısına rastlanmadı. Bu safhanın keramiği esas itibarıyla IIIg'ninkine benzemektedir. İçinde bir kaç Sargonid çanak çömlek

parçası da bulunan bu evrenin Eski Bronz II,2 veya Eski Bronz II,3'e ait olması muhtemeldir.

Amuk bölgesi tarih öncesi kültürleri ile Tilmen Hüyüğünün sondaj sonuçlarını karşılaştıracak olursak Amuk H-I-J'nin Tilmen'deki IIIh, IIIg, IIIf, IIIe ve IIId'ye tekabül ettiğini söyleyebiliriz.

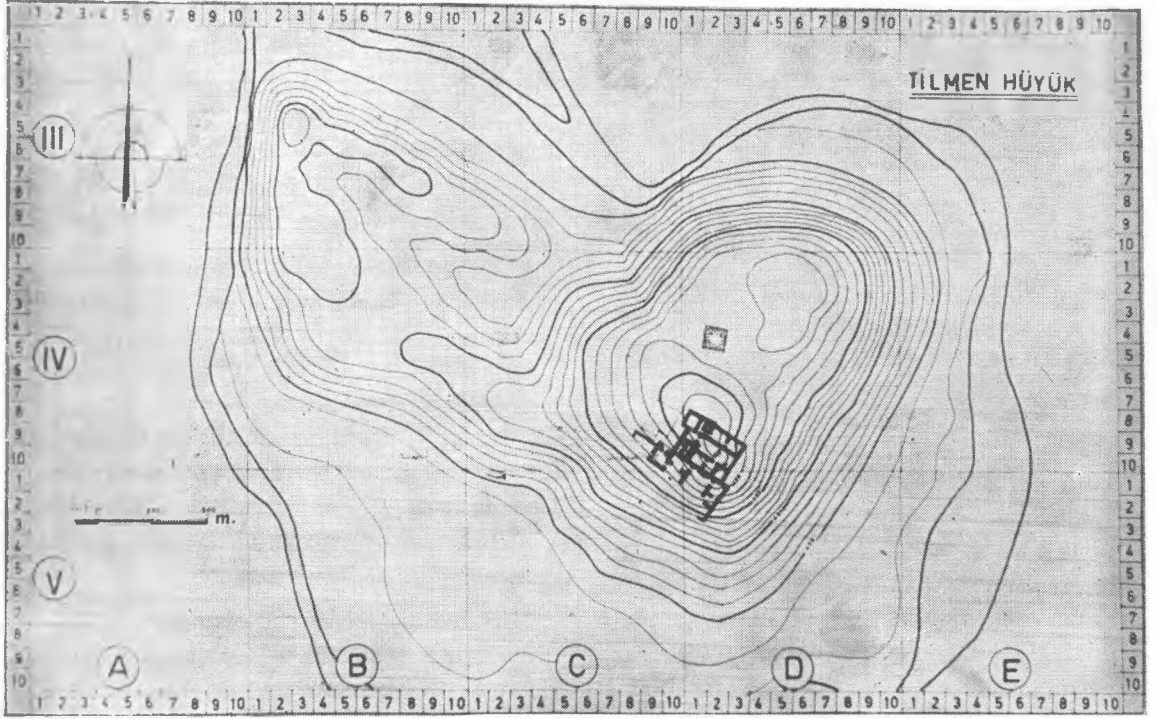
III. İSLÂHIYE BÖLGESİNDE TARİHİ COGRAFYA ARAŞTIRMALARI

Amanos Dağlarının (Nur Dağları, Gâvur Dağları) kuzey kesiminde "Arslanlı Bel", güney kesiminde ise "Beylân" (=Belen), bilindiği üzere, iki esas ve tarihî yola geçit vermiştir. Ancak bu iki geçit arasındaki kesimde bulunup yine Amanos'ların doğu-batı irtibatını sağlayan ve fakat yol verme imkânları daha sarp ve daha güç olan bir kaç geçiş yeri daha mevcuttur. Bu tâli dağ yollarından biri İslâhiye bölgesini Kilikya'ya bağlamaktadır ki 1963'de bunu gözden geçirip gidişini izledik (Res. 23-25). Yolun seyri

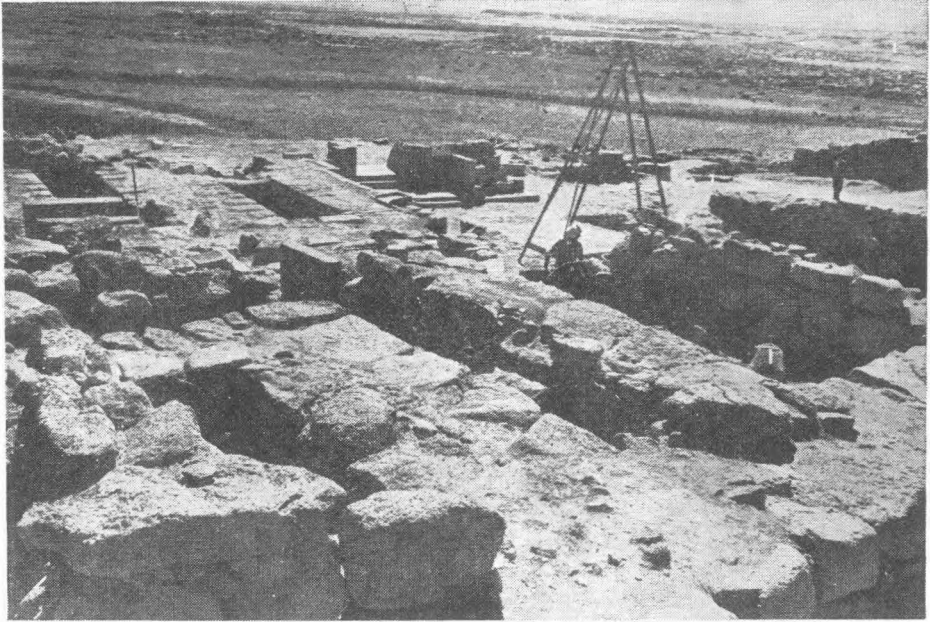
şöyledir: İslâhiye - Kırıkçalı - Hartanlı-Kerküt - Tandır - Demiroluk Beli-Hinzır Yaylası - Üçgöz - Erzin (Yol uzaklığı: 70 km., kuş uçuşu uzaklığı: 40 km.) Demiroluk Beli'nin deniz yüzeyinden yüksekliği 1760 m. olup tam geçit yerinde ve doğu yamacında heybetli sedir ağaçları vardır (Res. 26).

Amanos'ların bu kesimindeki dağ yollarından ikincisi Hassa ile Dört Yol arasında bulunup Arslanlı Bel ve Beylân geçitleri tutulduğu vakit kullanılan yolların daha az sarp olanıdır ki, güç şartlar zuhur ettiğinde Assurlular tarafından aşılmış olması çok muhtemeldir. Gerek bu dağ yolunun ve gerek diğer bir kaç tâli yolun incelenmesini 1964 yılı çalışmalarımıza bıraktık.

Gelecek dönemlerde gerek tarihî coğrafya araştırmalarımızın ve gerek Tilmen Hüyüğündeki kazılarımızın geliştirilmesi ile İslâhiye bölgesinin iskân tarihi ve kültürü ile ilgili konuların aydınlatılması için belgelerin çıkmakta devam edeceğini ummaktayız."

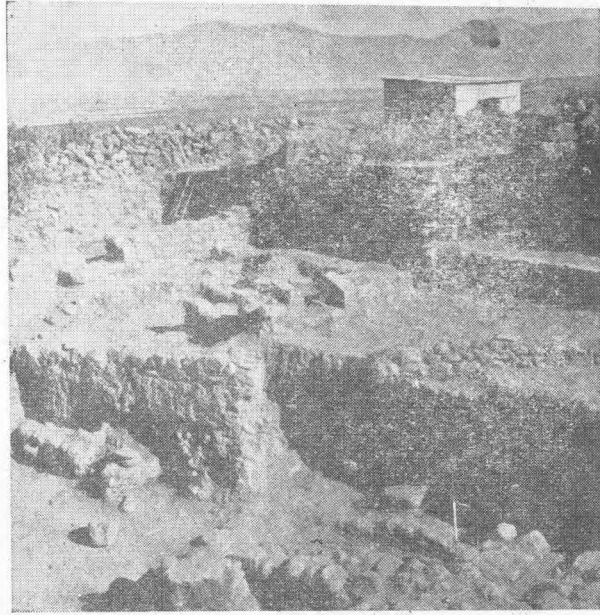
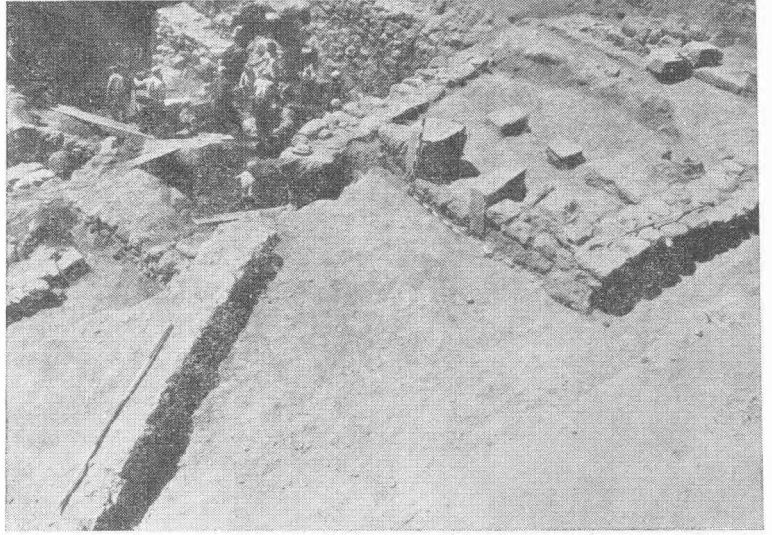

Res. 1 Topografik plân ve II. kat Sarayı (Plâna 1962 dönemi sonuçları işlenmiştir)

Res. 2 İkinci Kat Sarayının batı kesimi. (Ön plânda II. b. evresi, arka plânda II c evresi yapıları)

Res: 6 II. kat sarayının kuzey - doğusunundaki yapının açılan kısmı (Mutfak dairesi?)

Res: 7 Aynı yapının güney - doğudan görünüşü (ön plânda D sondajından bir kesim, arka plânda kazı sırasında teknik işlerin yapıldığı portatif kulube)

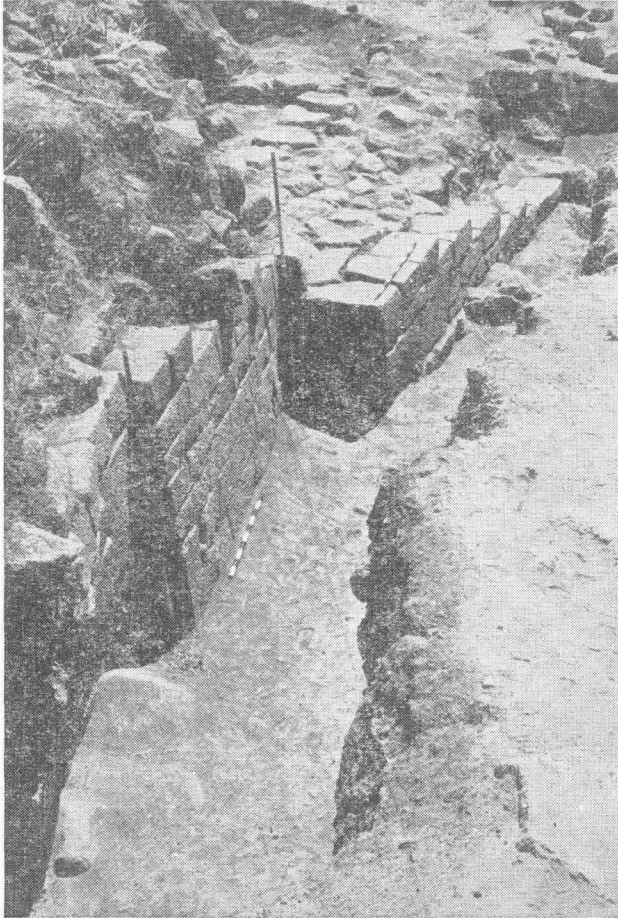
Res: 8 Aynı yapıya yakından bir bakış. Odanın içinde fırın görülmektedir

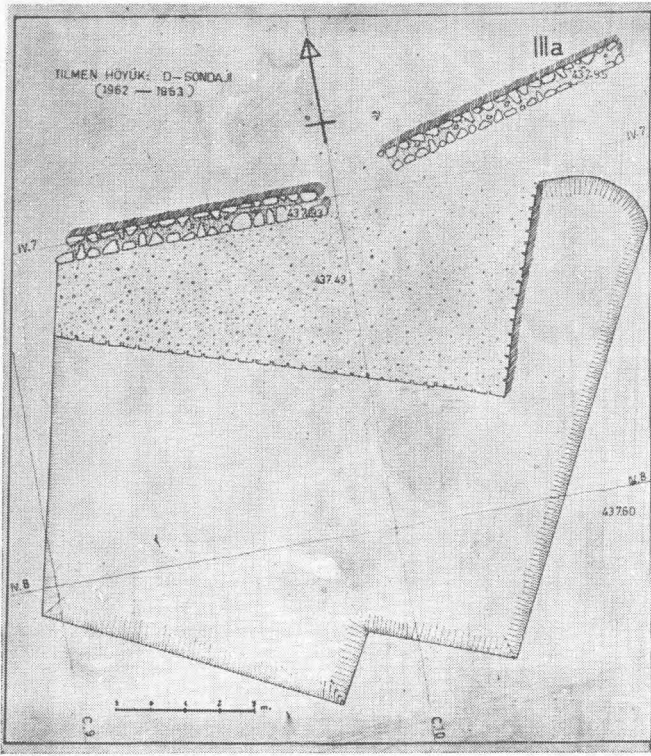
Res: 9 II. kat Sarayının Güney bitişiğindeki surun açılışına başlarken

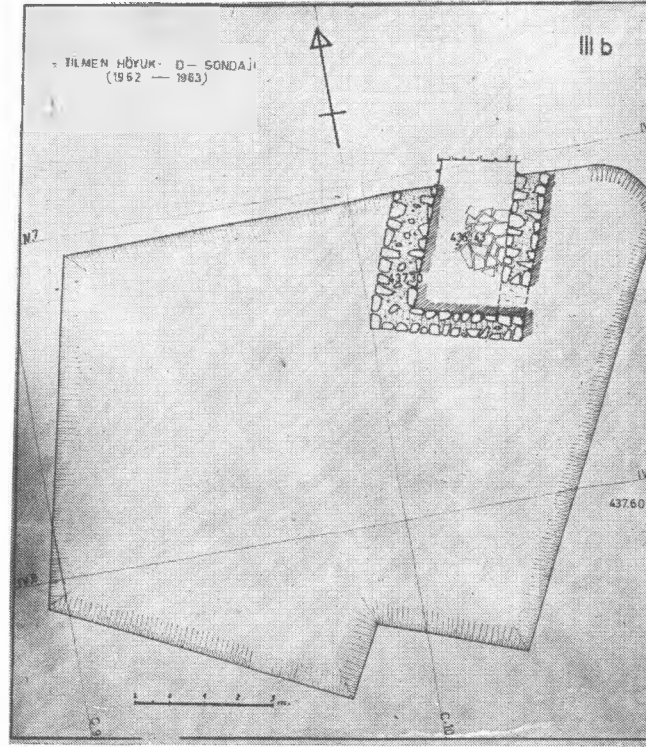
Res: 11 D. Sondajının genel görünüşü. Arka sağ plânda II. kat sarayının kuzey kesimi

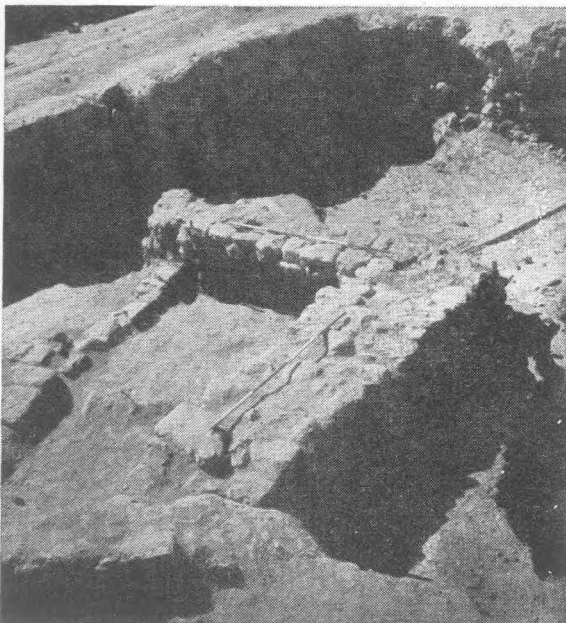
Res: 10 Aynı surun kısmi açılıştan sonraki durumu

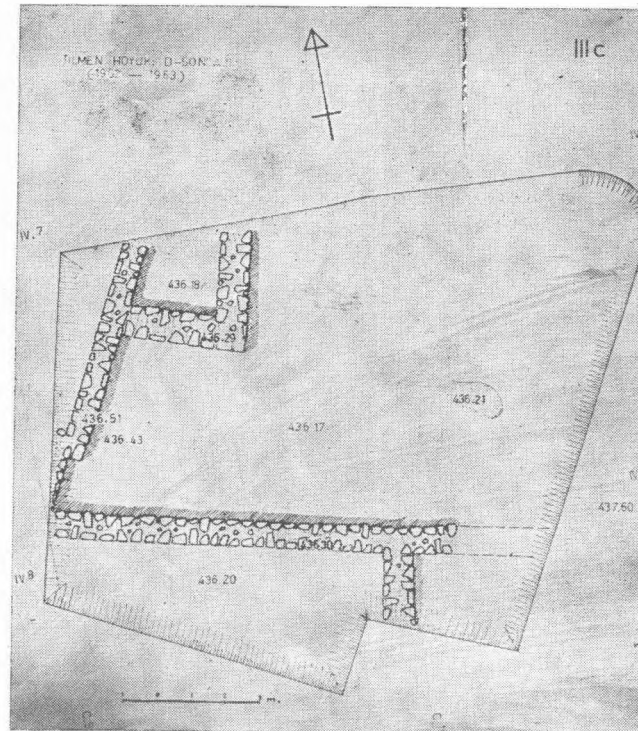
Res. 12 D. Sondajı III a çevresindeki mimari kalıntılar

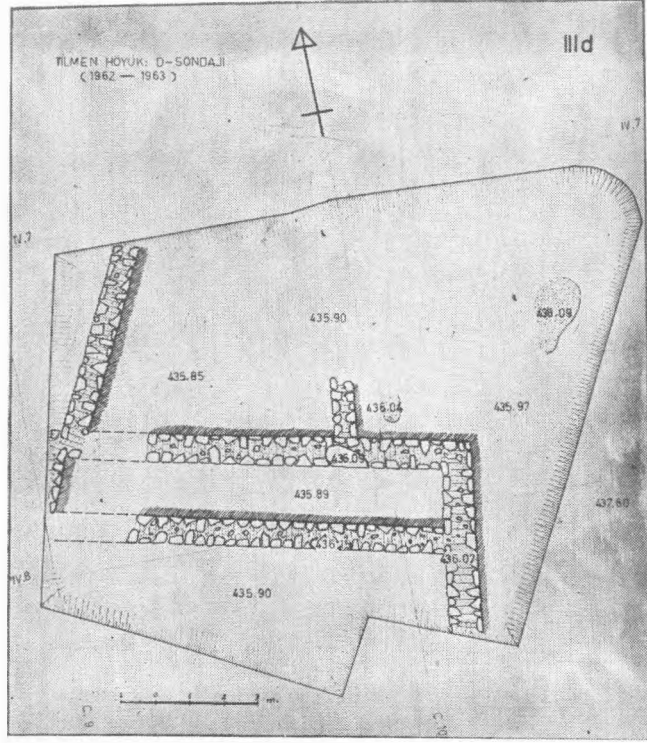
Res. 13 D. Sondajı III. b evresindeki mimarlık kalıntıları

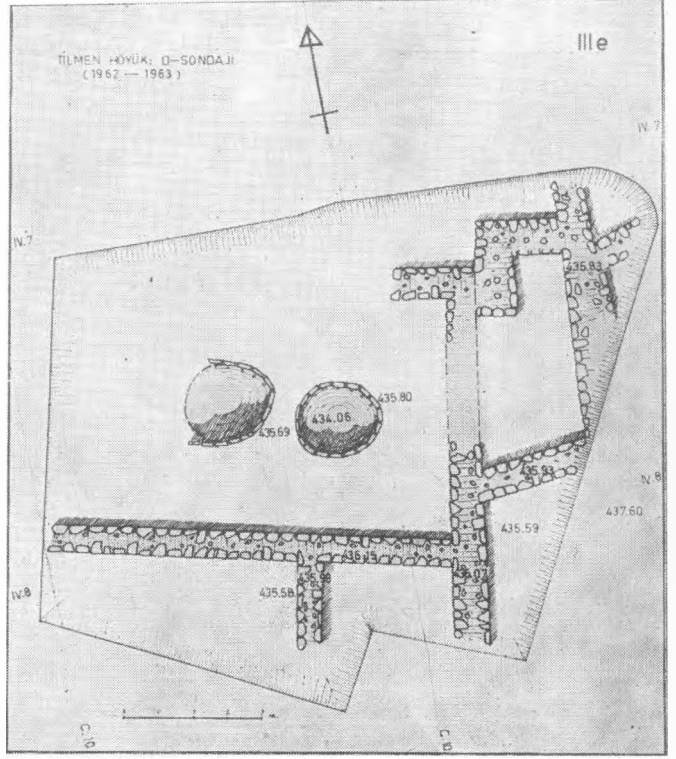
Res. 14 D. Sondajı evresindeki duvar kalıntılarının güney-batıdan görünüşü

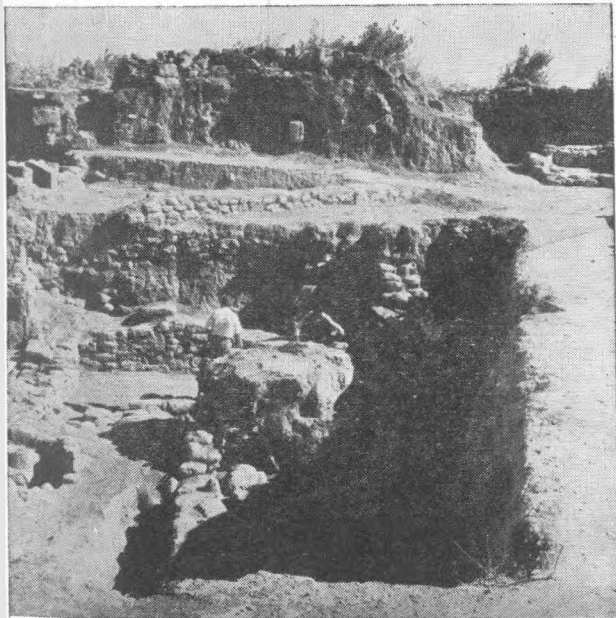
Res. 15 D. Sondajı III c evresindeki mimarlık kalıntıları

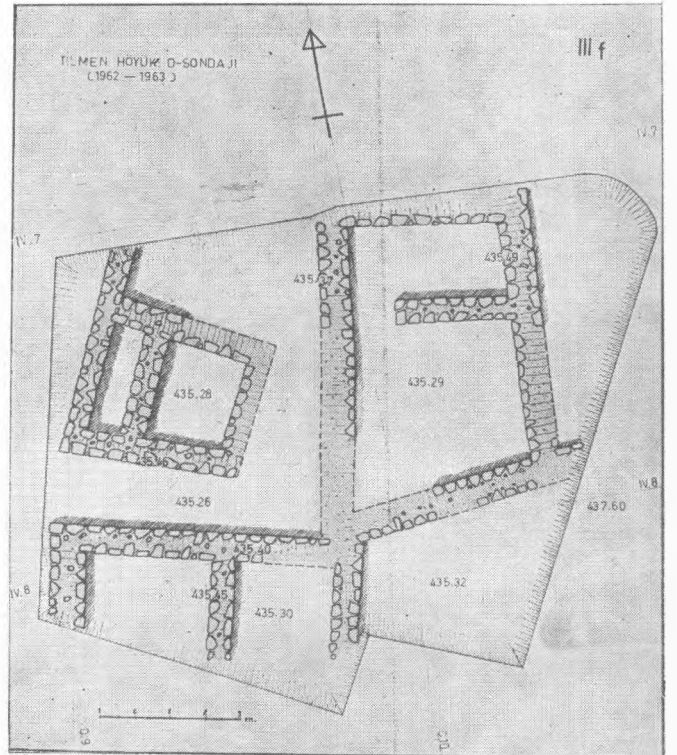
Res. 16 D. Sondajı. III d evresine ait mimarlık kalıntıları

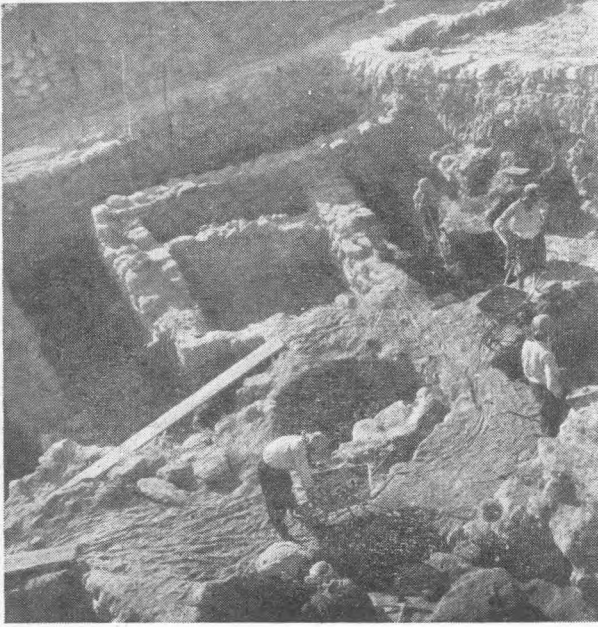
Res. 17 D. Sondajı III e evresindeki mimarlık kalıntıları

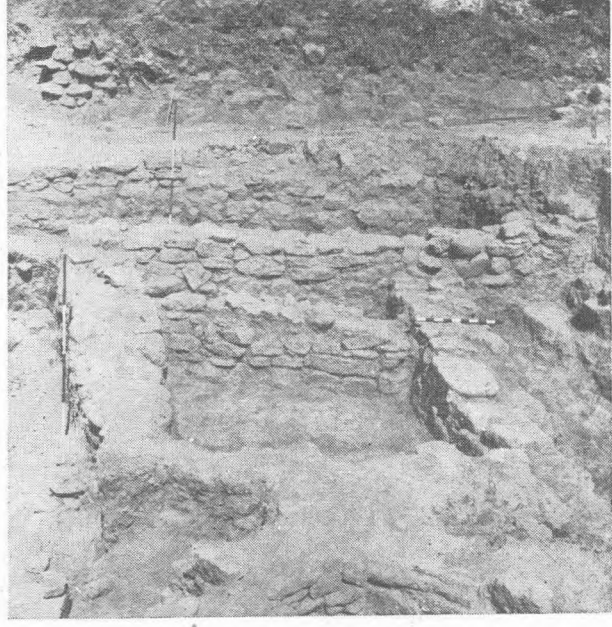
Res. 18 D. Sondajı III e mimarlık kalıntılarının görünüşü. Çukur içinde ortasındaki yükseklikteki döşeme III. c evresine aittir.

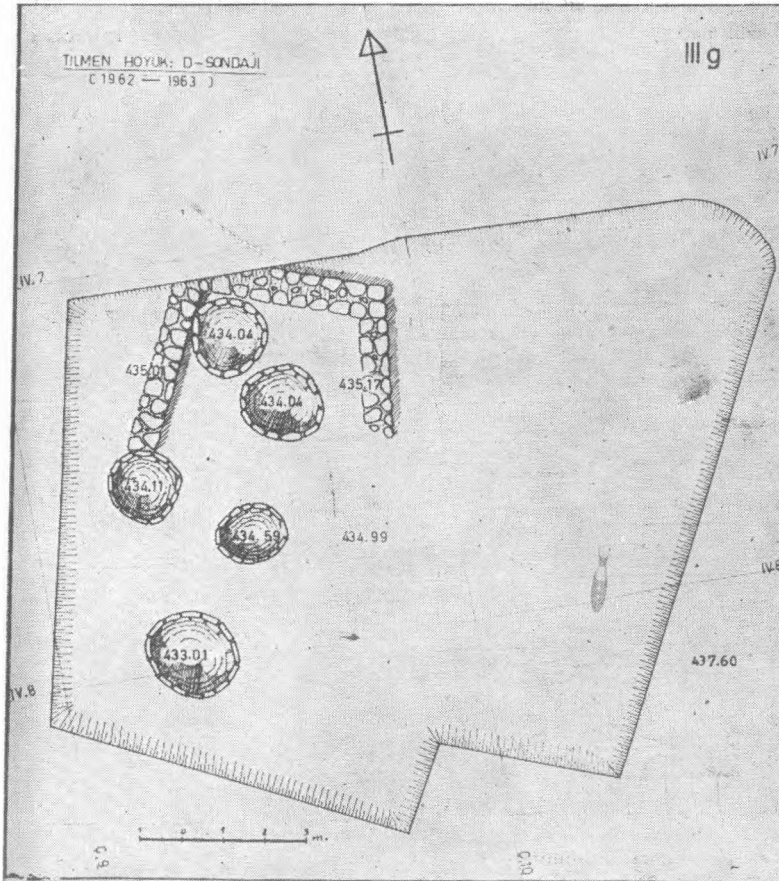
Res. 19 D. Sondajı III f evresinin mimarlık kalıntıları

Res: 20 D. Sondajı. Alanın kuzey-batı kesimindeki duvarların açılışı

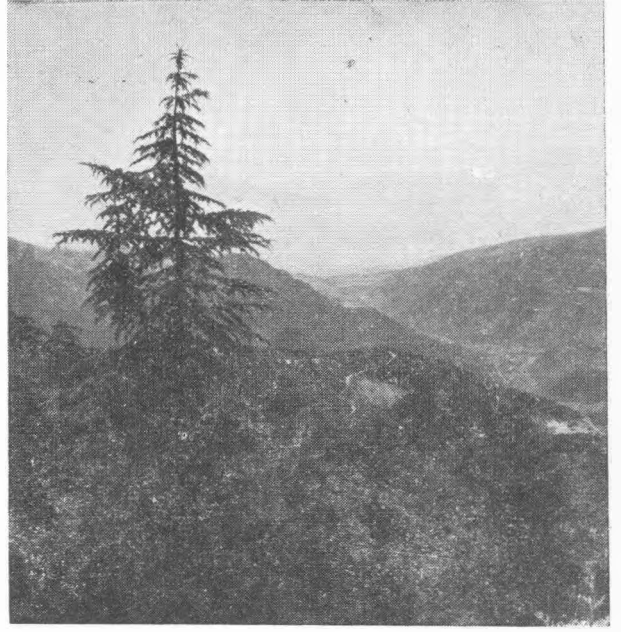
Res: 21 D. Sondajı. Aynı duvarların açıldıktan sonraki görünüşü

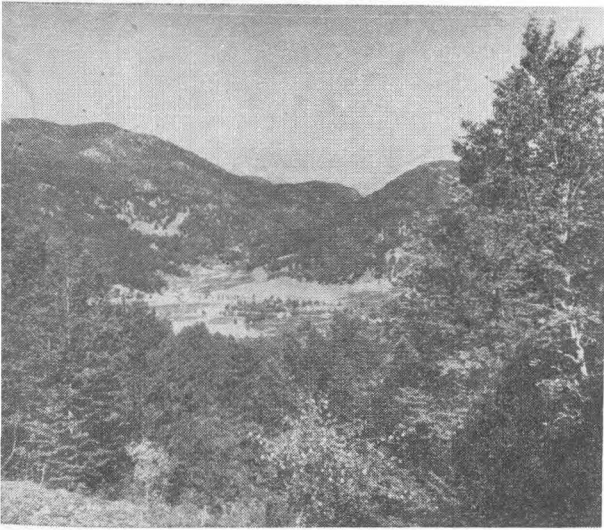
Res: 22 D. Sondajı. III g. evresindeki duvar kalıntıları ve silolar.

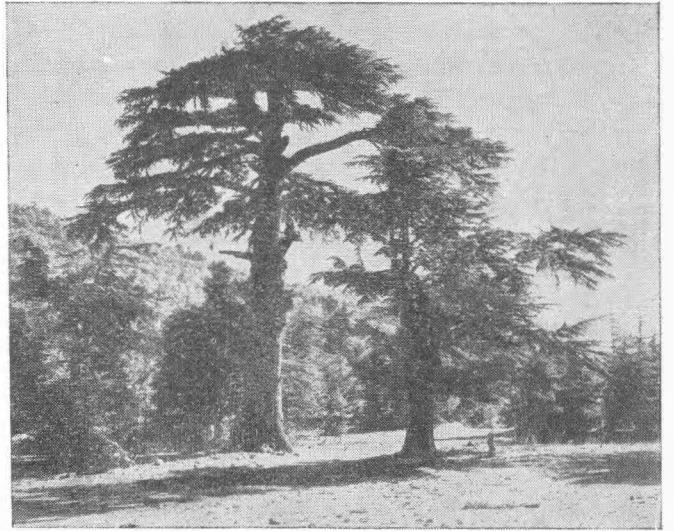
Res: 23 Islâhiye - Erzin arasında Amanus dağlarındaki demiroluk beli üzerinden geçit veren yolun doğu yönü (Haltanlı- Tandır arasındaki vadi)

Res: 24 Amanus dağları Demiroluk belinden Islâhiye ovasına bakış.

Res: 25 Amanus dağları Demiroluk belinin doğu yönünden Hınzırlı Yaylasına iniş

Res: 26 Amanus Dağları Demiroluk Belindeki Sedr ağaçları.

KAYSERİDE KEYKUBADIYE KÖŞKLERİ KAZISI (1964)

Prof. Dr. Oktay ASLANAPA

Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü adına yapılan bu kazı daha önce Zeki Oral tarafından başlanan sondajların devamı olarak ele alınmış ve 23-27 Haziran tarihleri arasında devam etmiştir¹.

Belletende çıkan makalesinde Zeki Oral dört kemer üzerine çapraz tonoz yapısı olan küçük köşkün, parça halinde iki çini levhanın resimlerle köşkün plânını yayınlamıştır. Burada Keykubadiye'nin yeri belirtilip tarihi kaynaklarda bu konudaki bilgiler sıralanmış, bunlara göre köşkün 621-623 (1224-1226) yıllarında yapılmış olması lâzım geldiği tahmin edilmiştir. Aynı yazıda burada bir araştırma ve kazı yapılması lüzûmuna da işaret edilmektedir.

İlk olarak Sultan Hanların avlusu ortasındaki köşk mescitlerin öncüsü gibi görünen küçük köşk yapısı üzerinde çalışmalara başladık. (Resim 1) Kuvvetli hava etkisi altında taş işlemleri aşınarak silinmiş olup yalnız bir tek taş üzerinde kalan örgülü geçme dekorundan tam fikir edinilebilmektedir (Resim 2). Üst katı olduğunu gösteren herhangi bir işarete rastlanmamıştır. Güney tarafında görülen merdiven basamakları her halde düz toprak dam örtünün üstüne çıkmak için kullanılmış olmalıdır (Resim 3). Hâlen yerden yüksekliği üç metreden biraz fazladır. Çapraz tonoz ortada sekiz dilimli

bir kilit taşıle nihayetleniyor (Resim 4). Zeki Oral tarafından çizilmiş olan ilk plânın pek az farkla doğru olduğu görülmüştür (Plân 1). Bu yapının kemer ayakları içten ve dıştan yanlara ve derinliğine kazılmış taş temeller ve firûze sırlı küçük çini parçalarından başka birşey bulunamamıştır. Bir metre derinlikten sonra bol miktarda su çıktığından kazıya devam edilememiştir.

İkinci kazı bunun elli metre kuzeyinde yarımada şeklinde göle uzanan etrafı bataklık ve sazlarla çevrili bir tepede yapılmıştır (Resim 5). Bitki örtüsü ve molozlar temizlenince altından kesme taşlar ve tonoz yıkıntılarıyla bir yapı kalıntısı meydana çıkarıldı (Resim 6). Kazıya devam edilince bunun duvarlar üzerinde birbirine paralel üç tonozlu küçük bir köşk olduğu görüldü (Plân 2). Arakada kalan geniş tonozun zelzeleden yıkıldığı anlaşılıyor. Bunun önünde daha dar ikinci bir tonoz, sonra göle bakan ve önü açık olması lâzım gelen sahil terası gelmektedir (Resim 7). Burada yedi yuvarlak dilimli taştan bir platform göze çarpıyor ki arkadan ve yanlardan 2.40 m. uzun ve 1.60 m. geniş dikdörtgen kısma birleşik yekpare bir blok halindedir (Resim 8). Burasının bir balkon veya kayıkların rahatca yanaşması için iskele (rıhtım) olduğu tahmin edilebilir. Sağ tarafta dikdörtgen biçiminde küçük bir çıkıntı daha vardır. Yekpare blok üzerinde solda arkada bir kenarı yükseltilmiş ortası yuvarlak bir delik belki de rıhtıma yanaşan kayıkların bağlanacağı direk yuvası olarak düşünülebilir (Resim 9). Bu

1) Zeki Oral, Kayseride Kubaydiye sarayları T. Tarih Kurumu Belleten XVII (1953) s. 501-517 8 resim.
Kurt Erdman, Seraybauten des dreizehnten und vierzehnten Jahrhunderts in Anatolien. Ars Orientalis III 1959 s. 85 Abb. 11.

delik içinde çok küçük parçalar halinde buraya sonradan atılmış firûze ve lâcivert sır üzerinde perdahlı, ve firûze sır altına siyah dekorlu çiniler de bulunmuştur.

Bu ön kısımda arka duvarın döndüğüne ve tonoz başlangıcına işaret eden kalıntılar belli olmaktadır. Üstünün yarım tonoz veya önü açık kalacak şekilde koruyucu bir örtü ile kapalı olması lâzım geliyorsa da bunun nasıl gerçekleşeceğini tasavvur etmek zordur. Plânda bu kısım ancak uzak bir tahmin olarak çizilmiştir.

Yedi dilimli çıkıntı önden biraz derinleştirilince her dilimin altında iki mukarnas işleme meydana çıktı ki buranın sonradan dolmuş olduğuna işaret etmektedir (Resim 10). Bu derinlikte arka kenarla bitişik köşede koyu renkli sert taştan kalın sekizgen künk biçiminde çok muntazam yontulmuş bir taş bulunmuştur. Bir tarafı kare, bir tarafı sekizgen delikli fakat ortası dolu olup delikleri birleşmeyen bu taşın nerede ve ne için kullanıldığı anlaşılamamıştır.

Üçüncü ve en önemli kazı dört kemerli köşkün yüz metre kadar güneyinde iki takviye kemerli, önü ve arkası yıkılmış bir tonoz kalıntısının bulunduğu yerde ele alınmıştır (Resim 11). Elli yıl önce burasının bir cami olarak kullanıldığı anlatılmaktadır. Hafif sivri kemerli tonoz kalıntısının batı kısmında kazıya başlanınca tonozun devamı ve giriş yerini belli eden duvarlar ortaya çıktı. Ayakta kalan tonozun hemen önünde görülen duvar sonradan görülmüştür (Resim 12). Zeminde iki künk sırasının yerleri bellidir. Giriş yerinin sağında bir merdiven dış koridora götürmektedir. Burada zemin, tuğla döşelidir. (Plân 3).

Kuzey batıdan tonozla bitişik olarak çok kalın duvarlarla çevrili küçük kare bir mekân ortaya çıkarıldı. Burasının, içinde 20 x 20 cm. boyutlu tuğlalardan bir ocakla mutfak olduğu anlaşıldı (Resim 13). Mutfağın etrafı koridorlarla çevrili olup bir köşesinden tonozlu mekâna bağlanmaktadır.

Tonozdan göle doğru uzanan saha kazılınca diğer iki ön mekânın duvarlarından kalan izler bulundu (Resim 14). Göle doğru duvar izleri kaybolmuş güney tarafta da bunlar tamamen silinerek takip edilmeyecek hale gelmiştir. Tonoz'un arkasında kazıya devam edilerek arka cephe tamamlanmış ve doğuya doğru dikdörtgen şeklinde büyük bir mekânın mevcut olduğu anlaşılmıştır. (Resim 15). Fakat burada duvarlar çok daha bozulmuş ve yer yer yıkılmış olduğundan güçle takip edilebilmiştir. Bu köşke ait olması gereken geometrik yıldız ve geçmelerden daire şeklinde işlenmiş bir taş yakındaki bir evin bahçesinde bulunmaktadır (Resim 16).

Kazı esnasında yıkıntılar arasında dağınık halde çini parçaları ele geçirilmiştir. Bunların hiçbiri yerinde kalmayıp yıkıntılar arasına dağınık şekilde dökülmüş olduğundan çini kaplamaların nerede ve nasıl kullanıldığı anlaşılamamıştır. Çinilerin en çok bulunduğu yer ön mekânda duvarların tamamen kaybolduğu güney taraf oldu. Bunun dışında mutfağın etrafını çeviren koridorlarda ve arkadaki dikdörtgen büyük mekânın arka duvarı önünde de çini parçaları bulundu.

Çiniler iki ayrı grup halinde toplanabilir. Bunlardan birinci grup Zeki Oral'ın da bir parçasının resmini yayınladığı levhalardandır (Resim 17). Sır altına koyu mavi, firûze ve patlıcani renk dolgularla beyaz geometrik yıldız ve örgülü geçmelerden ibaret bir dekor meydana getiriyor (Resim 18). Konturlar bazan siyah bazan koyu yeşilimtrak olarak belirtilmiştir. Bazan köşede lotusu andıran bir bitki motifi de yer almıştır (Resim 19). Bu çeşit çiniler Keykubadiye kazısından önce de biliniyordu². Konya Alâettin Kümbedinde lâhitler üzerinde ve bilhassa, Sivas'ta Keykâvus 1. in Şifaiye medresesinde lâhit üzerinde bu çeşit çinilerden zengin bir dekor vardır. (Resim 20-21)

2) Kurt Erdmann, Neue Arbeiten zur türkischen keramik Ars Orientalis V 1963 s. 199.

Konya'da Şerafeddin camiinin dış duvarlarında kesme taşlara gömülmüş olarak bu çeşit çinilerden bir kaç parça görülüyor (Resim 22). Konya Karatay müzesinde de iki küçük parça saklanmaktadır. Akşehir'de Sarayaltı mevkiinde bir temel kazılırken çıkan çiniler müze, koleksiyonları, arasına alınmıştır. Bunlar arasında iki kırık parça da büyük yıldız motiflerinin ortasında aynı şekilde beyaz geometrik geçmelerden bir dolgu olduğu anlaşılmaktadır (Resim 23). Fakat yıldızların çevresi ince yazılar ve dış tarafları kıvrık dallarla çevrili yapraklardan meydana gelmiştir. Renkler de farklıdır.

Keykubadiyede bulunan birinci grup çinilerin motifleri Selçuklu taş işlemlerindeki geometrik örgülü geçme tezyinat ile çok benzerlik gösteriyor. (Şema 1-4) Buna karşılık ikinci grubu meydana getiren çiniler parlak firûze sır altına siyah olarak ince spiral kıvrık dallar, çok kalın konturlarla çevrili geniş şeritlerden ibaret tezyinatla Selçuklu sanatında daha önce tanımadığımız motifler olarak görülüyorlar (Resim 24-25).

Firûze sır altına siyah dekor Selçuklu çinilerinde ve keramiğinde klâsik bir görünüştür. Burada görülen yenilik renk bakımından değil tezyinat olarak karşımıza çıkıyor. Çok büyük levhalardan kaldığı anlaşılan bu kırık parçalar kompozisyonun tamamlanmasına pek imkân vermemektedir.

Ancak bazı tahminlerle tezyinî şemanın umumî manzarası şematik olarak gösterebilir (Şema 5-6). Birinci grup çinilerin Selçuklu taş işlemlerindeki geometrik örgülü geçme tezyinat ile çok benzerlik gösterdiğine işaret etmiştik. Bu ikinci grup çinilerde de Selçuklu ağaç işçiliğindeki ince tezyinat ve parçalı kompozisyon hakim olmaktadır. İnce spiral kıvrık dalların Osmanlı mavi-beyaz keramiğinde Haliç işi denilen grupta tekrar ortaya çıkması da ayrıca işaret edilmeğe değer.

Ağaç işlemlerde bu çinilerin kompozisyonu hemen hemen tam bir benzerlikle Harput Sare Hatun camii minberinin sağ kanadında görülmektedir³. Zeki Oral'ın kitabelere dayanan tahminine göre bu minber Mardin Artuklularından İlgazi II.'nin (1184-1200) kardeşi Hüsameddin Yavlak Arslan tarafından yaptırılmış olmalıdır. Kendisi sikkeler ve kitabelerde Diyarbakır Meliki olarak zikredilir. Bu minberin dekorları Alâettin Keykubadın Keykubadiye köşkü çinilerine öncülük ettiğine göre tarih bakımından da onüçüncü yüzyıl başı uygun gelmektedir (Resim 26-27). Levha 1 deki kompozisyona göre çini karoların boyutlarının 24 × 24 olduğu anlaşılıyor.

Birinci grup çinilerden (Resim 19) da köşesinde Lotus bulunan çininin altındaki parçada bu ikinci grup çinilerin esas motifine uygun bir şema açıkça görülmektedir. Yalnız burada ince spiral kıvrık dallar yerine, koyu mavi veya firûze tek renkli dolgular gelmiştir. Bundan başka olarak motifler de daha küçük olup geçmelerde siyah konturların arası beyaz olarak boş bırakılmıştır. Diğer bazı parçalarda da motifin itinasız çizilmiş şekilleri göze çarpar.

Böylece iki grup çini arasında esas itibarile ayrılık olmakla beraber bazan aynı desenlerin değişik bir anlayışla tekrarlanması gibi müşterek taraflar da gözden kaçmamaktadır.

Motifleri Selçuklu taş işlemlerindeki geometrik örgülü geçme ve yıldız tezyinatından gelen birinci grup çinilerin kompozisyonu Azerbaycan'da Nahcivan'ın Cuga köyü kümbedinde karşımıza çıkmaktadır (Resim 28). Oniki köşeli olarak yükselen bu kümbedin her kenarı ayrı bir örnekle işlenmiş olup üç kenarın tezyinatı birinci grup çinileri yakından hatırlatıyor. Onüçüncü yüzyıldan kalan bu

3) Zeki Oral, Anadolu'da sanat değeri olan ahşap minberler, kitabeleri ve tarihçeleri. Vakıflar Dergisi V s. 35-37 Resim 8.

kümbedin kitabesi olmadığından kimin için yapıldığı bilinmemektedir.

İkinci grup çinilerin motifleri de Büyük Selçuklular devrinde taş işlerinde görülmektedir. Mimarî eserlerin bugünkü durumuna göre bu motifin Türk sanatında daha Büyük Selçuklular devrinde Gülpayegân camii'nin 1110 tarihli minaresinin kaidesinde taş üzerinde ortaya çıkması ilgi çekicidir.

Sonraları Timurlular devrinde Semerkand ve Buharada onbeşinci yüzyıldan kalma birçok eserlerde çini dekorları

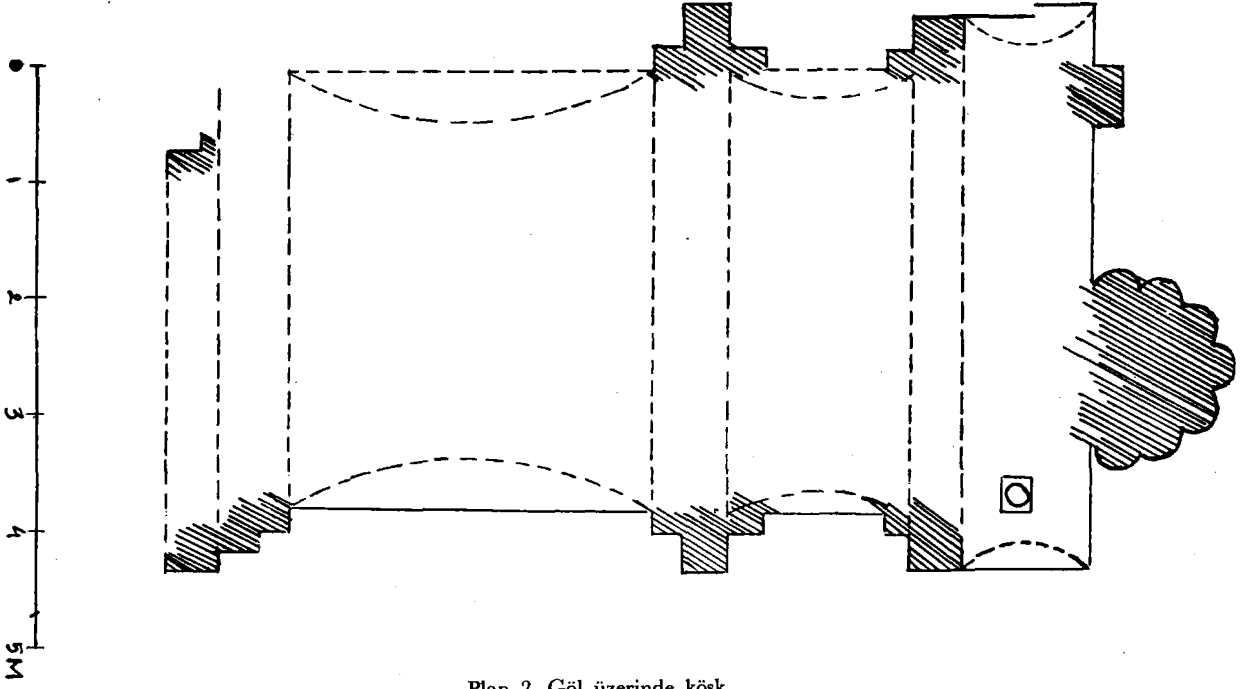
arasında sık sık bu motifin değerlendirildiği ve çeşitli şekillerle onyedinci yüzyıla kadar devam ettiği görülür.

1964 Kayseri Keykubadiye köşkleri kazısına imkân veren Eski Eserler ve Müzeler Genel müdürü sayın Mehmet Önder'e, Şube müdürü Hikmet Gürçay'a, kazının yapılmasındaki yardım ve kolaylıklar için de Kayseri müzesi müdürü Halit Doral'a, Kayseri Valiliğine ve Kayseri Şeker fabrikası işletme müdürlüğüne derin teşekkürlerimizi sunmayı zevkli bir borç sayarız.

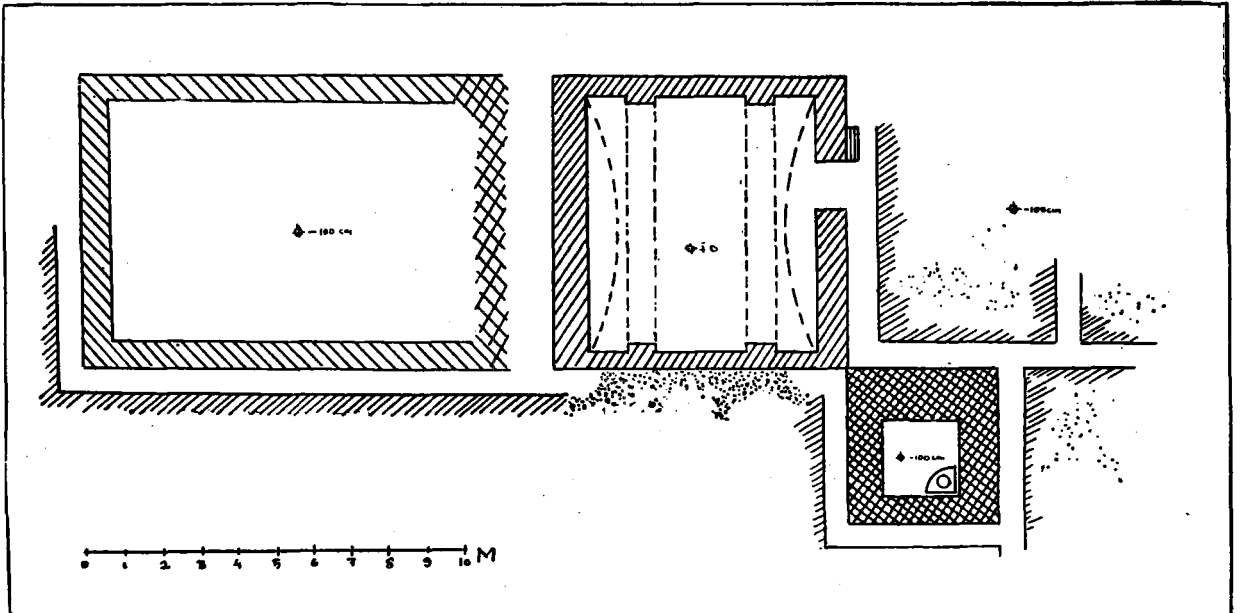
KAZIYA KATILANLAR:

Kazıyı yöneten : *Prof. Dr. Oktay
ASLANAPA*
Asistan : *Dr. Şerare YETKİN*
Öğrenciler : *Afif ÖZMEN
Mustafa BEKTAŞ
Burhan BILGET
Yüksel ÖZDOĞAN
Birol ERTÜRK
Zeren AKALAY*

*Sidal KIRAZLI
Yıldız GENÇATA
Meral KALENDER
Ülkan KUYUCU
Günel ERSOY
Tülay REYHANLI
Tarcan ESNAF
Ayla PÜSKÜL
Feriha ŞAKLAR*

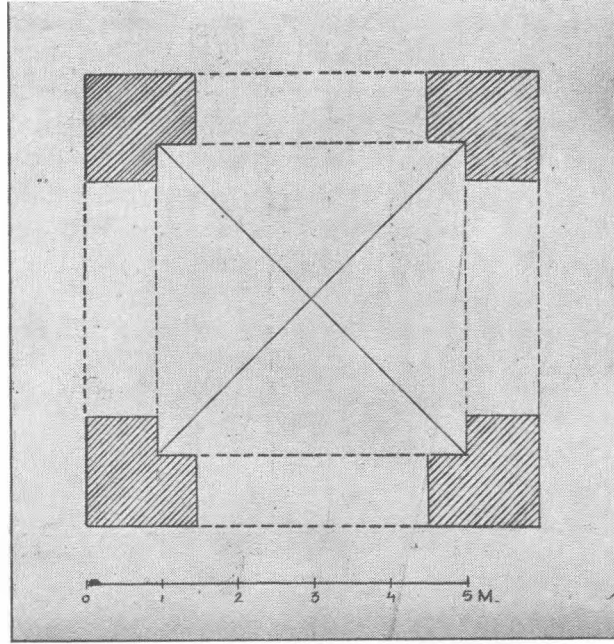

Plan 2. Göl üzerinde köşk

Plan 3. Büyük Köşk

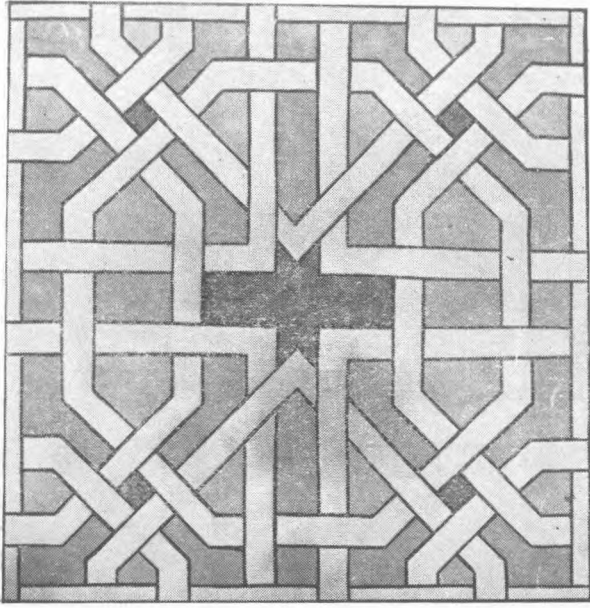
Aslanapa, Oktay

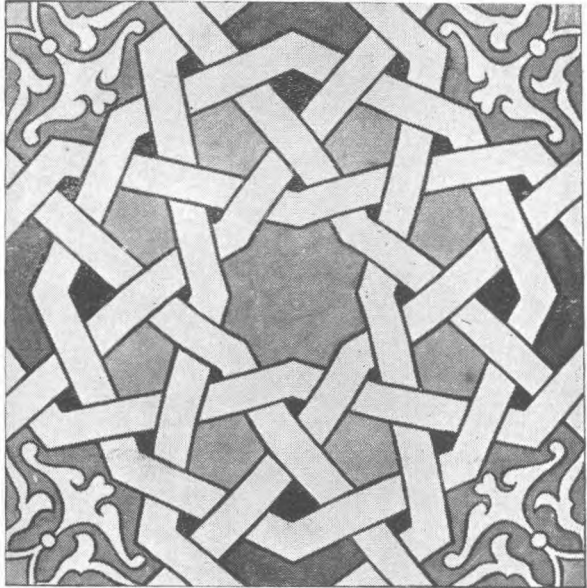
Plân. 1. Dört Kemerli Köşk

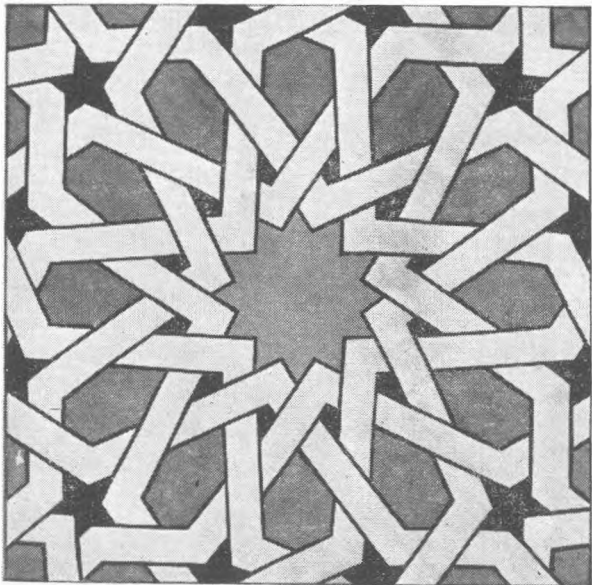
Plân. 1 a. Kayseri Keykubadiye Köşkü

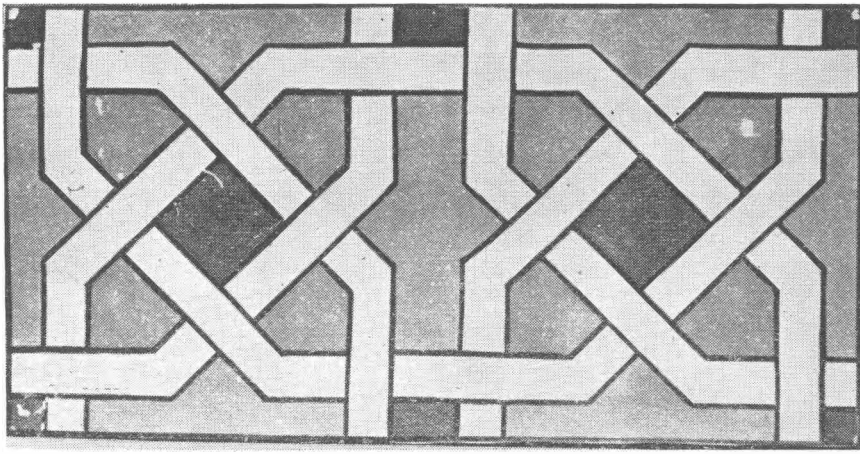
Şema 1

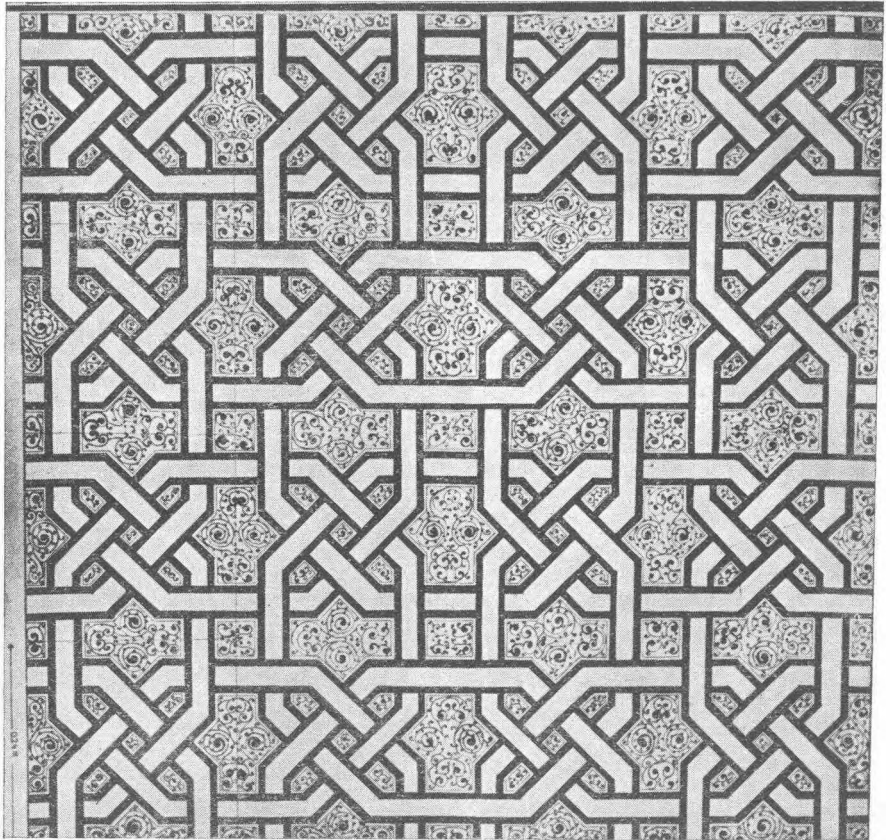
Şema 2

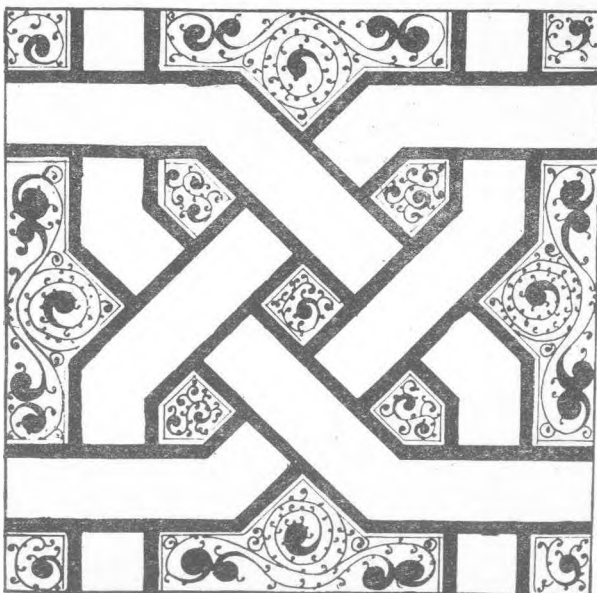
Şema 3

Şema 4

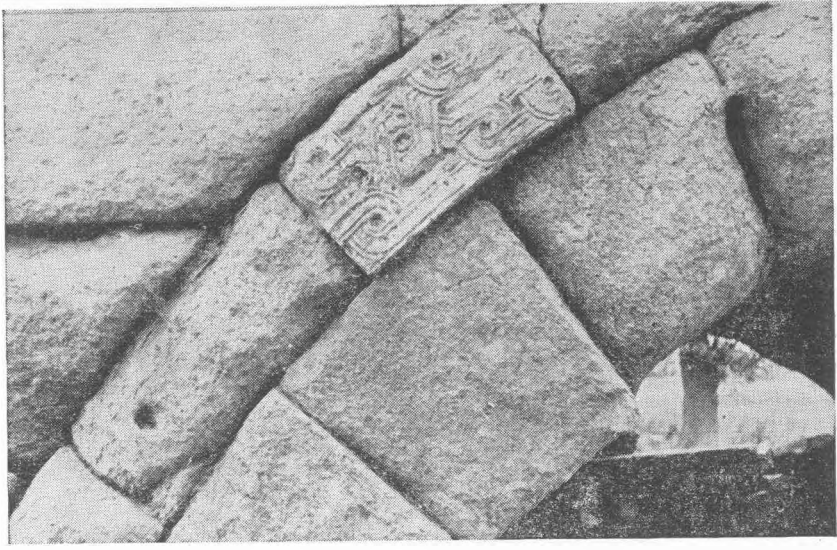
Şema 5.

Şema 6

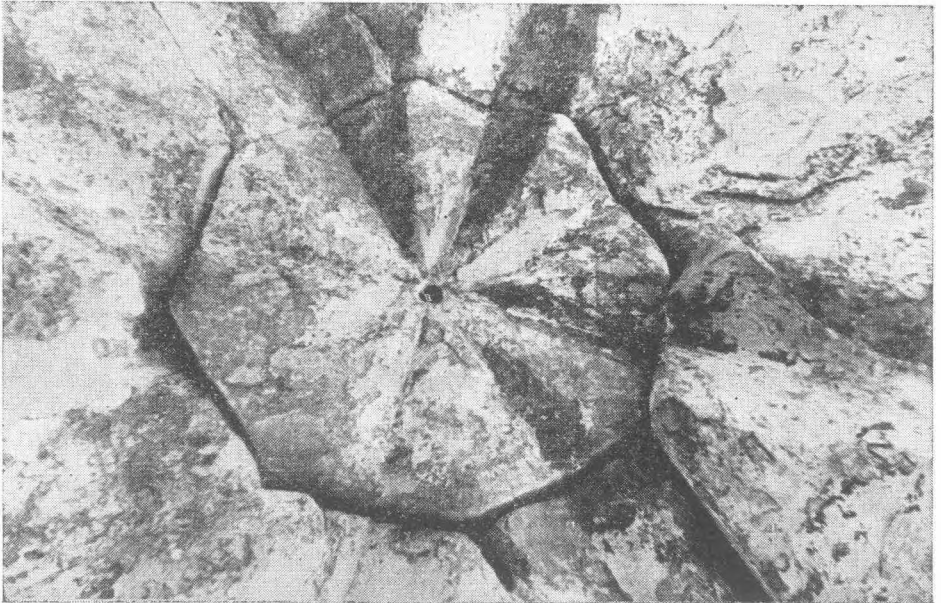
Res. 1 Kayseri Keykubadiye Kiosk

Res. 2

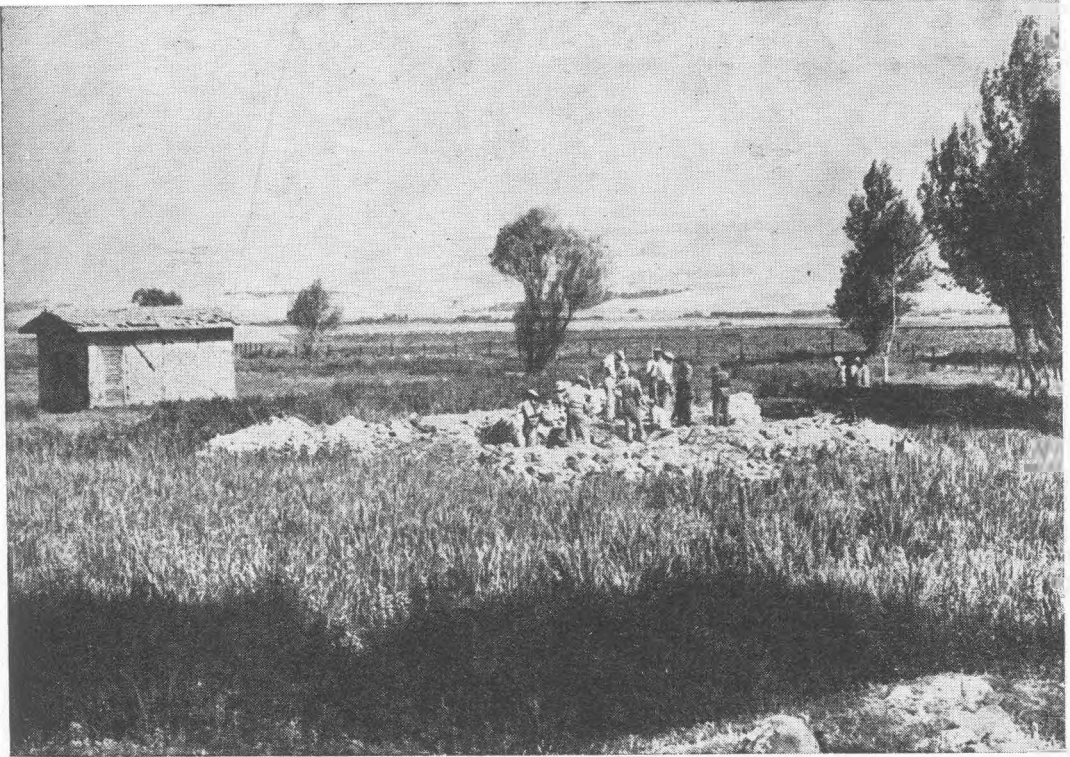
Res. 3 Kayseri Keykubadiye Kazısı

Res. 4 Kayseri Keykubadiye köşkünün içindeki kilit taşı

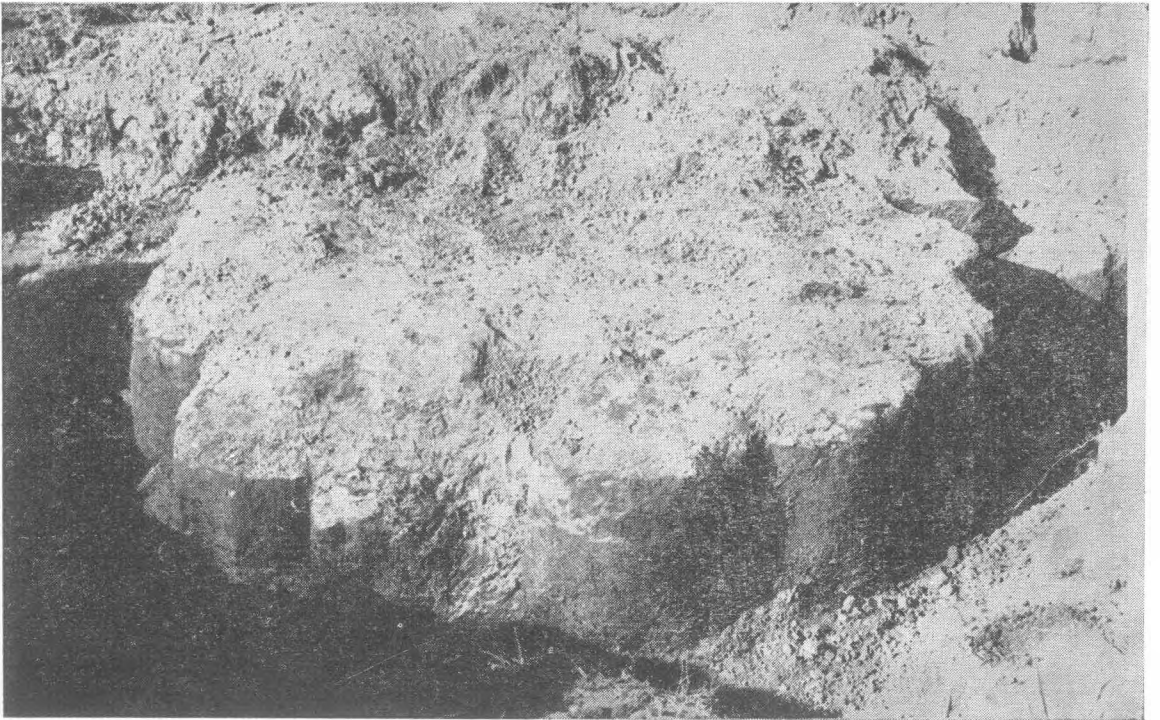
Res. 5

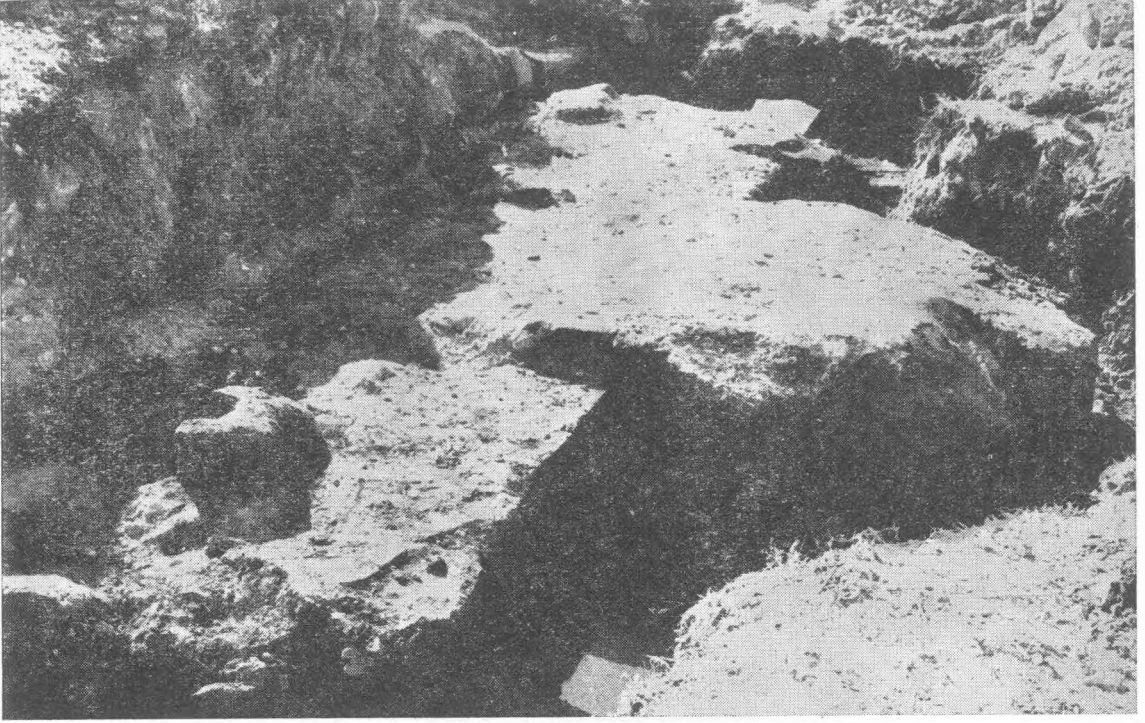
Res. 6 Kayseri Keykubadiye Kşk kazısı

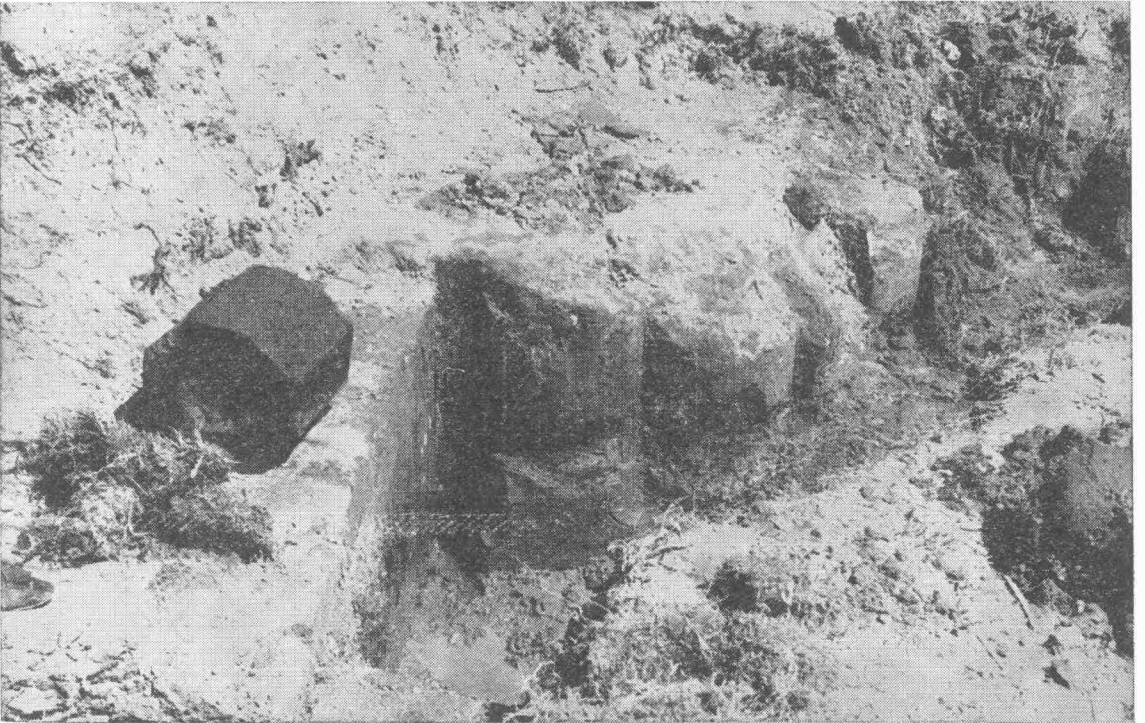
Res. 7

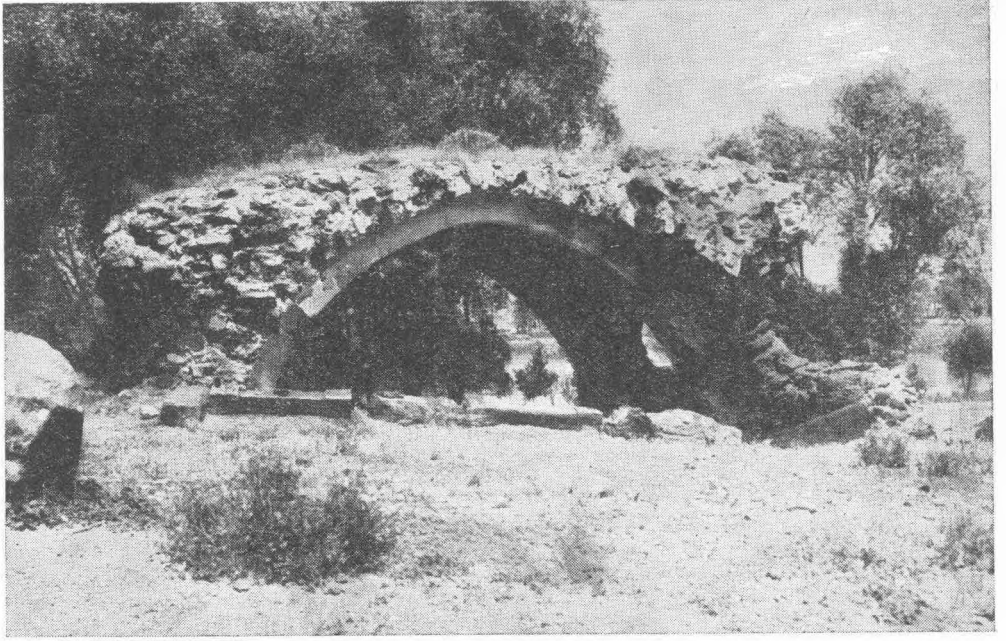
Res. 8 Kayseri Keykubadiye kazısı

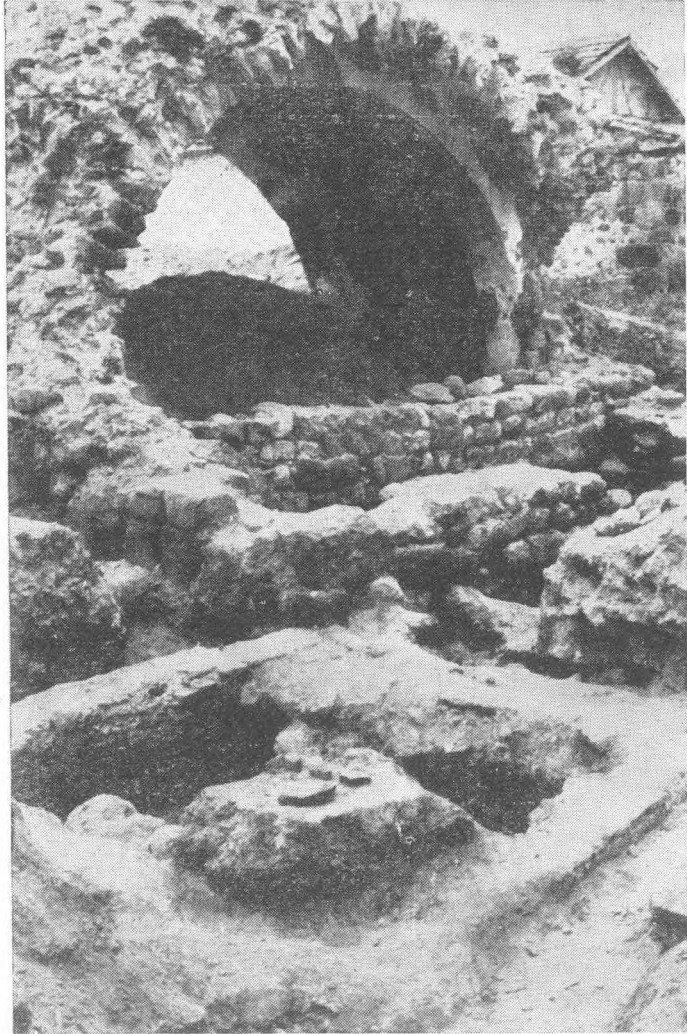
Res. 9 Kayseri Keykubadiye köşkün rıhtımı

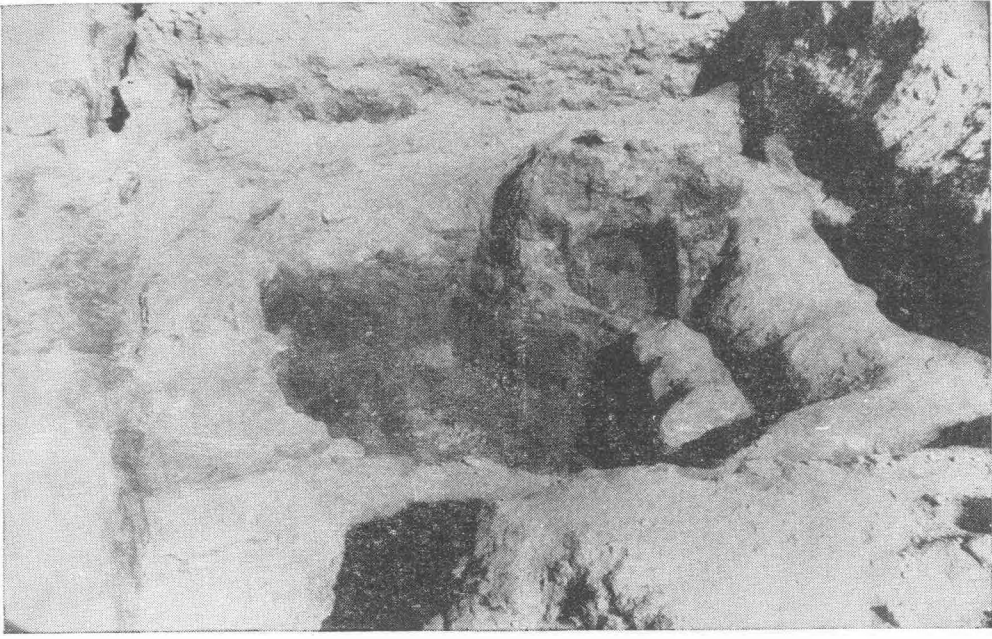
Res. 10 Kayseri Keykubadiyede Köşk kazısı

Res. 11

Res. 12 Kayseri Keykubadiyede saray kazısı

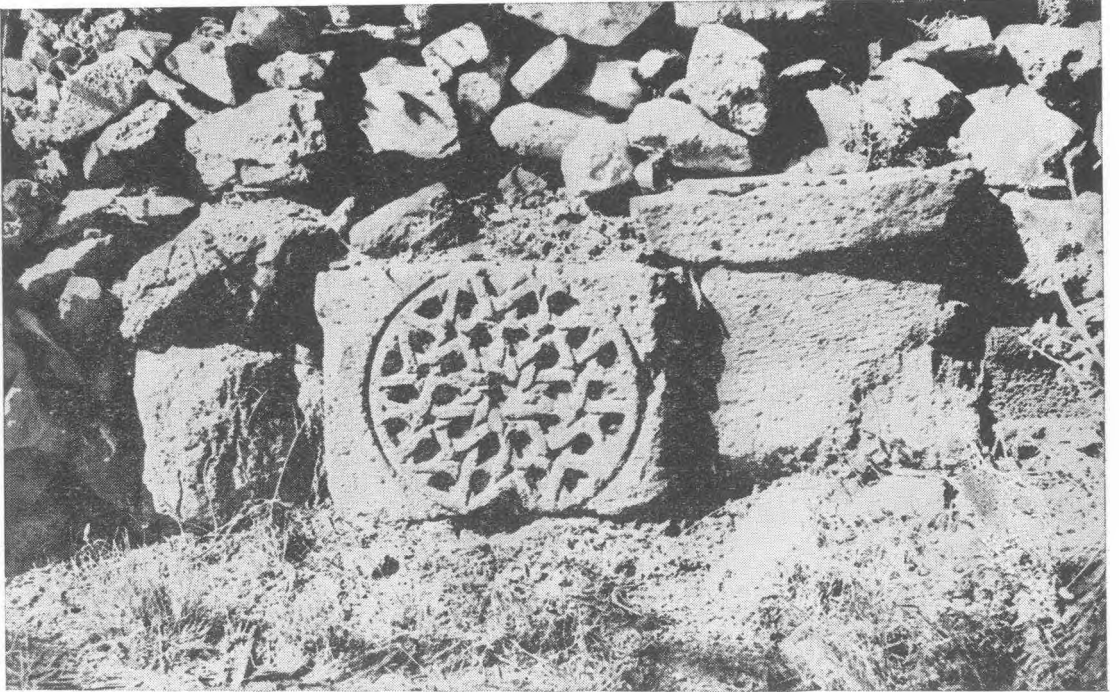
Res. 13 Mulfakta tuğladan ocak

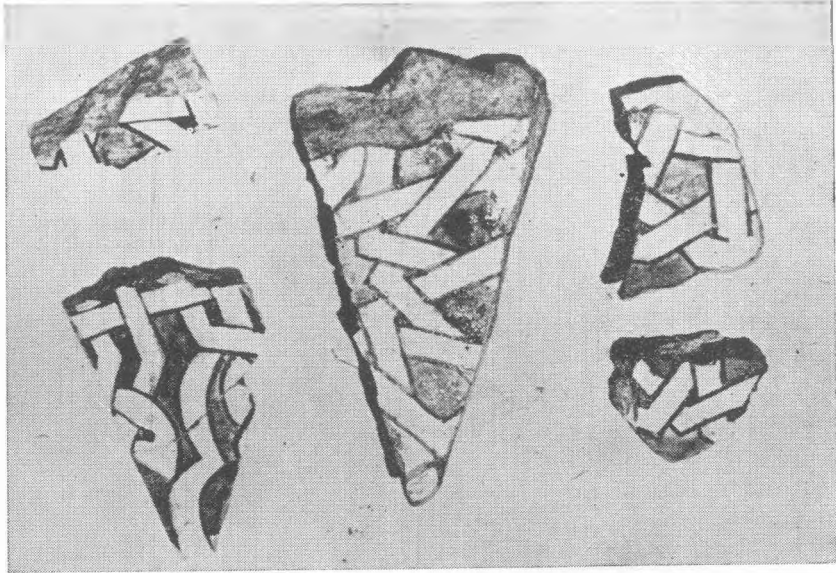
Res. 14 Kayseri Keykubadiyede Saray kazısı

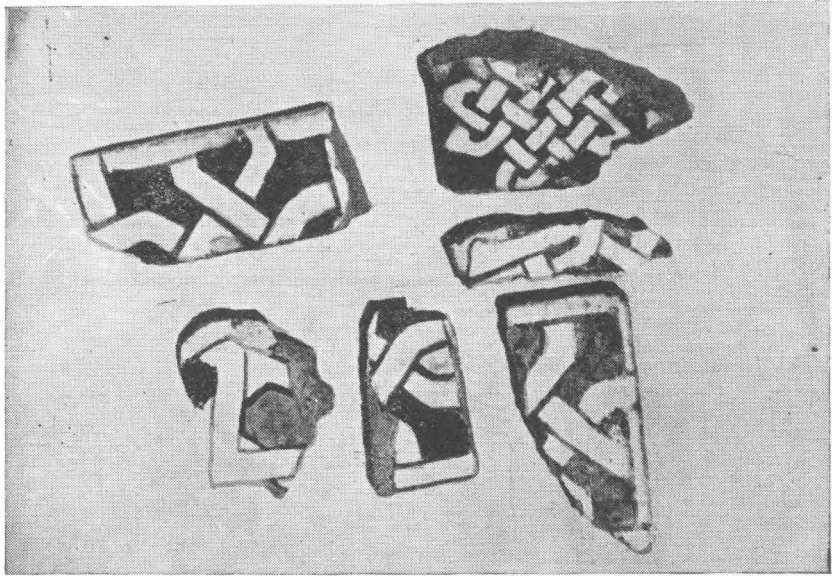
res. 15

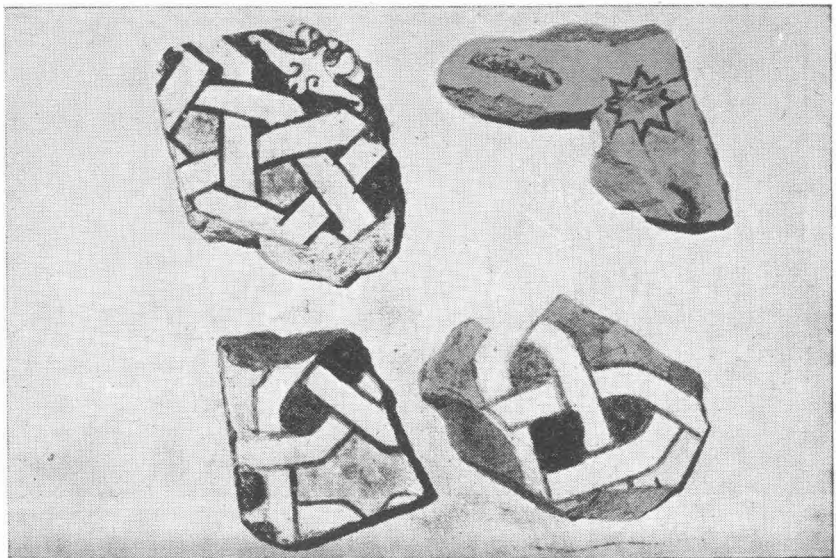
Res. 16. Kayseri, Keykubadiye - Bir evin duvarındaki Selçuk taş işi

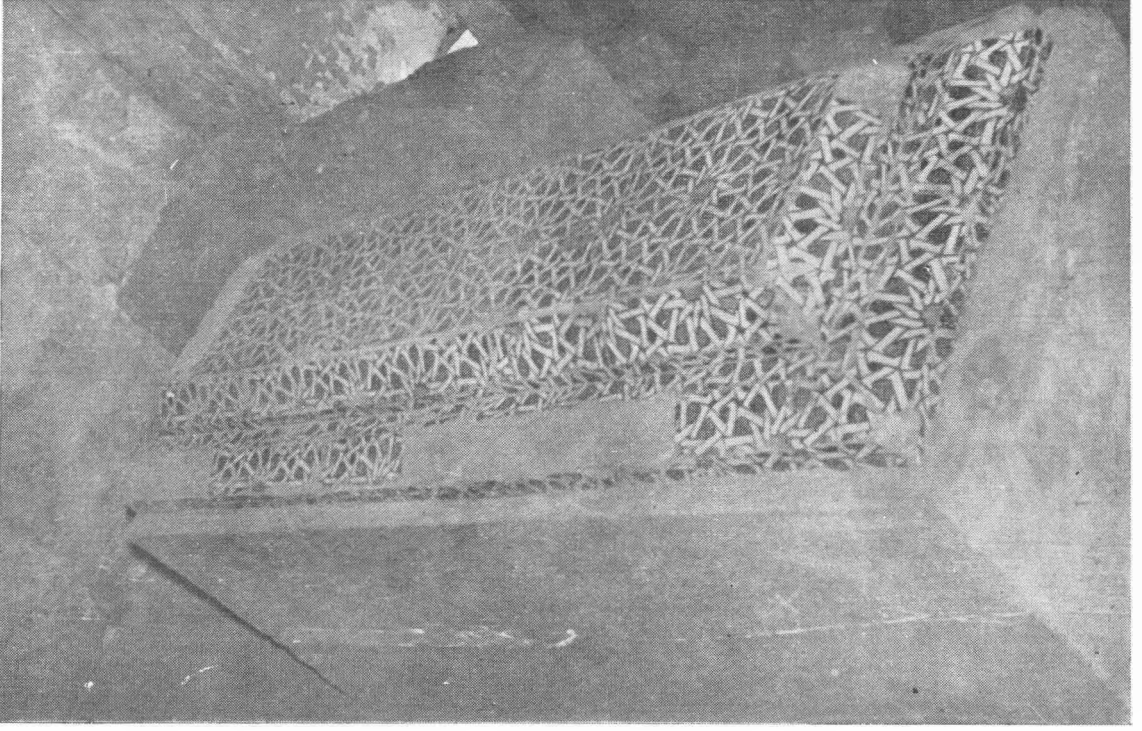
Res. 17

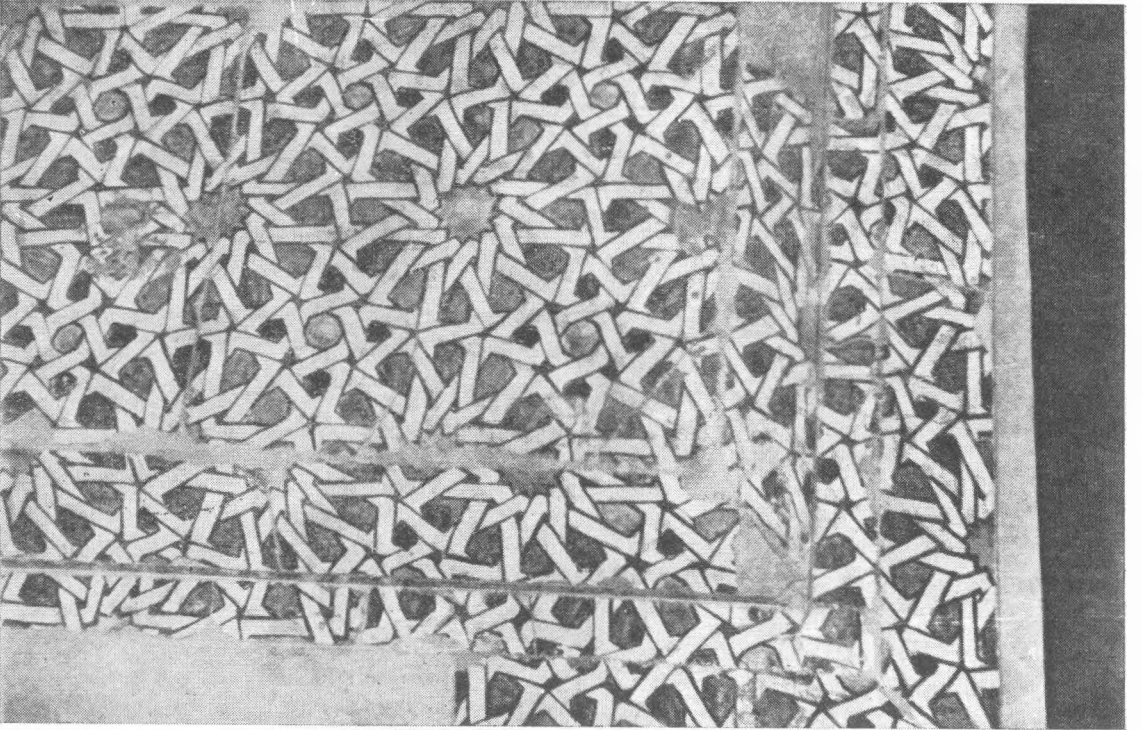
Res. 18

Res. 19

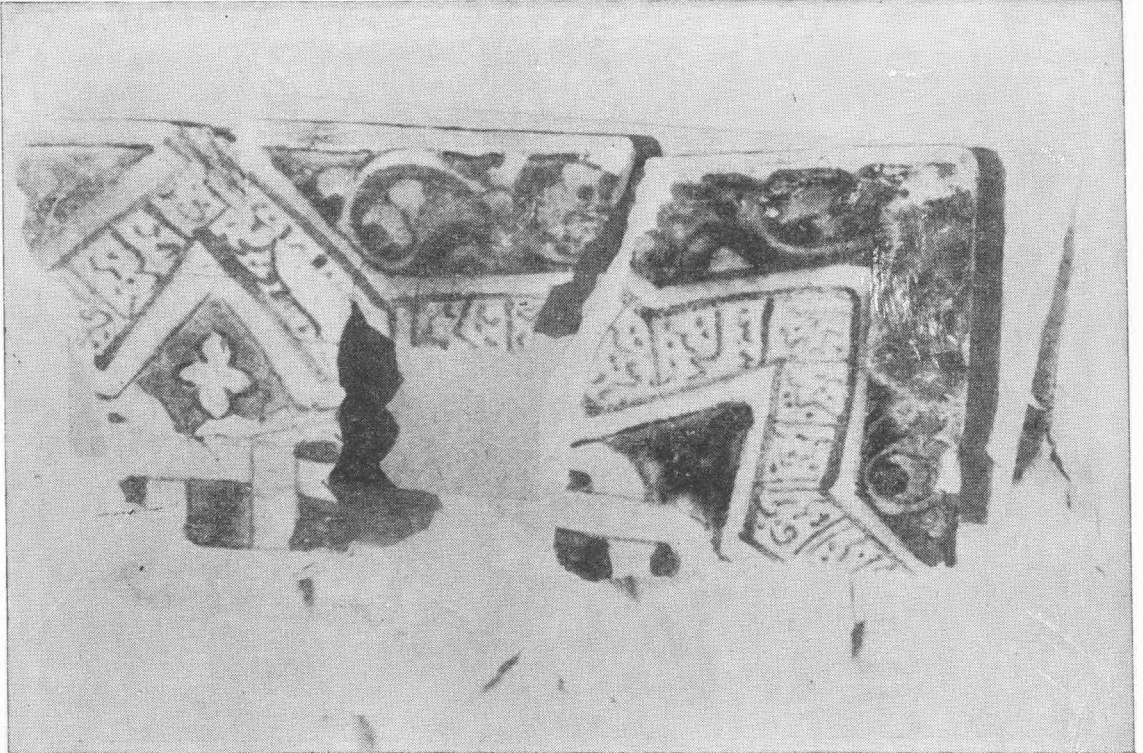
Res. 20 Sivas Keykavus Şifahanesi lahit üzerindeki Çiniler. 1217

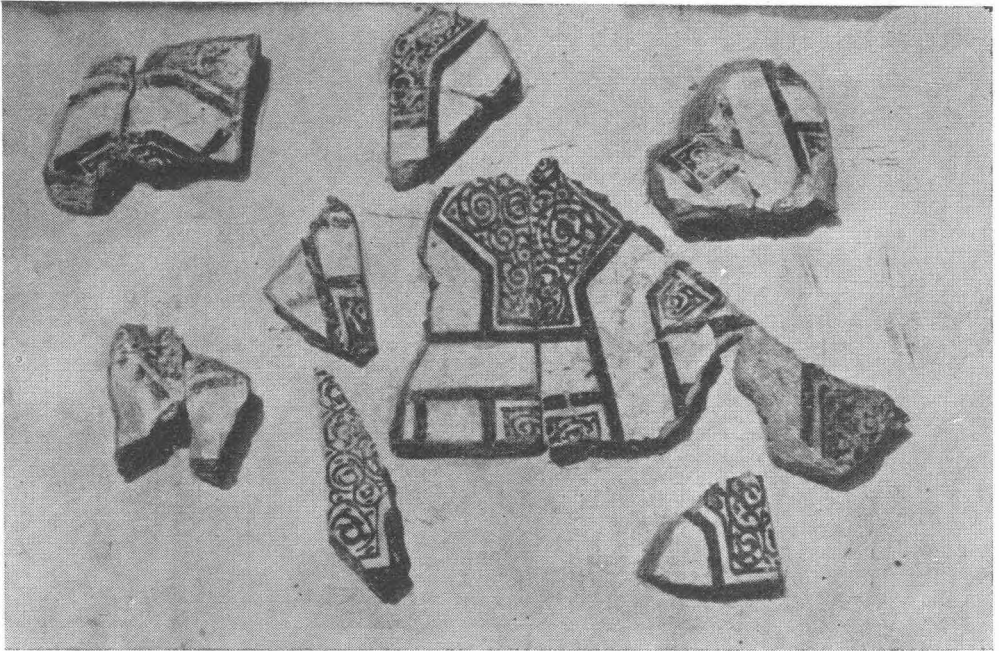
Res. 21 Sivas Keykavus Şitahanesi Çinili lahittan detay 1217

Res. 22 Konya, Şerafettin camiinin duvarındaki selçuk çinisi

Res. 23 Akşehir müzesi, Saray altı denilen yerde çıkarılan Selçuk çinisi

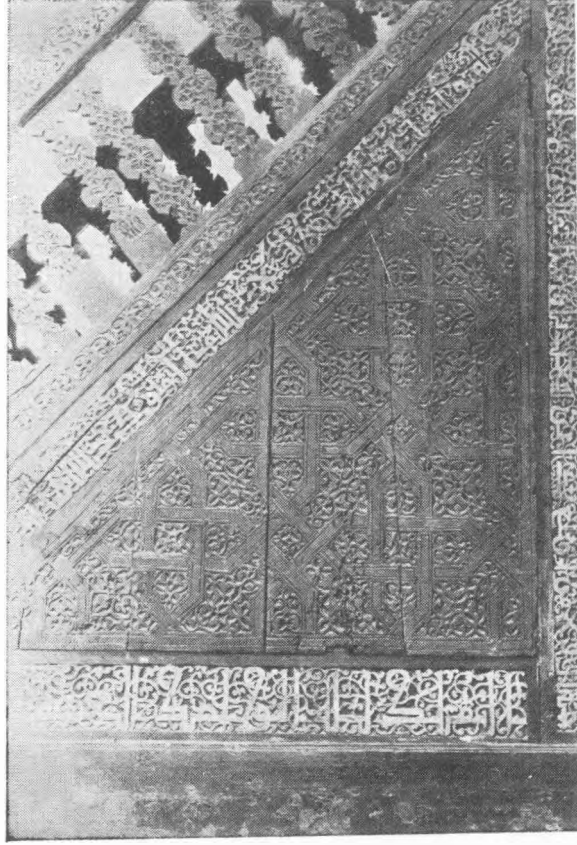

Res. 24

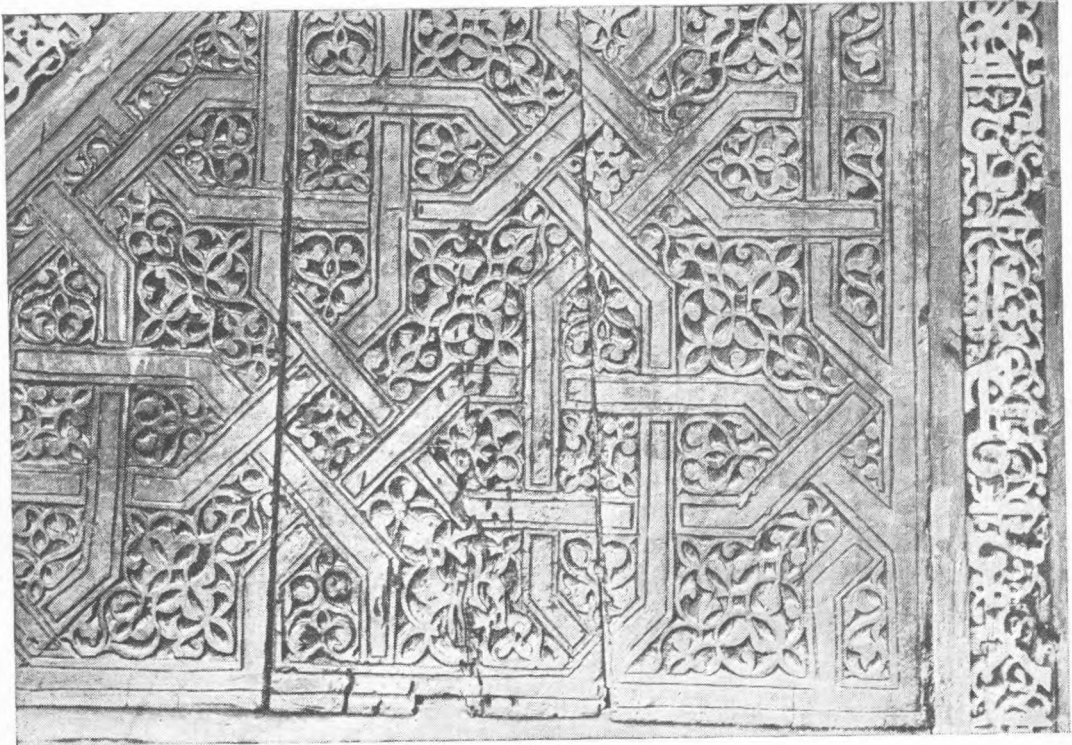

Res. 25

Aslanapa, Oktay

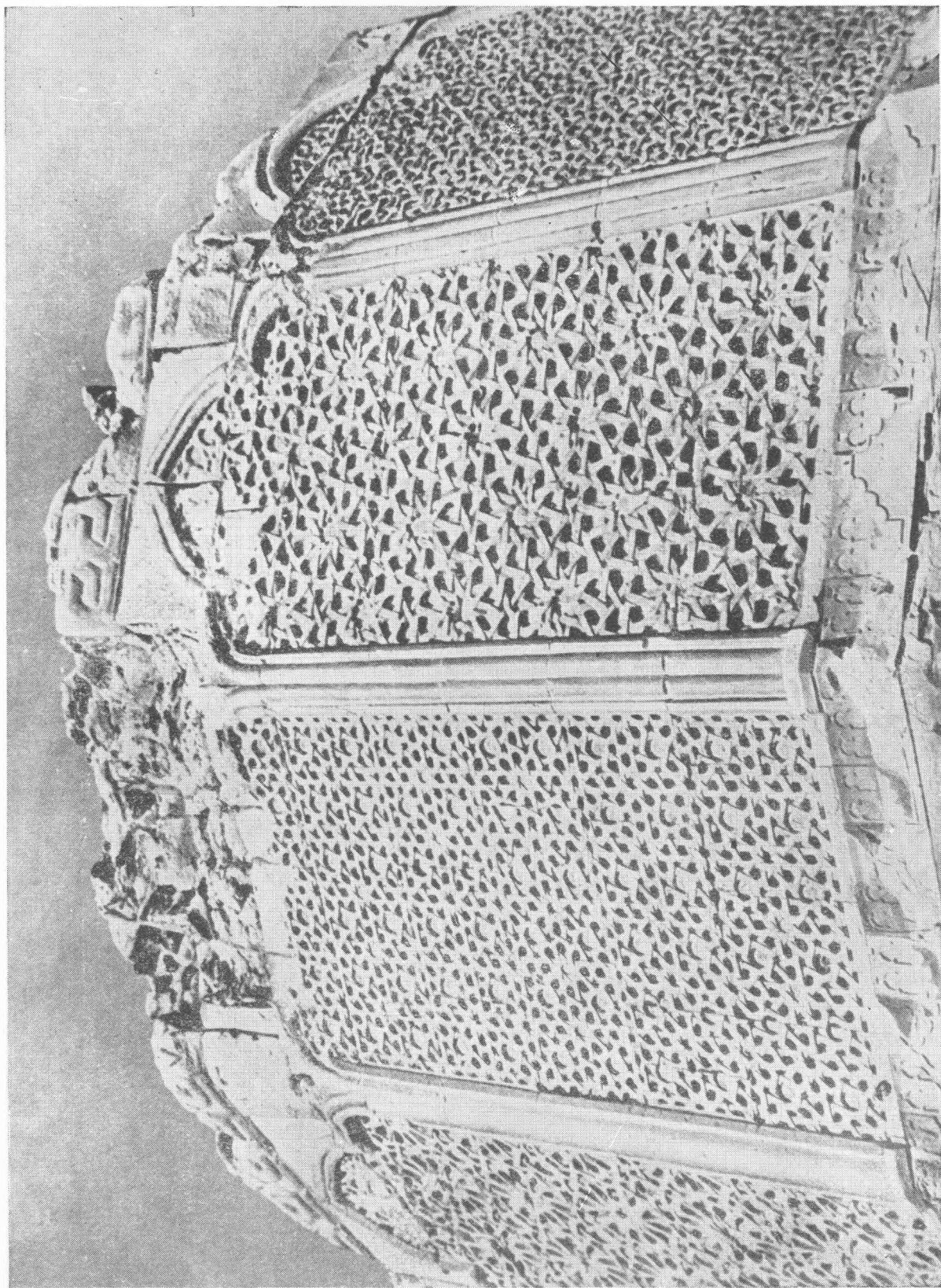

Res. 26 Harput Sare Hatun Camii minberinin sağ kanadı (Foto: Dr. Haluk Karamağaralı)

Res. 27 Harput Sare Hatun Camii minberinden detay (Foto: Dr. Haluk Karamađaralı)

Aslanapa, Oktav

UNDERWATER EXCAVATIONS AT YASSI ADA 1962-1963

George BASS

The University Museum of the University of Pennsylvania devoted its 1962 and 1963 seasons at Yassi Ada to the completion of the excavation of a seventh-century Byzantine shipwreck (*Türk Arkeoloji Dergisi*), and to the further development of underwater excavation techniques. The staff of divers, including archaeologists and archaeology students, photographers, architects, draftsmen, a medical doctor, and a cinemaphotographer, were from America, Turkey, France, Germany, Israel, and New Zealand. One of the major aims of the expedition has been the training of new people in this new branch of archaeology, and to that end a documentary film was made which has been shown to archaeological groups in America, Turkey, and France.

Methods

The same methods of removing sand and mud from the wreck, with a large suction hose, and of raising heavy objects with plastic balloons, were continued from 1961. The air lift, or suction hose, could not be used near the fragile wooden members which were now being uncovered, however, and sand was removed in those places by fanning it by hand away from the wreck. The appearance of substantial wood remains also necessitated a more sophisticated means of mapping, for the plotting of thousands of dimensions and nail holes would have taken an impossible length of time with the planetables and mapping frame used to plot amphora and tile positions in 1961.

In 1962, therefore, a scaffolding of angle-iron and pipe was built over most of the wreck (fig. 1). This took the form of nine horizontal steps, each two meters by six meters, on pipe legs. Riding over the steps, as if on tracks, were two four-meter high photographic towers, with a twometer square wire grid on the base of each tower. With the movable towers, it was possible to take grid photographs of each of the 27 two-meter square areas into which the wreck was divided by the stepped frame. Distortion in these photographs, caused by the index of refraction of water, was minimal and could be practically ignored, but intense scale variations, caused by the slope of the seabed, were necessarily corrected by geometry by the architect before the photographs could be copied onto the overall plan of the shipwreck. As may be seen (fig. 2, a and b), an object might appear to be under the grid, while in reality it was located in the adjoining area.

The scaffolding, or "step-frame," gave the most accurate plans yet made of a wreck site underwater, but its installation alone required the use of 15 divers over a period of two weeks. As always in underwater excavation, the time limitation on divers working at 38 meters was the major disadvantage. In order to speed plotting without losing accuracy, we decided in 1963 to attempt to map the wreck photogrammetrically with stereophotographs; underwater photogrammetry had been attempted by specialists

in other scientific disciplines in the past, but had been considered impossible due to a number of factors.

Figure 3 shows how the first controlled stereo-pairs were taken under-water. A horizontal bar (a), marked every 1.20 meters along its length, was attached to two ropes (b), which were held vertical by floats (c) above two concrete anchors (d). After the bar (a) was leveled with an ordinary carpenter's level, two plumb-lines (e), each six meters long, were dropped from its ends, and an electric cord (f) running between the two anchor ropes, was brought up until it touched the plumbs. This cord (f) served as a base-line running at a fixed distance below the bar.

A Rolleimarin underwater camera was next hung from a simple gimbel (fig. 4) and three legs with adjustable weights were attached to the front of the camera housing. The three weights were moved back and forth on the legs until the camera hung vertically from its gimbel, and were then fixed in place; a bull's eye level on the camera allowed visual verification of the camera's verticality. Thus the photographer could easily slide the camera along the horizontal bar, taking pictures with a cablerelease every 1.20 meters.

The resultant pictures were matched as pairs which could be viewed under a Zeiss Stereoscope (fig. 5), and elevations below the base line (fig. 3,f) could be calculated by measurement of parallel differences read with a micrometer bar. In stereophotography, the small distortion caused by the index of refraction of water became extremely important, for each millimeter of distortion in the photographs caused an error of seven centimeters in elevation. The corrections can be made mathematically, but this time-consuming labor will be relieved in the future by the use of distortion-free lenses.

The Ship

After the cargo of over one thousand amphoras was removed, the preserved wood of the ship was uncovered. Wood in the Mediterranean, if not covered with sand or mud, will be eaten quickly by teredos or shipworms and will disappear. Only the bottom of the Byzantine hull, below its ancient water line, was preserved, and although the stern post was found, the bow had been held above the sand and was completely missing. All traces of the mast or decking were, naturally, also gone, but a piece of rigging did come to light near the bow of the ship (fig. 6).

The wooden members had been held together by nails and spikes, but these iron pieces had long since corroded away. Wood fragments, therefore, had a tendency to float away after being uncovered. A simple solution to this problem was the use of more than 2,000 bicycle spokes, each sharpened at one end and driven through a piece of soft wood, pinning it to the seabed. Identification labels were also attached to the wood by means of the spokes (fig. 7).

After a plan had been made of the hull remains *in situ*, the wood was raised to the surface. Small fragments presented no problem, and could be lifted directly to the barge. Longer pieces, however, such as strakes, wales, stringers, and the keel, were so fragile that they would have broken under their own weight had they been lifted in this manner. Such pieces were placed into a 15-meter-long metal wire basket, which was carried by walking divers directly up the slope to Yassı Ada (fig. 8). Once on land, the fragments were fitted together according to the still attached identification labels, and were studied and drawn in detail (fig. 9). All of the wood now rests in a fresh water basin built in Bodrum, awaiting the preservation treatment in polyethelene glycol which will be administered in 1964.

The final plans and restoration of the hull are now being completed, but a drawing of one section of hull planking, with nail holes, indicates the extreme accuracy with which plans may be made in 40 meters of water. The only previously published plan of an ancient wreck, which lay at the same depth, consisted of merely a dotted line which indicated the approximate size of the entire ship.

Although no iron remained on the ship, as been mentioned, it is possible to study nails, anchors and other such objects. Before the iron corroded, coralline concretion had built up over it. Pieces of concretion could be sawed in half, the mushy iron oxide washed away, and perfect plaster casts made of the nails, spikes, etc., in the resultant molds (fig. 10). A diamond-tipped electric saw has now been brought to Bodrum for the large task of cutting the anchor „molds” into sections so that they may be cast with a special rubber compound. Ten large iron anchors were found on the ship.

The terra-cotta tiles are being mended, although some fragments have yet to be recovered before an attempt at restoration of the cabin roof. One tile was of particular interest, for it seems to have had a hole for smoke or a chimney of some sort (fig. 11).

Cargo

Over one hundred amphoras, representative of the two major types, were taken to the Bodrum Museum. The remainder, numbering about one thousand, were placed on either side the wreck and left on the seabed where they are safely preserved in the event that more are ever wanted in the museums.

The cabin area of the ship, under the fallen roof-tiles, had been thoroughly

explored in 1961, and no completely new categories of artifacts came to light. Almost all categories were, however, greatly enlarged by new finds.

More coins tend to confirm the date of the wreck as having been during the reign of Heraclius (610-641). Of a total of fifteen gold coins, one was of Phocas and the remainder of Heraclius. Forty-five copper coins were found concreted together in two clusters, which might indicate that they were originally contained in cloth bags which had disintegrated; their study is now in progress, but the majority are clearly of Heraclius or Phocas.

The discovery of new lamps brings the total to twenty; in 1963, the first figured lamps were found with fish depicted on their tops (fig. 12), as well as some with cross-shaped handles (fig. 13). One more weight was found, making the set complete; this was found in the remains of the wooden case which had probably held all of them (fig. 14). Oinochoai (fig. 15) and tableware, including more glazed pieces, continued to come to light, as well as a more complete glass vessel (fig. 16).

These remains have joined those from the 1961 season, as well as those from the Bronze Age ship at Cape Gelidonya (*Türk Arkeoloji Dergisi* XI no. 1 (1962), pp. 7-9 with pls. 1-6), in the modern new museum for underwater antiquities which the Department of Antiquities has built in Bodrum.¹

1. The excavations were sponsored by the American Philosophical Society, the Catherwood Foundation, the Corning Museum of Glass, the National Geographic Society, Mr. Nixon Griffis, Mr. and Mrs. James P. Magill, and Mr. Julian Whittlesey.

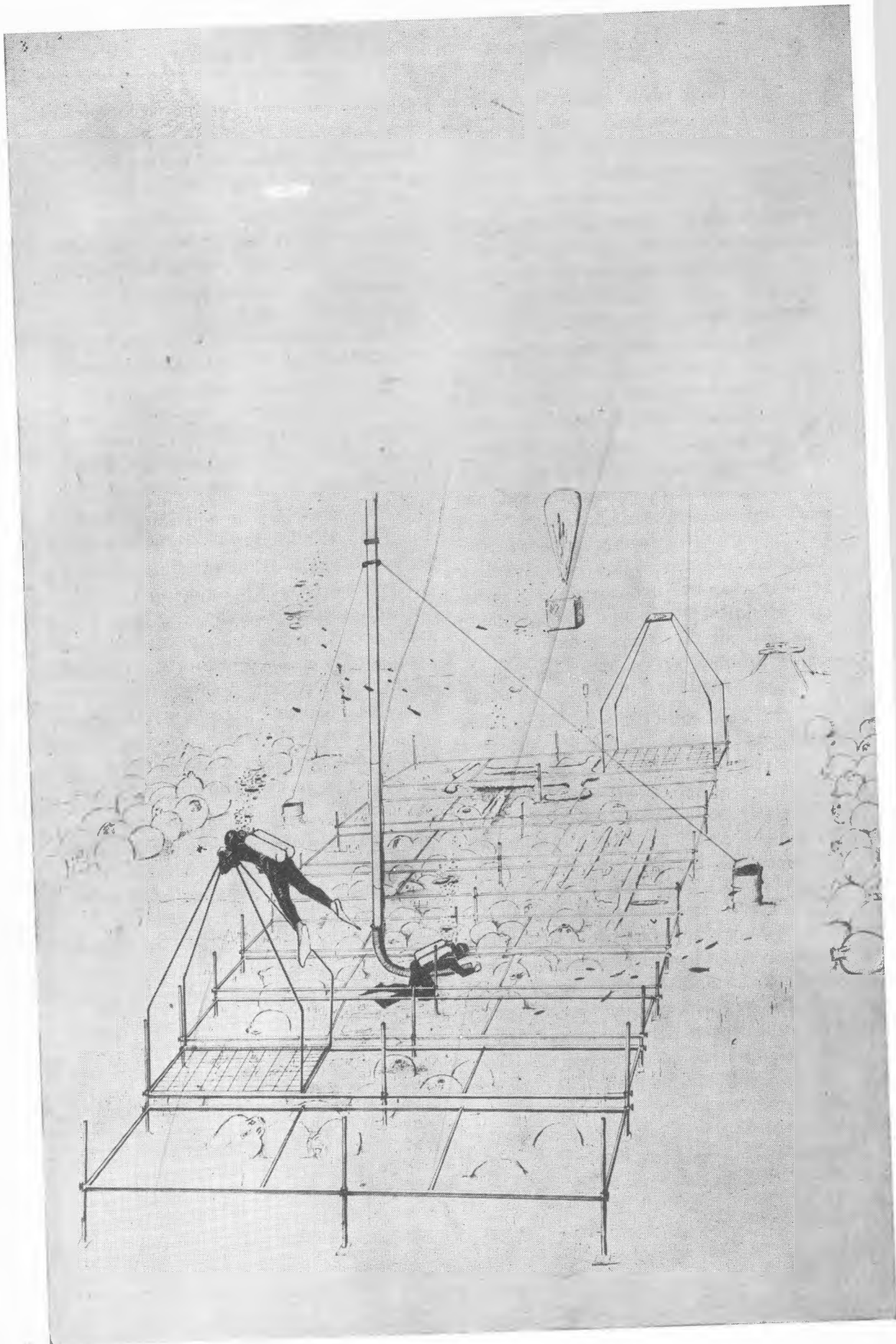

Fig. 1 A.

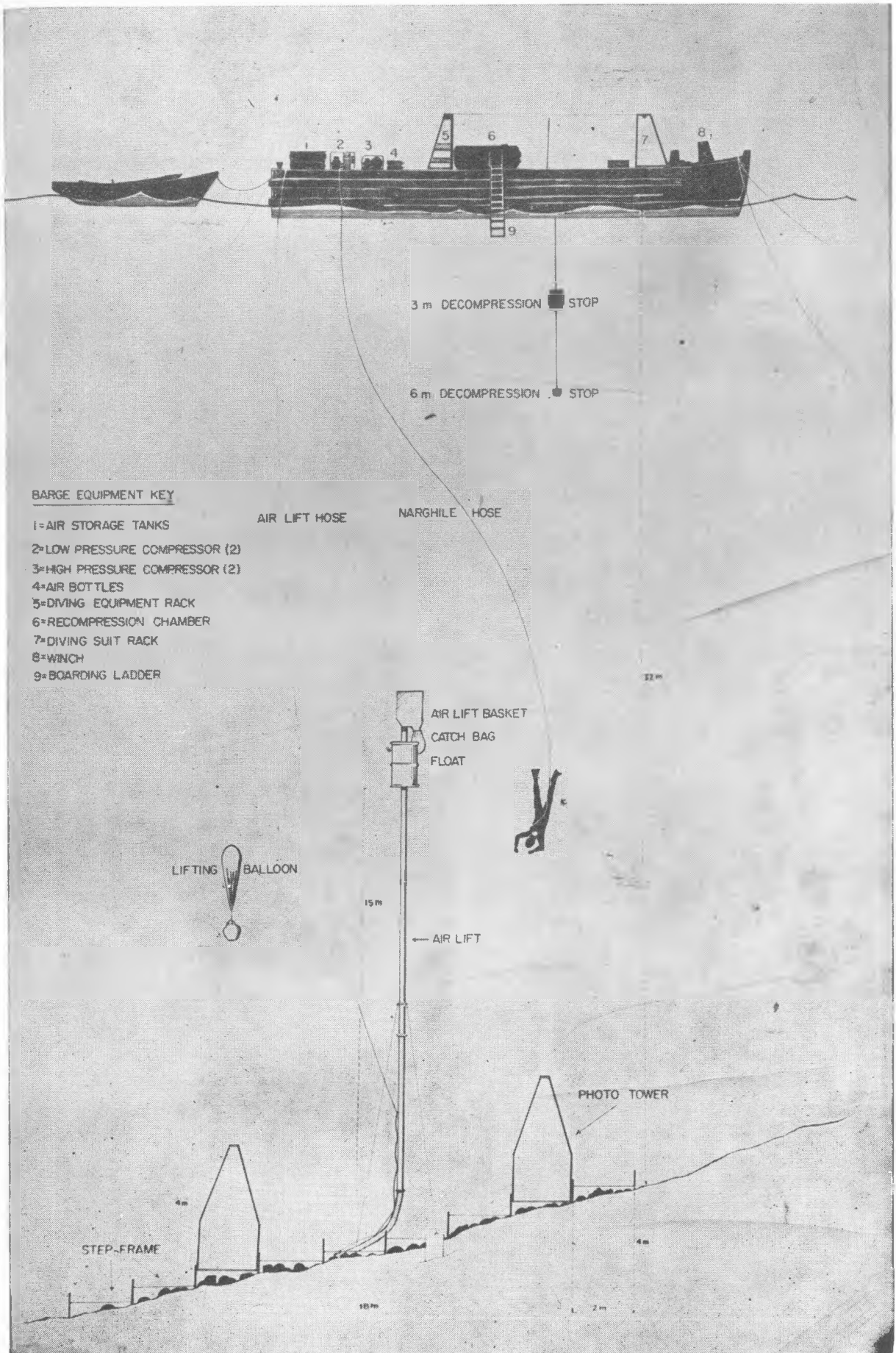

Fig. 1 B.

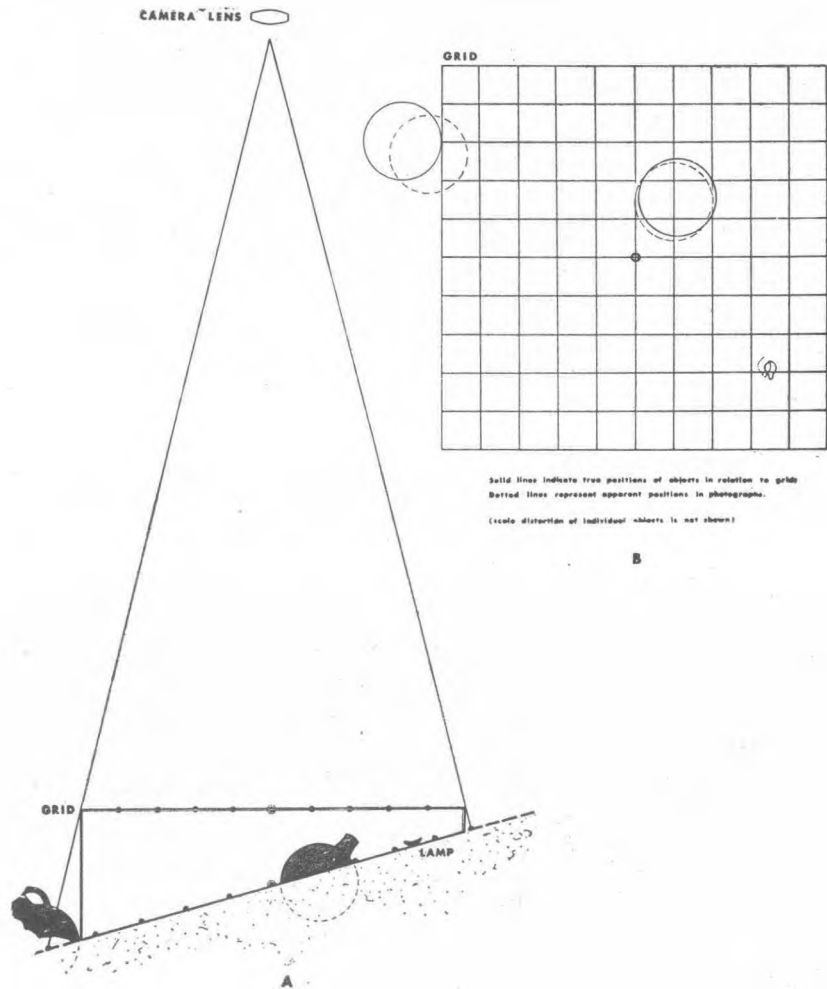

Fig 2

Bass, George F.

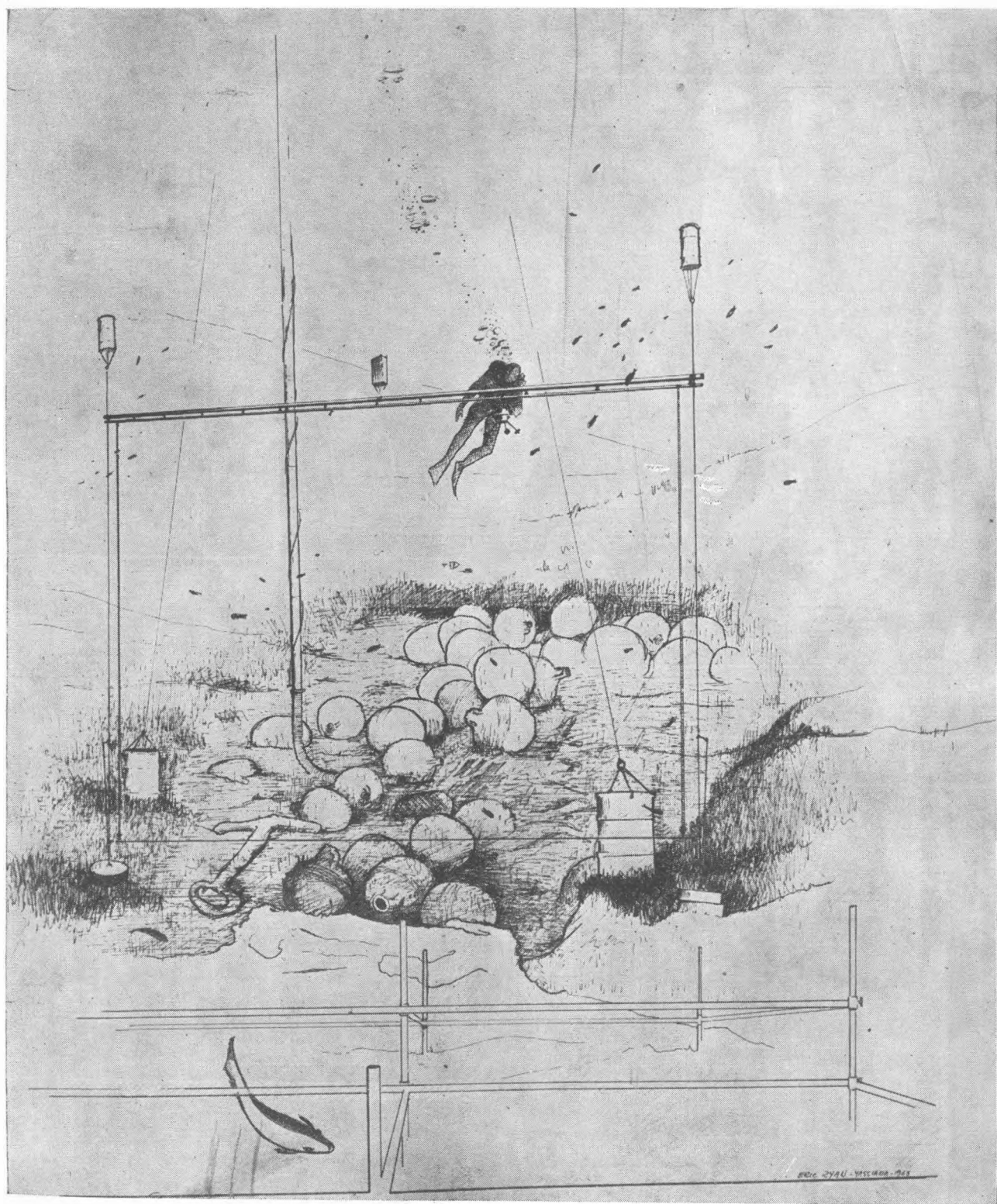

Fig. 3

Bass, George F.

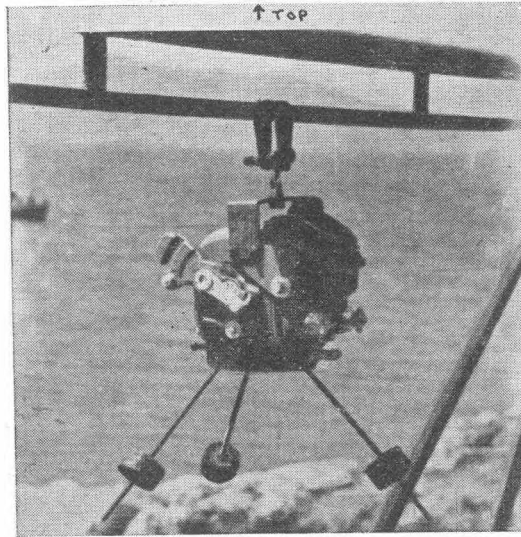

Fig. 4

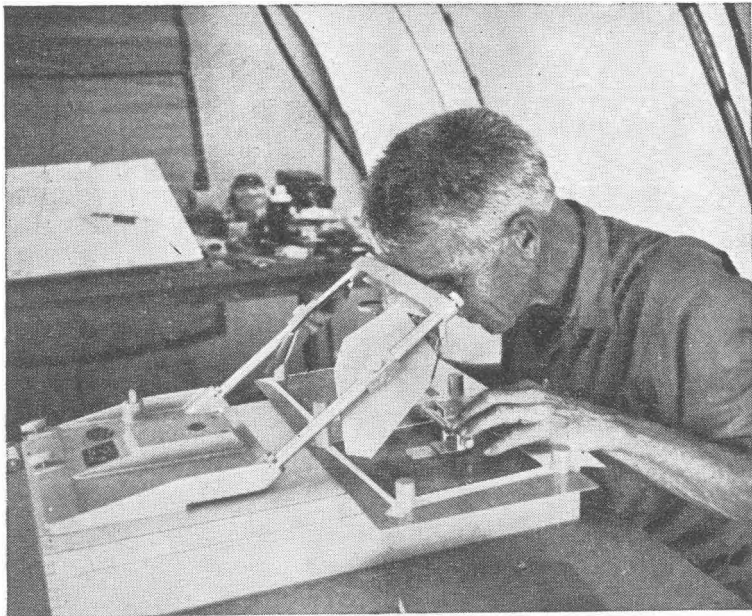

Fig. 5

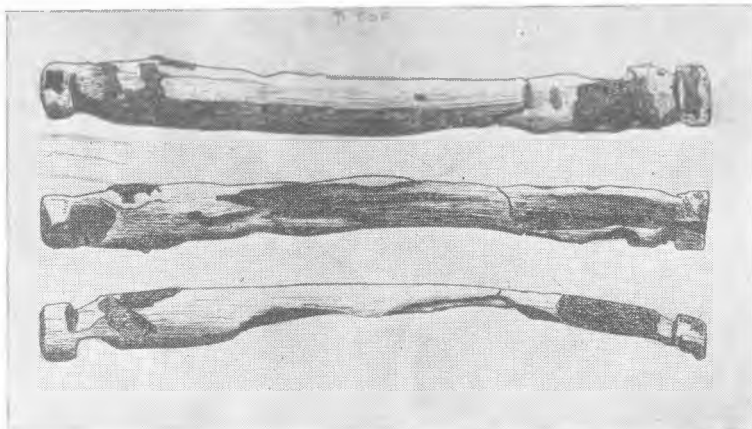

Fig. 6

Fig. 7

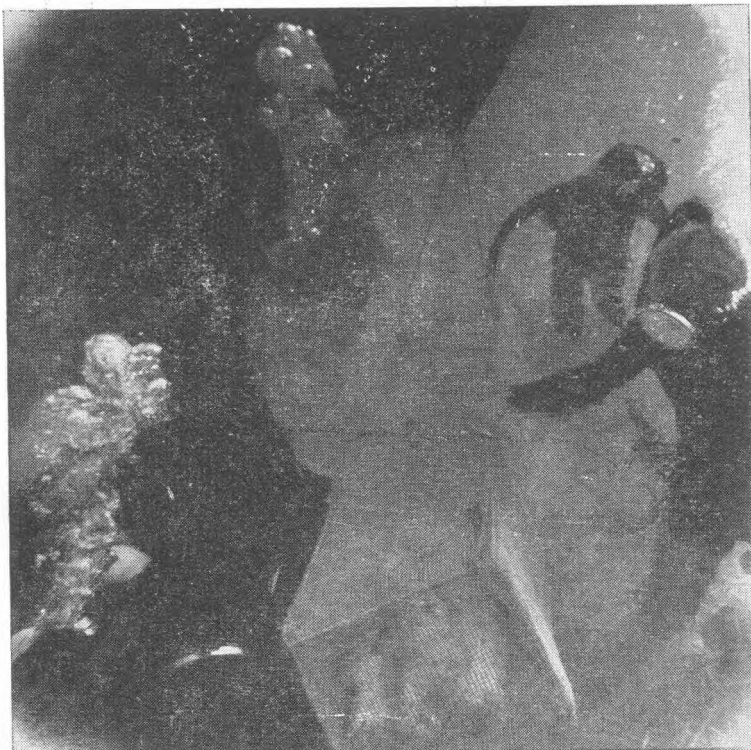

Fig. 8

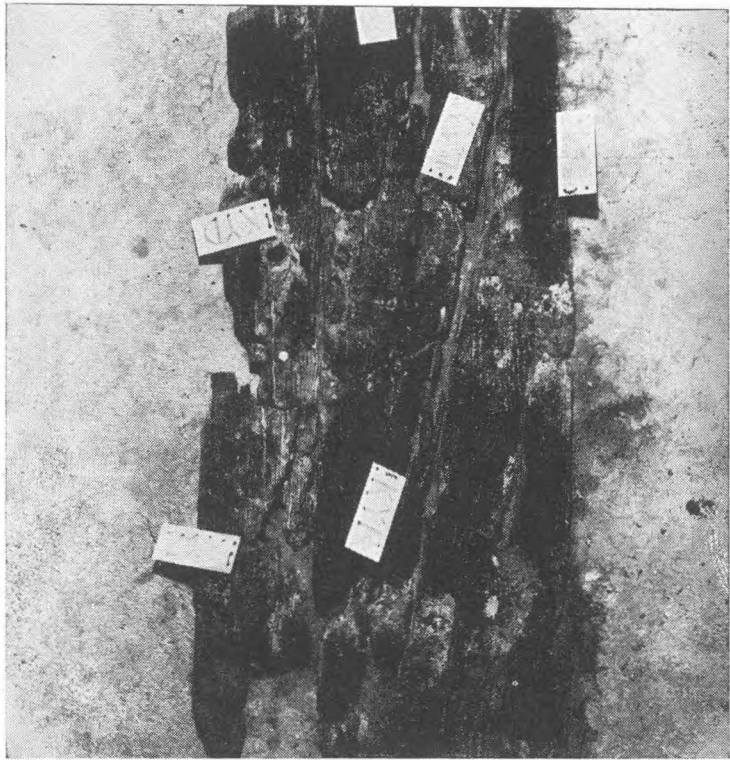

Fig. 9

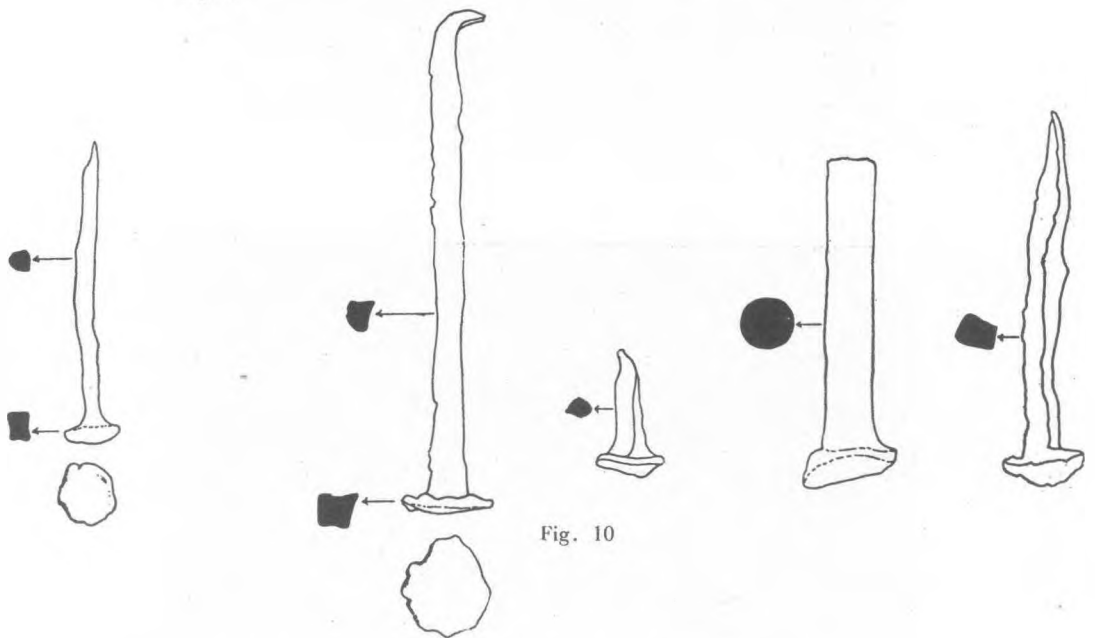

Fig. 10

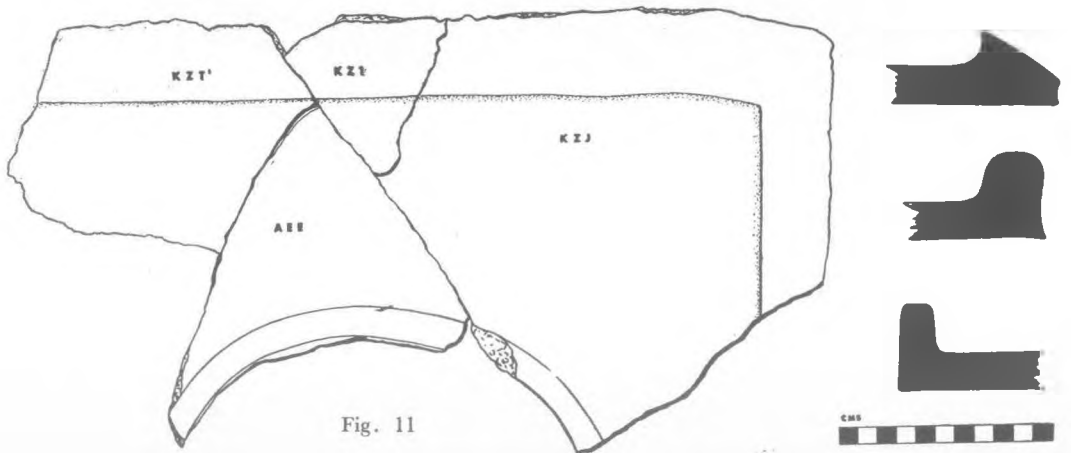

Fig. 11

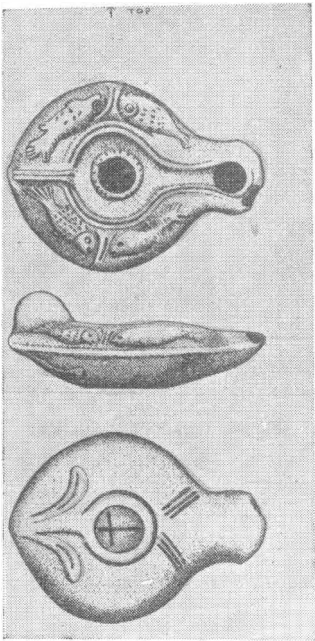

Fig. 12

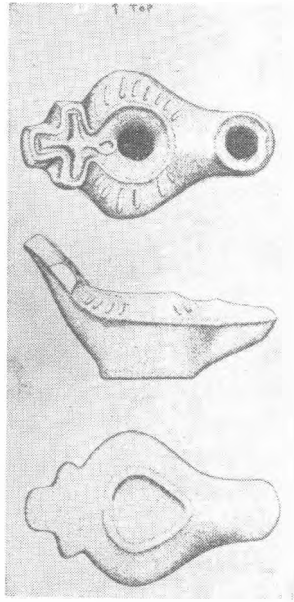

Fig. 13

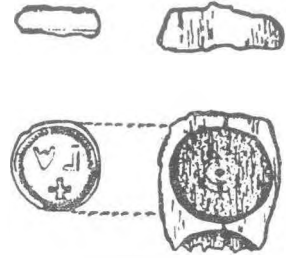

Fig. 14

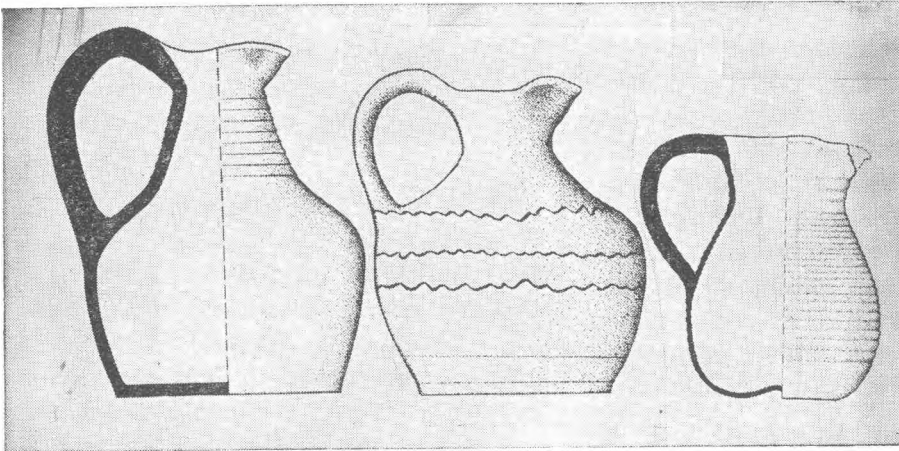

Fig. 15

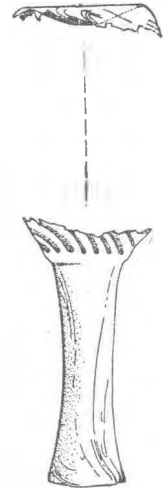

Fig. 16

REPORT ON ARCHEOLOGICAL ACTIVITIES IN THE VICINITY OF ANTAKYA

Prof. Dr. Wachtang Z. DJOBADZE

After obtaining the permission from the department of Antiquities in Ankara for the partial excavation and study of the following monuments:

1. The so-called church of S. Thomas near Suruthme,
2. The monastic complex of S. Symeon Stylite (592) on the right of the Oronthes on the Miraculous Mountain,
3. The Basilica of S. Barlaham on Mount Cassius,

I went early in spring of 1963 to Antakya to organize and prepare the field work.

On June 15th, 1963 I began the cleaning and excavation of the so-called S. THOMAS BASILICA in co-operation with the commissary assigned by the director of the Museum of Antakya. Our group consisted of 10-22 workers from nearby villages.

Our purpose was to establish the plan of the church, examine its fundament and technique of execution. Soon it became evident that it had in the western end not only a narthex, but also a square portico (4 × 4,5 m) with three steps on three sides, which is in a good state of preservation. At the western portico we uncovered numerous architectural fragments and decorative stoneslabs which certainly were used as decorative elements of this portico. Among others, there were cornices with extremely elaborated

and precisely carved plant ornaments, pilasters flanked with 3/4 columns. Most remarkable is the fact that these do not have the slightest resemblance to Byzantine church decorations, and beyond any doubt represent a foreign import, which is partly explained by the ethnical mixture in this area which since the early christian time until the Latin domination. On most cornices, mouldings, and profiles on the exterior of the church, geometric patterns were predominantly used. The architectural and decorative fragments which were found in the church and excavated in the north and west immediately under the wall of the church unequivocally show two different styles and traditions; one is absolutely alien for this area, while the other is derived from local tradition and finds its counterpart in many churches between Antakya and Celeucia Pieria.

The church which has a semicircular apsis connected with pastaphories at the eastern part, is of rectangular shape. The measurements of uncovered fragments confirm that the dome of the church should have had a high drum not known in this area.

The epigraphical material, eleven griffiti and four inscriptions (Greek and Georgian) suggest the possibility that the church was dedicated to the Virgin Mary. The church was built in the first half of the eleventh century, although it is possible to narrow the chronological limits of the construction within ten years.

The further excavation of the southern portico may reveal additional information. The fragments of the pottery, oil lamps and a few coins found there belong to the XI-XIII century. Fragments found in the debris and lower parts of the remaining church walls leave no doubt that it was decorated with wall paintings.

The MONASTERY of S. SYMEON STYLITE (the younger) in the Miraculous Mountain (excavation period from July 16th to August 6th).

Our first purpose in S. Symeon's monastery was to clean the main church or so-called eastern basilica from debris. As a result from this effort we were able to uncover floor mosaics and a mosaic inscription consisting of four lines in the western or main entrance. We also found loose figural and ornamental mosaic compositions often severely damaged. After an exhaustive study of the mosaics, the loose and damaged ones were fastened with cement, the the whole floor was covered by dirt ca. one mhigh to prevent further destruction. We excavated and partly restored the small baptistery situated to the northern side of the main architectural complex. In the process of this work we uncovered some fragments of the baptismal font, marble pieces which could have been fragments of the baldachin over the baptismal font. Near the northern entrance to the baptistery we found some coins, most of them are attributed to Basilios II, + 1025. We excavated also two southern chambers of the so-called propyleia, which obviously was used as a storeroom. I studied the cistern and water supply system of the the monastery and wasable, in the process of the excavation, to draw a plan of the monastic architectural complex based on precise measurements.

THE BASILICA OF S. BARLAHAM on Mount Cassius (excavation period from August 11th to September 10th).

The basilical church on Mt. Cassius dedicated to the local martyr Barlaham (Barlaam) consists of a nave and two aisles. The apsis of the church is hemispherical in the interior, rectangular on the exterior flanked by pastaphories, one of which (north) is connected with the apsis.

In the process of cleaning the church from accumulated debris (ca. 2m) we found three Ionic columns (coarse grained white marble) of crude carving (IV cent.?). The five Corinthian capitels of the same material with four leaves and no spirals could belong to the end of the fifth and beginning of sixth century. In the area of the apsis (on the left part of the cinthronos) fragments of an marble architrav were revealed. On the outside, 2.5 m south of the church, was located a badly damaged fragment of an Ionic column. On the floor level were scattered fragments of bases and columns of various length and diameter. To the early period could belong a decorative cross (sandstone) with a badly damaged Aramaic inscription. Small fragments of the altar screen and two decorative panels of fairly good craftsmanship indicate the eleventh century. The study of the structural elements may indicated that the church was built at the end of the fifth or very beginning of the sixth century (before 526). On the southwest of the basilica a necropole is located consisting of two series (2 × 3.30 m and 3 × 3.30 m) upon which a small oratorium was erected. Roughly picked large stone slabs were located 50 cm under the present floor. Future inquiries mayconfirm the possibility that the church was erected on the foundation of the temple of Zeus Casius.

At the end of this short account it is my pleasant duty and desire to thank the Fulbright Commission in Ankara for their generous financial support, which made the realisation of this truly difficult

task possible. I would like to thank personally the Executive Secretary of the Fulbright Commission, Mr. Omer H. Mart, who encouraged and vigorously supported my project before and during the process of excavation. I also would

like to express my thanks to the General Director of Antiquities in Ankara, Mr. Hikmet Gürçay and my colleagues of the University in Istanbul, especially Prof. Dr. Oktay Arslanapa who facilitated my work.

DIE GRABUNG IN MILET IM HERBST 1963

Prof. Dr. G. KLEINER

Die Arbeiten begannen am 5. 9. und endeten am 2. 11. Es nahmen an der Grabung teil als Architekten Dr.-Ing. A. Mallwitz aus Athen und Dipl.-Ing. U. Bäte aus Karlsruhe, der neue ständige Mitarbeiter in Milet. Als Archäologen arbeiteten mit Dozent Dr. W. Schiering von der Universität Würzburg, Dr. P. Hommel und V. v. Graeve von der Universität Frankfurt sowie Dr. W. Hamdorf, der bisherige ständige Mitarbeiter, als Epigraphiker ausserdem Dr. P. Herrmann von der Universität Hamburg. Die Leitung lag wieder bei Prof. Dr. G. Kleiner von der Universität Frankfurt, der auch diesen Bericht verfasst hat, während der vorige von P. Hommel stammte, da G. Kleiner wegen Erkrankung die Kampagne 1961 nicht hatte mitmachen können.

Für die Keramik wie für Küche und Haus sorgte wieder Fräulein A. Hommel, für die photographischen Aufnahmen Frau Dr. H. Erdmann. Die Türkische Regierung war vertreten durch Fräulein Lâle Anar vom Museum in Izmir, der alle Beteiligten für ihre lebenswürdige Hilfsbereitschaft zu besonderem Dank verpflichtet sind.

Ausserdem nahmen am 6. 10. an der Eröffnung des kleinen Ausstellungsraums im Depot in Balat, wofür die ehemalige Schule bereitwilligst von der Türkischen Regierung zur Verfügung gestellt worden war, von türkischer Seite S.E. der Vali von Aydın sowie der Herr Kaymakam von Söke und die Herren Unterrichtsdirektoren, ausserdem die zuständigen Vertreter des Ortes teil. Für die Generalverwaltung der Altertümer war der Herr

Museums-Direktor von Selçuk (Ephesos) Musa Baran anwesend. Von den österreichischen Ausgräbern in Ephesos nahmen an der kleinen Feier die Herren Hofrat Eichler und Dr. Veters teil.

Die Deutsche Bundesregierung war vertreten durch Herrn Konsul Dr. Hirsch in Izmir, das Deutsche Archäologische Institut durch Herrn Präsident Bittel, der die Glückwünsche der Zentralkommission überbrachte, ausserdem durch den Herrn Altpräsidenten, den Ausgrabungsleiter von Pergamon, Prof. Dr. E. Boehringer, weiter durch die Herren Direktoren der Istanbul-Abteilung, Prof. Dr. R. Naumann und Dr. H. Weber sowie durch Herrn Dr. Ing. W. Müller-Wiener, 2. Direktor der Abteilung Kairo, den ehemaligen Architekten der Milet-Grabung. Ihm ist die Herrichtung des Schulgebäudes in Balat zu danken.— Das kleine Museum macht Denkmäler zugänglich, die zu einem nicht geringen Teil noch den Grabungen Theodor Wiegands aus den Jahren bis zum ersten Weltkriege entstammen. Es handelt sich meist um Skulptur- und Architektur-Fragmente aus Marmor, die vorher in zwei Depots beim Theater von Milet, dann im Theater selbst in drei dunkeln Kammern untergebracht waren. Vor allem sind jedoch Fundstücke aus den Grabungen C. Weickerts nach dem zweiten Weltkriege und aus den daran anschliessenden Kampagnen ausgestellt, in der Hauptsache Werke der Kleinkunst aus Ton und Metall. In Zukunft sollen hier nun auch möglichst alle Funde aus den neuen Ausgra-

bungen aufbewahrt werden, ebenso alles was sonst im Bereich von Milet anfällt.

So konnten bereits im Verlaufe dieser Kampagne drei Steine eines Runddenkmals mit einer Inschrift für Eirenias, den bekannten milesischen General Eumenes'-II. von Pergamon geborgen werden, die in einem Brunnen des nahen Yeniköy verbaut waren. Ausserdem wurde die unfertige Skulptur eines bekleideten archaischen Kuros von einem Felde südlich des Kazar Tepe ins Museum geschafft sowie die schon länger bekannten archaischen Sitzfiguren von zwei Frauen aus Yeniköy, deren Köpfe eingesetzt waren.— In der Tat vermehrt sich der Bestand des Museums dauernd.

Am Tage der Eröffnung wurde den Herrn Kollegen von auswärts noch die Teilnahme an einer Führung durch neue Grabung ermöglicht.

Diese neue Grabung erstreckt sich auf vier Abschnitte:

a.) den sog. kleinen Athena-Tempel, wo die schon früher dort tätigen Ausgräber von Olympia A. Mallwitz und W. Schiering ihre grosse Erfahrung bewährten.

b.) Den Suchgraben nach der mykenischen Mauer im mittleren Abschnitt, in dem P. Hommel erfolgreich arbeitete.

c.) Die südliche Quermauer der Stadt, deren Datierung und Verlauf in der Südwestecke auf eine neue Grundlage gestellt werden konnten. Hier waren besonders U. Bäte und W. Hamdorf tätig.

d.) Theodor Wiegands alten Schnitt zwischen der genannten Stadtmauer und der kleinen sogenannten Rundkirche, wo unter der Stelle des seinerzeit nach Berlin gebrachten Orpheus-Mosaiks archaische Häuser mit schöner Keramik zutage kamen. Hier war vor allem V. v. Graeve der glückliche Finder.

Im einzelnen ist zu den verschiedenen Abschnitten noch folgendes festzustellen:

a.) der sog. kleine oder alte Athena-Tempel, der in der Publikation 1925 (Milet I 8) als nach den Perser-Kriegen errichteter „Notbau“ angesprochen worden war, hat sich als Tempel der zweiten Hälfte des 7. Jahrhundert v.-Chr. herausgestellt. Es ist ein Anten-Tempel mit nur einer Mitteltürze. Er liegt über einem grossen mykenischen Haus, von diesem nur durch eine dünne Schicht flacher Platten getrennt, die der geometrischen Epoche zuzuweisen sind. Diese finden sich dicht über der schon länger bekannten spämykenischen Brandschicht des 13. Jh. v. Chr. — An Einzelfunden ist ein rundes Bronzerelief von ca. 30 cm Durchmesser besonders bemerkenswert, das offenbar zu einem Schild gehörte und ins 7. Jh. v. Chr. zu datieren ist. Dargestellt ist ein Lebensbaum mit Adler und Stier zu Seiten; den unteren Abschnitt des Runds füllt eine „Tierkampfgruppe“ von Stier und Löwen aus.

b.) Im Suchgraben nach der mykenischen Mauer kam diese selbst dicht nördlich einer römischen Strasse im Grundwasser in etwa 4 m Tiefe zum Vorschein. Sie liegt in einer 1/2 m starken Brandschicht, derselben Brandschicht, die oben unter a.) genannt ist. Die Mauer, an die sich noch ein Turm lehnt, verläuft nordwestlich-südöstlich, d.h. der südlichste Punkt der mykenischen Anlage ist hier noch nicht erreicht. Eine Fülle spämykenischer Keramik mit gut erhaltenen Stücken entsprach der Stärke der Schicht.— Etwas weiter nördlich waren Reste eines mykenischen Hauses zu verzeichnen, erheblich weiter südlich ein Stück der hellenistischen Stadtmauer, deren Verlauf an dieser Stelle neue Probleme stellt— ebenso wie ihre Datierung.— Von den anderen bei dieser Gelegenheit in dem 88 m langen Graben angeschnittenen Bauten, die meist der römischen Periode angehören, soll hier nicht die Rede sein.

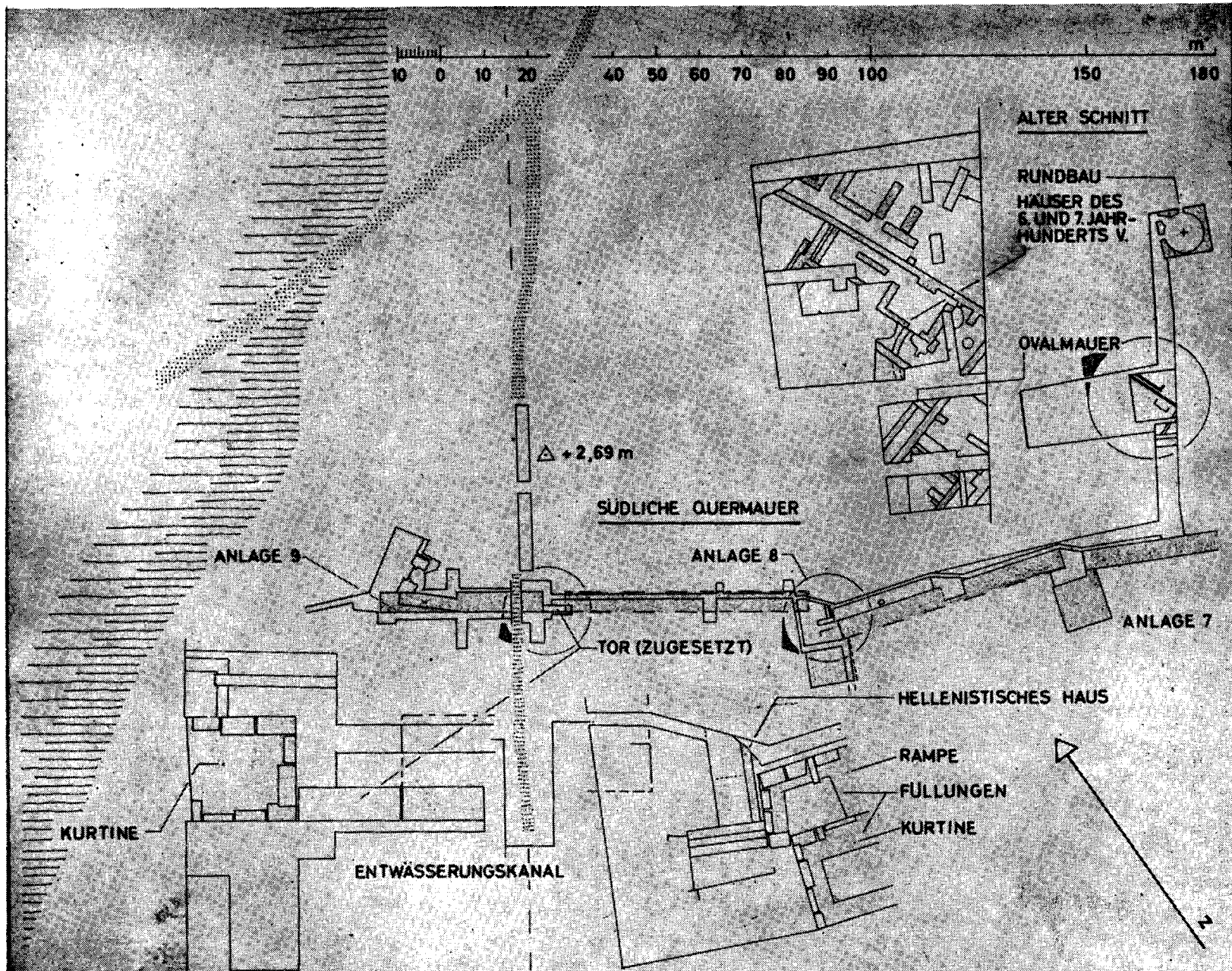
c.) Von der südlichen Quermauer war zwischen der in der Publikation

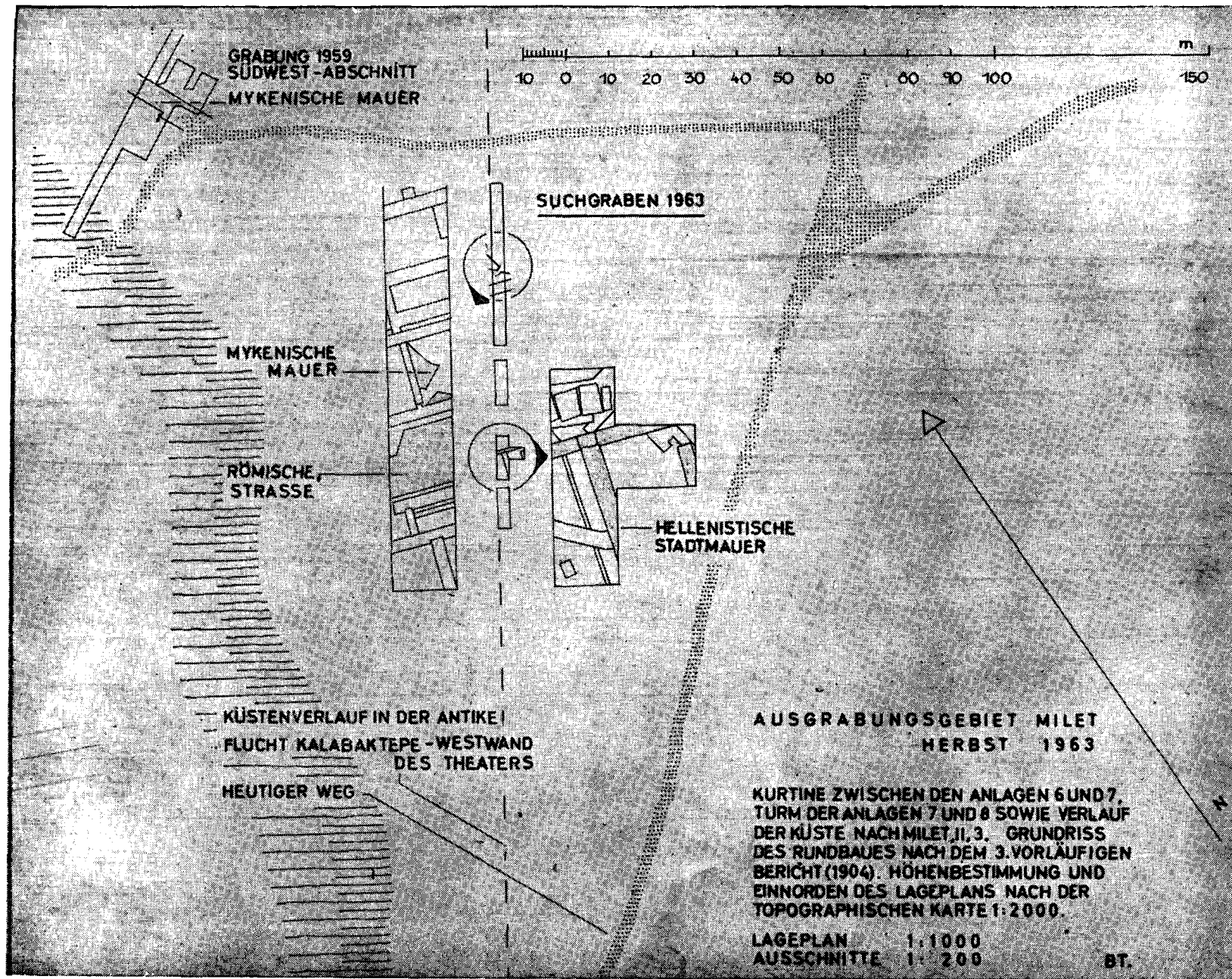
(Milet II 3) sogenannten Anlage 8 und der folgenden letzten Anlage 9 durch einen Entwässerungskanal, den die angrenzenden Baumwollpflanzler gezogen haben, soviel Neues angeschnitten worden, dass dem nachgegangen wurde. Bei Anlage 9 ergab sich ein bisher unbekanntes Tor südlich an der dort einsetzenden ostwestlich verlaufenden Gneismauer.

Bei Anlage 8 brachte die Füllung der Kurtine späthellenistische Keramik, die Füllung der Rampe bereits römische Sigillate. Ausserdem kam hier unter der Treppe zum Turm ein hellenistisches Haus heraus, dass zwischen 300 und 150 v. Chr. benutzt worden ist, wie Keramikfunde ergaben. Danach kann es sich bei der südlichen Quermauer nicht um eine hoch-, sonder nur um eine späthellenistische Anlage handeln, wie dies seinerzeit schon während der Grabung in den Tagebüchern vermutet wurde. — Eine Inschrift, die einen „Kurator“ des Mauerbaues für die Zeit der Mithridatischen Kriege nennt, kommt dadurch erneut zur Bedeutung.

d.) In Wiegands altem Schnitt traten sorgfältig verlegte Mauern von Häusern des 6. und 7. Jh. hervor. Sie sind datiert durch bemalte Keramik, die u.a. vielleicht zum ersten Male eine eigene miletische Abart rhodischen Stils fassen lässt. Drei der Häuser sind im 6. Jh. zu einem einzigen grossen Hause zusammengezogen worden, dem vielleicht besondere Bedeutung beizumessen ist. Hier sind die begrenzenden Mauern noch nicht überall gefunden, obwohl der Schnitt auf 10 m erweitert wurde.

Bei der nächsten Kampagne soll hier noch weiter in die Fläche gegangen werden, um ganze Häusergrundrisse archaischer Zeit und mit ihnen das entsprechende, vom späteren Netz abweichende Strassensystem zu erhalten. Ausserdem soll weiter in die Tiefe gegangen werden, da an der Grenze zur geometrischen Epoche kleine Rundbauten und eine sie umfassende grössere Ovalmauer aufgedeckt wurden, die vielleicht mit der karischen Bevölkerung Milets in Zusammenhang zu bringen sind.

ALACA HÖYÜK 1963 KAZISI ÖN RAPORU

Dr. Hâmit Z. KOŞAY

1948 de muvakkaten tatil olunan Alaca-Hüyük kazısı ancak 1962 senesinde arkeolog Osman Aksoy'un nezaretinde Türk Tarih Kurumunun ve Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün sağladığı küçük ödenekle turistlerin kazı sahasını kolayca gezebilmeleri için bazı tanzimlerle küçük onarımlar yapılmış, hafriyat içersi temizlenmiştir. Ayrıca Hüyük'ün etrafı demir kazık ve dikenli tel ile çevrilmiştir.

Asıl kazı 1963 senesinde yukarıda adı geçen müesseselerin himmetleriyle mütevazı ölçüde yeniden başlamıştır. Yeni mevsim kazısı 12 Eylül 1963 dan 26 Ekim 1963 e kadar sürmüştür. Kazıda vasatı olarak 50 amele çalıştırılmıştır.

KAZI HEY'ETİ

Harfiyat Müdürü	: Dr. Hâmit Z. Koşay
Arkeolog	: Osman Aksoy
Arkeolog Mimar	: Mahmut Akok
Desinatör ve Fotoğraf	: Aldullah Çizgen
Müstahzırlar	: Süleyman Yalçın, Nuri Şahin

Bu mevsim kazısının hedefleri dağınık görünen eski kazı sahalarının bir biri ile olan irtibatını sağlamak, mimari katları aydınlatmak ve sahanın turistler tarafından kolayca gezilebilir hale sokmaktır.

Aşağıdaki bahislerin ve envanterin incelenmesinden de anlaşılacağı veçhile Alaca-Hüyük verimliliğini muhafaza etmektedir. Kazı devam ettiği takdirde önümüzdeki mevsimlerde tarihi aydınlatacak yazılı vesikaların da çıkacağına

eminiz. 1963 kazı mevsiminde şimdiye kadar Eski bronz (Bakır) Çağında görülmeyen nâdir yeni tip bazı kaplarla, Yeni Hitit devrine ait hiyeroglif işaretli mühüründe bulunuşu bu inancımızı desteklemektedir.

YENİ HİTİT ÇAĞI ARAŞTIRMALARI

Höyüğe 1909 da kazı niyeti ile gelen Makridi Bey Sfenksli Kapı çevresinden başka Hüyük'ün Kuzey ve güneyinde de iki yerde sondajlar yapmıştı. Kuzeyde, vâdiye bakan bir şehir kapısı aradığı belli idi. Burada çok kalın yığma toprak sedlere rastladı ve fazla ilerleyemediği için bir sonuç elde edemedi.

Güneydeki sondajı ile çeşitli tabakaları tesbite çalıştığı tahmin edilebilir. Hüyük'teki Hitit çağı yığma toprak sedine burada da rastladığı için emeği boşuna gitti.

Biz, Höyük üstündeki evleri kaldırdıktan sonra M (akridi) ocağı diye adlandırdığımız alanda geniş ölçüde araştırma imkânı sağladık ve burada bir yeni Hitit imparatorluğu çağına ait 60 - 62 XXII-XXX karelerinde bir mahalle açtık.

Bu arada dere taşı döşeli sokak kalıntıları ile, yekdiğerine bitişik dikdörtgen (mustatil) yapıların çamur harçlı taş temelleri, değerli kaideli büyük bir ocak, sıra halinde üç yanı kapalı güneye bakan ön cepherleri açık ve bu günkü dükkanları veya garajları andıran sundurmalar bulundu.

Bu alanda düğme biçimli ve iki yüzü Hitit hiyeroglif yazılı, ortası delik taş

mühür (Al. n. 175) de bulundu. Çanak-ömlek bakımından diğer alanlardaki buluntulara kıyasla fakir idi.

Eski Hitit çağına ulaşmak için yaptığımız 3-4 metrelik derin sondaj, Eski Hitit Katlarının yeni Hitit İmparatorluğu çağında geniş ölçüde toprak dolgusu ile tesviyeye tâbi tutulduğunu bir kerre daha gösterdi. Bu tesviyenin yeni inşaat ve şehrin genişletilmesi ile ilgisi şüphesizdir. Yüce yapılar meyilli araziye, tesviye yapılmadan ve çürük yerlerde blokajlarla sağlamlaştırılmadan yapılamazlardı. Nisbi refaha kavuşan şehrin güzelleştirilmesi de bunu gerektiriyordu.

İlk defa 1947 de başlayan uzun fasıladan sonra 1963 de tekrar ele alınan, bu alandaki kazıya, yeni Hitit mahallesinin Şehir surları ile bağlantısını açıklamak için devam olunacaktır.

ESKİ HİTİT KATLARI

A). Hüyük'ün merkezine rastlayan 40-42 XXXII-XL karelerinde ve çevresinde, daha önce 1948 de açtığımız Eski Hitit (Kat IV) katlarını genişlettik. Burası yekdiğerine bitişik küçük yapıları, Kiler ve Ocakları, dar çıkmaz sokakları ile özel meskenler mahallesi olduğuna şüphe bırakmıyordu.

Blokaj temelli yeni Hitit çağı yüce binalarının bittiği yerde bu özel meskenler başlamakta, yer yer 2,3,4 katlarının yekdiğeri ile olan münasebetleri seçilmektedir.

Hitit çağının mimariye bağlı kapkaçakları bazı nüans ayrıntıları ile kendi çağının damgasını taşırlar. Hüyük'ün 4. mimari katı (Eski Hitit) yangını buralara sirayet etmemiştir. İskeletlere de rastlanılmamıştır.

Vaktiyle soyuldukları için eser de az vermiştir.

B) Sfenksli kapı Kuzeyindeki sondajlar.

Sfenksli kapı arkasında en eski Hitit Katlarını, 3 a, 3 b katı revaklı yapılarını

bozmadan ve kaldırmadan araştırmak için yer yer sondajlar yaptık.

Burada 4. mimari tabakanın, diğer tabirle en eski Hitit'in şumullu bir yangın felâketine uğradığını gördük. (Bunun Eski bronz çağı-bakırçağı mahalli yangınları ile ilgisi yoktur). Bu felâketin her hangi bir savaş istilâ veya kaza eseri olup olmadığını ilerde bulunacak yazılı belgeler tamamlayıcı araştırmalar belki de açıklayacaktır.

Felâketin ani oluşu odalardaki eşyanın olduğu gibi bırakılıp gitmesi ile sabittir. Hüyük'ün 60-62 LII-LX Karelerinde bir evin sıvalı kiler ve odalarında depo halinde kap-kaçağa rastladık. Burada Al. n' Küpü içerisinde kavrulmuş kumaş parçaları bulduk. (C. 14 tahlili için gönderdiğimiz yabancı kuruldan henüz bir cevap gelmemiştir.

Bu alanda bulunan eserler için envantere bakınız.

ESKİ BRONZ ÇAĞI BULUNTULARI

Yukarıda zikri geçen, Höyüğün merkezine isabet eden yerde Eski Hitit çağı (kat 4) altında Eski Bronz çağı eserleri belirdi. Bu alanda Eski Hitit katı yangından masun kaldığı halde altındaki Eski bronz çağında (Kat 5) mahallî bir yangın izi vardı.

Bir köşede Eski bronz çağının elle yapılmış turnak izli veya oluklu siyah kapları ile birlikte çok yüksek tek kuplu siyah cilâ astarlı ve yüksek derecede perdahlı zarif maşrapaları (Al. n. 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165) bulundu. Hepsi kırık bu kapların yanında aynı cinsten kapların yüzlerce parçası göze çarpıyordu. Bütün bu parçalar dikkatle toplatıldı. Bu tabakada bu derece nazik ve ancak madenden işlenmesi mümkün ince ve taşkın kulplu eserleri bekle-miyorduk. Üstelik içlerinden bazıları geometrik boyalı çizgilerle süslü idi. (Al.n. 156) Kırmızı aşı boyası ile yapılan ve kolayca silinen bu tarz süslerin kabalarına

daha önce Kalkolitikde rastlamıştık. Maden işçiliğinin pişmiş kil taklidleri sayılabilecek bu maşrapalar acaba bir şölen (ziyafette) mi kullanıldı? Niçin hepsi yığın halinde ve kasden kırıldığı intibamı veriyor?

İmkân nisbetinde geceleri de uğraşarak içlerinden bir kaçını kurtarabildik. Bu depo buluntuları 1963 çalışmalarımızda önemli yer alır.

**

1963. de Höyüğün batısında yaptığımız çalışmalar daha çok temizlik ve Potern'in içini yağmur sularının istilâsından kurtarmak için Kanal açmaya munhasır kalmıştır. Potern üstünde de (Al. n. 174) Hitit tanrılarını gösteren mühür bulunmuştur.

Bu mühür ile Eski Hitit Katında bulunan Al. n. 176, Al. n. 177 ve yeni Hititte bulunan Al.n. 175 ihtisas raporları ile birlikte ayrıca yayınlanacaktır.

Kült eşyası olarak A. n. 83, 84, 85, 86, 87 pişmiş toprak idoller eski bronz çağından Al. n. 109 sunak Köl, Al. n. 223 bronz levhadan idol: Hitit çağındadır.

**

Eski Hitit Katında bulunan Al. n. 180 bronz Külçe daha önceki yıllar buluntuları da hatırlanırsa madenin bizzat Hüyük'te ve çevresinde izabe edildiğine ve işlendiğine şüphe bırakmamaktadır.

TABAKLAR

AL.n: 9-P.T. Tabak. Astarsız dibi yuvarlak. Eski Hitit devridir. Eksik.

Yük: 0.07, Ağız çapı: 0.17

AL.n: 10-P.T. Tabak. Astarsız dibi yuvarlak. Eski Hitit devridir.

Yük: 0.07 Ağız çapı 0.17

AL.n: 11-P.T. Tabak. Astarsız dibi yuvarlak. Eski Hitit devridir.

Yük: 0.07 ağız çapı: 0.17

AL.n: 12-P.T. Tabak. Astarsız dibi yuvarlak. Eski Hitit devridir.

Yük: 0.07 ağız çapı: 0.17

AL.n: 13-P.T. Kâse. Astarsız dibi yassı ve değirmi. Eski Hitit devridir.

Yük: 0.07 ağız çapı: 0.16

AL.n: 75-P.T. Tabakcık. Kiremit renginde olup kabadır. Yeni Hitit devri.

Yük: 0.017 çapı: 0.04

AL.n: 76-P.T. Tabakcık. Kiremit renginde olup Yeni Hitit devrine aittir.

Yük: 0.015 çapı: 0.045

AL.n: 77-P.T. Tabakcık. Kaba yapılı olup, Yeni Hitit Devrine aittir.

Yük: 0.018 çapı: 0.04

AL.n: 78-P.T. Tabakcık. Kaba yapılı olup, Yeni Hitit devrine aittir.

Yük: 0.01 çapı: 0.035-0.04

AL.n: 79-P.T. Ayaklı Tabakcık. Ayağı kaba mühmel iş.

Mevcut Yük: 0.02 çapı: 0.4

AL.n: 110-P.T. Büyük Tabak. Kiremit rengi astarsız, içe bakan kenarlı halka kaideli. Eski Hitit devridir.

Yük.: 0.14 Ağız çapı: 0.44 Kaide çapı: 0.10

AL.n: 169-P.T. Tabak. Astarsız, kiremit rengi kenarı içeri kıvrık. Eski Hitit. (Dibi delik olup onarılmıştır).

Yük.: 0.085 Ağız açıklığı: 0.18 kalınlığı: 0.007

AL.n: 170-P.T. Kükük Tabak. Kiremit renkli astarsız ve perdahsız. Kaidesi yuvarlak. Eski Hitit. düz kenarlı. Yük.: 0.055 Ağız açıklığı: 0.145 Kalınlığı: 0.006

TESTİLER

AL.n: 6-P.T. Testi. Astarsız, ağız ve tek kulpu kırık Eski Hitit devrine aittir.

Mevcut Yük.: 0.47 Karın çapı: 0.25

AL.n: 7-P.T. Testi. Astarsız, ağız ve karnı eksik olup, tek kulpu da kırık. Eski Hitit devrine aittir.

Yük.: 0.47 Karın çapı: 0.25 No: 6 gibi

GAGA BİÇİMLİ AĞIZLI TESTİLER

AL.n: 15-P.T. Gaga ağızlı testi. Astarsız, tek kulplu, kuşbaşı akıtacaklı,

dibi sivri ve az değermi düzlüklü. Eski Hitit devrine ait olup, yangın katında bulundu. Bariz yanıklık izleri var.

Yük.: 0.155 ağız çapı: 0.15, Karın çapı: 0.19

AL.n: 16-P.T. Maşraba. Astarsız perdahlı olup, tek kulplu, dibi değermi Eski Hitit devrine aittir.

Yük.: 0.06 ağız çapı: 0.115

AL.n: 106-P.T. Kuş gagası emzikli Çanak. Boz renkli, kaidesi kulpu eksik (tamamlanmıştır) kaidesi küçük değermi düzlüklü. Eski Hitit devrine aittir.

Yük.: 0.026 Ağız çapı: 0.023 0.021

AL.n: 205-P.T. Gaga ağızlı testi. 3 kulplu kırmızı boya astarlı. Altı kiremit rengi. Kaidesinde küçük değermi düzlüklü. Mabet Kuzeyi orta Hitit katı.

Yük.: 0.47; Karın çapı 0.315 kaide çapı: 0.075

KÜPLER

AL.n: 1-P.T. Küp. Gaga ağızlı, ağız kırık, üç kulplu, iki yan kulpu kırıktır. Dibi yuvarlak, rengi kiremit rengi Eski Hitit devrine aittir.

Yük: 0.60 Karın kutru: 0.385

AL.n: 2-P.T. Küp. gaga ağızlı. Üç kulplu, gaga ağız kırık. Dibi yuvarlak rengi kiremit rengi. Eski Hitit devrine aittir.

Yük: 0.52; Karın kapı: 0.37

AL.n: 3-P.T. Küp. Ağız gaga biçimli ve kırık. Karnı kırık ve eksik üç kulplu. Dibi yuvarlak. Kiremit rengi ve aşı boyalı. Eski Hitit devrine aittir.

Yüks: 0.48. Karın çapı: 0.355

AL.n: 4-P.T. Küp. Üç kulplu 1 kulpu ve ağız kırık, sarımtırak boya astarlı. Dibi yuvarlak. Eski Hitit devrine aittir.

Yük: 0.37 Karın çapı: 0.30

AL.n: 5-P.T. Büyük çömlek. Kırmızı boya astarlı, iki yan kulplu, dibi değermi

mi ve yassı kenarı kesik, karın üstünde dil gibi çıkıntı süslü. Eski Hitit devrine aittir.

Yük: 0.35 Karın çapı: 0.32 ağız çapı: 0.24, Dış çapı: 0.11

AL.n: 206-P.T. Küp. Kül rengi, perdahlı, dışarı, yayvan ağızlı, çift yan kulplu, küçük düz değermi kaideli. (Kenarı kırıktır). Eski Hitit yangın katında bir kilerde bulunmuş ve 206 no.lu küp içinde tek stil elyafı bariz bir şekilde görülmüş ve örnek alınmıştır.

Yük: 0.375 ağız çapı: 0.27 Kaide çapı: 0.065 karın çapı: 0.315

AL.n: 213-P.T. Büyük küp. Kırmızı boya astarlı, dışarı yaygın ağızlı. Karnında dikey çift kulplu. Düz değermi, kaideli. Eski Hitit Mabet Kuzey doğu sondajı.

Yük: 0.70 Ağız çapı: 0.47

AL.n: 214-P.T. Küp. Kaba yapılı kırmızı astar boyalı ise de yangından kararmıştır. Omuzda dikey çift kulplu, düz kaideli. Eski Hitit.

Yük: 89 Ağız çapı: 0.54

ÇEŞİTLİ KAPLAR

AL.n: 8-P.T. Güveç. siyah mutfak yanıklı, çift kulplu ise de biri eksik. yarısı ve dibi eksik. Ağız çapı 0.25 Eski Hitit, devrine ait.

Mevcut Yük: 0.10

AL.n: 14-P.T. Kap. Astarsız, yonca ağız yapılması istenmiş isede tam başa- rılamamış, kaidesi halkalı tek kulplu. Eski Hitit devrine aittir.

Yük: 0.09 Karın çapı: 0.085 Kaide çapı: 0.085

AL.n: 17-P.T. Tas. Astarsız, perdahlı, tek kulplu, değermi kaideli. Eski Hitit devrine aittir.

Yük: 0.07 ağız çapı: 0.095

AL.n: 97-P.T. Tuzluk. Bir yanında askı tertibatı yani deliği var. Kaba parça. İki gözlü, yarısı eksik (Tamamlandı), boz renkte

Yük: 0.03 Uz: 0.0115

- AL.n: 98-P.T: Ayaklı Kâsecik. Fincan büyüklüğünde kaba parça boz renkte
Yük: 0.03 ağız açıklığı: 0.04
- AL.n:101-P.T: Çingirak. Boz renk, içinde ses veren taşlar var. Kaba iş. kalkolitik. Uzunluk: 0.072 En geniş yeri: 0.03
- AL.n:143-P.T: Çanak. Kiremit rengi halka kaideli, hilâl biçimli kulplu. Orta Hitit devrine aittir.
Yük: 2.115, Ağız çapı: 0.208 Kaide çapı: 0.073
- AL.n:144-P.T: Çanak. Astarsız değermi kaideli. Orta Hitit devrine aittir.
Yük: 0.099 Ağız çapı: 0.155 Kalın: 0.016
- AL.n:145-P.T: Maşraba, astarsız, perdahlı, kenardan taşkın kulplu değermi kaideli Hitit. Yükseklik: 0.095 Ağız çapı: 0.114 Kulpla Yükseklik: 0.135 kalın: 0.04
- AL.n:146-P.T. Çömlek. Çift kulplu astarsız, bir kulpu kırık, kaidesinde değermi düzlük var. Yükseklik: 0.109 Ağız açıklığı: 0.104
- AL.n:147-P.T: Çömlek. Küçük. Astarsız çift kulplu. Halka kaideli. Orta Hitit ağız kırık.
Yük: 0.126 Ağız çapı: 0.08
- AL.n:148-P.T: Emzikli vazocuk. Tek kulpu emziğe dikeydir. Kaidesi halkalı Yeni Hitit devrine aittir.
Yük: 0.085 Karın çapı: 0.077 Ağız çapı: 0.032
- AL.n:149-P.T. Vazocuk. Astarsız Yeni Hitit devrine ait olup kaidesi düzdür.
Yük: 0.071 Karın çapı: 0.079 ağız çapı: 0.044
- AL.n:150-P.T: Çaydanlık. Emzikli tek kulplu ve ayaklı, kırmızı boya astarlı perdahlı, kaidesi düz. Eski Hitit devrine aittir.
Yük: 0.157 Ağız çapı: 0.96 Kalın: 0.04
- AL.n:151-P.T: Çaydanlık. Emzikli ve tek kulplu, astarsız kiremit rengi, kaide düzce kazılmıştır. No: 150 gibi. Yeni Hitit devrine aittir. Yüksekliği: 0.215 Ağız çapı: 0.075 Kaide çapı: 0.065

- AL.n: 173-P.T:Kap. Yürek biçimi kiremit rengi kulpu ve ağız kırık. Yeni Hitit devrine aittir.
Mevcut Yük: 0.145 en geniş çapı: 0.056
- AL.n:224-P.T: Fincan. kulpu kırık siyah perdahlı Ablathıbel tipi. Eski Bronz çağı. Yükseklik: 0.045 Ağız çapı: 0.07

RITONLAR

- AL.n: 81-P.T: Kap. Simit şeklinde, kahve rengi boya astarlı, üstü cilalı ve incruste halka ve çizilerek süslü, ağız ve büyük bir kısmı eksik. Eski Hitit III.b. katı. Boyun çapı: 0.03
- AL.n: 82-P.T: Hayvan başı riton parçası (?) beyaz boya astarlı, göz kenarları kırmızı, göz bebekleri oyuk III.b. katı, Eski Hitit devrine ait.
Mevcut ebadı: 0.045-0.03
- AL.n: 88-P.T: Boğa başı. Boyundan kırık, altında üçgen şeklinde işaret var. Riton parçası olabilir. Yeni Hitit devrine aittir. İki Boynuz arası: 0.055 Mevcut Uz: 0.055
- AL.n: 89-P.T: Küçük Hayvan başı. Boyundan aşağısı eksik, boynuzları kırık Eski Hitit devrine aittir.
Yük: 0.024
- AL.n: 90-P.T: Riton. Öküz başı şeklinde. Alnında başak resmi var. Kolları daire ve noktalarla gösterilmiş, bir ayağı kırık. Yeni Hitit devri. Uz: 0.11; geniş: 0.015
- AL.n: 91-P.T: Hayvan başlı kapak veya riton parçası. Yeni Hitit. Boynuz veya kulağı kırık. Ebadı: 0.06
- AL.n: 92-P.T: Hayvan başı şeklinde kapak veya riton parçası. Yeni Hitit devrine ait olup basit ve kiremit renginde.
Ebadı: 0.04-0.03
- AL.n: 109-P.T: Buhurdan. Eksik olup tamamlanmıştır. Kol şeklinde sarı astarlı ve perdahlı. Yeni Hitit devrine aittir. Ağız açıklığı: 0.035; en kalın yeri: 0.045

AL.n: 211-P.T: Riton. Boğa başı şeklinde gözü kabarık olarak gösterilmiştir. Kulpu kırık, perdahlı. Hitit devrine aittir.

Yük: 0.095; Ağız çapı: 0.072

FIGÜRLER

AL.n: 83-P.T: İdol. Başı kırık olup elbisesi çizgilerle gösterilmiştir. Bereket Tanrıçası (Eski Bronz çağı)

Mevcut Yük: 0.04; Geniş: 0.44

AL.n: 84-P.T: İdol. Başı küçük elbisesi noktalarla gösterilmiştir. Eski Hitit katı. Bereket Tanrıçası.

Mevcut Yük: 0.04 Geniş: 0.03

AL.n: 85-P.T: İdol. Başı kırık basit. Geniş: 0.019; Mevcut Yük: 0.04

AL.n: 86-P.T: İdol başı: Bereket ilâhesi. üzeri tanesi noktalarla gösterilmiş Eski Hitit devrine aittir.

Geniş: 0.04; Mevcut Yük: 0.04

AL.n: 87-P.T: İdol: vücut kısmı eksik. Başı kırık gözleri oyuk nokta ile gösterilmiş boz renk kaba parça Eski Bronz çağı.

Geniş: 0.075; Mevcut Yük: 0.065

AL.n: 93-P.T: Figürin (Öküz) (?) iki ayağı kırık. Ebadı: 0.06 -0.032

AL.n: 94-P.T: Hayvan figürini.

Ebadı: 0.04-0.03

AL.n: 223 Bronz levha idol. Dikiş delikli. Boynu kopuk 1962 buluntusu Orta Hitit Mabel altı 1962 buluntusu.

MÜHÜRLER

AL.n:174- Taş mühür: silindir şeklinde potern üstünde. Yeni Hitit katında bulundu. Siyah renkte üstünde Hitit ilaheleri resimleri var ortası delik. Uz: 0.02; Kalın: 0.01

AL.n: 175- Taştan: Düğme biçimli hieroglif işaretli mühür, taş kırmızı olup kurs şeklinde ve askı deliklidir. Her iki tarafından H. Hiyeroglif işaretli olup kenarında ayrıca bir sıra küçük işaretleri havi halka ile çevrilidir. Bulunduğu yer Yeni Hitit Katı. Çapı: 0.021; en kalın yeri: 0.005

AL.n: 176- . Siyah taş saplı damga mühür: yüzü dörtlü yonca yaprağı biçiminde olup üzerinde aksi istikamette yatan iki hayvan resmi vardır. Sapı kemik olup, üstü kürevi ve askı deliklidir. Bulunduğu yer: Eski Hitit (Bak özel ihtisas raporu) Yük: 0.027; Geniş: 0.023

AL.n: 177- Taş iki başlı taş damga mühürü. Beli askı delikli bir yüzünde Hitit Biyeroğlufine benzer işaretler var, diğer yüzü daha ziyade süsü andırıyor. Eski Hitit.

Yük: 0.019 Çapları: 0.015

AL.n:220- Çanak kırığı üzerinde mühür baskısı. Baskı kenar üstündedir.

AL.n: 221- Damga mühürü kırmızı taştan, tutacağı kırık düğme şeklinde giyoşlu. Eski Hitit devrine ait olup 1962 de bulunmuştur. çapı: 0.03

AL.n: 222- Damga mühürü dört köşe Sivastika resimli tutacağı deliğinden kırık. Toprakta bulunmuştur. (1962)

Eni: 2.5 cm.

TAŞ ESERLER

AL.n: 111- Boz taştan masat gibi nesne. Kestiti dört köşe, boz renk, ucunda oyuk var. Yeni Hitit devrine aittir.

Uz: 0.0095; en kalın yeri: 0.025

AL.n: 112- Boz taştan masat gibi nesne: Ucu oyuklu, başı askı delikli dört köşe kesitli. Eski Hitit devrine aittir.

Uz: 0.075 En kalın yeri: 0.025

AL.n: 113- Boz taştan masat gibi nesne, ucu oyuklu, başındaki askı deliğinden itibaren kırık değermi kesitli. Eski Hitit devrine ait.

Mevcut uzun: 0.07; En kalın yeri: 0.02

AL.n: 216- Çok ağır siyah taştan sekiz halkalı ve yivli ayağa benzer nesne (parça). Bir Heykelin parçası olabilir. 1962 mevsimi tanzim sırasında Orta Hitit'te bulundu.

Yük: 0.177; en geniş yeri: 0.16

KEMİK ESERLER

- AL.n: 95- Kemik askı daire içinde nokta süslü.
Ebadı: 0.03-0.02; Kalın: 0.003
- AL.n: 123- Delikli kemik safiha üstünde dairevi süsler var. Kaplama parçası ucu kırık Hitit.
Uz: 0.05, Genişlik: 0.019, Kalın: 0.02
- AL.n: 124- Boynuz çekici. Bağ yeri kertikli Eski Hitit devrine aittir.
Uz: 0.06, Çapı: 0.039
- AL.n: 125- Boynuz sap. Çatlak. Yeni Hitit devrine aittir.
0.085, Kalın: 0.031
- AL.n: 126- Cilâlı yassı kemikten tuğ (?) Eski Hitit devrine aittir.
Uz: 0.11, En geniş yeri: 0.025, Kalın: 0.002
Uz: 0.097; En geniş yeri : 0.017; kalın: 0.001
- AL.n: 128- Cilâlı kemik boru. Eski Hitit devrine aittir.
Uz: 0.087; Kalın: 0.01
- AL.n: 129- Kemik uç, kaba, ortası kalınca.
Uz: 0.076; En kalın yeri: 0.007
- AL.n: 130- Askı delikli eğri kemik nesne, ucu kırık Eski Bronz çağı.
Uz: 0.041; Kalın: 0.006
- AL.n: 131- Kemik Mızrak ucu, kaba Eski Bronz çağı.
Uz: 15; En geniş yeri: 0.025
- AL.n: 132- Kemik ok ucu. kamyş sapa girecek saplı. Sap kırık. Eski Bronz çağı.
Uz: 0.031

ASKILAR

- AL.n: 18-P.T: Askı iki delikli. Eski Hitit devrine aittir.
Delik arası: 0.065; Kalın: 0.035
- AL.n: 19-P.T: Askı iki delikli. Eski Hitit devrine aittir.
Delik arası: 0.035; Kalın: 0.02
- AL.n: 20-P.T: Askı iki delikli Eski Hitit devrine aittir.
Delik arası: 0.06; Kalın: 0.02

- AL.n: 21-P.T: Askı iki delikli. Eski Hitit devrine aittir.
Delik arası: 0.04; Kalın: 0.02
- AL.n: 25-P.T: Büyük askı: Bir ucu kırık iki yan delikli. Eski Hitit devri.
İki delik arası: O.H., Kalın: 0.035; Geniş: 0.08
- AL.n: 26-P.T: Askı: Bir ucu hafif kırık iki yan delikli. Eski Hitit devri.
İki delik arası: 0.085; Geniş: 0.04; Kalın: 0.025
- AL.n: 27-P.T: Askı: İki yan delikli Eski Hitit devrine aittir.
İki delik arası: 0.07. Geniş: 0.65. Kalın: 0.02
- AL.n: 28-P.T: Dil gibi nesne iki başı ve ortası kertikli. Orta Hitit Katı.
Uz: 0.19; En geniş yeri: 0.095; Kalın: 0.015
- AL.n: 29-P.T: Boru
Uz: 0.075; Kalınlık: 0.02
- AL.n: 30-P.T: Askı
Uz: 0.065, en geniş yeri: 0.05; Kalın 0.019
- AL.n: 31-P.T: Askı
Uz: 0.02; Kalınlık: 0.025; Geniş: 0.03
- AL.n: 32-P.T: Taş askı. (Atılmış top-raktan) Eski Hitit devrine aittir.
Uz: 0.08; En geniş yeri: 0.03
- AL.n: 96- Taş askı, ucu kırık. Yeni Hitit devrine aittir.
Mev. Uz: 0.055; Çapı: 0.015
- AL.n: 119-P.T: Dokuma askısı. kaba kül rengi ve delikli. kalkolitik.
Yük: 0.10; Kaide: çapı: 0.085
- AL.n: 120-P.T: Dokuma askısı kaba kül rengi ve delikli kalkolitik.
Yük: 0.092; Kaide çapı: 0.08
- AL.n: 121-P.T: Dokuma askısı kaba kül rengi delikli kalkolitik.
Yük: 0.065; Kaide çapı: 0.064
- AL.n: 122-P.T: Dokuma askısı. kaba ki-remit rengi. Eski Hitit devrine ait.
Yük: 0.098; Kalınlık: 0.062

AĞIRŞAK

- AL.n: 22-P.T: Basit ağırşak. yarı koni şeklinde. Eski Hitit devrine aittir.

- AL.n: 23-P.T: Ağırşak, üstü çukurlu. Eski Hitit devrine aittir.
Geniş: 0.04; Yüksek: 0.02
- AL.n: 24-P.T: Ağırşak, üstü çukurlu düğme şeklinde. Eski Hitit devri.
- AL.n: 33-P.T: Saksı parçası ağırşak: Eski Hitit devrine ait.
Çapı: 0.05; Kalınlık : 0.01
- AL.n: 34-P.T: Saksı parçasından ağırşak. Bakır çağı, dışı kırmızı içi siyah ve cilâh.
Çapı: 0.07; Kalın 0.01
- AL.n: 35-P.T: Saksı kırığından ağırşak küçüktür.
Çapı: 0.03; Kalın: 0.007
- AL.n: 36-P.T: Ağırşak, üstü çukurlu, altı değermi, kenarı çift kavislerle 4 yerde süslü.
Çapı: 0.06 Yüksek: 0.015
- AL.n: 37-P.T: Ağırşak, kenarı az kırık üstü küçük çukurlu, dibi değermi üstü üç yerde dört sıra çigi süslü Eski Hitit Çağı.
Çap: 0.045; Kalın: 0.015
- AL.n: 38-P.T: Ağırşak, kırmızı renkte üstü çukurlu ve kenarı dört yerde çizgi süslü, dibi değermi. Eski Hitit devri.
Çapı: 0.045; Kalın: 0.02
- AL.n: 39-P.T: Ağırşak üstü çizgi ve nokta, süslü, dibi değermi.
Çapı: 0.035 Kalın: 0.017
- AL.n: 40-P.T: Ağırşak. boz renkli. üstünde dört yerde kırık çizgilerle süslü çizgilerin içi beyaz. dibi değermi Eski Hitit devri.
Çapı: 0.04 Kalın: 0.015
- AL.n: 41-P.T: Ağırşak, basit, üstü çukurlu, dibi değermi, kenarı kırık
Çapı: 0.06. Kalın: 0.02
- AL.n: 42-P.T: Ağırşak, üstü noktalarla süslü, dibi değermi. Eski Bronz çağı.
Çapı: 0.044. Kalın: 0.013
- AL.n: 43-P.T: Ağırşak, üstü düz ve grup halinde noktalarla süslü, dibi değermi. Eski Bronz çağı.
Çapı: 0.055. Kalın: 0.015
- AL.n: 44-P.T: Basit ağırşak. Eski Hitit devri.
Çapı: 0.04. Kalın: 0.015
- AL.n: 45-P.T: Basit ağırşak. Kenarı kırık Eski Hitit devri.
Çapı: 0.035. Kalın: 0.011
- AL.n: 46-P.T: Basit ağırşak. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.03. Kalın: 0.016
- AL.n: 47-P.T: Basit Ağırşak. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.04. Kalın: 0.02
- AL.n: 48-P.T: Çift koninin kaidede birleşmesinden ibaret değermi ve iki yüzde haç şeklinde "İncruste" beyaz çizgilerle süslü ağırşak. Mabel kuzeyi sondajında Eski Hitit katında bulunmuştur. Çapı: 0.023; Kalın: 0.23
- AL.n: 49-P.T: Basit ağırşak.
Çapı: 0.044 Kalın 0.025
- AL.n: 50-P.T: -Ağırşak. Eski Bronz çağı düğme şeklinde, üstü ve altı çizgilerle süslü.
Çapı: 0.03; Kalın: 0.01
- AL.n: 51-P.T: Taş ağırşak, kırık kurs şeklinde. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.032; Kalın: 0.09
- AL.n: 52-P.T: Ağırşak, düğme şeklinde basit. Eski Hitit devrine aittir.
- AL.n: 53-P.T: Düğme. Yarım basık küre üstü düz. Eski Hitit devri.
Çapı: 0.024 Kalınlık: 0.005
- AL.n: 54-P.T: Düğme. kırmızı renkte basık yarım küre şeklinde. Eski Hitit.
Çapı: 0.025. Kalınlık: 0.01
- AL.n: 55-P.T: Ağırşak. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.031 Kalın: 0.01
- AL.n: 56-P.T: Ağırşak, armut biçiminde basit. Eski Hitit Bronz çağı.
Çapı: 0.035. Yüksek: 0.03
- AL.n: 57-P.T: Ağırşak, üst kenarı çizgili. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.025; Kalın: 0.006
- AL.n: 58-P.T: Düğme basit.
Çapı: 0.02: 0.009

- AL.n: 59P.T: Dügme küre şeklinde. Orta Hitit Katı (Kat 111)
Çapı: 0.02 Yük: 0.017
- AL.n: 60-P.T: Delikli top ağırsak küre şeklinde (?) Eski Hitit devri.
Karnın çapı: 0.04; Yük: 0.035
- AL.n: 61-P.T: Yassı basit ağırsak. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.045; Kalınlık 0.006
- AL.n: 62-P.T: Dügme, tam küre şeklinde. Eski Hitit devrine aittir.
Karnın Çapı: 0.025; Yük: 0.025
- AL.n: 63-P.T: Dügme, cilâh, küre şeklinde sarımtırak. Eski Hitit devri.
Çapı: 0.02; Yük: 0.02
- AL.n: 64-P.T: Boz renk basit düğme. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.025; Yük: 0.015
- AL.n: 65-P.T: Boz renk düğme, küre şeklinde basık.
Eski Hitit devri.
Çapı: 0.025; Yük: 0.018
- AL.n: 66-P.T: Boz ağırsak, üstü nokta ve çizgi süslü, yangın katı.
Eski Bronz çağı.
Çağı: 0.039 Kalın: 0.02
- AL.n: 67-P.T: Taş ağırsak silindir şeklinde, basit kül renginde. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.028; Yük: 0.021
- AL.n: 68-P.T: Taş ağırsak. Üstü kırık Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.03; Kalınlık: 0.15
- AL.n: 69- Taş ağırsak veya düğme boz renk. kurs şeklinde. Eski Hitit devri
Çapı: 0.029; Kalın: 0.012
- AL.n: 70- Taş düğme. Üstü ve altı çizgi süslü. Eski Hitit devrine ait.
Çapı: 0.025; Kalın : 0.012
- AL.n: 71- : Taş kurs şeklinde ağırsak, basit ve üstü kırık. Eski Hitit devri
Çapı: 0.028; Kalınlık: 0.007
- AL.n: 72 : Taş düğme, ince kurs şeklinde. Eski Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.025; Kalınlık: 0.003
- AL.n: 73-P.T: Ağırsak. kalkolitik. çok kaba ve kırık. Boz renkte.
Çapı: 0.035; Yük: 0.03
- AL.n: 74-P.T: Kaba ağırsak armut biçiminde, üstü kırık. kalkolitik.
Çapı: 0.03 Yük: 0.03
- AL.n: 80-P.T: Dügme. siyah ve yanık.
Çapı: 0.025; Yük: 0.019
- AL.n:114-P.T: Küre şeklinde üstü nokta süslü nesne, kalkolitik. kaba yapılı ve boz renkli.
Çapı: 0.034
- AL.n:115-P.T: Toplardan ibaret kolye (?) gayet kaba boz renk. Hitit Katı. Toplar büyüklü küçüklüdür. (Dört parçadır).
çap edadı: 0.025-0.016
- AL.n:116-P.T: Testi tıpası. Koni biçimli (?) kiremit renginde. Hitit.
Yük. 0.046 Kaide çapı: 0.041
- AL.n:117-P.T: Testi tıpası (?) koni biçimli. Hitit.
Yük: 0.036 Laide çapı: 0.025
- AL.n:118-P.T: Testi tıpası, kesik koni şeklinde. Bozuk kaba parça.
- AL.n:133- : Dügme taştan. beli dağ kiristali gibi. Eski Hitit devri.
Uz: 0.031
- AL.n: 134- : Dügme taştan. Beli oyuklu koyu renkli. Eski Hitit devrine ait.
Uz: 0.031
- AL.n:135- : Dügme. gök rengi çok sivri uçlu ve beli oyuklu Orta Hitit.
Uz: 0.034
- AL.n:142-P.T: Teber. Orta Hitit. Kiremit rengi Kursun ortası delik.
Çapı: 0.071
- AL.n:209-P.T: Basit ağırsak. Altı koni şeklinde. üstü çukurlu. Boz renk. Eski bronz çağı.
Yük: 0.034; Çapı 0.035
- AL.n:210- : Konkav kurs, üstü küçük dairevi halka süslü. Yeni Hitit devrine aittir.
Yük: 0.013; Çapı: 0.032
- AL.n:212-P.T: Kapakcık, boz renk, kaba kenarında iki delikli, bir tarafı konkav ve diğer tarafı konveks kurs şeklinde. Eski Bronz çağı.

MADEN ESERLER

- AL.n:180 : Bronz levha. Eski Hitit katında bir oda içinde tabanda bulundu. Bunun sanat erbabına işlemek üzere külçe halinde hazırlanmış olduğunu sanıyoruz.
Ebadi: 0.285 × 0.225; En kalın yeri: 0.032 ağırlığı: 5 kilo 150 gram.
- AL.n:181 : Bronz bıçak. ucu kırık. Yeni Hitit devrine aittir.
Uz: 0.18 en geniş : 0.025
- AL.n:182 : Bronz kama. iki yüzlü sap ucu dışarı kıvrık.
Uz: 0.179; Sap: 0.09; En geniş yeri: 0.012
- AL.n:183 : Bronz eğrilmiş kama sapı ve ucu kırık. Orta Hitit devrine ait.
Uz: 0.11; en geniş yeri: 0.022
- AL.n:184 : Bronz mızrak ucu (?) ucu kırık kovanlı. Orta Hitit devri.
Uz: 0.095 en geniş yeri : 0.021
- AL.n:185 : Bronz ok ucu, söğüt yaprağı biçiminde, kaidesi mahmuzlu sapı bükülmüş. Orta Hitit devrine aittir.
Uz: 0.11 en geniş yeri: 0.09 lam uz: 0.05
- AL.n:186 : Bronz ok ucu söğüt yaprağı biçiminde, sapı kırık. Yeni Hitit.
Uz: 0.04 en geniş yeri: 0.014
- AL.n:187 : Bronz ok ucu söğüt yaprağı şeklinde, ucu kırık. Yeni Hitit.
Uz: 0.06; en geniş yeri: 0.008
- AL.n:188 : Bronz süs. Hilal biçiminde, askı delikli Potern üstü. Yeni Hitit devrine aittir.
Uz: 0.055
- AL.n:189 : Bronz uç, kesiti dört köşeli, ucu kırık. Yeni Hitit devrine ait.
Uz: 0.065; Kalınlık: 0.005
- AL.n:190 : Bronz uç, kesiti dört köşeli. Eski Hitit devrine aittir.
Uz: 0.08; Kalınlık: 0.04
- AL.n:191 : Bronz uç, çivi şeklinde dört köşeli kesitli. Yeni Hitit devri.
Uz: 0.048
- AL.n:192 : Bronz çivi eğrilmiş. Eski Hitit devrine ait olup 4 köşeli.
Uz: 0.033
- AL.n:193 : Bronz uç, sapa takılan kaideli ve dört köşe kesitli. Yeni Hitit devrine aittir.
Uz: 0.07
- AL.n:194 : Bronz iğne, yanıtı tırtıl başlı, ucu kırık. Hitit devrine aittir.
Uz: 0.08
- AL.n:195 : Bronz iğne, yanıtı tırtıl başlı, ucu kırık. Hitit devrine aittir.
Uz: 0.055
- AL.n:196 : Bronz iğne yanıtı tırtıl başlı. Hitit devrine aittir.
Uz: 0.096
- AL.n:197 : Bronz iğne, Yeni Hitit devrine ait.
Uz tahminen: 0.08
- AL.n:198 : Bronz topuz başlı iğne. Eski Hitit devrine aittir.
Uz: 0.09
- AL.n:199 : Bronz topuz başlı iğne Eski Hitit devrine aittir.
- AL.n:200 : Bronz uç, çivi gibi. Eski Hitit devrine aittir.
Uz: 0.049
- AL.n:201 : Bronz uzun uç. Kesiti dört köşe. Yeni Hitit devri. Bükülmüş başı dört köşe, dört köşe kesitli.
0.13
- AL.n:202 : Başlı delikli bronz büyük yorgan iğnesi, ucu bükülmüş. Hitit devri.
Uz: 0.105
- AL.n:203 : Bronz toplu iğne. Kıvrılmış. Hitit devrine aittir.
Tahmini uzunluk: 0.06
- AL.n:204 : Bronz ağzı açık halka. Sfenks batısı Orta Hitit devrine ait.
Çap: 0.045
- AL.n:217 : Bronz toplu iğne. 1962 mevsiminde bulunmuştur. Başlı bozuk.
Uz: 0.128
- AL.n:218 : Bronz toplu iğne, mercimek biçimi başlı. 1962 bulunmuştur.
Uz: 0.065

AL.n:219 : Bronz toplu iğne. Mercimek başlı. 1962 bulunmuştur.
Uz: 0.08

BONCUKLAR

AL.n:207 : Yuvarlak kolye tanesi basit boz renk.

Yük: 0.021; Çapı: 0.025

AL.n:208-P.T: Yuvarlak kolye tanesi basit boz renk.

Yük: 0.025; Çapı: 0.026

OBSİDİYENLER

AL.n:136 : Sileks bıçak. sekonder. koyu kahverengi.

Uz: 0.065; Çapı: 0.017

AL.n:137 : Sileks bıçak, sekonder. Kahve rengi. Uz: 0.053; Geniş: 0.019

AL.n: 138: Sileks bıçak. Sekonder. Kahve rengi.

Uz: 0.048; Geniş: 0.019

AL.n: 139: Obsididen bıçak yeni şeffaf Sekonder.

Uz: 0.029 Geniş: 0.019 retuşlu.

AL.n: 140: Obsidiyen. Şeffaf. Sekonder.

Uz: 0.024 Geniş: 0.01

AL.n: 141: Obsidiyen testere ucu.

BRONZ DEVRİ

AL.n: 99-P.T: Fincan. Eski Bronz çağı, turnak izli. Şerit kulplu, omuzda turnak izli. Dibi değermi, boya astarlı ve perdahlı. Ocak yanı buluntusu.

Karın çapı: 0.059 Yük: 0.06 Ağız Kutru: 0.050

AL.n: 102-P.T: Fincancık. Siyah renkte tek yan kulplu ve omuzda kertikli. Dibi değermi. Eski Bronz çağı.

Ağız açıklığı: 0.028

Yük: 0.015

AL.n:103-P.T: Vazo, boz renk, tek kulplu, yuvarlak karınlı, kaidesinde ufak düzlük var. cephe karın üstünde düğme şeklinde çıkıntı süsü var. Akıtacağı az kırık. Eski Bronz çağı.

Yük: 0.010 A. açıklığı: 0.031

Karın çapı: 0.09

AL.n: 104-P.T: Maşraba şerit kulplu, değermi kaideli, perdahlı, kulpu kenardan taşkın. Eski Bronz çağı.

Yük: 0.053 A. açıklığı: 0.07

AL.n: 105-P.T: Emzikli çaydanlık, kırmızı boya astarlı, perdahlı, şerit kulplu, karında emzikli, yarı küre şeklinde karınlı. Eski Bronz çağı.

Yük: 0.165 A. açıklığı: 0.09 Karın çapı: 0.165

AL.n: 152-P.T: Emzikli, tek kulplu çaydanlık. Kırmızı boya astarlı değermi kaideli, elle yapılmış. Eski Bronz çağı.

Yük: 0.148 Ağız çapı: 0.079 Karın çapı: 0.145

AL.n: 153-P.T: Maşraba, şerit kulplu küçük kenarı dışı oluklu, kırmızı boya astarlı göğsünde iki adet memecik süsü var. Kaidesinde küçük düzlük var. Eski Bronz Çağı.

Yük: 0.097 ağız çapı: 0.157 Kalınlık: 0.013

AL.n:154-P.T: Maşraba. Şerit kulplu boya astarlı, kenarı dışı oluklu. Eski Bronz Çağı. kaidesi küçük değermi düzlüklü.

Yük: 0.10 ağız çapı: 0.145 Kalın: 0.011

AL.n:155-P.T: Fincan. Kulpsuz turnak izli, çift memecik süslü, kaidesi düz. Eski Bronz Çağı, elle yapılmış, astarlı ve deve tüyü renkli.

Yük: 0.055 ağız çapı: 0.068 Kalın: 0.05

AL.n:157-P.T: Maşraba. Boz renk kulpu kırık. Basit. Eski Bronz çağı.

Yük: 0.075 Ağız çapı: 0.07

AL.n:158-P.T: Maşraba. koyu kahve rengi, taşkın kulplu. Eski Bronz çağı ağız kenarında 2,5 cm. kadar kırmızı boya var. Kaidesinde küçük değermi düzlük var. Kulpu üstünde memecik şeklinde süslü.

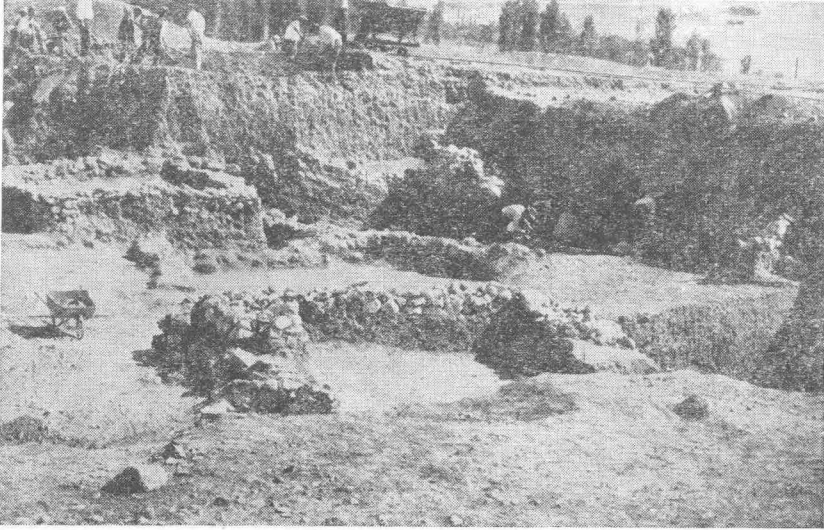
Yük: 0.091 Ağız çapı: 0.088 Kalın: 0.004

AL.n:159-P.T: Maşraba. Kenarı koyu kahve rengi, karın altı boz renkli. Eski Bronz Çağı. Boynu kırmızı aşı boyalı. Kulp kenardan taşkın. kai-

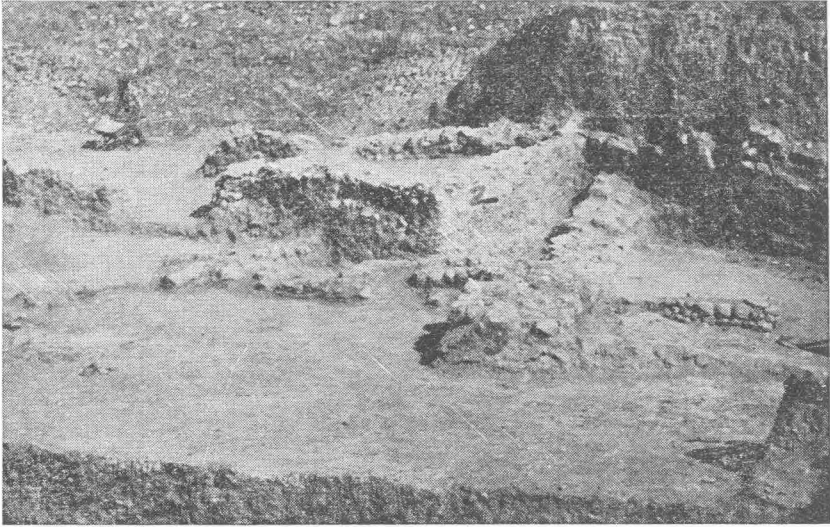
- desi küçük ve değermi düzlüklü.
Yük: 0.105 Ağız çapı: 0.09 kalınlık: 0.004
- AL.n:160-P.T: Maşraba. Siyahımtırak boya astarlı, perdahlı, kenar altı ve karın üstü kırmızı aşı boyalı, taşkın kulplu, değermi küçük kaideli. Eski Bronz Çağı.
Yük: 0.135 Ağız çapı: 0.102 Kalınlık: 0.004
- AL.n:161-P.T: Maşraba. Siyahımtırak boya astarlı, perdahlı, taşkın kulplu boynu kırmızı aşı boyalı, kaidesi küçük değermi düzlüklü. Eski Bronz Çağı.
Yük: 0.11 Ağız çapı: 0.115 Kalınlık: 0.004
- AL.n:162-P.T: Maşraba. Siyahımtırak boya astarlı, yüksek derecede perdahlı, taşkın şerit kulplu, kaidesi göbek çukurlu Eski Bronz Çağı.
Yük: 0.16 Ağız çapı: 0.094 Kalınlık: 0.003
- AL.n:163-P.T: Maşraba. Siyah boya astarlı, perdahlı, kaidesi göbek çukurlu. Taşkın şerit kulplu. Eski Bronz çağı.
Yük: 0.095 Ağız çapı: 0.097 Kalınlık: 0.004
- AL.n:164-P.T: Maşraba. Siyah boya astarlı, yüksek derecede perdahlı. Taşkın şerit kulplu kaidesi, göbek çukurlu. Eski Bronz Çağı.
Yük: 0.10 Ağız açıklığı: 0.09 Kalınlık: 0.04
- AL.n:165-P.T: Maşraba. Siyah boya astarlı, yüksek derece perdahlı, taşkın şerit ve oluk kulplu, kaidesi göbek çukurlu. Eski Bronz çağı (Eksik olup tamamlanmıştır.)
Yük: 0.097: Ağız çapı: 0.085 çapı: 0.085 Kalın: 0.0025
- AL.n:166-P.T: Maşraba. Kırmızı boya astarlı, şerit kulplu (Kulpu kırık) karın üstünde üç memecik süslü (Bir tanesi eksik) kaidesi yuvarlak Eski Bronz Çağı.
Yük: 0.115 Karın: 0.11 ağız çapı: 0.077
- AL.n:167-P.T: Emzikli çaydanlık. Siyah boya astarlı, cilâlı, geometrik oluk süslü, küçük değermi düz kaideli. Ahlatlı bel tipinde, kulp eksik, yanlarında karın üstünde iki süs memeciği var. Eski Bronz Çağı.
Yük: 0.113 Ağız çapı: 0.07 Karın çapı: 0.10
- AL.n:168-P.T: Maşraba. Sade kiremit renkli, değermi küçük kaideli. Eski Bronz çağı.
Yük: 0.095 Ağız çapı: 0.10 Karın çapı: 0.127
- AL.n:171-P.T: Tabak. Kenarı ve içi siyah astarlı ve perdahlı, dış karın rengi kırmızımtırak boya astarlı, eksik kenarı hafif içeri kıvrık. Eski Bronz çağı elle yapılmış. Yük: 0.065 Ağız çapı: 0.218
- AL.n:178-P.T: İnce altın sahife parçası Yeni Hitit katında No: 175 yanında bulundu. Çok küçük kırığı tahlil için bırakıldı.
- AL.n:179-P.T: Yedi köşeli, ortası delik çok küçük ince altın süs. dairevi. Orta Hitit devrine aittir.
Çapı: 0.011
- AL.n:215-P.T: Siyah boya astarlı ve yüksek cilâlı ince yapılı çanak kırığı. Omuz altında kabartma oluklu söyke süsler dizisi var. Eski Bronz Çağı.

KALKOLİTİK

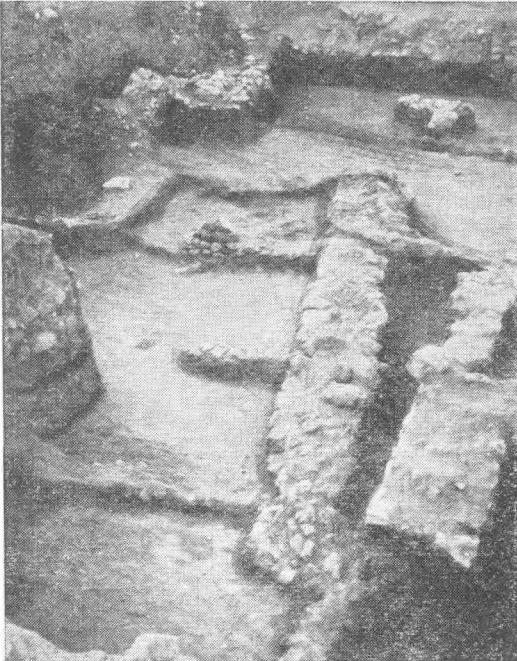
- AL.n:101-P.T: Çıngırak. Boz renk. İçinde ses veren taşlar var (Bebek oyuncağı) kaba iş kalkoliktir. Uzunluk: 0.072 En geniş yeri: 0.03
- AL.n: 107-P.T: Meyve kabı. perdahlı kalkolitikli boz renkte.
Yük: 0.40 Ağız çapı: 0.29 Kaide çapı: 0.26
- AL.n:108-P.T: Meyve kabı. kalkolitik. boz renk.
Yükseklik: 0.42 Ağız çapı: 0.28 Kaide çapı: 0.23

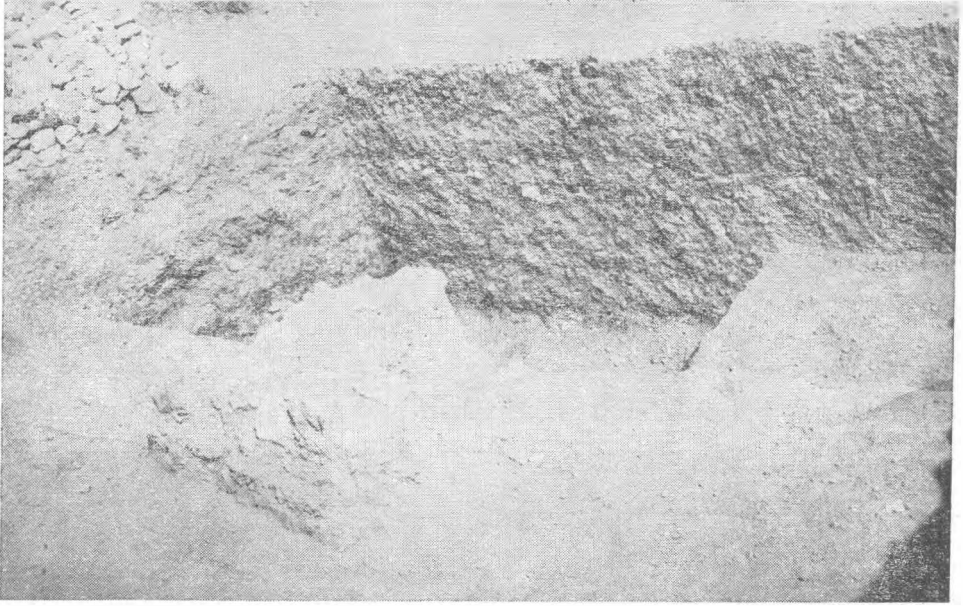
Res: 1

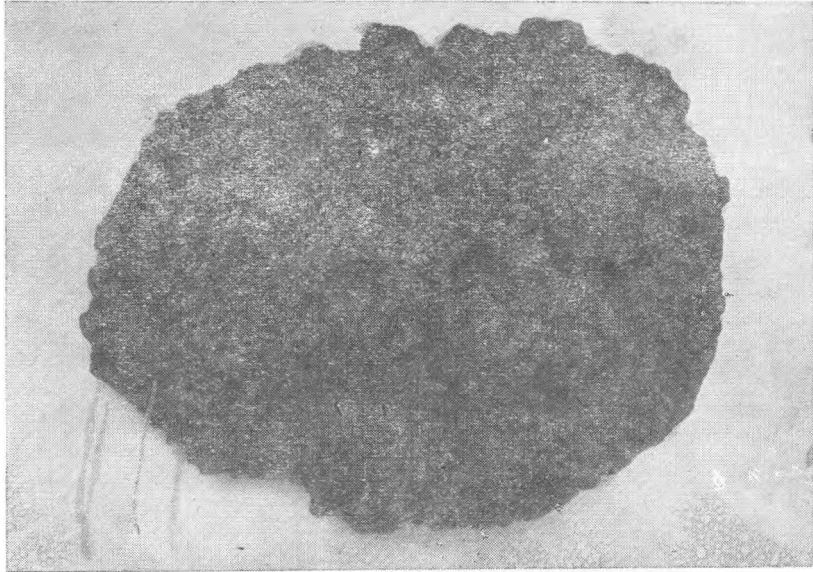
Res: 2

Res: 3 - Höyük Güneyinde (M) ocağı. Yeni Hitit katları

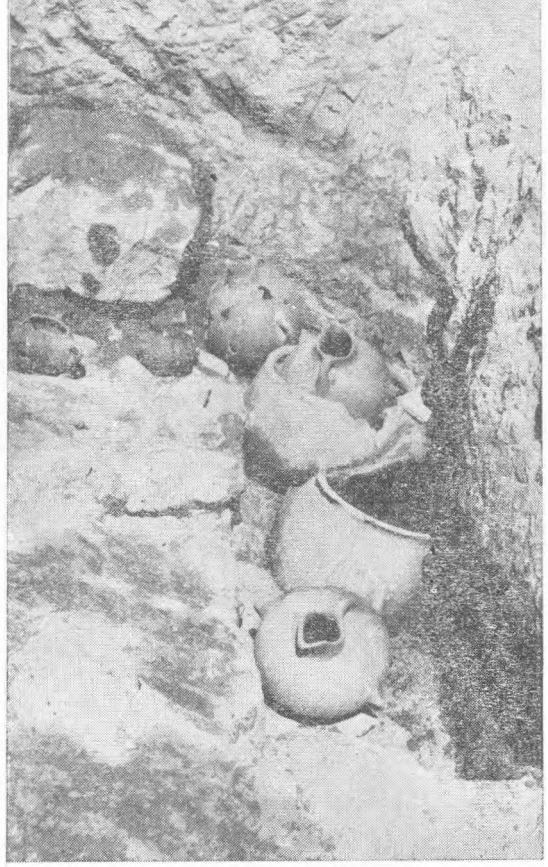
Res: 4 - Höyük Güneyinde Yeni Hitit katını (Kat II) Eski Hitit Katlarından ayıran kalın dolma toprak kesiti

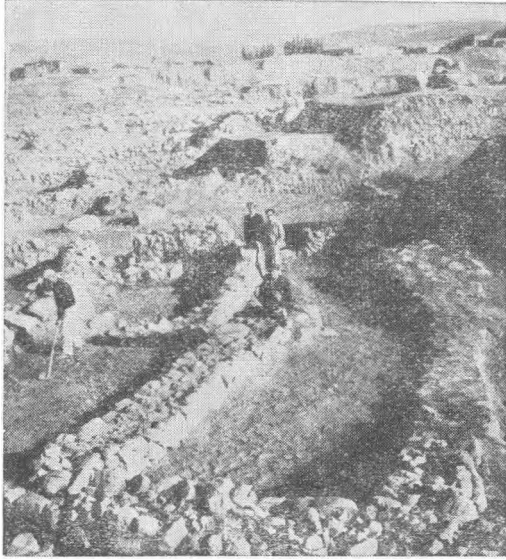
Res: 5 - Sfenksli kapı arkasında Eski Hitit katında (Kat:IV) bir küp içinde kavruk olarak bulunan yün kumaştan parça

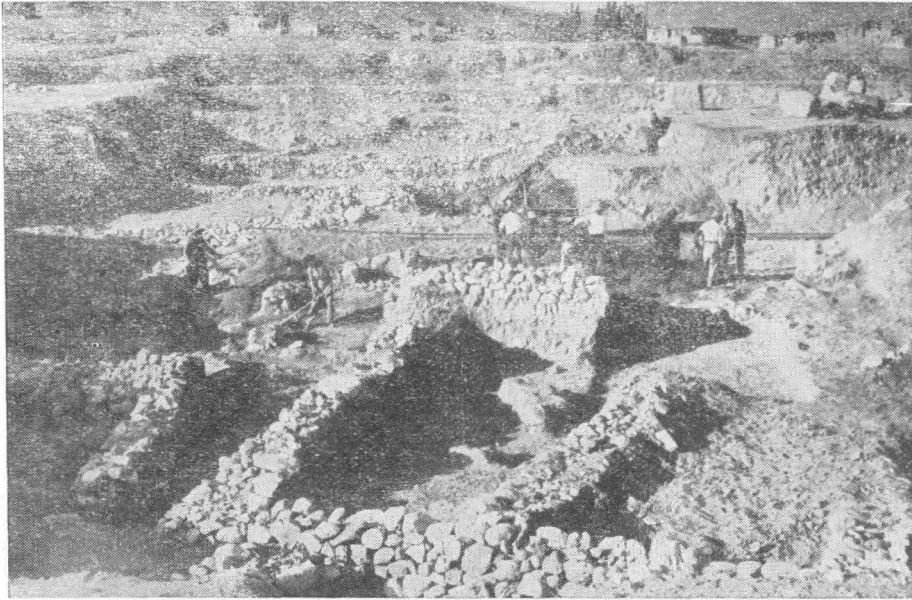
Res: 6 ve Res: 7 - Sfenks arkası Eski Hitit katında (Kat IV) yangına uğrayan kiler. Ağzı kırık küpün içinde kavrulmuş kumaş bulundu.

Res: 7

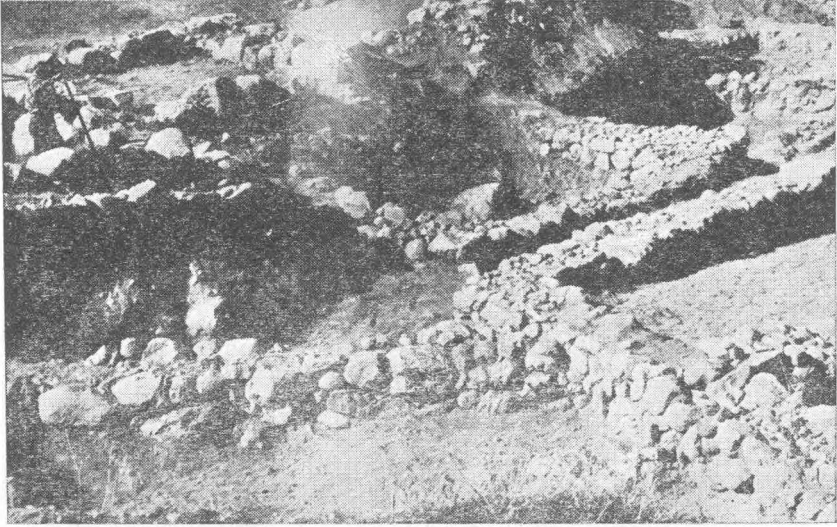
Res: 8 - Eski Hitit yapı temelinden bir detay

Res: 9 - Höyük merkezinde Eski Hitit mahallesi. (1 - yeni Hitit katı)

Res: 10 - Eski Hitit'ten bir detay (ok işareti) dar bir geçit

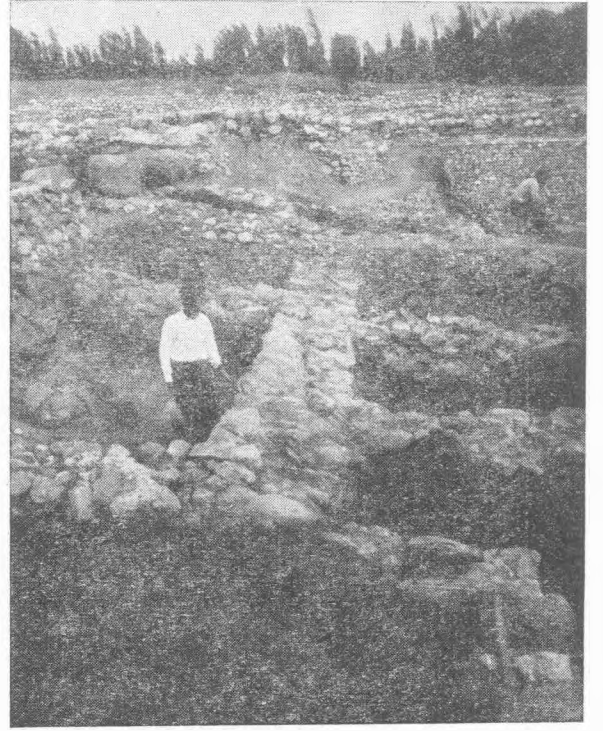
Res: 11 - Kırıl mezarı Batısında araştırma

Res: 12 - Bu araştırmada çıkan Eski Bronz Çağı (Bakır çağı) yapıları "Eski Hitit Sol kenarda üstte"

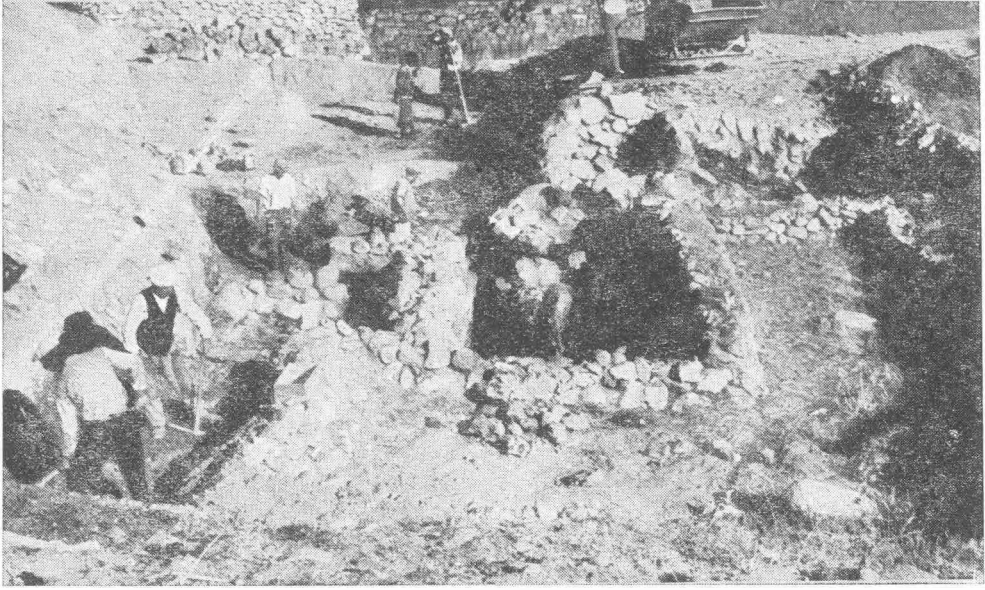
Res: 13. - H. mezarı Batısı araştırmalarında üstte Eski Hitit katı

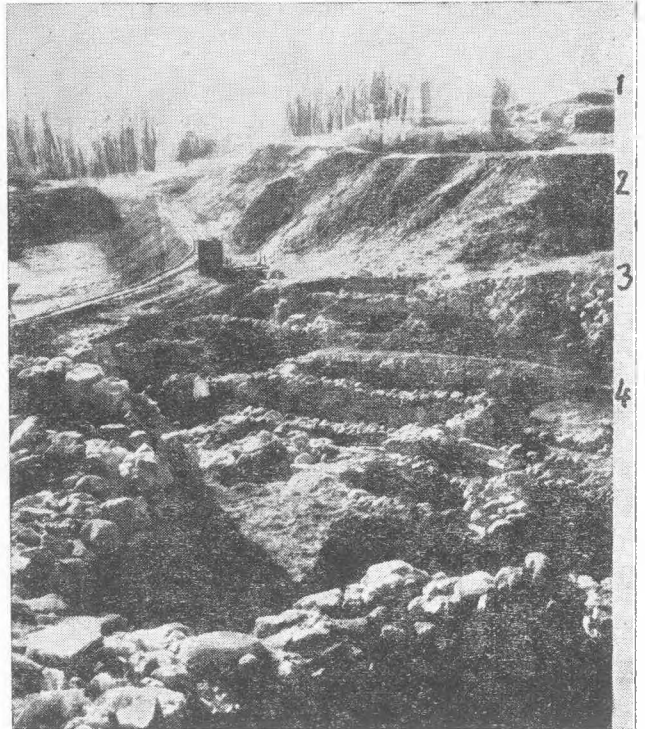
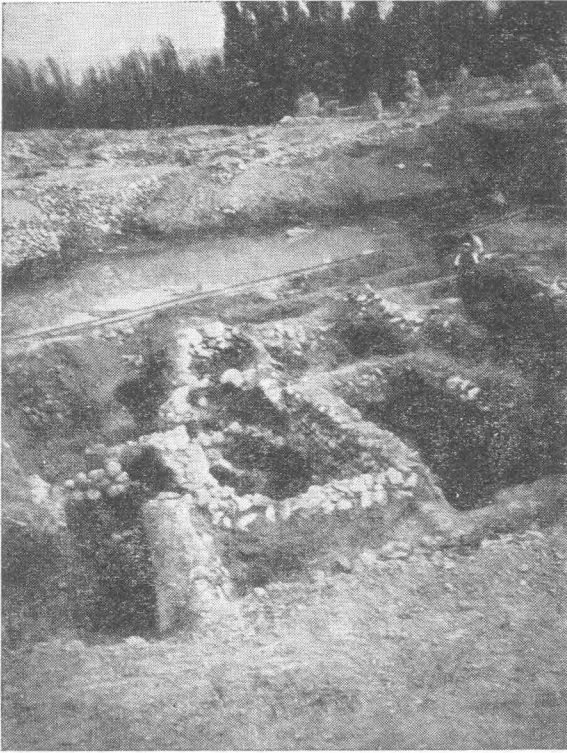
Res: 14 - Hititlere ait yukardaki yapılardan bir detay

Res: 15 - H. mezarı Batısı araştırmalarında üstte Eski Hitit çağı yapıları.

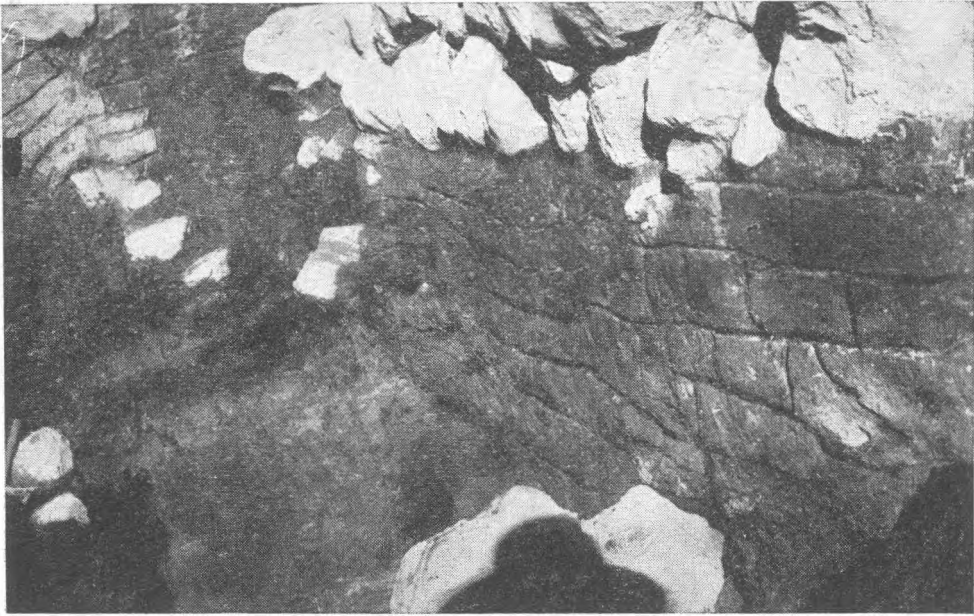
Res: 16 - Yukardakinin Güney eteğinde Eski Bronz çağı özel yapı temelleri

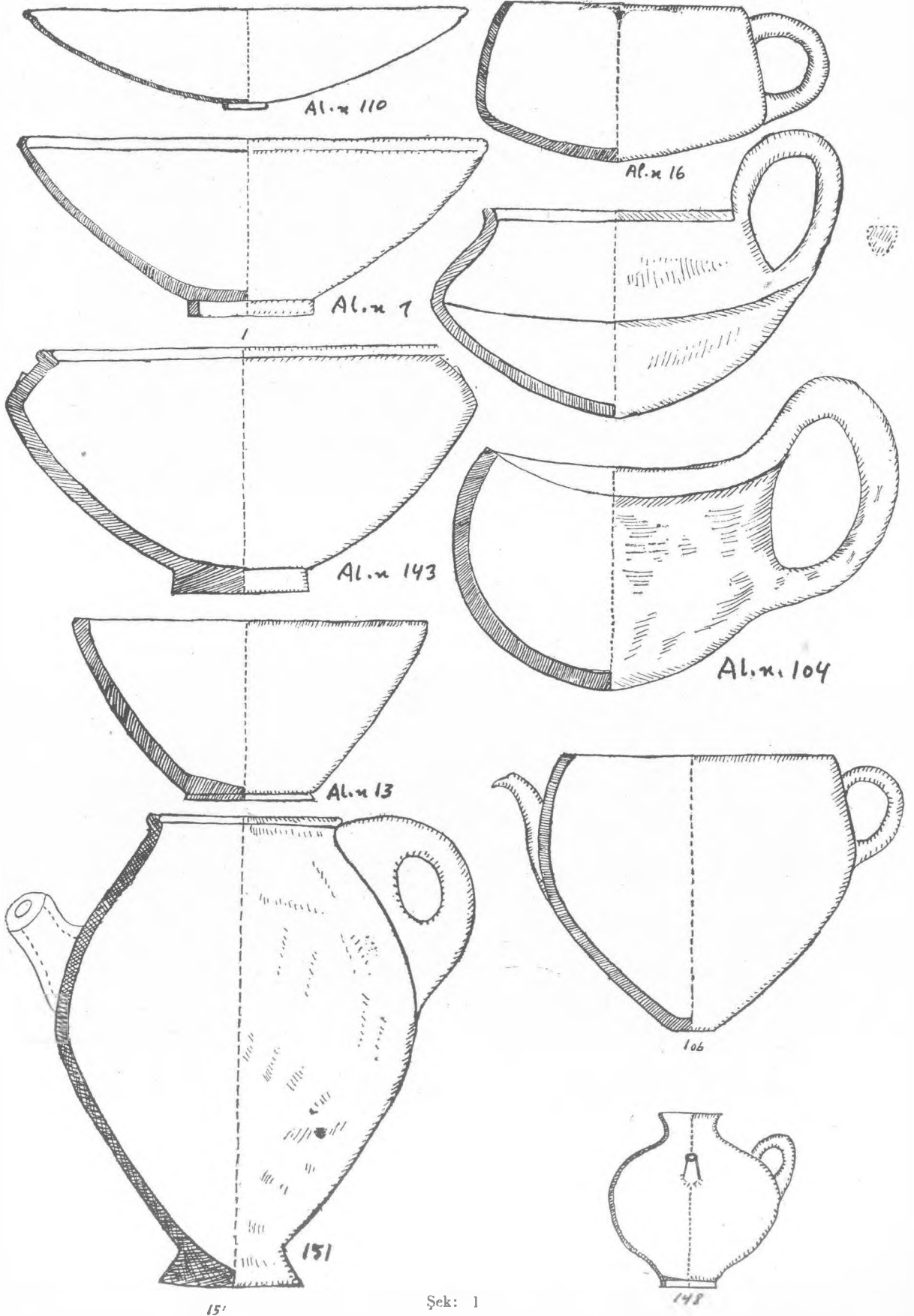
Res: 17 - 18 - Eski Hitit (Kat: IV) ve Eski Bronz çağı (Kat: V) Kırıl mezarları batısına isabet eden özel meskenler. 1 - Yeni Hitit küçük mabedi (?), 2 - Dolma toprak, 3 - Eski Hitit, 4 - Eski Bronz çağı (Bakır çağı) Kırıl mezarları seviyesinde ve Batısında özel binalar.

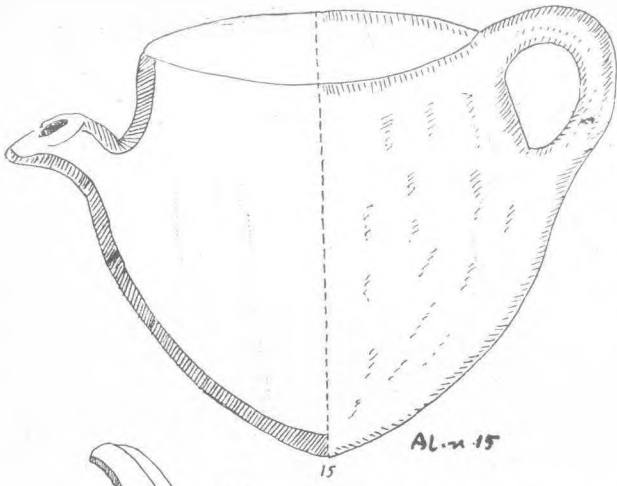

Res: 19

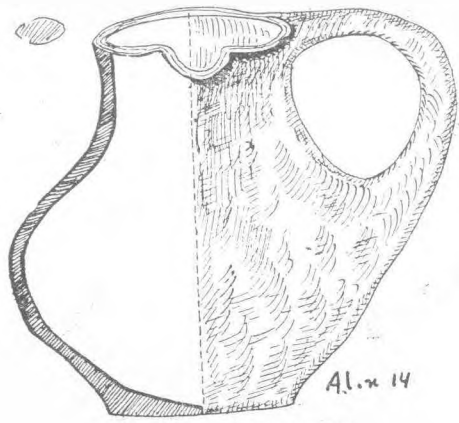

Res: 20 - Kalkolitik kat başlangıcında kerpiç duvarları. Üst taş dizileri Eski Bronz çağına aittir.

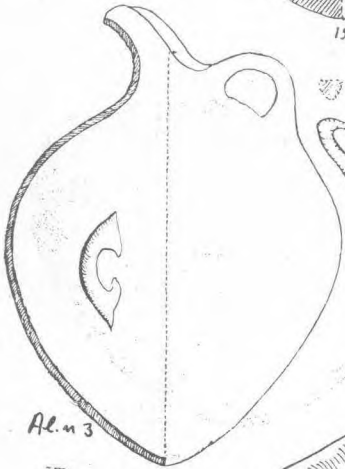

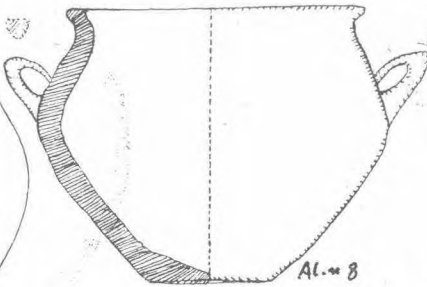
Al.n 15

Al.n 14

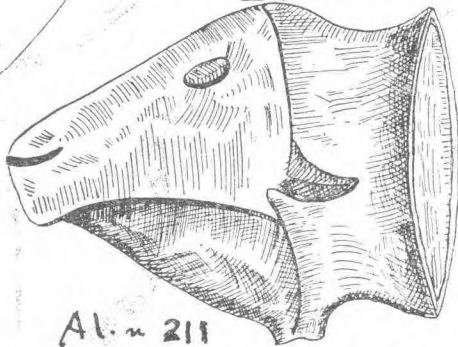
Al.n 3

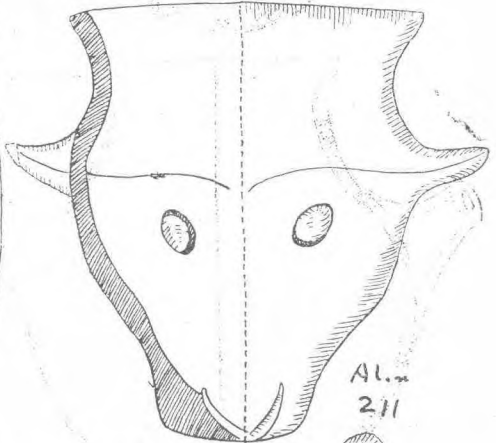
Al.n 8

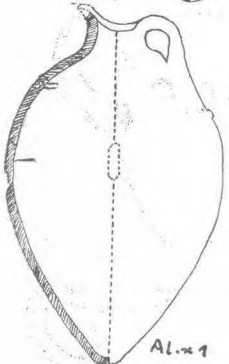
Al.n 143

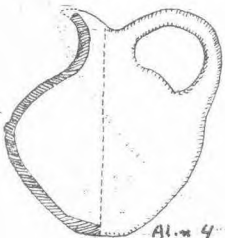
Al.n 211

Al.n 211

Al.n 1

Al.n 4

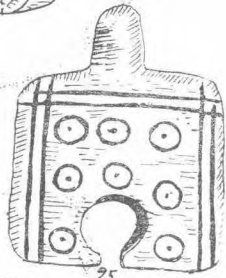
135

134

133

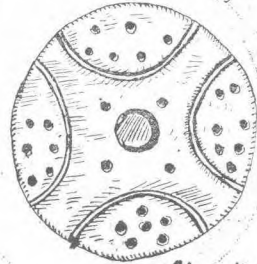

95

Al.n 40

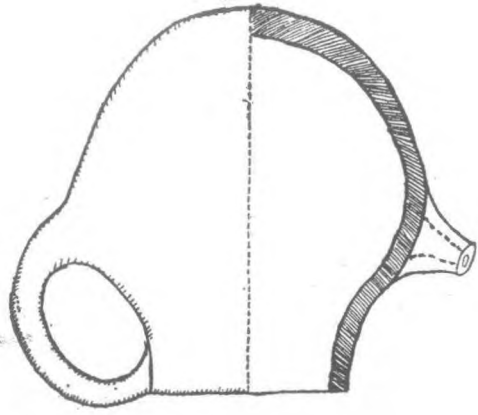
40

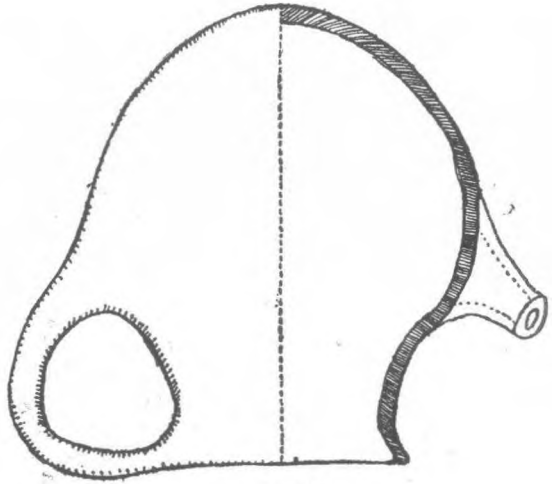
Al.n 43

Sek: 3

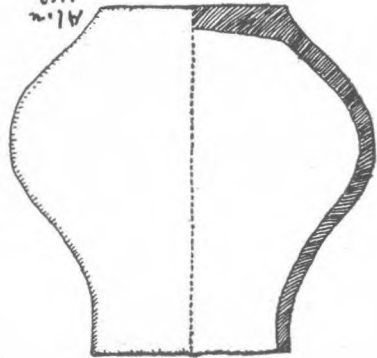
152

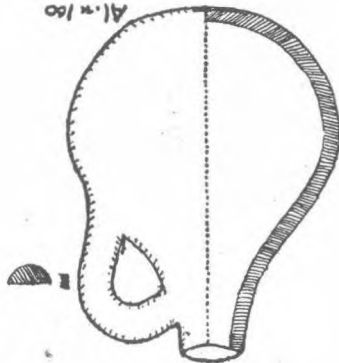
151

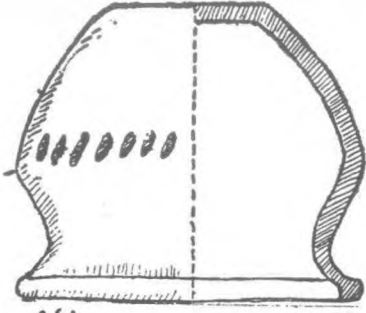
Alm 149

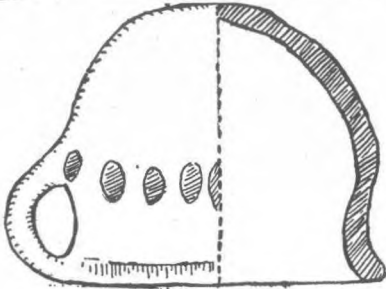
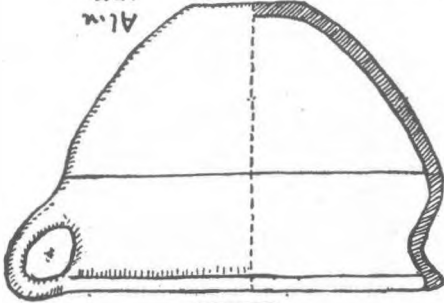
Alm 100

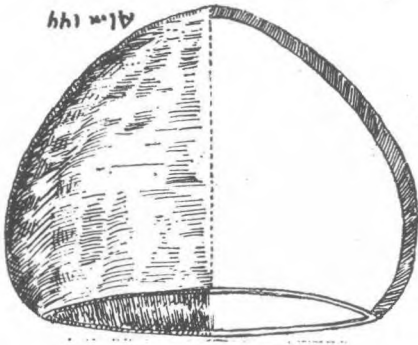
155

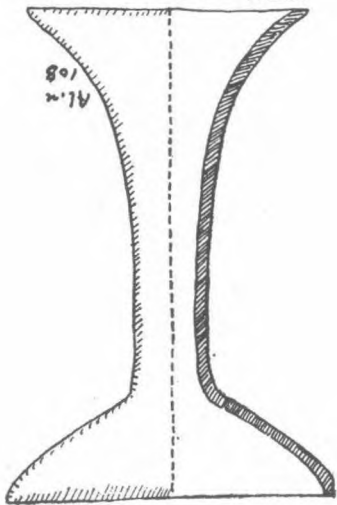
Alm 155

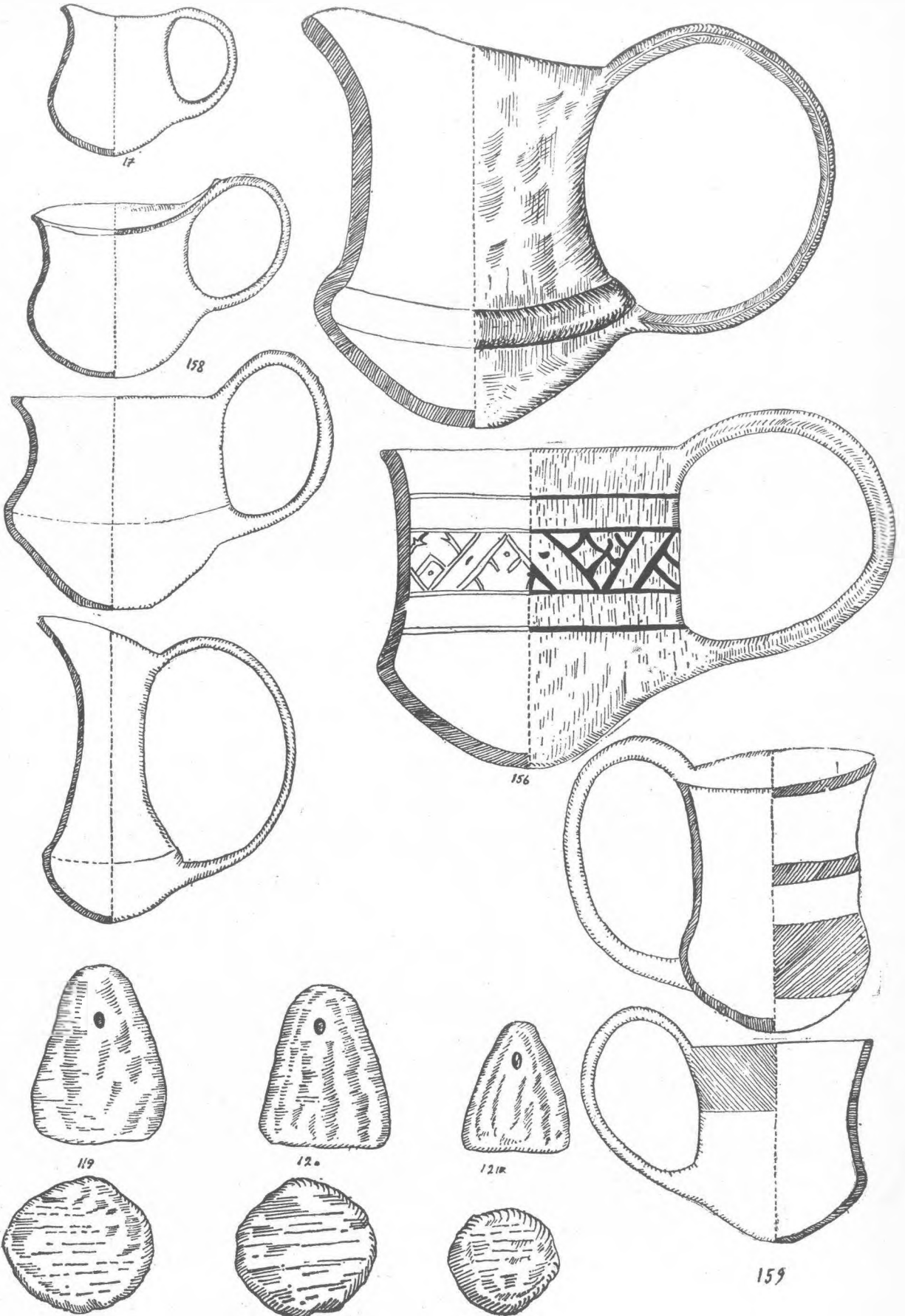

Alm 144

Alm 108

Şek: 4

196

195

194

199

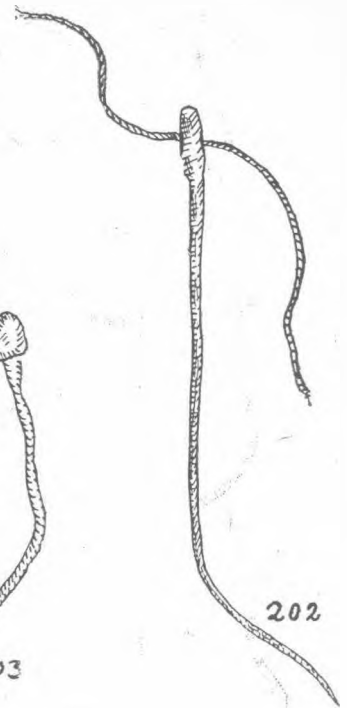
198

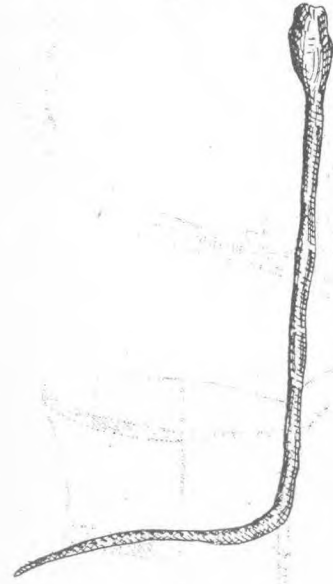
197

203

202

201

190

189

191

200

193

192

204

188

185

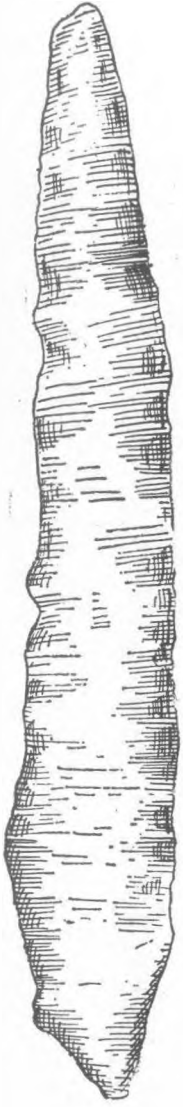
187

186

132

181

182

183

184

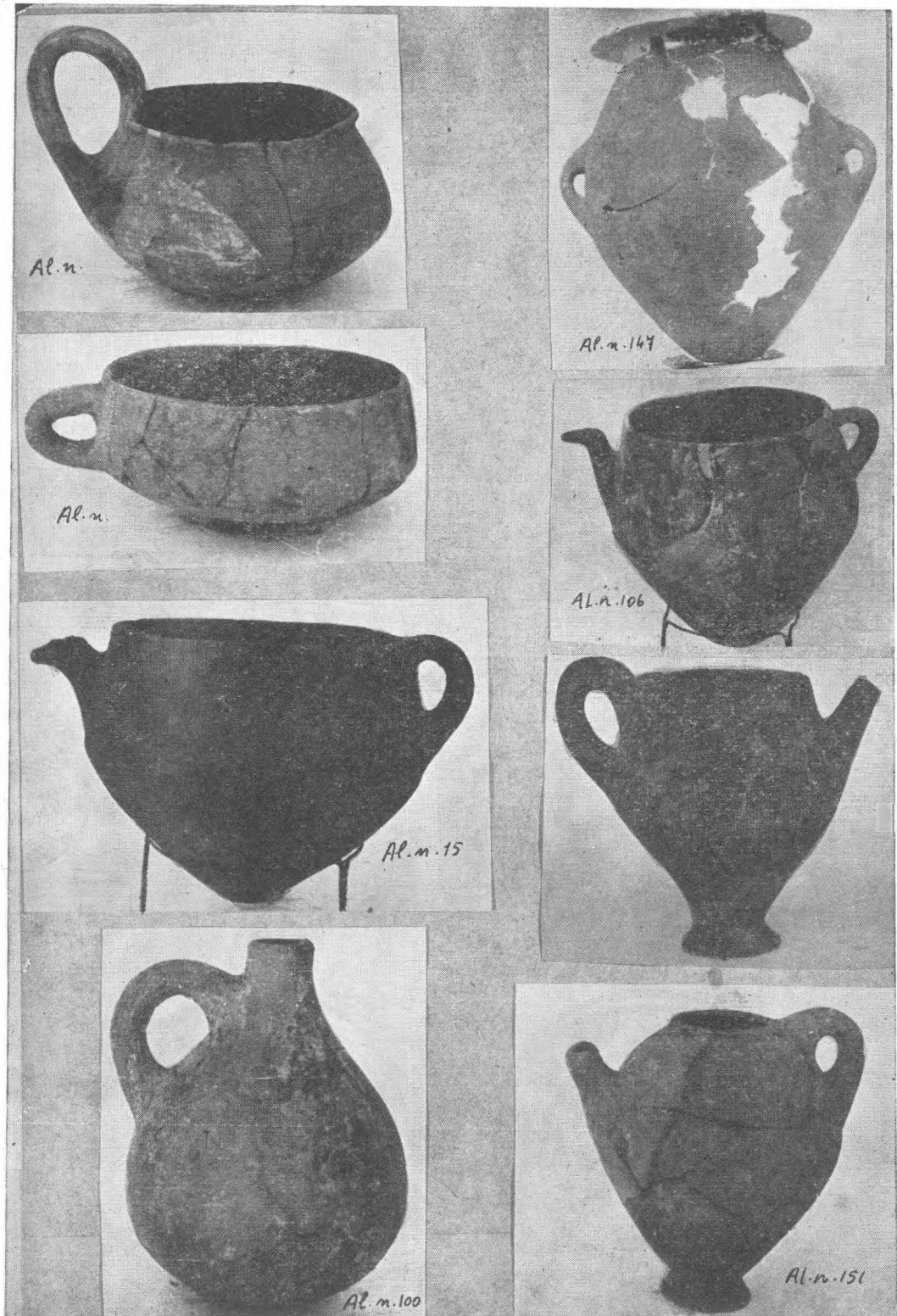
210

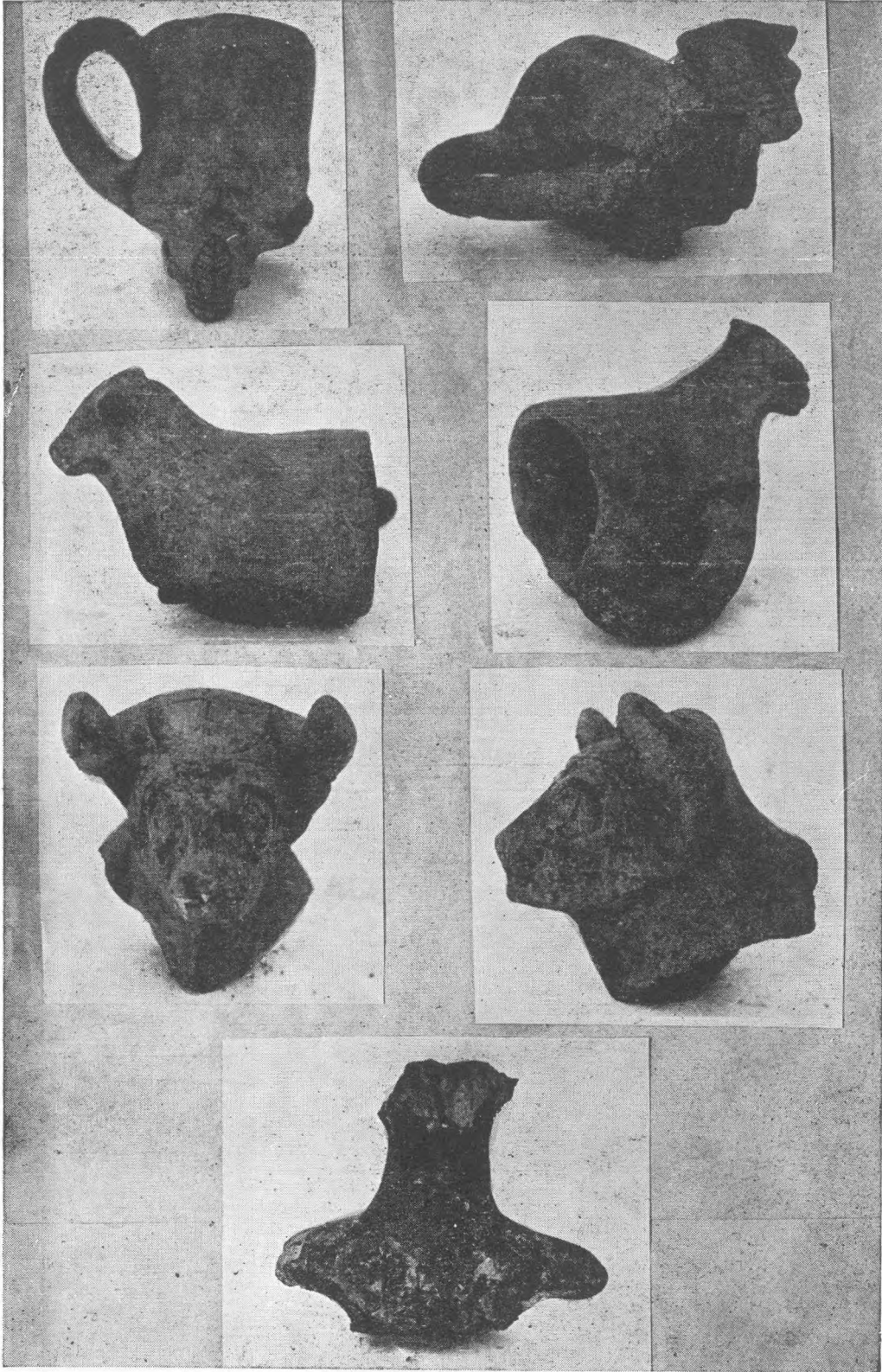

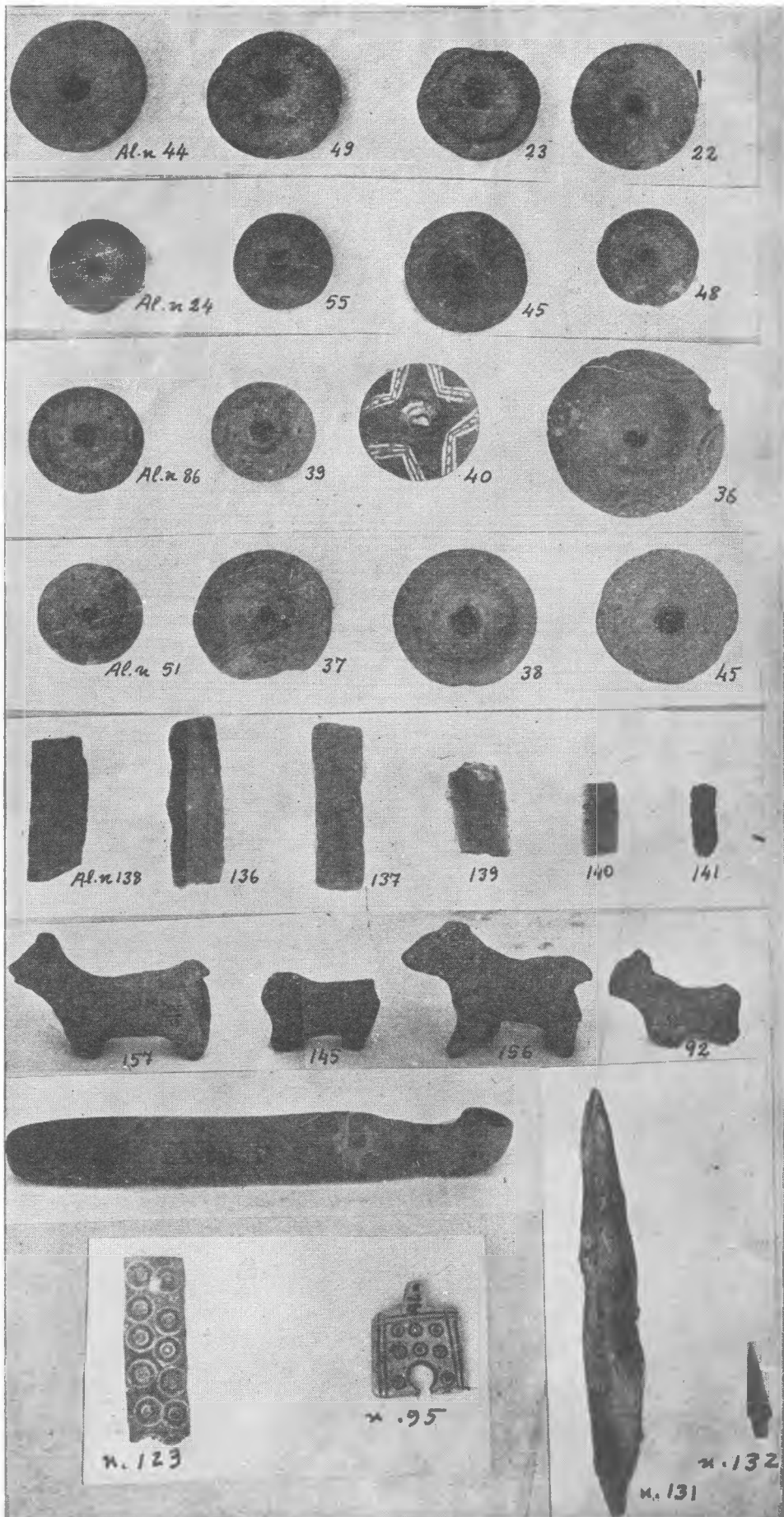
175

175

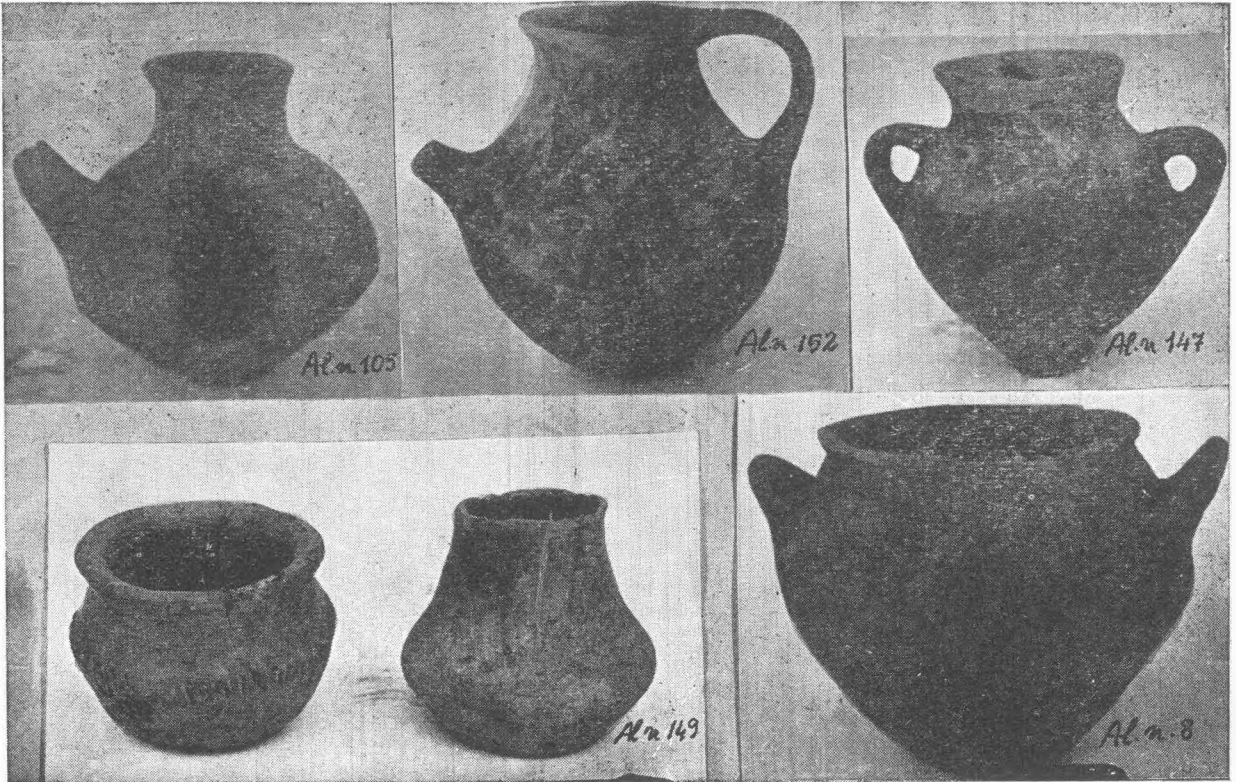

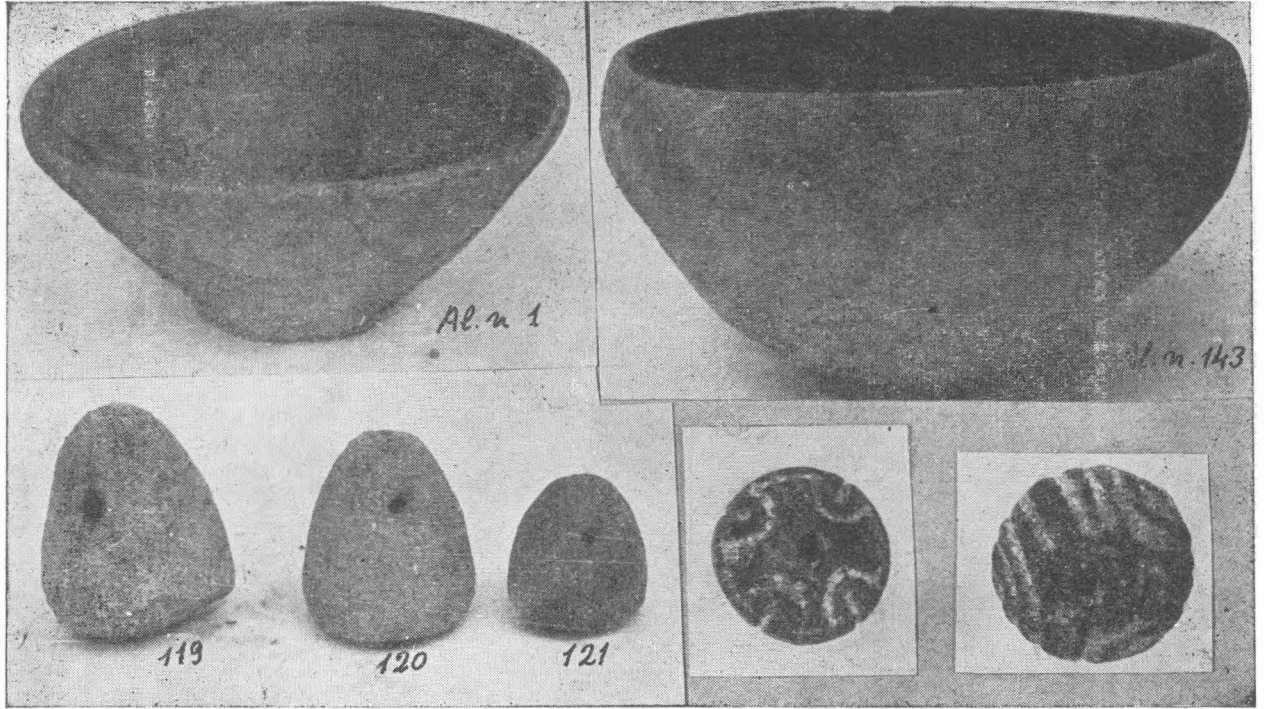

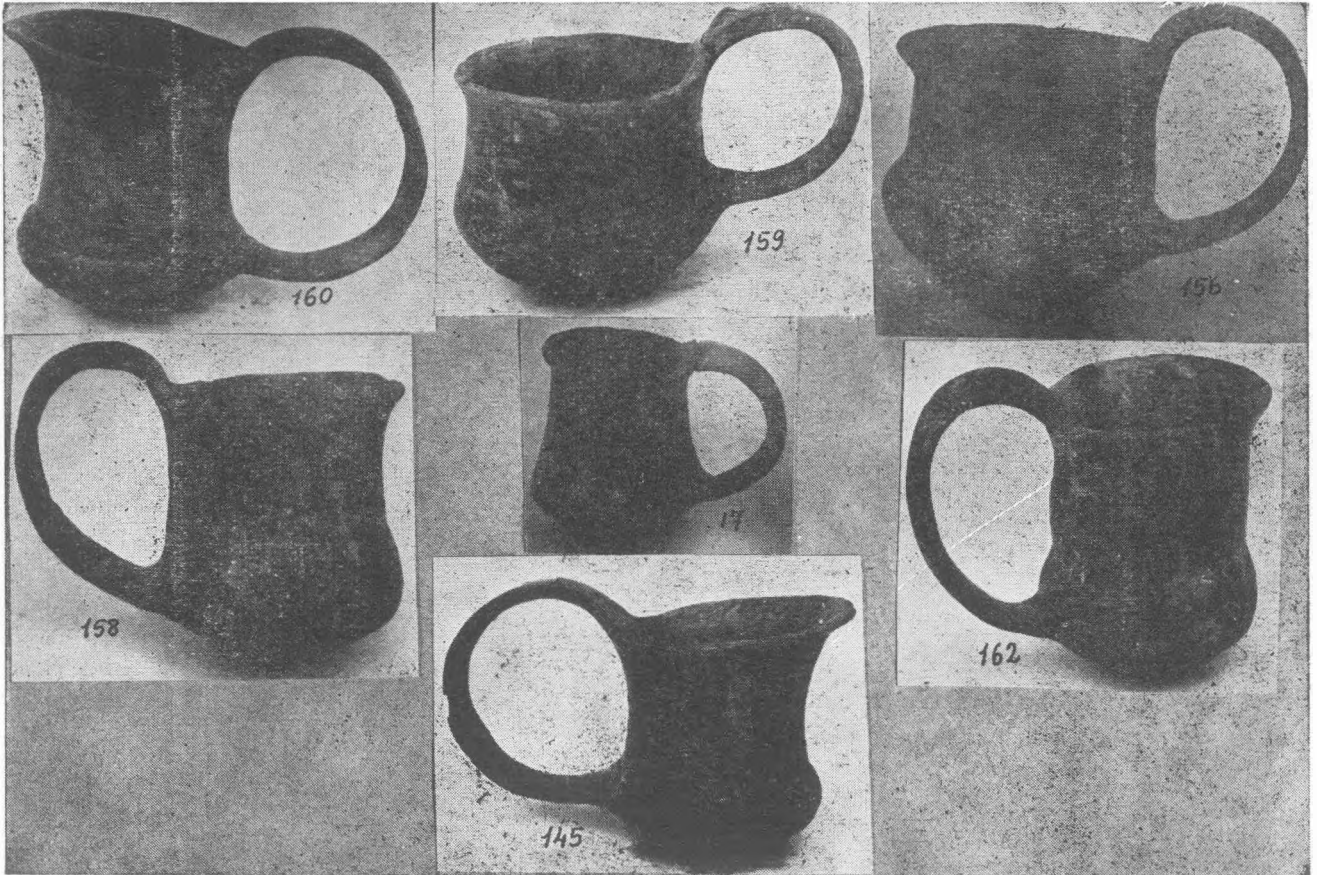
Şek: 10

Şek: 11

Şek: 12

Şek: 13

Şek: 14

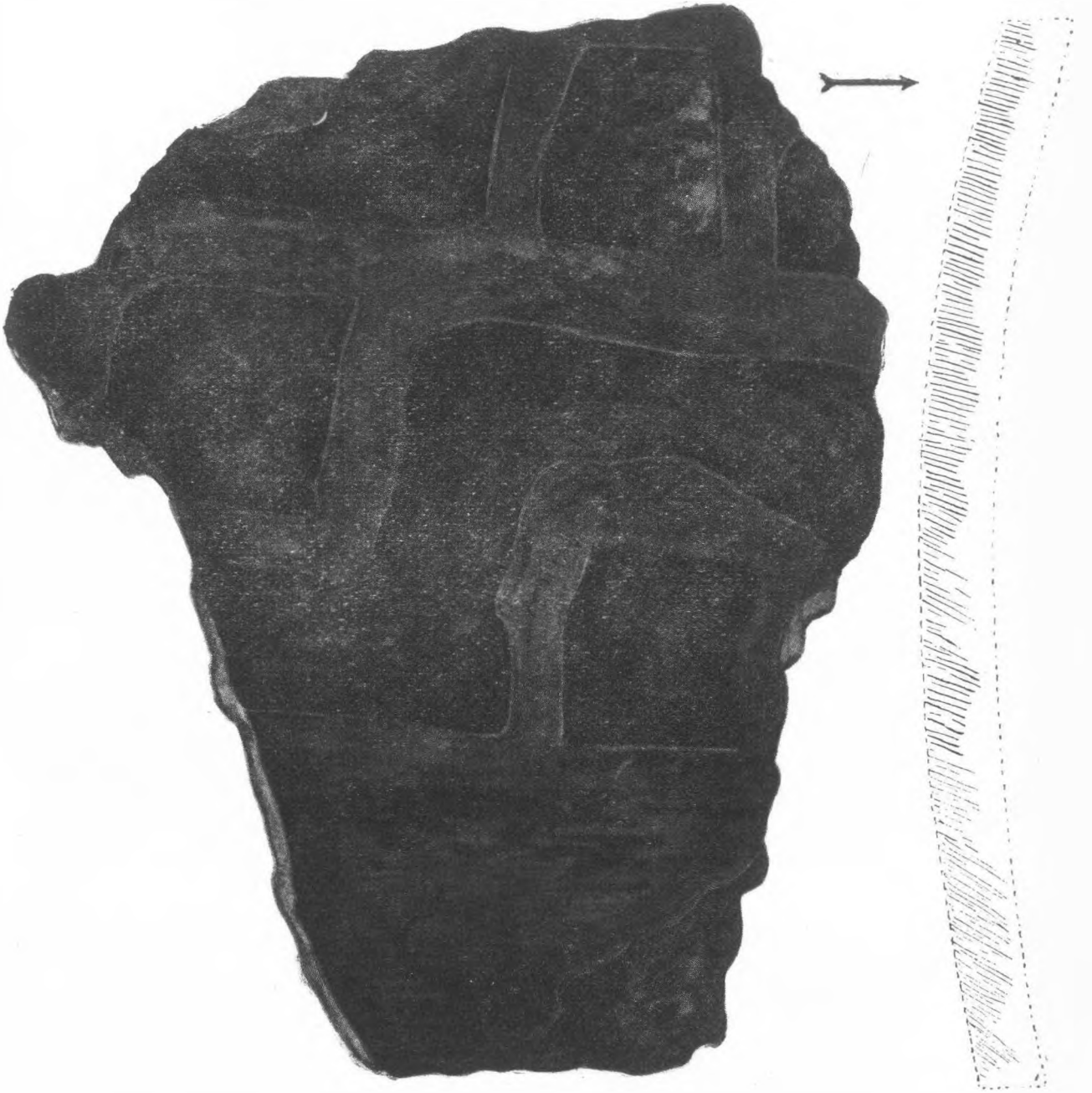

Al. 217

167

Şekil: 15

, 197

Şekil: 16

REPORT ON THE FIRST CAMPAIGN OF EXCAVATIONS AT KARATAŞ - SEMAYÜK

September 15 - November 17, 1963

Machteld J. MELLINK

The general problem to be investigated by the Bryn Mawr College expedition is the Bronze Age habitation of South-western Asia Minor and its relations with the Aegean area.

The first practical approach to this problem is the excavation of a Bronze Age site in the plain of Elmalı, Antalya. This plain is dotted with high and low mounds of prehistoric and classical date which are relatively simple to excavate. In contrast, the Bronze Age sites of the coastal plain are difficult to find as they tend to be covered by sand and silt and may be under the present watertable.

The site of Karataş near the village of Semayük (now Bozüyük), about 10 km. to the east of Elmalı, consists of an extensive cemetery of the Early Bronze Age and a nearby small settlement of the same period.

In the first season, a cemetery area of about 35 × 45 m. was cleared. The following observations were made:

1. The burials are all pithos burials without exception. The pithoi are large, medium or small in size. They are laid in shallow soil (now partly eroded) at a slight inclination.
2. The layout of the cemetery is regular. Every pithos faces east. Originally tomb markers must have existed to facilitate the maintenance of order in the plan; at a later date some confusion arose in the location of tombs and disturbances of earlier tombs

occurred, but the orientation is strictly consistent.

3. Individual pithos-tombs served as family graves. Some of the graves contain no more than one skeleton, but in many cases the burial jars were reopened to receive additional burials. The original burial was put into the jar in contracted position on its right or left side, with the head at the east side of the pithos. The pithos was closed with stone slabs or large pot sherds, and propped up on the sides with smaller stones. When the burial was followed by supplementary burials, the pithos was opened from the side by breaking the walls of the large vessel. The original skeleton was moved to the bottom of the pithos to make room for the next, care being taken to put the skull in a tidy position. This procedure was repeated for up to five reburials. If the pithos needed repairs, sherds from other large vessels were used to close the gaps.
4. Tombgifts accompanied the burials in a modest number. They were put with the body in the pithos or among the blocking stones at the mouth of the pithos, outside of the pithos proper. Disturbances and breakage occurred in the course of reburials. The gifts consist mostly of pottery: small pitchers and jars, an occasional larger piece. The pottery is red or black burnished, the red polished ware sometimes has white painted decora-

tion. The shapes are reminiscent of the Burdur area but there are local peculiarities. The range is Early Bronze II-III in general terms.

There were some items of bronze: pins, one toggle-pin, several bracelets, one torque.

Three tombs contained idols of marble. The shape is flattish convex, and consists of a stylized spade-shaped body, tall neck and round head. The heads often broke off when the tombs were reopened in antiquity. The idols have parallels at Kusura.

5. The burial jars are of two main types: large pithoi with stump-bases and lug-handles; and large jars with offset shoulders and two or four loop-handles. The burial jars were red burnished or mottled, plain or very simply decorated with incisions. One pithos had a stamp seal impression of simple geometric type; another had a rosette-like incised frieze around the neck; a third had scattered incised patterns including goats, trees, swastikas and architectural forms.
6. Two or three of the architectural forms on the incised pithos seem to represent the façade of a wooden shed (ambar or granary). The design shows a portable construction in wood with a rounded roof and paneling in front, its floorlevel is extended horizontally on both sides of the walls, and two legs are shown to support the floor. This design resembles the design imprinted on the Phaistos disc (found in Middle Minoan III context on Crete and tentatively attributed to a Lycian origin). It seems to be the earliest

Lycian representation of a typical local building form later on used as the prototype of many Lycian rock-cut tomb-façades and sarcophagi. In modern Lycia, the same form of ambar survives except that the shape of the roof now is that of a simple gable. The Karataş design shows that the Lycian building form is as old as the Early Bronze Age and that the Phaistos disc symbol may well have been derived from Lycia or belong to Lycia in the Middle Minoan period.

The settlement area was investigated in a preliminary way. Two trenches were cut on the east side of the site to find a place where earth may be dumped safely. The limits of the habitation area were established and much debris from the Early Bronze Age settlement was found here in secondary (erosion) deposits.

In the center of the small mound, a sounding proved that the upper level of the site is in relatively well-preserved condition. The mudbrick walls of the top level are burnt and stand to 0.75 - 1.00 m. in height. Enough pottery was gathered to show that the habitation area was contemporary in use with the cemetery.

The cemetery and settlement trenches have been fenced in with posts and wire. A guard has been appointed (Bekir Kaya from the village of Semayük-Bozüyük) to protect the site. We hope to continue excavation in 1964 with the clearance of an additional 30 × 40 area of the cemetery (to the west of the present excavation) and with the opening up of a similar trench on the highest part of the small mound.

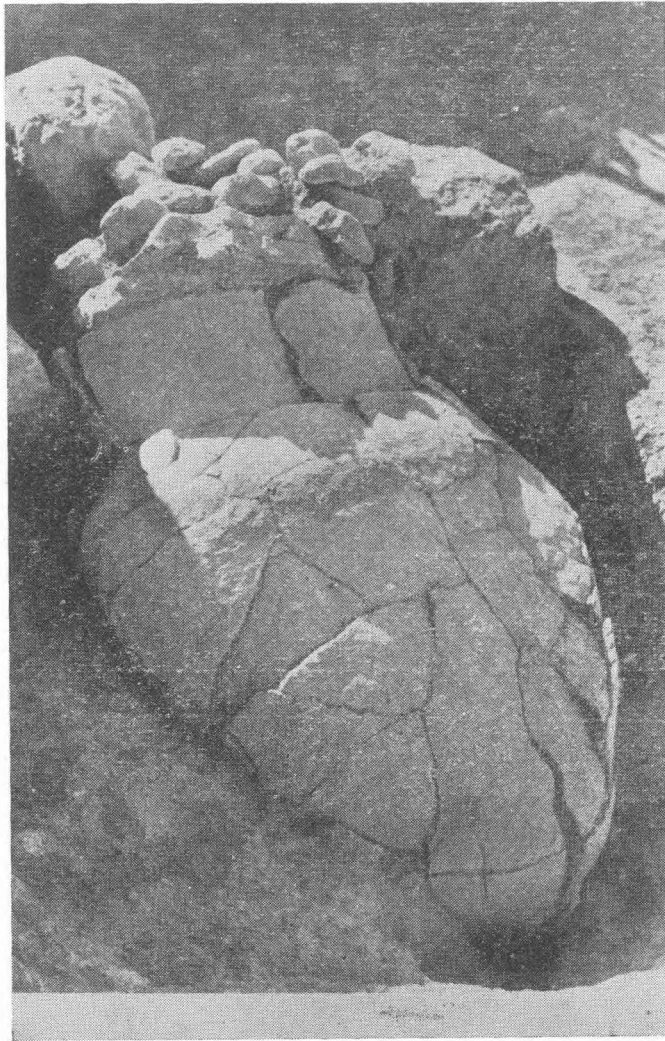

Fig. 1 - Tomb 14. Pithos, Cracked by weight of earth. Height 1.50 m.

Fig. 2 - Tomb 46. Contracted burial

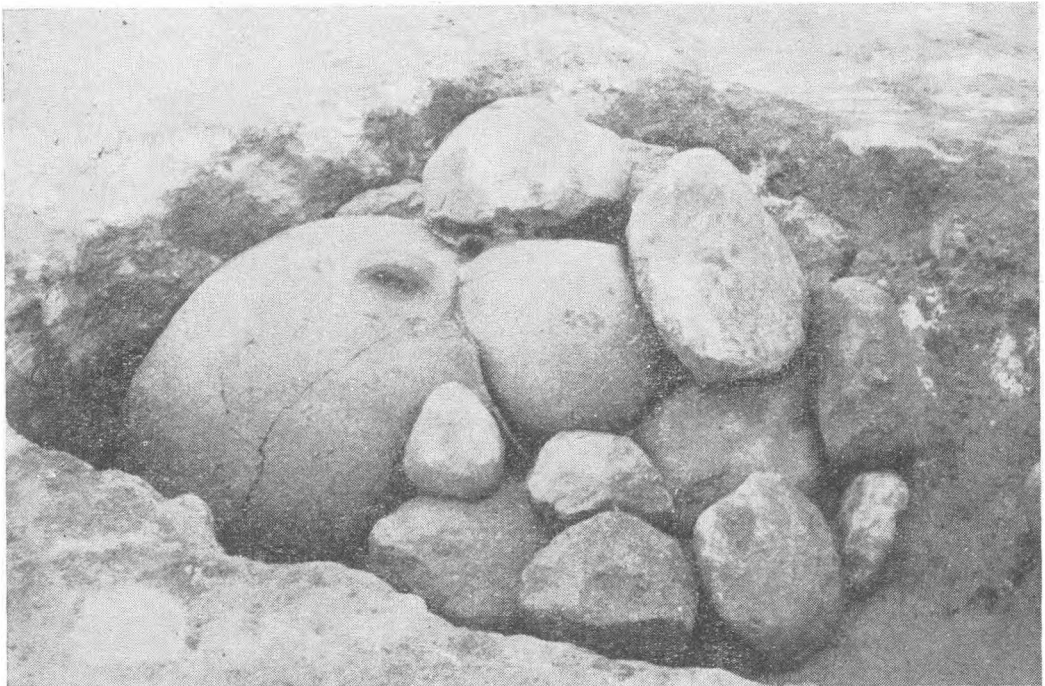

Fig. 3 - Tomb 23. Jar of Child's burial with a large bowl as Cover. Total height 0.97 m.

Fig. 4 - Red burnished burial Jars, tombs 61 and 24. Height 0.50 and 0.40 m.

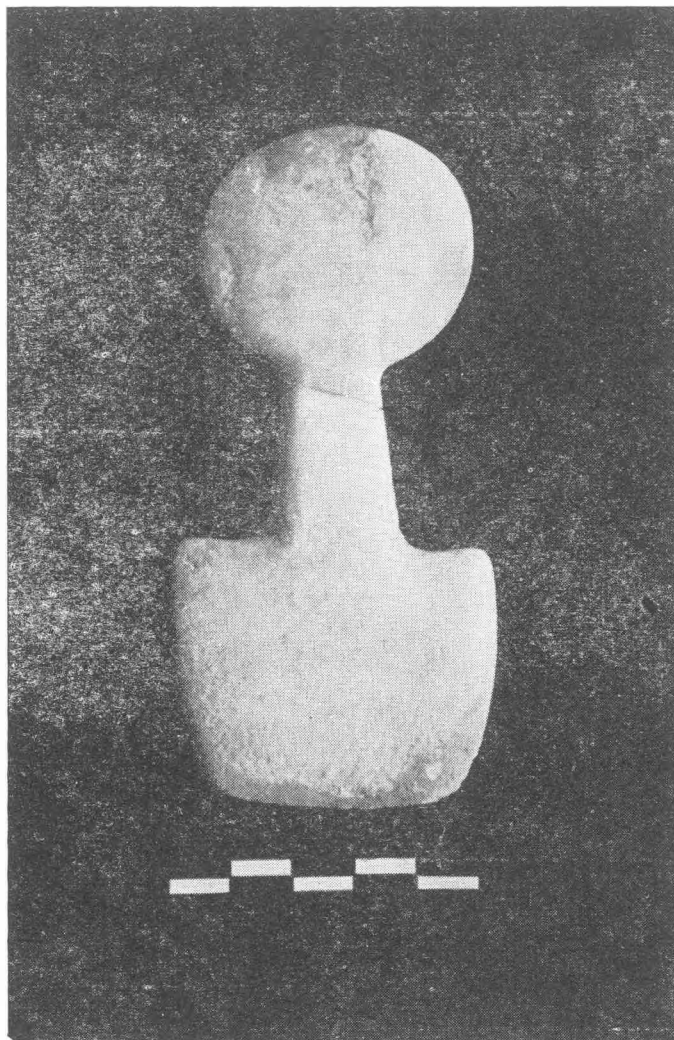

Fig. 5 - Marble idol from tomb 41. Height 0.107 m.

Fig. 6 - Incised black Jar from tomb 37. Height 0.10 m.

Fig. 7 - Red polished pitcher from tomb 29. Height 0.26 m.

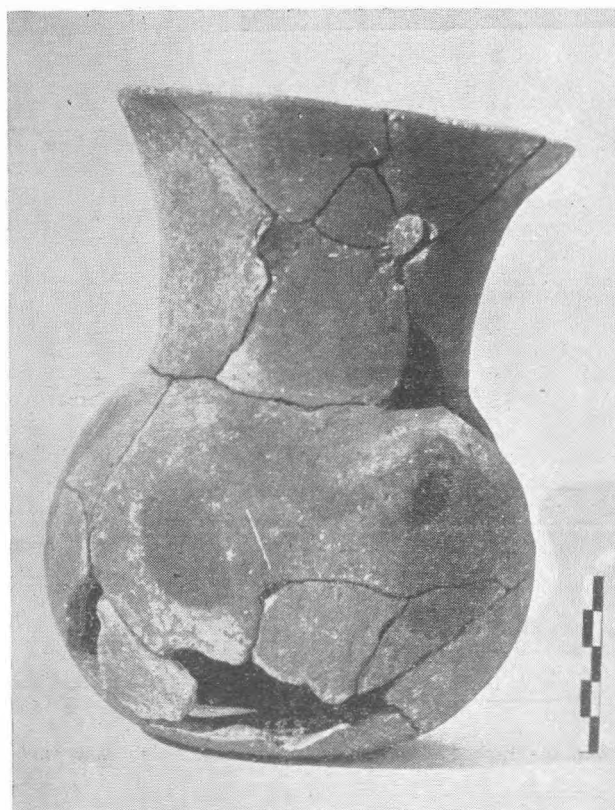

Fig. 8 - Black burnished Jar from burial 8. Height 0.177 m.

FOUILLE DU LÉTÔON EN 1963

Prof. Dr. Henri METZGER

La seconde campagne de fouille au Létôon a duré du 29 août au 13 octobre. Notre effort a porté sur l'église chrétienne, le temple A et un complexe de ruines reconnues au Sud-Ouest de ce temple.

L'église apparaît comme une petite basilique, dont l'abside principale est flanquée au Nord d'une absidiole, correspondant à l'aile Nord. Cette basilique ne comportait pas de narthex: trois portes, ouvertes dans le mur Ouest, faisaient communiquer directement l'atrium avec la nef et les deux ailes. En outre le mur Sud était percé de deux portes. Deux rangs de six piliers partagent la nef et les deux ailes. Une faible plinthe, creusée d'une rainure, séparait la nef du chancel. Un tambour de colonne provenant du temple A se dressait sur une plateforme rectangulaire au centre du chancel et jouait le rôle de table d'autel. Dans l'abside (Fig. 1) on reconnaît encore les trois degrés du *synthronon* revêtu de marbre et le piédestal du trône central. Le chancel était pavé d'*opus sectile*, la nef et les ailes de mosaïques. Dans la région Est de la nef la mosaïque est décorée de grands motifs circulaires inclus dans un carré. Les ailes sont décorées de motifs géométriques, les bordures sont marquées par des systèmes d'une ou deux feuilles de lierre disposées en lignes ondulées.

1) La mission comprenait cette année le signature de ces lignes, Christian Le Roy, chargé de la fouille hellénistique, R. Martin Harrison, chargé de la fouille byzantine et Régis Zeller, architecte. Nous avons bénéficié en outre pendant quelques jours du concours de John Hayes, spécialiste de céramiques byzantines.

Une tranchée ouverte contre le parement externe du mur Sud a mis au jour un dallage de plaques de terre cuite conduisant à une petite chapelle extérieure à l'église. Cette chapelle, dont une partie seulement a été fouillée, présentait une délicate mosaïque, faite de cercles concentriques ne fermant des croix à quatre feuilles (Fig. 2.) Une inscription rappelle que la mosaïque était l'oeuvre d'un certain Eutychès. Les monnaies et les céramiques recueillies au niveau de l'église donnent à penser qu'elle a été bâtie dans la seconde moitié du VIème siècle et n'a sans doute pas duré au-delà du VIIème siècle. Les mosaïques offrent une étroite parenté avec celles de Syrie et du Liban.

Le temple, que nous avons commencé à dégager de son amoncellement de ruines, apparaît à présent comme un édifice ionique de six colonnes sur onze. Nous n'aurons pas de peine à reconstituer l'ordre extérieur. Le chapiteau comportait une abaque ornée d'une frise de rais de coeur, des balustres chargés d'un *balteus* simple, formé de feuilles de laurier disposées en écailles (le même dispositif se retrouve au temple d'Athéna de Priène). L'architrave, à trois bandeaux surmontés d'une moulure (cavet et tore), n'offre aucune particularité notable, non plus que la frise dépourvue de sculptures. Le larmier porte une frise d'oves à sa partie supérieure. Le chéneau latéral (Fig. 3) enfin, dont plusieurs exemplaires sont remarquablement conservés, présente, de part et d'autre d'une gargouille en tête de lion, deux rinceaux d'acanthé donnant

chacun naissance à deux volutes. Le profil est en doucine peu prononcée, limitée par deux listels en haut et en bas.

On ne peut encore qu'esquisser la description de la cella. Nous savons cependant qu'elle ne comportait pas d'opisthodome, mais que le mur de fond était à l'extérieur renforcé de deux demicolonnes *in antis* (Fig. 4). A l'intérieur de la cella se développait une série de demicolonnes ioniques engagées. Les murs, étaient couronnés à l'extérieur d'une frise de rosettes et de bucrânes alternes. Le chapiteau d'ante (Fig. 5) présente, sur ses trois faces, une triple mouluration: deux frises d'oves, encadrant une frise de rais de coeur; cette disposition n'est pas courante et en règle générale on voit se succéder oves, palmettes et rais-de-coeur.

L'ensemble de ces caractères rattache l'édifice à la période hellénistique et sans doute à la fin du IIIème siècle ou au début du second siècle. Il n'est pas encore assuré que ce temple, le plus important du sanctuaire, soit celui de Léo, mais

il est d'ores et déjà exclu que cet édifice ait été dans son principe un édifice du culte impérial, comme l'avait supposé Benndorf (2), en se fiant trop exclusivement à une inscription trouvée devant le pronaos. Par l'abondance et la qualité des blocs conservés ce temple hellénistique promet d'être l'un des plus complets d'Asie Mineure.

Au Sud-Ouest du temple la plateforme rocheuse, sur laquelle il reposait, s'affaisse brusquement. La fouille nous a peut-être mis sur la voie d'un Nymphée, datant de l'époque impériale, succédant à une fontaine plus ancienne qui s'adosait à la falaise. En un point qui ne correspondait à aucune construction nous avons recueilli quelques fragments de céramique attique à figures noires et quelques fragments de figurines „rhodienne” archaïques. Ce sont jusqu'à présent les seuls témoignages d'une occupation du sanctuaire au VIème siècle A.C.

2) *Reisen*, I, p. 122.

Fig. 1 - Abside de la basilique

Fig: 2 - Detail de la mosaïque byzantine

Fig. 3 - Chéneau du temple A

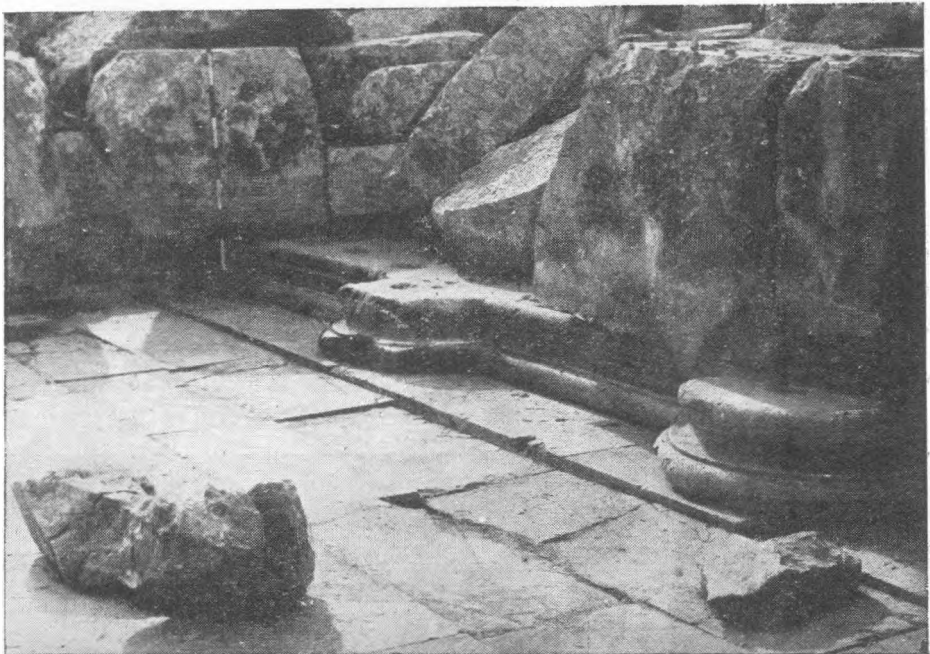

Fig: 4 - Mur de fond de la cella et demi - colonnes in antis

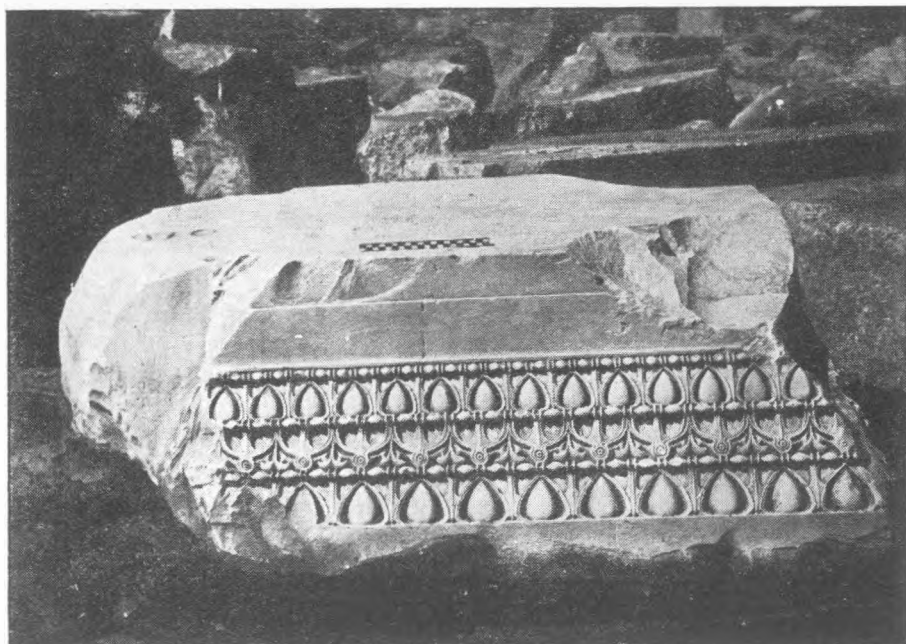

Fig. 5 - Chapiteau d'ante de la cella du temple

AUSGRABUNGEN IN ILICA 1963-1964

Winfried ORTHMANN

Die Abteilung Istanbul des Deutschen Archäologischen Instituts hat im Herbst 1963 und im Frühjahr 1964 in Ilica bei Ayaş, Vilâyet Ankara, Ausgrabungen durchgeführt¹.

Veranlasst wurden diese Untersuchungen dadurch, dass die Bauern des Dorfes Gefässe mit Asche und Knochenresten gefunden hatten, die das Vorhandensein eines Gräberfeldes hethitischer Zeit vermuten liessen². Die Ausgrabung erschien vordringlich, da die Gefahr einer weitgehenden Zerstörung der Gräber bestand.

Das Gräberfeld liegt unmittelbar südlich des Dorfes Ilica auf einem flachen Höhenrücken (Abb. 1). Es ist oberflächlich durch grosse, aufgerichtete Steinblöcke gekennzeichnet, die in einer von Süden nach Norden verlaufenden Reihe angeordnet sind³ (Abb. 2). Die Gräber sind zu beiden Seiten dieser Steinreihe angelegt, mit einer deutlichen Häufung in der unmittelbaren Nähe der Steine selbst.⁴ Die Dichte der Gräber ist im nördlichen Teil des Friedhofs am grössten,

nach Süden zu nimmt sie auffallend ab, an den südlicheren Steinen finden sich nur noch vereinzelt Gräber. Im Nordteil dagegen liegen die Gräber zuweilen in Gruppen sehr eng nebeneinander (Abb. 3), dort konnten auch Störungen einer Grabanlage durch eine spätere beobachtet werden.

Es handelt sich fast ausschliesslich um Brandgräber. Asche und verbrannte Knochenteile der Toten wurden in Gefässe gefüllt – fast immer grosse Schnabelkannen oder kleinere Pithosschnabelkannen. Beigaben finden sich in den Gefässen fast nie, nur in zwei Grabgefässen wurde je ein kleiner Fingerring aus Bronze gefunden. Die Grabgefässe wurden dann in eine nicht sehr tiefe und gerade der Grösse des Gefässes entsprechende Grube gestellt, manchmal daneben noch ein weiteres kleines Gefäss als Beigabe. Die Öffnung der Grabgefässe wurde mit Scherben oder in einem Fall auch mit einer umgestülpten kleinen Schale abgedeckt, das Oberteil der Gefässe manchmal mit einem Kreis von kleineren Steinen umgeben, wahrscheinlich um das Gefäss in seiner Lage zu halten. Die meisten Gefässe stehen nicht senkrecht im Boden, sondern leicht vornüber geneigt, sodass der Rand des Schnabels etwa horizontal liegt. Manche Gefässe liegen auch auf der Seite.

Eine erhebliche Anzahl von Gefässen konnte unversehrt geborgen werden, die meisten anderen waren soweit vollständig, dass sie zusammengesetzt werden konnten. Auch die vollständig erhaltenen Gefässe

1. Die Ausgrabungen standen unter der Leitung des Verfassers. Für ihre Mitarbeit ist er den Herren J. Boese, H. Kühne, G. Weiss und K. Plücker sowie ganz besonders Frau S. Çelikkol zu grossem Dank verpflichtet.
2. Den Hinweis auf diese Funde verdankt der Verfasser Prinz A. zur Lippe.
3. Diese Steine sowie die Siedlung selbst waren schon früher von K. Kökten beobachtet worden (vgl. *Bulleten XI, 1947, 441 f.*)
4. Der Friedhof wurde bei den Grabungen – soweit er nicht zuvor zerstört worden war – mit einiger Sicherheit vollständig freigelegt. Es können höchstens einige abgelegene Gräber nicht erfasst worden sein.

sind fast nie unbeschädigt. Zumeist fehlt die Schnabelspitze, oder zumindest ist der Schnabel am Rand beschädigt. Ausserdem weisen die Gefässe mit ganz wenigen Ausnahmen auf der Schulter oder am Bauch ein oder mehrere Löcher auf. Diese Beschädigungen sind wahrscheinlich absichtlich und hängen mit den Bestattungsbräuchen zusammen. Neben diesen eindeutigen Brandbestattungen fanden sich mehrfach einzeln im Boden liegende Teile von Skeletten, vorwiegend Schädel oder die langen Femur- und Tibiaknochen. Fast immer wurden diese Knochen in unmittelbarer Nähe einer Brandbestattung üblicher Form angetroffen. Eine anthropologische Untersuchung wird zeigen müssen, ob es sich dabei um selbständige Bestattungen handelt – da die Erhaltungsbedingungen für Knochen im Boden nicht günstig zu sein scheinen, könnten die jeweils fehlenden Knochen vergangen sein – oder ob dies die Überreste von Körperteilen sind, die nicht vollständig genug verbrannt waren, um in den Grabgefäßen Platz finden zu können.

Ausser den Grabgefässen fanden sich in grosser Anzahl Bruchstücke verschiedenster Gefässe, oft weit gestreut, die in irgendeiner Form mit Totenopfern im Zusammenhang stehen können. Unter diesen nicht mit einem bestimmten Grab zu verbindenden Gefässen gibt es auch ein Gefäss in Form eines Widders (Abb. 5), eine verhältnismässig rohe und wohl auch etwas jüngere Form des Ganztiergefässes, wie es in Kültepe in der Karum-Zeit seine weiteste Verbreitung gefunden hat. Ausserdem wurde eine wahrscheinlich ursprünglich zu einem Gefäss gehörige Tonfigur eines Mannes gefunden (Abb. 6).

Die Datierung des Gräberfeldes lässt sich nur aus der Form der Gefässe selbst gewinnen (Abb. 4). Danach erscheint eine Datierung nach dem Ende der Karum-Zeit, aber nicht zu weit von dieser entfernt, am ehesten angemessen. Nach der kurzen Chronologie käme man mit

einer solchen Datierung in die Zeit zwischen 1650 und 1550 v. chr. Die zugehörige Siedlung liegt auf einem Felsrücken nördlich des Dorfes (Asarcık Hüyük) (Abb. 7). Dort wurden drei Sondagen zur Festlegung der Schichtenfolge und eine etwas grössere Grabungsfläche in der Mitte des Hügels angelegt. Die Schichtenfolge ist in allen Schnitten gleich. Die oberste Schicht (Schicht I) war überall gut erhalten. Es handelt sich um recht sorgfältig ausgeführte Mauern, die sich in dem Hauptschnitt zu einem grösseren Gebäudekomplex zusammenfügen, dort sind auch Pflasterungen und Herdanlagen erhalten (Abb. 8). Am Westrand des Hügels konnte eine zu dieser Schicht gehörige Befestigungsmauer festgestellt werden. Innerhalb der Schicht I können wenigstens zwei Phasen unterschieden werden, von denen die jüngere (Schicht Ia) wahrscheinlich bereits in römische Zeit, die ältere (Schnitt Ib) vielleicht noch in hellenistische Zeit gehört.

Von der Befestigungsmauer der Schicht I werden im Westen Gebäude überlagert, die sich aufgrund der gefundenen Keramik in die phrygische Zeit datieren lassen (Schicht II) (Abb. 9) In den anderen Schnitten ist diese phrygische Schicht nur durch unzusammenhängende Mauern repräsentiert. Eine Reihe von in ihrem Zusammenhang unklaren Bauresten, die sich unter der Schicht II fanden, wurden als Schicht III bezeichnet, sie gehören vielleicht in die ältere phrygische Zeit.

Die nächste Schicht, Schicht IV, ist auch nur an einer Stelle durch Reste grösserer Mauern vertreten, aber es fanden sich an mehreren Stellen eindeutig zu ihr gehörige Schuttschichten, die es erlauben, die Schicht IV deutlich als zugehörig zu der Zeit der Gräberfelder zu erkennen.

Die älteste Schicht, Schicht V, ist nur an der Nordseite des Hügels gut

erhalten, hier fanden sich noch Reste des des aufgehenden Mauerwerkes, Fussböden und in situ liegende Gefässe (Abb. 10). Weitersüdlich wurde diese Schicht ebenfalls angeschnitten, war aber dort nicht mehr gut erhalten. Die Gefässe und sonstigen Kleinfunde gehören in die Frühbronzezeit. Eine Unterscheidung verschiedener Phasen war bei den Mauern möglich, die Kleinfunde allerdings konnten nicht getrennt werden. Im allgemeinen erinnern die frühbronzezeitlichen Funde von Ilica an die Funde von Etiyokuşu und Karaođlan.

Unter der Schicht V wurde an mehreren Stellen der gewachsene Boden erricht.

Im Gegensatz zu der Grabung in dem Gräberfeld, die als ein wichtiger Beitrag zu unserer Kenntnis der hethitischen Begräbnisbräuche angesehen werden kann, ergab die Ausgrabung der Siedlung keine wesentlichen neuen Ergebnisse, vor allem deshalb, weil alle Schichten mit Ausnahme der späten obersten Schicht soweit zerstört sind, dass keine zusammenhängenden Befunde mehr erzielt werden konnten.

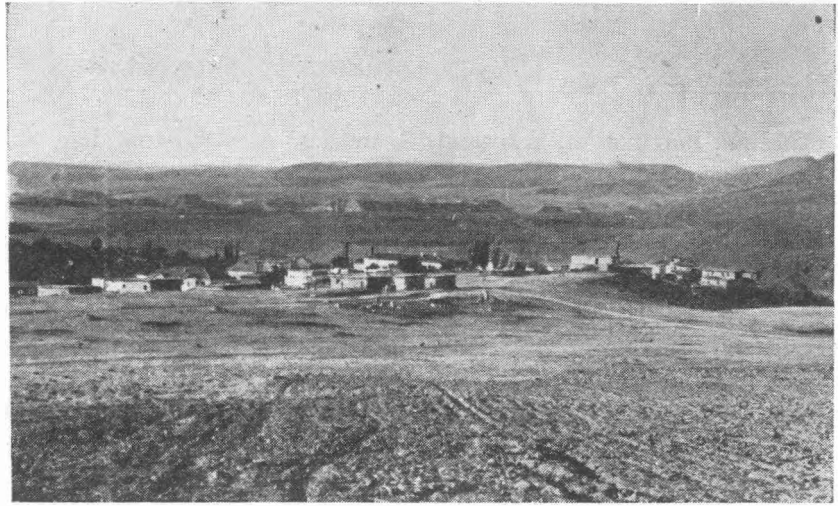

Abb. 1. Dorf mit Gräberfeld von Süden

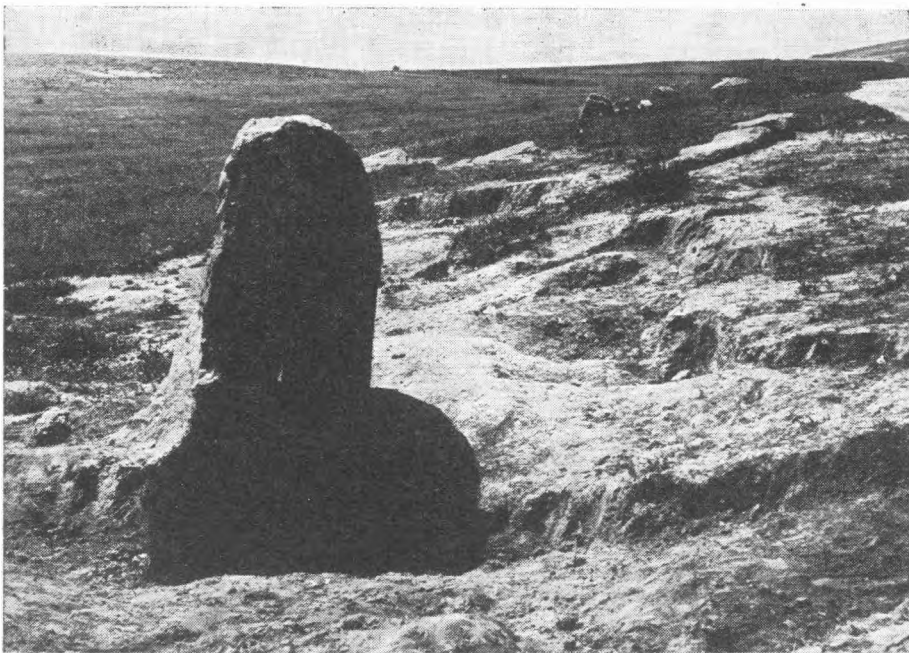

Abb. 2. Aufgerichtete Steine des Gräberfeldes vor der Ausgrabung (im vordergrund von den Bauern zerstörte Teile des Gräberfeldes)

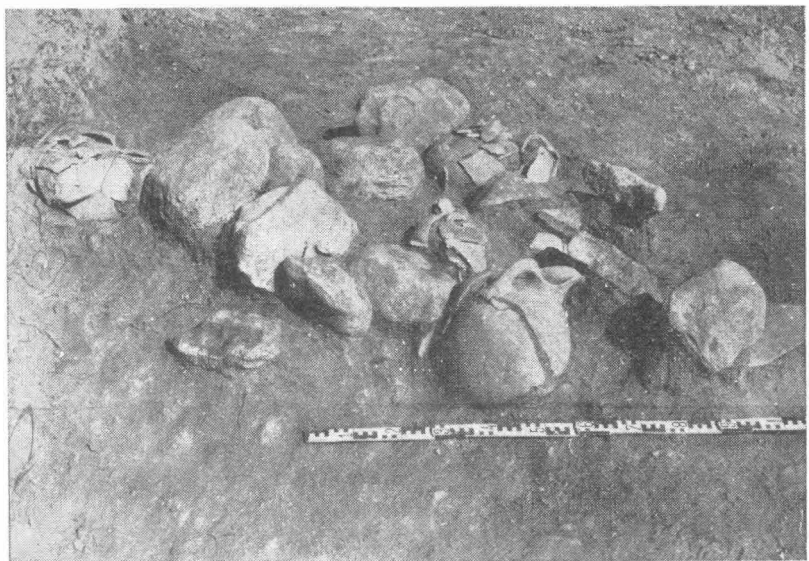

Abb. 3. Gruppe beieinander Liegender Gräber (Gräber Nr. 17 - 21)

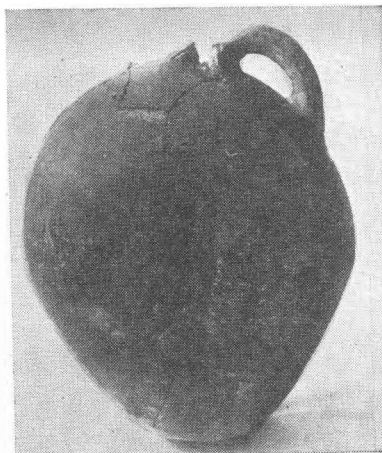

Abb. 4. Grabgefäß von Grab
No: 66.(Inv. No: 11-43/963)

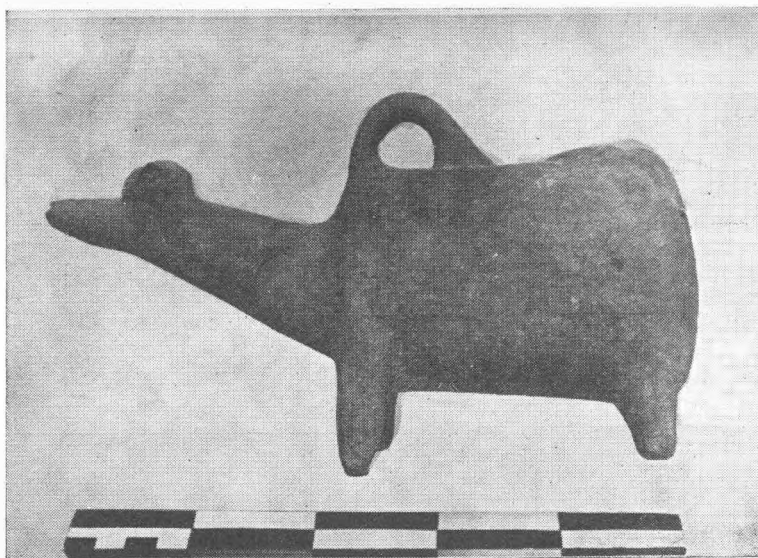

Abb. 5 Ganztiergefäß in Form eines Widders (Inv. No: 11 - 222 /964)

Abb. 6 Tonfigur eines Mannes.
(Inv.Nr. 11-221/964)

Abb. 7 Siedlungshügel von Osten

Abb 8 Gebäude der Schicht Ia

Abb. 9 Gebäude der Schicht II

Abb. 10 Vorratsgefäße in Schicht V

TEOS KAZILARI (1963)

Doç.Dr. Bâki ÖĞÜN

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi adına Millî Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün yardımı ile 1962 yılında Doç. Dr. Yusuf Bosal ve Doç. Dr. Bâki Ögün idaresindeki Teos kazılarına 1963 yılında devam edilmiştir. 1963 yılı çalışmalarına temmuz ayının sonlarında başlanmış ve kazılar 1,5 ay sürmüştür. Bu yılki çalışmalar başlıca şu üç alanda yapılmıştır:

1) Dionysos tapınağının batısı ile şehir suru arasında bulunan *D çukuru*.

2) Akropolisin güney yamacındaki büyük *tiyatro*

3) Tiyatronun 150 m. kadar güneyinde, akropolisin eteğindeki *E çukuru*.

1) *D çukuru*: Geçen yıl açılmaya başlanan, zamanın ve bilhassa malî imkânların müsaadesizliği yüzünden ancak kuzey yarısında çalışılmış bulunan *D çukurunun* bu yıl daha çok güney yarısı kazılmıştır. Burada Roma devrine ait bazı yapı kalıntılarına raslanmış, bunların çukurun güney-batı köşesindeki Hellenistik, 4.-5. ve hatta 6. y.y. yapılarını tahrip ettiği görülmüştür.

Hellenistik Ev: *D çukurunun* en önemli mimarlık eseri, çukurun kuzey yarısında bulunan Hellenistik evdir. (Lev. 1/1). Çukurun hemen hemen ortasında doğu-batı yönünde bir cadde açığa çıkarılmıştır. Bunun tam karşısında temenos duvarının batı kapısı bulunmaktadır. Bahis konusu ev bu caddenin kuzey kenarındadır. Asıl cephesi güneye bakan evin çeşitli odalarla birlikte mutfak, depo

v.s. gibi eklentilerinin bulunduğu anlaşılmaktadır. 3,40 m. civarında bir genişliğe sahip olan cadde Hellenistik evin güneydoğu köşesinden kuzeye döner; Hellenistik evin doğu cephesi ile çukurun doğu kenarında ortaya çıkarılmış bulunan Dionysos tapınağının temenos duvarı arasında kuzeye doğru devam eder. Bu caddenin ortasından bir kanal geçmekte ve önce batı-doğu yönünde iken kuzeye doğru dönerek caddeyi takip etmektedir.

Bu Hellenistik evin doğusundaki cadde üzerinde geçen yıl bir su kuyusu bulunmuştu. Bu yıl içi temizlenmiş olan kuyunun ev ve cadde ile, caddenin ortasından geçen kanaldan daha eski olmakla birlikte yine Hellenistik devir içinde yapılmış olduğu, buluntulardan anlaşılmaktadır (Lev. 4/2-3).

D çukurunun doğu kıyısında şimdilik açılan kısmı 22,5 m. uzunluğunda olan büyük bir duvar ortaya çıkarılmıştır. Bu duvarın, tapınağın etrafını çeviren temenos duvarının doğu kesimini teşkil ettiği anlaşılıyor¹ (Lev. 1/2). Fakat *D çukurunun* bu yılki en önemli buluntusu çukurun doğu-güney köşesinde ve açığa çıkarılan temenos duvarının güney ucunda olan yazıtlardır. Suriye kralı III. Antiochos'tan bahseden bu yazıtların şimdilik dört büyük mermer blok üzerine yazılmış bir kısmı elimize geçmiştir². Bunlardan bir örnek (Lev. 4/4 te) görülmektedir.

1) BCH 49, 1925, s. 295, Lev. VIII

2) Daha önce yayınlanmış olan Teos yazıtlarının kısa bibliyografyası hk. Paulys-Wissowa V-1 Teas maddesi.

2) *Tiyatro*: Bu yıl turistik yönden önemli olması yüzünden, özellikle Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün isteği üzerine, Teos akropolisinin güney yamacında bulunan tiyatrodaki kazılara başlanmıştır. Üzülerek belirtmek isteriz ki, tiyatronun oturma yerlerini teşkil eden mermerlerin kireç yapmak için kullanıldığı Seferihisarlılar tarafından söylenmektedir. Bugün satıhta, oturma yerlerine ait, temellerden başka, hemen hiç bir taş görülmemektedir. Bu durum daha 1924 yılında fransızlar tarafından da saptanmıştır³. Orkestra alanında toprak içinde gömülü durumda bazı blokların uçlarının satıhta görülmesi skeneye ait mimarlık kalıntılarında hiç olmazsa bir kısmının hâlâ mevcut olduğu ve ortaya çıkarılabileceği hususunda ümit verici idi⁴. Nitekim bu tahminimiz doğru çıkmış ve bu mevsimde skenenin hemen hemen üçte ikisi açılarak bir çok mimarlık parçaları ortaya çıkarılmıştır. (Lev. 3/1). Bu parçaların sahnenin restorasyonuna yetip yetmeyeceği henüz bilinemez. Tiyatrodaki kazılarda bu mimarlık parçaları yanında çok güzel işçilik gösteren heykel ve kabartma parçaları da bulunmuştur (Lev. 3/2-4). Ayrıca yazıtlar da ele geçmiştir. Bunlardan birinde Erken İmparatorluk Devrinden memleketi için pek çok şeyler yapmış olan ve daha önce başka yazıtlardan bilinen Teos'lu bir şahsın adı geçmektedir⁵.

Skenede yapılan bu kazılardan başka cavea ve orkestradaki otlar ve çalıcırpı temizlenmiş, tiyatronun daha rahat bir şekilde gezilip görülebilmesi sağlanmıştır.

E Çukuru: E çukuru geçen yıl kazılmaya başlanmış ve 5 X 10 m. genişliğindeki bu çukurda 7. y.y. katına ulaşılmıştır. Bu çukurun güney-batı köşesinde geçen yıl çöp kuyusu bulunan yerlerde yeniden

çöp kuyularına raslanmıştır. Bu kuyuların sınırları kesin olarak tesbit edilemediği için burada çeşitli devirlere ait çanak-çömlek karışık olarak elde edilmiştir.

Geçen yıl satıhtan 30-40 cm. derinlikten itibaren çukurun kuzey köşesinden güney köşesine doğru uzanan bir duvar ortaya çıkarılmıştır (Lev. 2/1). Bu duvar üzerinde, çeşitli devirlere ait duvarların yapı özelliklerini izlemek mümkündür. Burada bir çok devirlere ait duvarlar üstüste yapılmışlardır (Lev. 2/1-2). Bunlardan üstten ikincisi (Lev. 2/1) teknik bakımdan D çukurunda ortaya çıkarılan Hellenistik evin güney ve batı duvarına (Lev. 1/1) çok benzemektedir. O ev, içinde bulunan Megara kâseleri parçalarına göre tarihlenmiştir. Burada en üstteki duvar gerek oldukça karışık bir durumda ele geçmiş bulunan seramiğe ve gerekse pek erken olmalıyan Hellenistik devirden ikinci duvara göre daha geç bir devirden, yani Geç Hellenistik veya Roma devrindedir. Bunların altında daha eski devirlere ait üstüste en az iki veya üç duvar daha bulunmaktadır. Bunlardan en alttaki duvarın güney kısmı yuvarlak bir şekilde yapılmış (Lev. 2/1) olup Bayraklı'da 7 y.y. tabakalarında ortaya çıkarılmış bulunan yuvarlak yapıları andırmaktadır. Bu duvarlar çukurun ortasında kuzey-güney yönünde uzayan üç metre kadar genişlikteki bir yolun üzerinde bulunuyordu. Bu yolun asırlar boyunca kullanıldığı, sağında ve solunda açığa çıkarılmış bulunan, yönleri daima aynı kalmış üstüste duvarlardan ve kazılan toprağın bu kısımda çok sert ve çakıllı olmasından anlaşılabilir. Çukurun ve yolun kuzey-doğusunda, çukurun bu yıl genişletilmesiyle bir kısmı ortaya çıkarılmış bulunan bir evin 6. yüzyıldan olduğu anlaşılmaktadır. Bu evin satıhtan itibaren 1.90-2.20 m. derinlikte yani denizden 4.00-3.70 m. yükseklikte⁶ kuzeyden güneye doğru alçalan bir

3) BCH 49, 1925, s. 286-287,

4) ibid

5) Bu bilgi için Teos kazılarının epigrafliğini kabul eden Dr. P. Herrmann'a teşekkür ederim.

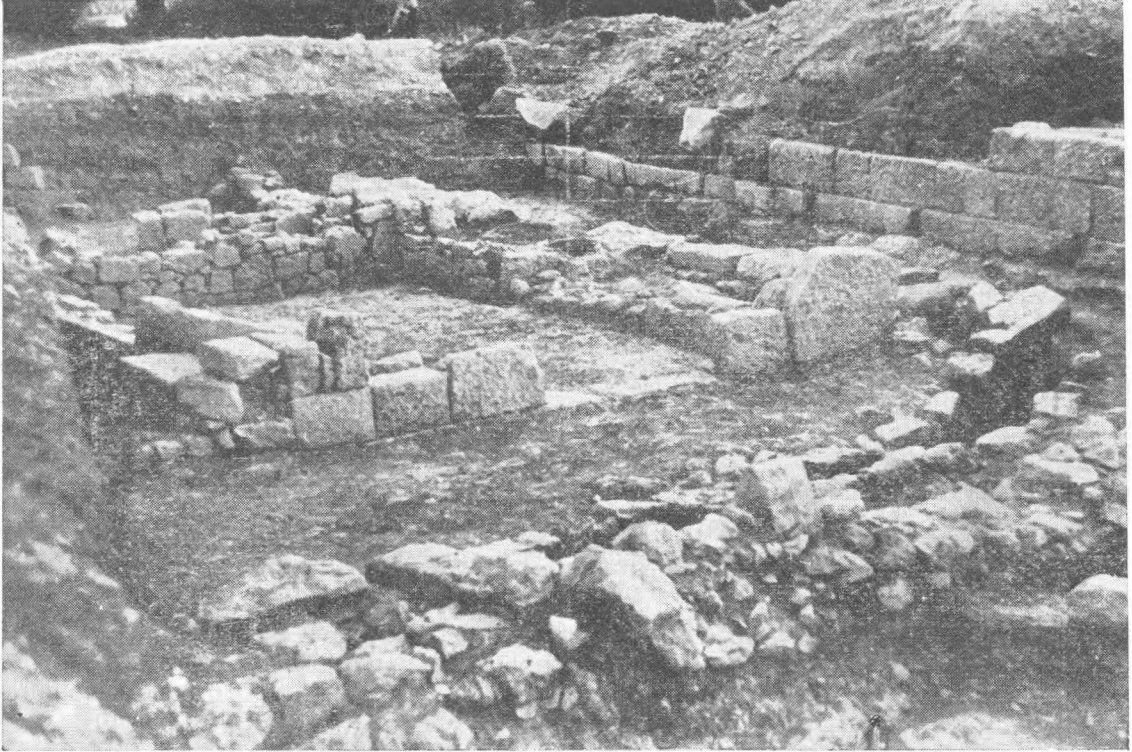
6) E çukurunun bulunduğu yerde satıh seviyesi denizden 5.96-6.00 m. yüksektir.

döşemesi vardır. Bu döşeme üzerinde yangın izlerine raslanmıştır. Buradan elde edilen ça-çö. karışık olmayıp İ.Ö. 6. yüzyıldandır. Çukurun doğu köşesinde bu yıl, harçla yapılmış bir Roma duvarının 2 m. kadar derine inen temeli ortaya çıkarılmıştır. E çukurunun yukarda bahsi geçen yuvarlak yapısının döşemesi denizden 3.50-3.40 m. yüksekliktedir. Bu döşeme üzerinde bir yangın izi saptanmıştır. Çukurun güney-batı kesiminde kazılan çöp çukurlarının kenar seksiyonlarından anlaşıldığına göre bahsi geçen döşemenin 75 cm. kadar altında bir başka bir başka döşeme, onun 10-15 cm. kadar altında da yine yeni bir döşeme görülmüştür. Çöp kuyuları sınırlarını kesin bir şekilde tesbit edilememesi yüzünden buralardan, daha geç devirlerin seramiği yanında Geç Geometri ve Geometri devirlerine ait parçalar elde edilmiştir. Bunlardan 3.50-3.40 m. deki döşemenin altında bulunan katların Geç Geometri ve Geometri devirlerinden olduğu anlaşılmıştır.

Bunların yanında, E çukurunun bu yılki en önemli buluntusu yine bu sınırı

kesinlikle bilinemiyen çöp kuyularından birinin dibinde ele geçirilmiştir. Burada denizden 2.00-1.50 m. yükseklikteki bir tabaka içerisinde büyük bir amfora bulunmuştur (Lev. 4/1). Bu amfora içinden bir bebek iskeleti çıkmıştır. Şekline ve süslerine göre bu vazunun Olgun Protogeometri devrinden daha geç olamayacağı anlaşılmaktadır; hattâ boynun etrafındaki yaprakcıklara bakılırsa daha erken olması da mümkündür. Ancak Doğu Yunan aleminde bu süslere oldukça geç devirlerde de raslanmaktadır.

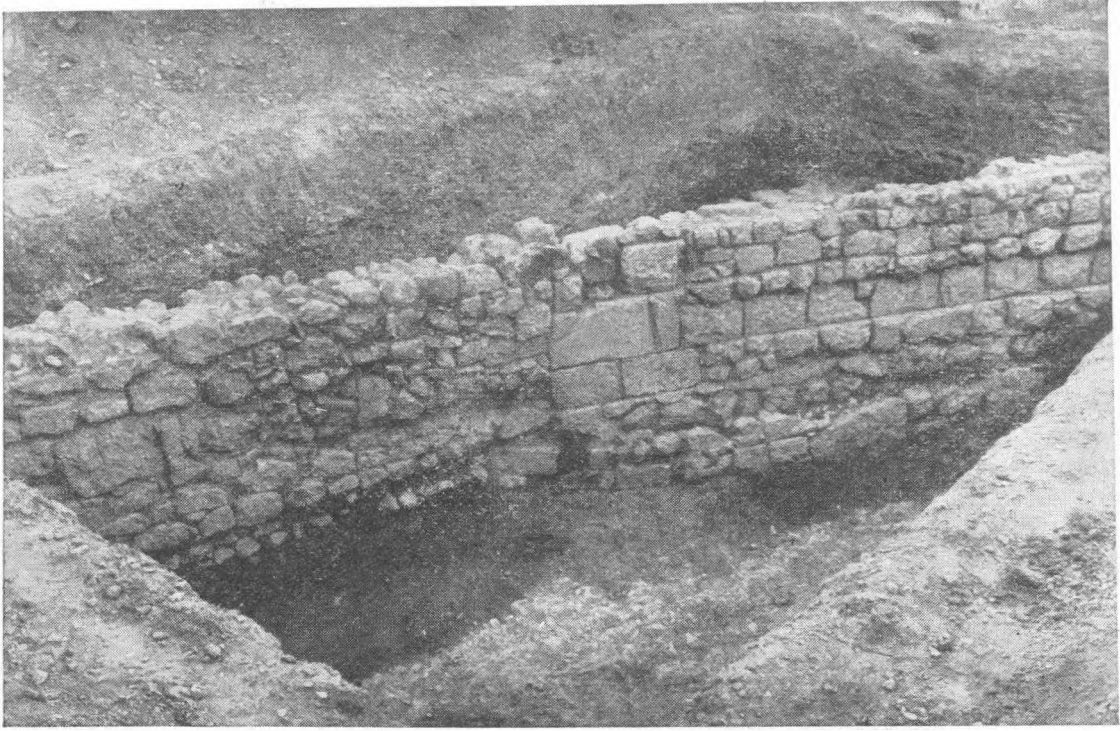
Protogeometri devri seramiği Teos'ta yalnız E çukurunda bulunmuş değildir. 1962 yılındaki ilk mevsimde Dionysos tapınağının batısında, Hellenistik sur duvarı dibinde yapılan kazılarda, temelin altındaki bir seviyede gerek yapısı, gerekse süsleri bakımından Milet'teki Protogeometri devri seramiğe benzer ça. çö. bulunmuştur. Böylece daha önce yapılan çeşitli kazılara rağmen arkeolojik belgelere göre şimdiye kadar İ.Ö. 6. yüzyıldan eskiye götürülemiyen Teos tarihi İ.Ö. 10. y.y. kadar çıkarılmış bulunmaktadır.

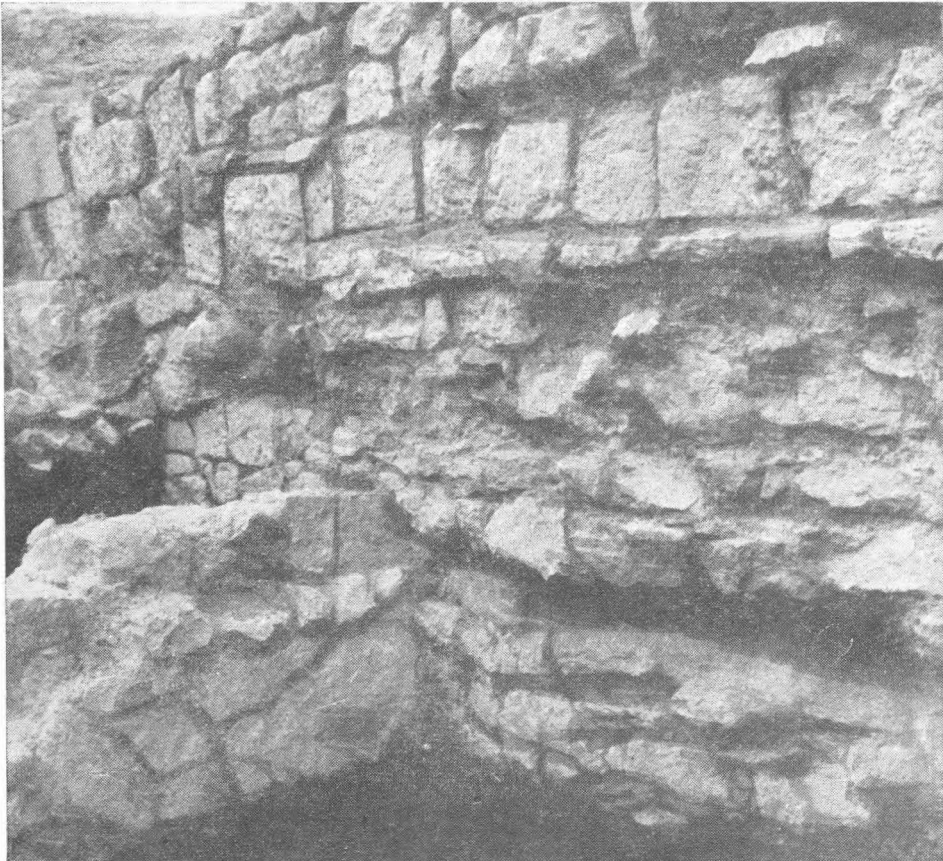
Res: 1. D çukurundaki Helenistik ev (Güney-Batıdan)

Res: 2. Arkada Dionyos tapınağı, önde temenos duvarı (Batıdan)

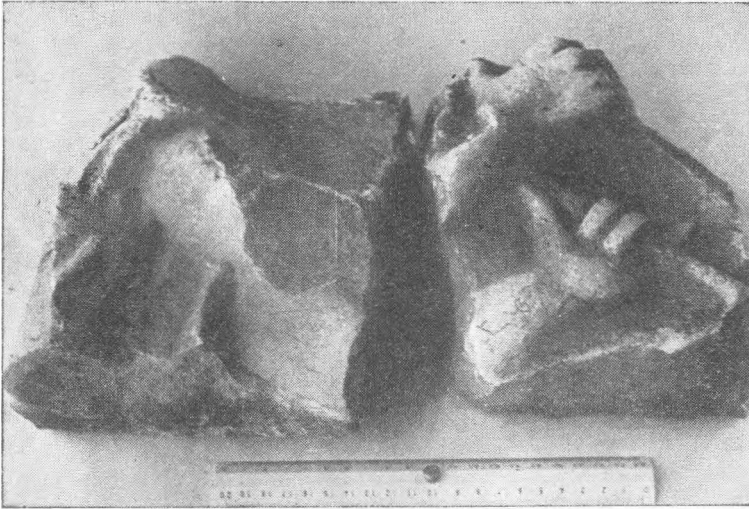
Res: 3. E. çukuru. Çeşitli devirlerde üst üste yapılmış duvarlar (Doğudan)

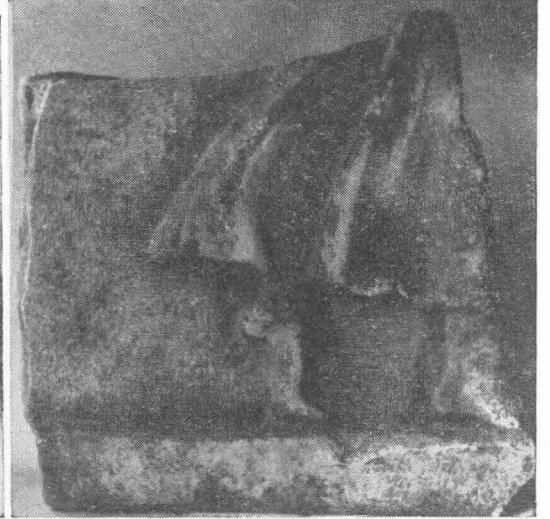
Res: 4. E Çukuru. Yukardaki duvarların arka cephesi(Güney - Batıdan)

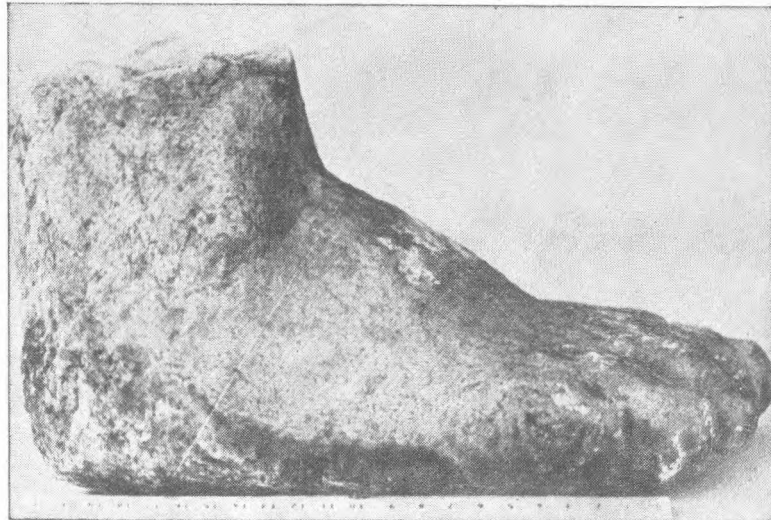
Res: 5. Tiyatro. Skeneye ait mimarî kalıntılar

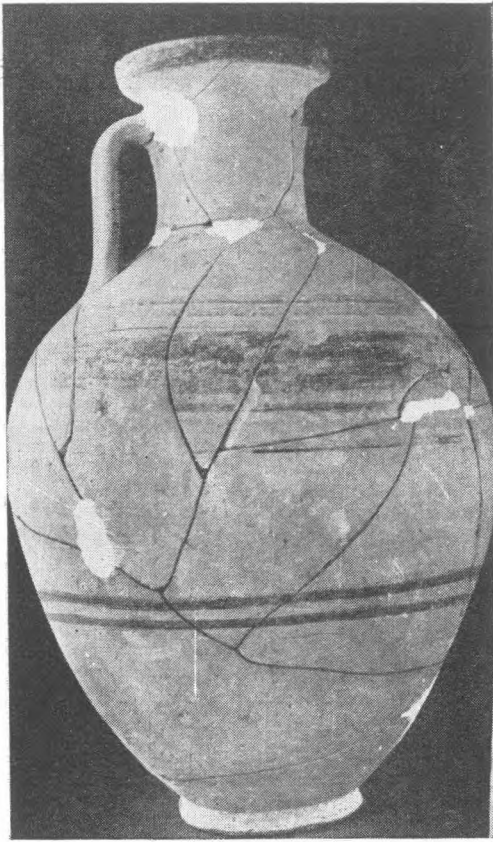
Res: 6 Tiyatro. Bir Flütçü

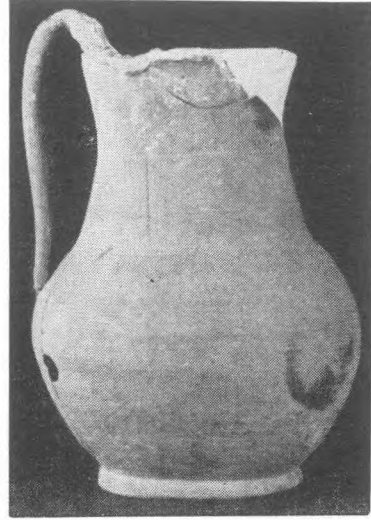
Res: 7 Tiyatro. Bir dansöz kabartması.

Res: 8. Tiyatro Bir Heykel ayağı

Res: 9 E. Çukuru. Proto-Geometrik anfora

Res: 10. D. Çukuru. Kuyuda bulunmuş bir testi

Res: 11 D. Çukuru Kuyuda bulunmuş
bir Megara kâsesi Erken Helenistik

Res: 12. D Çukuru Büyük Antiochas'dan bahseden yazıtlardan biri

SECOND REPORT ON THE EXCAVATIONS AT ARSLANTEPE (MALATYA)

Prof. Salvatore M. PUGLISI

The Italian Archaeological Mission which started excavations at Malatya in 1961 (Cfr. *Türk Arkeol. Dergisi*, XI, 2, 1962) and carried out a second campaign in 1962 at the same site, momentarily delayed the field investigations in order to correlate the archaeological data. The results of the two years of researches are now published through a monograph, although not definitive, in „*Oriens Antiquus*”, I. 1.1964. However, prof. Piero Meriggi, head of the Mission, has carried out during the season 1963 a wide survey in the Hittite area and located a number of Hüyük which will be recorded in the same magazine. After this pause the Mission proposes, according to the agreement between the General Direction for Antiquities of the Turkish Government and prof. Meriggi on behalf of the Italian Centre for Antiquities and Art History of the Near East, to continue systematically the excavations at Arslantepe. The discoveries outlined in this note are due to the valuable collaboration of Arch. A. Davico, Dr. E. Castaldi, A. Palmieri, P.E. Pecorella, P. Matthiae, restorer R. Medini and Assistant H.T. Uçankuş. Among the archaeological records, the excavations brought to light some epigraphical documents of remarkable interest just illustrated by P. Meriggi (*Oriens Antiquus*, II.2.1963).

The area, compared with that chosen for the excavations in 1961, is almost reduplicated (Fig. 1) including now the

zone where L. Delaporte discovered between the years 1932 and 1939 the monumental „Gate of the Lions”. Close to this zone appeared the most interesting architectural remains and valuable stratigraphic investigation have been carried out there. For instance, the brick-made defence wall destroyed by fire discovered in 1961 east of the “Gate of the Lions”, proved to have been built upon a series of strata containing neo-Hittite materials (fig. 2); consequently, the wall must be referred to a late phase of the neo-Hittite period. Besides, the same strata overlap the remains of a collapsed big stone wall which is structurally related to an impressive masonry-work looking like one of the sides of a monumental gate. The problem requires more extensive investigations in order to define the existence in this zone of an earlier entrance to the town (Cfr. E. Weidner, *Ausgrabungen in Arslan Tepe*, *Archiv für Orient-forschung*, XVI, 1952-53, pp. 151-152).

West of the “Gate of the Lions”, structural characteristic of the defence wall may be ascribed at least to two building phases (fig. 3): a brick-made wall penetrated by fire clearly overlapped a big stone defence wall partially destroyed. This brick-made wall does not correspond, both for width and layer, to that in the eastern zone, but it probably represents a different intermediate phase. Actually, the considerations on the style of the sculptures found in this zone and the chronological divergences noted by E.

Akurgal (*Remarques stylistiques sur les reliefs de Malatya*, Istanbul, 1946) are fully in accordance with the data of the excavations, which show a sequence in the building of the defence wall (and consequently of the gate) and give a sufficient explanation for the re-utilization of figurative elements.

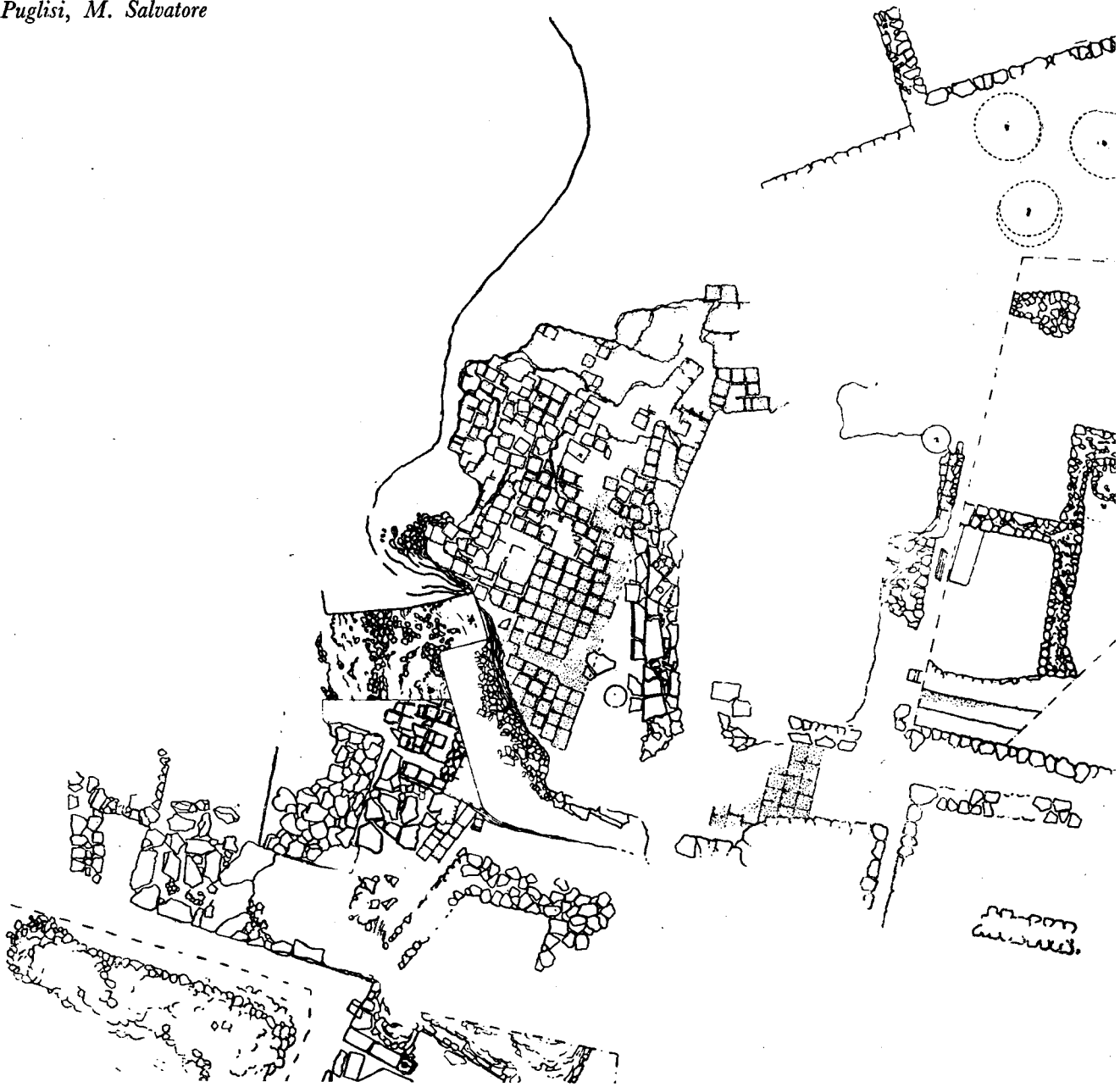
The archaeological materials found in the layer closely connected with the stone-made defence wall are typical of the Hittite imperial age: they contain *oinichoi*, narrow-necked vessels, ovoid jars with one or two handles (fig. 4), some of which with pointed bottoms, and a copper socketed axe. In the upper levels of the area, the digging of *siloi* in post-Hittite periods had brought out more characteristic objects of the imperial times like the bone tube with incised patterns (fig. 5) and the head of a clay red-slipped figurine of animal (fig. 6).

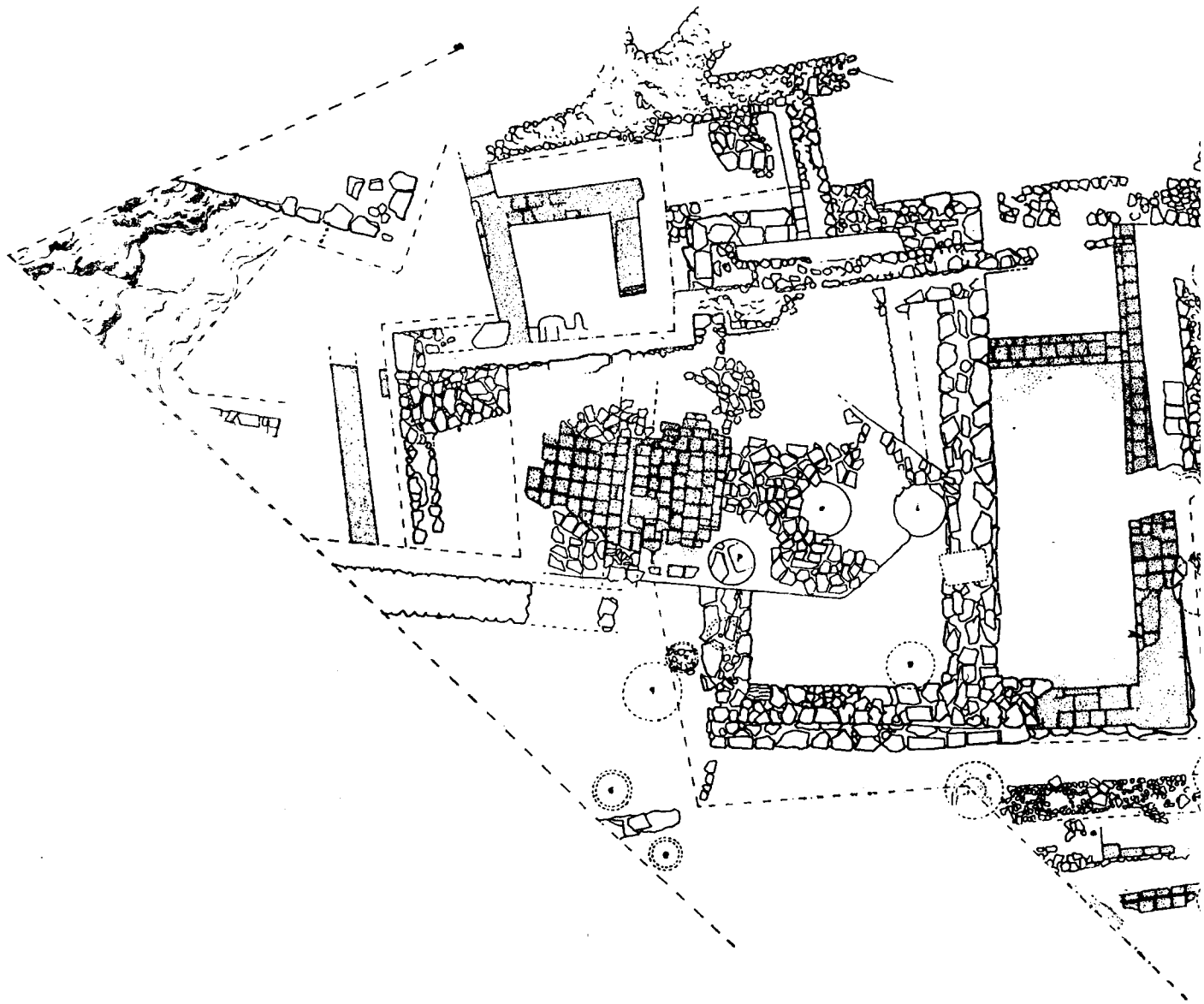
The datation of the collapsed stone defence wall was provided by the discovery in the related layers of some segmented or „starlike” faience beads of the Tell el Amarna type which are considered very indicative for cross-dating by a number of scholars (Cfr. H.C. Beck and J.F.S. Stone, *Faience beads of the British Bronze Age*, „Archaeologia”, LXXXV, 1936). According to those data, the building of the stone defence wall may be attributed to the end of XV° or to the beginning of XIV century B.C. As to the cause and

epoch of its destruction it seems probable that the seismic phenomena which razed to the ground several settlements in Syro-Palestine and Asia Minor (according to C. Schaeffer, *Stratigraphie comparée et Chronologie de l'Asie Occidentale*, London, 1948) occurred also to Malatya.

In the west zone, the brick-made wall re-built on the stone structure was violently destroyed by fire whose traces are also recognizable in the eastern zone. Stratigraphic evidence for the destruction of this second defence wall points to a chronology of about 1200 B.C. connected perhaps to the invasion of the „Peoples of the North and the Sea” and to the decline of the Hittite Empire. A big building (which measures 15 by 8 metres) discovered in the neo-Hittite level (fig. 7) could be related to the monumental complex inside the town very close to the „Gate of the Lions”; it looks like a palace - building and it might be assigned to late neo-Hittite times, when the town was surrounded by the brick-made defence wall already described in Türk Arkeol. Dergisi, XI.2.1962. In effect, the remains of this palace-building are covered by the combustion layer due to the destruction of the defence wall. The archaeological materials found in the neo-Hittite level show a remarkable persistence of the Hittite Empire tradition, particularly in the pottery which does not reveal valuable influence from the Phrygian area.

Puglisi, M. Salvatore

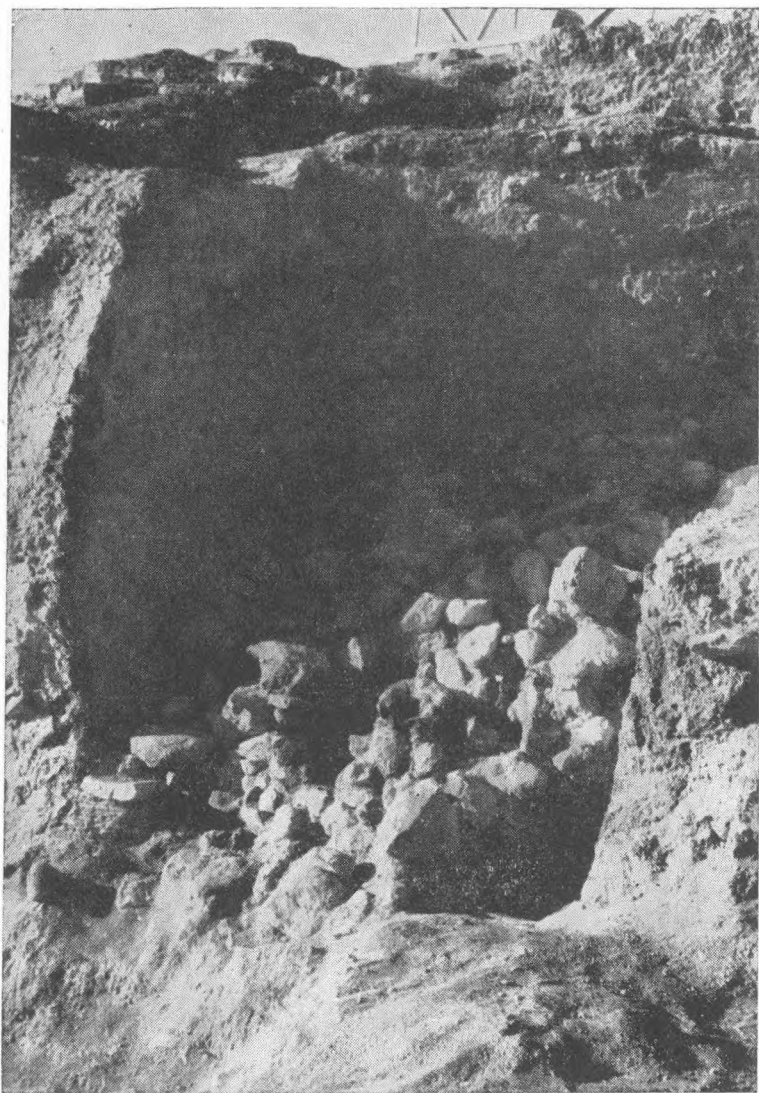

Fig: 2. Neo - Hitite stratification interposed between the stone and the brick - made defence wall in the eastern zone

Fig: 3. The two defence walls in the western zone

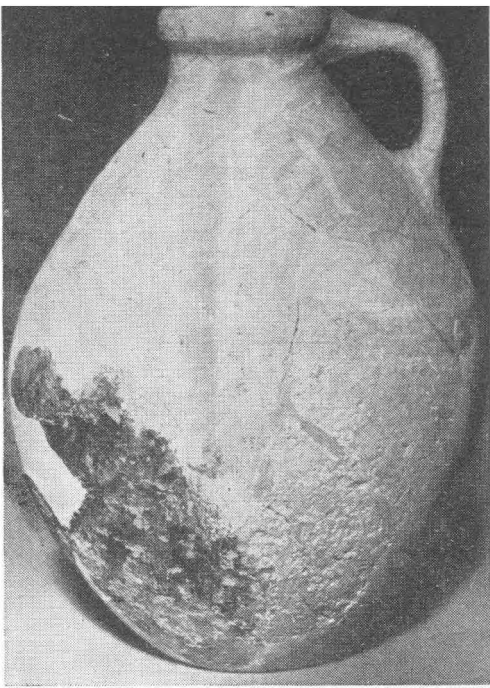

Fig. 4 Jar from the Hittite Empire level

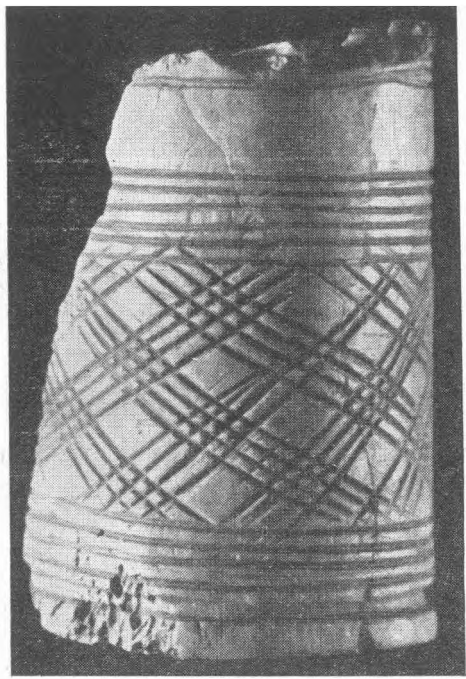

Fig. 5 Bone tube with incised Patterns (Hittite Empire)

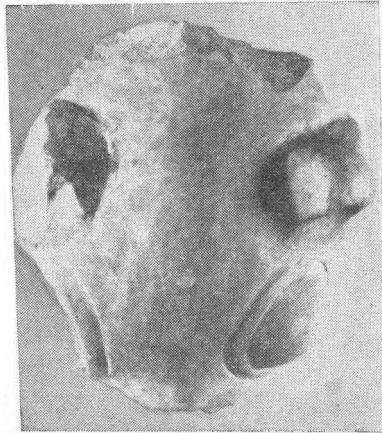

Fig. 6 Head of a Clay figurine (Hittite Empire)

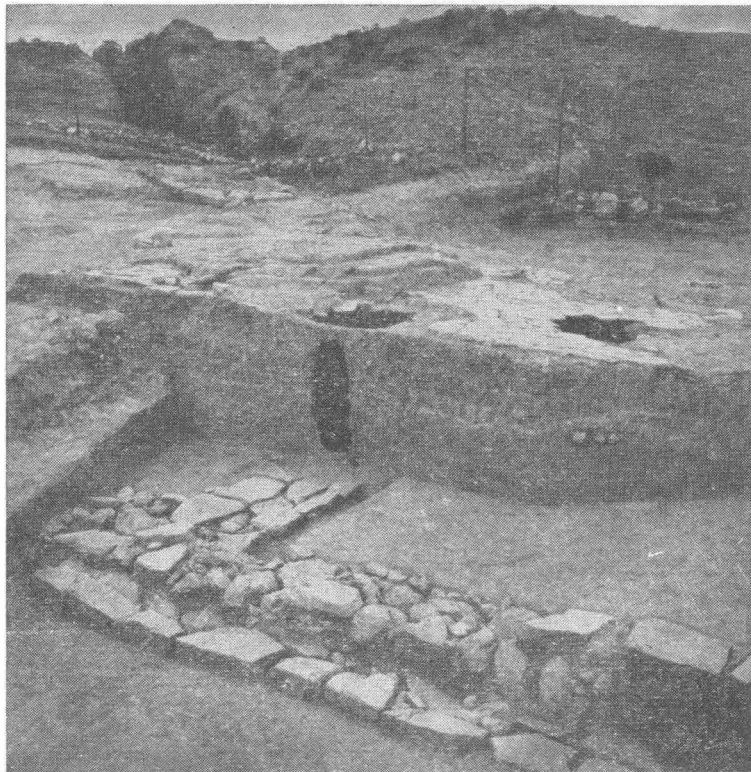

Fig: 7. Remains of neo - Hittite palace

AN ARCHAEOLOGICAL RECONNAISSANCE IN THE BEYŞEHİR - SUĞLA AREA OF SOUTH WESTERN TURKEY

Prof. Ralph S. SOLECKI

INTRODUCTION

The Columbia University Archaeological Expedition sponsored by Columbia University of New York and financed under grants from the National Science Foundation and the Wenner-Gren Foundation for Anthropological Research, Inc., has conducted a survey for prehistoric remains in the basing of Lakes Beyşehir and Sığla Gölü, Konya Vilayet (Fig. 1). This survey has been authorized under a permit from the Director General of Antiquities and Museums at Ankara.

The members of the Columbia University Expedition included Prof. *Ralph S. Solecki*, director of the expedition; Prof. *William Farrand*, Pleistocene Geologist; *Mrs. Farrand*, Assistant geologist; *Mr. H. Bruce Schroeder*, senior assistant archaeologist; *Mrs. H. Bruce Schroeder*, illustrator; and *Mr. David Lubell*, junior assistant archaeologist. *Mr. Abdurrahman Erdal*, of the Karaman Museum in Karaman, Konya Villâyet, was the official representative of the Antiquities Service of Turkey with the expedition. Visitors to the expedition in the field included Prof. *I. Kılıç Kökten*, of the University of Ankara, and *Mr. David French*, of the British School of Archaeology in Ankara. We are grateful for their cooperation.

We are obliged to Prof. Kökten for sparing his time to join us for several days in our survey. He gave to us the value of his 30 years experience in Anatolian

prehistory. Mr. French lent us his assistance during his three day stay with the expedition by identifying from his extensive records several of the mounds we have visited, and checking the Neolithic mounds located in the survey.

Thus far, no truly ancient prehistoric artifacts, which can be classed under the headings of Paleolithic to Mesolithic remains (up to ca. 12,000 years ago) have been found in the areas investigated. This is astonishing, in view of the fact that stone age artifacts have been reportedly found elsewhere on the interior plateau of Turkey. It is also surprising, since Prof. Kökten has told me that he has found an Aurignacien site (Upper Paleolithic) and Mesolithic sites near the northern part of Burdur Lake. These sites are about 85 kilometers straight line distance from Lake Beyşehir. Also, Mr. James Mellaart of Istanbul has found very early village sites yielding Neolithic material of estimated ages at least, 9,000 years old on both sides of the area investigated, viz. in the Burdur region to the west at Hacılar Hüyük, and in the Konya plain region to the east at Çatal Hüyük. Both sites are respectively 135 kilometers west and 105 kilometers east of our area in straight line distances. About 110 kilometers to the southwest near Antalya, Prof. Kökten has found a long occupation series of Paleolithic, Mesolithic, Neolithic and more modern dated materials in the famous caves of Karain. Other investigators have also found prehistoric

materials on the Mediterranean front. It appears that for some reason, the area immediately to the south, bordering the Mediterranean Sea appeared to be the more attractive to stone age man, and that this inner basin area was shunned. Artifactual remains of Paleolithic to Mesolithic origins were not found in any of the cave sites tested, nor in any of the open land form features visited. This seems to bear out Prof. Kökten's observation that Paleolithic sites are scarce in western Anatolia, and abundant in eastern Anatolia in general, and the presence of barren areas where Paleolithic man did not frequent. Until evidence is found to the contrary, we must assume, on the basis of our present researches, that the Beyşehir-Suğla area does not have any Paleolithic sites.

Purposes and Methods of Investigation

The Beyşehir-Suğla depression appeared to be an admirable area for prehistory. In the first place, it was an area unknown to students of Paleolithic archaeology. It seemed possible that there might be found Paleolithic evidences linking the cave finds of the Antalya district to the south, with the surface finds near Ankara to the north. It was also thought that Paleolithic remains might be found linking the archaeology of Europe with the known sites in the Near East.

Secondly, the Beyşehir-Suğla depression appeared to be an ideal area for investigation into the problem of finding some clue to the predecessors of the painted pottery cultures and the aceramic cultures of the related sites Hacılar Hüyük and Çatal Hüyük. These two sites, unique for Turkey, lie on either side of this depression, and there must have been traffic between them, traversing this fertile lake basins area. Therefore, sites related to both horizons should be found in the Beyşehir-Suğla depression.

These predecessors may or may not have been the direct antecedents of the aceramic and the painted pottery cultures. It is of significant note that Çatal Hüyük lies on the fertile plain fed by a powerful braided stream channeled from the Beyşehir-Suğla lakes. It was hoped to find somewhere in this basin evidence of both the aceramic and painted pottery cultures, preferably in a cave stratigraphic context, overlying antecedent prehistoric materials. It was thought that a cave site somewhere in or on the outer edges of the basin area would be most likely to contain materials evidencing contact with sedentary life on the plains, as well as a purely hunting economy of earlier ages.

This then, determined the scope of our investigations in the Beyşehir-Suğla depression. We searched for cave sites in the hills bordering the plains. Since nearly all caves are solution caverns found in limestone rocks, we concentrated our searches still more narrowly to the limestone belts bordering the basin. This meant the west side of the area, and though the Balikliavi Gorge.

Open sites were also sought, but it should be realized that generally such sites are much more difficult to locate, and less rewarding than cave sites. Open sites were sought on the edges of the plain, in wadis, and terraces. To find Paleolithic and Mesolithic open sites on the open plain seemed out of the question, since unlike Neolithic mounds which are everywhere obvious landforms, non-sedentary groups such as Paleolithic and Mesolithic cultures left no mounds or landforms for us to find. Moreover, they are very liable to destruction through natural means (alluviation, erosion, etc.).

The lakes Beyşehir Gölü and Suğla Gölü must have affected prehistoric occupations of this area. We have direct evidence of changes in lake level, as

evidenced by beach ridges along the shores of the lake, and evidence that at least four mounds (Burun Hüyük, Alan Hüyük, Küçük Hüyük, Büyük Hüyük) had been cut by wave erosion, and one mound (Kul Ada Hüyük) had been entirely surrounded by in fairly recent times.

Area Covered and Mode of Investigation

The area covered to date lies between the towns of Şarkıkaraağaç in the north at the head of Lake Beyşehir, to the town of Balikliavi, to the south of Suğla Gölü. The mode of transportation for the survey was by Jeep four wheel drive vehicle, with the supplemental use of a power motor boat on two occasions to visit shore and island points on Lake Beyşehir. Once the destination was reached, or an objective was seen from the road, we proceeded the investigation on foot. Inquiry was made of local inhabitants concerning the identity of the topographical features seen, and checked against our charts. We also inquired of the local inhabitants for clues concerning the possibility of stone age artifacts. The maps used were the 1/100,000 scale Türkiye Jeolojik Haritası (T.C. Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Direktörlüğü 1946) sectional charts, the 1/125,000 scale Army Map Service Corps of Engineers Charts, and the United States Air Force Operational Navigation Chart with scale of 1/1,000,000.

Physiography and Geology of the Area

For the background of the investigations, Prof. William Farrand has collected some notes on the physiography and geology of Beyşehir-Suğla depression and the surrounding environs. This data is given in full below.

The Archaeology of the Area

As noted above, we have not in our researches found any prehistoric remains

which I would classify of Paleolithic or Mesolithic age. Sledge flints, called "Chakmaktashi", which can be distinguished from the stone age article only by virtue of their fresh looking and unretouched appearances, could be confused for the genuine prehistoric artifact. These flints, used to teeth the underside of the animal drawn wheat threshing sledges of wood, are frequently lost in the process of threshing the wheat, and may be picked up at random. It was found early that these flints could be identified readily once a study had been made of the flints in the market, and of the flints use-worn in the sledges. A certain amount of trimming prepares them for their field use. The use wear on these flints can be distinguished from that on the Paleolithic artifact.

The Sites Noted

The sites entered in our observations are divided into seven categories. These include: 1) True habitation mounds with no evidence of underlying stone outcrops, which seem to be generally distinguished by the local inhabitants as hüyük; 2) Tepes, which are natural summits or stone outcrops having a cover or veneer of human occupational soils and debris; 3) Tumuli, of which one was found; 4) Monuments and architectural works, of interest mainly to classical archaeologists; 5) Caves; 6) Rockshelters; and lastly 7) Open sites, which are not distinguished by any surfacial features included under the other categories. Most of the sites have local names. A few have not been identified by local names at present.

Among the sites and features recorded, are 29 habitation mounds, (Fig. 2, Table I) which are true occupational mounds or natural hillocks (with stone outcrops) with occupational matter on the surface, 1 tumulus, 7 sites of especial interest to classical archaeologists, 13 cave sites,

and 4 rockshelters, and 6 open sites. A whole series of caves and rockshelters in the Balıklıvı Gorge are not included here in the count. These sites are located on the indexed map.

It should be emphasized that none of these sites contained artifacts of Paleolithic interest, the search for which is the purpose of the expedition. However, in the hope that this compilation will be of some use to specialists in later periods, and in the interest of archaeology in general, the following data is offered. The sites under these various categories are identified as follows.

Hüyük and Tepes

There seems to be no distinction other than size between hüyük and tepe in the Turkish language. A hüyük is a small tepe by definition. A tepe can be a small mountain or a hill. It generally appears that this distinction is recognized by the local inhabitants, although there are exceptions when may be a hüyük in one district is called a tepe in another. It has been observed that hüyüks are generally true habitation mounds, whereas tepes, which are usually associated with larger landforms, are based upon natural rock outcrops or summits. These prominent landforms were visited in the hopes that surfacial material giving clues to the range of occupation of these mounds could be found. We were specifically looking for diagnostic flints, such as sickle blade flints, which would indicate to us a probable early age for the mound. The ceramics, when found, were examined to determine whether early occupations were evident. Since a ceramist specialist in prehistoric Anatolian pottery was not included in the expedition, our identifications can only be tentative, pending study by a qualified specialist. Mr. David French proved to be of great help in the identification of the sample of ceramics we had collected on the mounds. Visits

to the mounds were short, ranging from about twenty minutes to about two hours for an exceptionally interesting one. Not all of the many obvious mounds seen from the road were visited. No measurements were taken of these earthen features, nor elevations, since this was not within the scope of our objectives in the survey. No test were made either.

On nine of the 29 mounds or hillocks were found obsidian (predominant) and other flint blades, which together with associated material, may be indicative of a Neolithic age occupation. The other associated material is mainly ceramic, principally burnished. Only a few painted sherds were collected. One of the sites (Görüklük Tepe) is of especial interest, since the local villages of Suberde had cut a hole in the top, exposing in profile some human remains of which a couple of fragments were collected. There did not seem to be any ceramics associated in the debris thrown out from this cut.

According to Mr. French, the survey had located nine mounds of which there was no record known (index numbers² 8, 12, 15, 16, 17, 23, 24, 29) (Table I). Of these new mounds, four appeared to have as one of their components Neolithic age remains, as confirmed by Mr. French (index numbers 12, 17, 23, 29). A total of nine sites, both known and unknown previously, contained materials identified to be of Neolithic age (index numbers 5, 9, 12, 14, 17, 21, 23, 26, 29). This appeared to be nearly one third of all the mounds visited. On one mound, Küçük Hüyük (Ortakaraviran North), truncated by wave erosion at a higher level of Suğla Gölü, we collected some painted pottery and flints. The painted pottery, confirmed by Mr. French, appeared to look like the painted wares from Çatal Hüyük and Hacilar Hüyük.

Small sample collections were made from the following hüyük and tepe sites, as numbered from the index of sites (Table

1), -Nos. 2, 3, 4, 5, 7, 9, 12, 13, 14, 16, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30. These small collections were deposited with the representative of the expedition at Karaman at the close of the expedition's work.

Görüklük Tepe

A collection of aceramic materials, principally obsidian, was made on Görüklük Tepe. This is a prominent hill situated half a kilometer to the east of the village of Suberde. This hill is a kilometer long (NW-SE direction) rock outcrop of limestone with a partial covering of soil. On the top of the hill in a hollow between two limestone outcrops was found a deep pit, which had been dug by the inhabitants of Suberde. They were ostensibly seeking treasure, and indeed produced some earthenware jars of recent make, as well as some corroded copper ware reportedly found in the locale. They had dug through what appears to have been an old cemetery area, making a pit 3.15 meters deep, by 2.5 meters square. Around the sides of the pit, in dirt that was thrown out, was found a saddle quern of volcanic rock, some human bones, some potsherds of recent origin, and a number of obsidian artifacts. The east wall of the pit was dressed down in our investigation, and the stratigraphy was exposed for the record.

Six distinctive soil horizons were noted in this section (Fig. 3), as well as two zones of what appeared to be plaster made of limestone. These two features, found near the upper part of the section, seem to have been the plaster floors of former houses. They were found evidenced on the four sides of the pit. Below the first plaster floor from the bottom were noted two bands of green loam, which graded down to a dark brown loam. Below the green loam bands was a layer of dark organic mixed soil, containing numerous fragments of limestone and charcoal. The basal layer, below the latter horizon, consisted of a brown loam containing

charcoal and ash lenses, and numerous occupational debris. The latter included lumps of fire-hardened clay, many mammal bone fragments including those of large mammals, and numerous obsidian debitage and materials. It appeared evident that the occupational debris continued still further downward, below the present depth of this pit. However, from the conformation of the topography, it was felt that the deposit could not go much deeper.

We had found a number of obsidian artifacts in the course of preparing the face of the cut for the cross-section. They were especially abundant, however, near the base, in the heavy occupational layer of brown loam. The horn core of what may have been an animal of the deer family was found in the basal layer.

In our preliminary analysis of the stratigraphy, it appeared that the deposits represent an alternation of a refuse midden, followed by houses, and finally by a relatively modern cemetery ground. The deepest part of the cut seems to indicate a refuse midden stratigraphy. The two plaster floors, with rubble prepared bases, must have belonged to house constructions. The top fill consisted of a normal soil, in which some burials had been interred. Several bones were observed jutting out of the side of the pit toward the top, in this horizon. The inhabitants of Suberde use the western part of the hill today for a cemetery.

It appeared evident that the houses could not be built in the hollow between the two outcrops until it had been filled in with the refuse midden materials.

Since no ceramics were found in the cut face and in the probes at the basal layer, we presume that the occupational horizons including the plaster floors represent an aceramic sequence. This might also be tentatively called a "Proto-Neolithic" horizon. It is possible that the

plaster floors and the midden deposit underneath represent one occupation of relatively short duration, not necessarily longer than a hundred years.

Around the mouth of the pit were collected numerous obsidian flakes among which was a backed sub-rectangular blade. Also of interest was a baked clay ball with a hole perforated through it. Not collected, but noted, was the major part of a double faced saddle quern made of volcanic rock, a stone which must have been transported to the site from the eastern side of the valley. That is the nearest source for rocks of volcanic origin. The quern fragment, called in Turkish "Tuz Taşı," measured about 50 centimeters long by 25 centimeters wide.

From a first impression of the obsidian artifacts, and the associated plaster floors at the higher level, it seems reasonable to assume that the Görüklük Tepe occupation is an aceramic one, or „Proto-Neolithic" horizon. It may be related to Mr. J. Mellaart's Çatal Hüyük aceramic horizons, which predate the painted ceramics found there. It is of interest to note that identical painted wares have been found at the base of Küçük Hüyük (Mellaart's North Hüyük) at Ortakara-ıvan. This mound is 11.5 kilometers to the east of Görüklük Tepe, across Suğla Gölü.

During the time of occupation at Görüklük Tepe, it appears evident that this hill was separated from the mainland body by a swale, which was probably marshy. The rock shelter, Lelek Taşa, at the southeast end of the hill, was on a knob which was probably cut off from the hill by water. Since Görüklük Tepe affords a commanding view of the surrounding terrain over both lake and plain, it was probably favored by prehistoric hunters. Their proficiency in the hunt is manifested by the numerous cracked mammal bones, among which is

the deer antler base mentioned. But the quern and the house floors point to a more stable and sedentary economy. This presents a problem which can only be elucidated by a thorough investigation of this site. At least one month of excavation is estimated to be needed at Görüklük Tepe on this problem. The association with the now dwindling Suğla Gölü presents an aspect which may be nicely tied to the history of the human occupation. Küçük Hüyük , as Görüklük Tepe, now several kilometers from the lake, presents a parallel situation, although later in prehistoric time.

The Artifacts from Görüklük Tepe

A total of 243 specimens, almost exclusively obsidian, were found at this site. of this number, 221 were found in the spoils of the dirt thrown out from the pit by the local people of Suberde, as well as from the immediate area. Sharp-eyed little boys gave me handfulls of obsidian pieces for which they had scoured the hillside. Twenty one pieces were found *in situ* at the base of the pit. Eighteen or about 12.2 % of the surface collected specimens were non - obsidian, that is, of chert or flint. Only one specimen of the 21 pieces found in the basal part of the pit was of chert.

Of the surface finds, from the little number of unretouched debitage of chipped stone (24 specimens), one gathers the impression that every scrap of material was ultimately used. All obsidian, and presumably the chert and flint as well, had to be brought in from outside, since no known obsidian or other materials are in this area. Predominant among the surface finds are use-retouched flakes and blades, with 83 specimens of obsidian, and 6 of chert. Some of these may be considered as raclettes, or little scrapers. Twenty five obsidian fragments are lumpy or blocky and multifaceted in shape, as though they had been failures of some

kind, or reject pieces. Next in order of frequency are 24 gravers, small flakes with carefully nipped one or more projecting points. These suggest use as scratching or engraving implements. Only one larger specimen of obsidian could be classified as a traditional burin. It is of a roughly polyhedral type. Next in order of frequency to the gravers are 18 notched microliths, of which 2 are of chert. These bear a distinct notch on one side. These are of obsidian. At least 15 specimens, all of obsidian, bear one or more surfaces which were smoothed very heavily. One specimen has a polish which had been brought to a near mirror finish. All in this group are small fragments.

In the distinct minority are nose scrapers, perforators and borers, and long blades. There were no projectile points, knives, and truly long pieces found at Görüklük Tepe, as at Çatal Hüyük, for instance. Indeed, the whole collection might be typified as microlithic in character. One specimen only had what could be called pressure flaking retouch. Of significance is one specimen in the backed blade, sub-rectangular category. There were no blades recognized with sickle-blade sheen. Not in the chipped stone category is the single lump of clay, fire-burned, with the hole perforated through the center.

From the basal part of the pit came only a few specimens which are recognized as implements. These include a well-fashioned circular scraper of obsidian.

On the basis of the artifacts found in, and around this tepe, I think that this site belongs to a Proto-Neolithic horizon. It may be related to an early level at Çatal Hüyük. On the basis of the present evidence, however, we cannot be certain of this until a larger collection has been made from the tepe. All of the specimens collected have been deposited with the museum

authorities. The choice specimens are illustrated in Figures 4,5 and 6, drawn to scale.

Monuments

Seven monuments of classical archaeological interest were visited and noted. These include the famous monuments of 1) Fasıllar and 2) Eflâton and lesser conspicuous sites of 3) Çal Dagħ or Çatal Tepe, 4) Ortakaraviran Köy, 5) Bağra, 6) Taşağıl, 7) Fakhılar, extending from the north to the south end of the basin.

The first two sites are described in the literature elsewhere and it is probable that the remainder have also been described. However, a brief mention may be made of them here. On Çatal Tepe, a hill 1288 meters above sea level, situated 7.5 kilometers northwest of Seydişehir, was found evidences of cut stone construction and numerous pot sherds. There were several shallow pits in among these stones, evidently dug by treasure seekers. At Ortakaraviran Köy and Bağra were noted respectively three and approximately eight tombs cut into shallow hill slopes. A fluted marble column was seen in Ortakaraviren. About 2 kilometers southeast of Taşağıl on the west side of the road between Taşağıl and Suberde, was found some Greek writing on the ceiling of a rock shelter above the road. In the village of Fakhılar, at the north end of Beyşehir Gölü, were found abundant evidences of classical antiquities. Cylindrical columns were seen in the village, as well as other large architectural remnants. A tablet with Greek writing served as the fount in the village, and near an open well was seen a block of stone with an animal carved in relief on it.

Caves and Rock Shelters

Special attention was paid to caves and rock shelters in the survey. It was hoped to find a cave meeting the prerequisites

for ancient human occupation. We were disappointed in that none of the caves or rock shelters examined, did we find evidence of palaeolithic occupation. The caves and rock shelters examined, are described as follows.

CAVES AND ROCK SHELTERS IN THE TAŞAĞIL-SUBERDE DISTRICT

Kürtün İni (Cave)

This is a prominently situated cave clearly visible for several kilometers, on the west side of the road between Suberde and Taşağıl, about 3.3 km. southeast of Taşağıl. It lies in a hill called Dolmuz Tokadı. There are well worn trails to the cave, and the slope in front is rich in organic material. This is evidenced by the luxuriant growth of grass, a distinctive feature of occupied caves. It has been used as a goat or sheep corral, for the floor is covered with animal dung.

The cave is about 107 m. above the Suğla Gölü plain. There are springs in front of it, with a particularly fine spring about 200 m. down the slope from the cave. The cave faces to the east. Its mouth is 7 meters wide by 6 meters high. The length of the cave is about 17.5 meters, with a fairly uniform ceiling height of about 6 meters, and a width ranging from 4 to 6.5 meters.

Two small tests were made inside the cave to determine the composition of the soil. A hole, 1.5 by 0.60 meters near the front of the cave, was dug to a depth of 1.75 meters, and then probed to 2.75 meters at which point bedrock was reached. A second, and shallower trench was dug to a depth of 50 cm. at a point toward the rear of the cave. From the surface to about 25 cm. depth in the first test was found a loose, dark organic stained soil. Below it were found sterile banded layers of sand which continued to

bedrock. A deep pit containing dark soil had intruded into the sterile sand layer from near the surface. Found in the part of the pit encountered were some large sherds of possible recent origin, and a number of mammal bones. No flints or any other diagnostic remains of stone age man were found in this test. The second test toward the rear of the cave was dug to the surface of what appeared to be a plaster floor. The test was not continued beyond this depth.

An interesting set of fire animal drawings in black pigment were found in the interior of the cave, about 1.75 meters above the cave floor. These included a group of what appeared to be four horned animals, possibly ibex or goats and one bird. The horned animals seemed to be about 5 cm. high and 6 cm. long. Some of the figures evidently had been washed by solution water, and others had been covered with dust and natural accumulation of the cave wall. There were no other indications of antiquity. It is felt that these were made by hunters in the not too far distant past. They seem to have been made in a rather impressionistic style, capturing the most salient characteristics of the animals portrayed.

Although this cave is admirably situated, it seems to have had no paleolithic occupation. Were paleolithic populations present in this area, they would have certainly taken advantage of such an excellent shelter.

CAVES AND ROCK SHELTERS IN THE SUBERDE - SUSUZ DISTRICT

Persek Burnu Caves

The Persek Burnu Caves I and II are about 100 meters apart, situated on a point of hill jutting into the Suğla Gölü plain about 2.8 kilometers south from Suberde village on the road to

Susuz. Both caves cannot be seen from the road. They are limestone caverns and are described as follows.

Persek Burnu I

This is a cave with a narrow aperture facing to the northwest, about 15 meters above the plain. It contained recent human evidence, such as a roof tile, a plastic bottle, as well as masonry work and the bones of animals. The entrance is about 60 cm. in diameter, leading down a 60 degree shaft extending down about 5 meters to a rubble filled chamber, with several passages leading from it. ceiling is about 50 cm. high. The floor of the cave is covered with fallen rubble. There is a passage-way which led to a hole cemented with small flat chunks of limestone into a semi-circular opening. This hole descends straight down for about 4 meters, with what appear to be passageways leading from the depths of this shaft.

Persek Burnu II

This is a fairly large cave, whose mouth has been blocked partially by quarrying operations close to the road. The opening, which faces east, is about 3 meters above the Suğla Gölü plain. The cave opens into the main gallery, with an average width of about 5.5 meters, a height about 2.3 meters, and a length of about 24 meters. The axis of the main chamber is NW-SE. At the extreme end of the main chamber is a pool of water about 0.75 meters below the main chamber level. There is a gallery leading off to the left rear of the main chamber for about 12 meters. The floor of the cave is of damp clay. A small test 80 cm. by 70 cm. by 50 cm. deep was made in the floor, revealing nothing. Numerous stalagmites were noted in the cave.

Inönü Magara (Cave)

This is a limestone solution cave situated in a former cove of Suğla Gö-

lü, about 3.0 kilometers southeast from Suberde village on the road toward Susuz. The cave faces northwest, and is about 32 meters above the level of the plain. The cave aperture measures about 4.7 meters wide by 6 meters high. The interior ceiling averages about 3.0 meters in height. The cave is about 32 meters long. There is a verdant talus slope in front, marked by the characteristic vegetation found on the growing fertilized soil of occupational cave sites.

A small test hole measuring 70 by 70 centimeters and 30 centimeters deep was dug near the front of the cave, but no archaeological stratigraphy was found. Sterile soil was reached at about 15 centimeters, and the base of the cut reached bedrock in the test. However, there were indications that this cave had been occupied in the prehistoric past, since several obsidian flakes and one red chert flake, which seems to have a faceted butt, were found in front of the cave.

There is goat dung covering the floor of the cave, and it is presently being used as an animal corral.

Gölgeli Taş Mağarası

On the west side of the road about 2 kilometers south of Suberde was examined a cavern in the hill slope, not visible from the road. This cavern was entered by a narrow aperture which opened up into a gallery measuring about 15 meters by 4 meters, and about 3 meters high. Some potsherds were found on the floor, which was of damp clay. A second chamber opened to the north on a lower level. This second chamber was somewhat larger than the first, and contained a pool of water in it. There are many fallen blocks strewn throughout. A second opening was seen vaguely to the rear of this chamber. No artifacts of stone age man were found in this cave, and it does not look like a habitable place.

ROCK SHELTERS

Lelek Taşa

This is a prominent and conspicuous rockshelter near Suberde on a former island of Suğla Gölü. It is a rock outcrop to the east of the village. The shelter, facing to the south, is formed at the contact between limestone and shale of Paleozoic age, with the limestone leached out along the contact. The floor of the shelter measures about 7 meters by 5 meters, with an overhang of about 4 meters. The shelter is 8 meters above the plain. The floor of the shelter is of bedrock, and no archaeological deposits were seen. No artifacts were found associated with this shelter.

Susuz Rock Shelter

This is a very conspicuous rock shelter on the northwest outskirts of the village of Susuz. It is a limestone shelter measuring about 8 meters long by 4 meters wide. The floor is of rock. The shelter is about 14 meters above the Suğla Gölü plain. No prehistoric artifacts were found on the barren floor. However, a platform base measuring approximately 1 meter by 1.5 meters cut into the rock was seen near the front of the shelter.

CAVES AND ROCK SHELTERS
IN THE ARVANA DISTRICT*Arvana Caves*

Four caves and one rock shelter were examined in the environs of this village. The four caves were situated about 2 kilometers to the southwest of the village, along the walls of a major valley which enters Suğla Gölü at Arvana. These were paired caves in the limestone on opposite sides of the ravine and on different levels. They are described as follows:

Dikişin Ini (Mağara)

This is a pair of small caves situated about 8 meters above the valley floor. They

face northwest. The largest is about 2.5 meters wide and 3 meters high and about 10 meters long. It tapered to a narrow hole at the rear. No surface material was found on the outside slope of either cave.

Cafer Ini (Mağara)

This is a paired set of caves about 100 meters above the valley floor, just opposite Dikişin Ini caves. From the valley floor the entrances to this pair of caves gives the impression of one large opening, but the caves are actually small, irregular slits-near vertical joints which have been widened by solution. Both caves are about 3 meters high; the smaller one is 2-3 meters wide and only 5 meters deep. The larger cave is about 2 meters wide, perhaps 15 meters deep, and very irregular in plan and profile. Both have bedrock floors.

Kırklar Mağarası or Fasi Boğazı Üstü

A cave and rockshelter were examined near the village of Arvana which lay about 4.5 kilometers to the southeast. This feature is a solution cavern west of a hill called Katır Tepe, and overlooks a peninsula (Bölme Burun) jutting into Suğla Gölü. The cave and rock shelter are on the trail from Susuz to Arvana on the edge of the Suğla Gölü plain. The cave is about 100 meters above the plain. It faces roughly east. The cave opens up to a rock shelter, with a rock shelter adjoining it and on a slightly higher level. The cave is about 8 meters deep. The cave floor was of a loose reddish brown soil, with many evidences of old fires. The cave floor and the slope outside the cave and shelter were littered with numerous human bones, some of which still had cartilage adhering to them. Seven mandibles were counted. It appeared as though someone had been digging around among the bones and tossing them out of the cave. A large serpent crawling among the human bones

completed the gruesome picture. The inhabitants of Arvana did not know who was buried there.

CAVES AND ROCK SHELTERS IN THE BALIKLIAVI GORGE

The 32 kilometer channel of the outlet from Suğla Gölü from the head of the gorge at Balıklıavı to the mouth at Apa was examined for cave and shelter sites. This stream cuts through a Mesozoic limestone region, carving out cliffs reaching to precipitous heights. Presently, the outlet of Beyşehir Gölü and subsidiary streams is canalized into the main feeder leading through the gorge. The relief in the gorge reaches to about 400 to 500 meters. About 12 kilometers down stream from Balıklıavı the gorge is joined by the Çarşambasuyu, a major stream draining the Bozkır region.

In a rapid survey by automobile, a count was made of 27 rock shelters and 23 caves, all of solution origin. We stopped to examine about 3 caves and 6 rock shelters. No large caves were seen which were good habitation places. The better rockshelters which were observed already contained either human habitations, or were utilized as goat corrals. The quick checks and visual observations from the road indicated that practically all of the shelters and caves were either too low, that is, they were subject to washing by spring floods, or had rock floors with only a thin veneer of soil deposit, too thin to contain ancient occupational debris. In periods of high water, as in the spring, this gorge would have been impassable to human traffic. At such a time, passage over the higher land levels would have been favored. But in periods of low water, passage through the gorge would have been easy enough, with plenty of natural shelters ready for overnight stops or during times of bad weather.

CAVES AND SHELTERS OF FAKİHLAR

Three caves and two shelters were examined in the limestone hill overlooking the east side of the village of Fakihlar. The hill is locally called Fakiflar Kayası. The caves and shelters, which were considered to be too poor for further archaeological investigation, all faced to the west. They are described as follows:

Fakihlar Mağarası (cave)

This is the large one of a pair of caves about 10 meters above the village (Fig. 11). It had an earthen floor, with a grassy talus slope in front of it. There are two entrances, the main portal is about 4 meters high, and a smaller entrance, a few meters to the south, is only 1.5 meters high. The cave is 16.6 meters long from the main portal to the rear wall, and the main chamber is about 10 meters wide. There are two large openings through the cave ceiling which admit sunlight (see figure). In general the main entry and the inner chamber are 4.5 to 5 meters high, although presumably only 3.5 to 4 meters high before the relatively recent removal of the cave earth. From the trim line on the cave wall, and a remnant shelf of travertine, it appeared that over one meter on the rich cave soil had been evacuated. Unfortunately, the remaining cave earth had been thoroughly pitted and disturbed fairly recently, presumably by treasure seekers. At a depth of about 0.75 meters in a test was found a fragment of a rubber shoe. Several obsidian blades were found on the slope in front of the cave, and some sherds were found both on the surface and in the test, but none were recognized as Neolithic in origin, nor distinctive. There is a carved rock basin about 0.5 meters in diameter in front of the cave.

Another cave was found near the summit of the hill and entered from

the west through a fairly large aperture. The interior measured about 10 meters in diameter and is roughly circular. There was a second, narrower opening to the east side. The cave opening faces to the northwest. The floor was strewn with stones and recent goat dung. Evidences of afire was found in the center of the cave. Some large black potsherds were found on the cave floor. On the hillslope above the cave was found a basin, measuring about 1.75 meters in diameter, by 0.25 centimeters deep, cut into the bedrock.

Two closely adjacent shelters were found on about the same level as, and just south of the lower two caves. These two rock shelters measured about 5 meters long, with about 3 meters overhang. Sterile soil was found at about 0.75 meters depth in both shelters. No material other than some apparently recent sherds were found in and around these two features.

Surface Sites

The survey covered hill slopes, erosion cuts, ridges, terraces, and old beach ridges in the hope of finding an open palaeolithic site. None were found in the various places that the survey examined. Potsherds were found almost everywhere. We did pick up some flint pieces, but these were either very questionable as artifacts, or were almost certainly threshing sledge flints. The areas from which the material was collected is not located on the map. Among the areas covered was Çaltı terrace, north of Beyşehir; a hill called Mazan near Ortakaravian; the li-

mestone bluffs above the road west of Beyşehir; the bluffs overlooking the lake west of Beyşehir; the beach ridges north of Beyşehir; and from a quartzite outcrop hüyük northeast of Seydişehir near Karabulak hüyük. The materials picked up, all rather nondescript except for a large mammal bone, fossilized, from the limestone bluffs above the road west of Beyşehir, were deposited with the other finds.

Conclusion

Nearly a month and a half was spent in an archaeological reconnaissance by the Clumbia University expedition in the Beyşehir-Suğla depression area. It was surprising that no palaeolithic sites were found, in view of the many Neolithic sites located in this area. Indeed, this part of Turkey seems to have a near monopoly on the latter type sites. One site, Görüklük Tepe, appears to be a very promising site with Proto-Neolithic affinities. It would be instructive to explore this site further, in view of its proximity to Çatal Hüyük in the Konya Plain, and possible cultural connections with a level of the latter site. It is possible that palaeolithic material is present somewhere in the area covered, but if and when found, it certainly could not be prolific in amount.

The writer wishes to thank the Directorate General of Antiquities and Museums for its various kindnesses and cooperation, and also the representative of the expedition, Mr. Abdurrahman Erdal for his patience and efficiency.

TABLE I

INDEX OF SITES

	Latitude (N)	Longitudes (E)
1) <i>Hüyük and Tepes</i>		
1. Yeniköy (tümülü)	37 59.2'	31 23'
x 2. Karakaya Çiftliği	37 59.1'	31 24'
3. Kıyakdede	37 57.7'	31 29.8'
x 4. Tulça	37 54'	31 30.4'
5. Unnamed north Beyşehir	37 51.1'	31 36.8'
6. Eflâton hüyük	37 49.3'	31 40.5'
7. Eflâton Tepe	37 49.3'	31 40.5'
x 8. Kistifan	37 46.5'	31 39'
N 9. Unnamed north Beyşehir	37 45.9'	31 41'
10. Ören Tepe (Tasil Tepe)	37 45.1'	31 41.2'
11. Hristian (Gâvurlar or Beyşehir)	37 40.8'	31 43.9'
Nx12. Çem Çem	37 41.1'	31 44.9'
13. Burun	37 39'	31 39.5'
N?14. Alan	37 37.7'	31 37.5'
x 15. Saray	37 35.5'	31 36'
x 16. Hanvakfi Eski (1)	37 31.6'	31 52.7'
x 17. Hanvakfi Eski (2)	37 31.1'	31 52.5'
18. Selveran (Akcalar)	37 30.5'	31 49.2'
19. Karabulak (natural)	37 27.6'	31 52.1'
20. Taşigli (Acalar Cif.)	37 23.2'	31 53.6'
N 21. Hüyük Bağları (üzümlü or Kanal)	37 24.4'	31 57'
22. Gök	37 22.7'	31 56.2'
Nx23. Görüklük Tepe	37 20.8'	31 56.3'
x 24. Eski Köy (Suberde)	37 20.7'	31 57'
25. Bagra (Gemli or Büyük)	37 22.9	31 58.7'
26. Küçük (Ortakaraviran North)	37 21.6'	32 05'
27. Büyük (Ortakaraviran South)	37 21.2'	32 05.5'
28. Yağlı	37 17.6'	32 05.7'
Nx29. Balıklıhavı	37 18.8'	32 09.7'
30. Kayacık	37 14.8'	32 05.7'

key: x - not previously known

N - Neolithic

II) *Caves and Rockshelters*

1. Fakhılar Mağarası caves (3) rockshelters (2)	38 02.7'	31 18.7'
2. Kürtün Ini cave (1)	37 21.5'	31 53.3'
3. Persek Burnu I	37 18.7'	31 56.3'
4. Persek Burnu II	37 18.7'	31 56.3'
5. İnönü Megara	37 18.5'	31 56.6'
6. Dikişin Ini (caves 2)	37 14'	31 59.3'
7. Cafer Ini (caves 2)	37 14'	31 59.3'
8. Kırklar Mağarası (1)	37 14'	31 59.3'
9. Arvana Rockshelter (1)	37 14'	31 59.3'
10. Gölge Tas Mağarası		

**Selected Bibliographic
References**

Bostancı, Enver.

1959 Researches on the Mediterranean coast of Anatolia, a new palaeolithic site at Beldibi near Antalya. Preliminary report. *Anatolia*, Vol. IV, pp. 129-178.

1962 Belbaşı Kaya Sığınağında bulunan üst Paleolitik ve Mesolitik Endüstri Belbaşı Kültürü Türk Tarih Kurumu: Belleten, Vol. XXVI, pp. 233-251 (English Translation: A New Upper Paleolithic and Mesolithic Facies at Belbaşı Rock Shelter on the Mediterranean Coast of Anatolia, pp. 252-292).

Esin, Ufuk and Peter Benedict.

1963 Recent Developments in the Prehistory of Anatolia. Current Anthropology, Vol. 4, pp. 339-346.

Kansu, Şevket Aziz.

1945 Isparta. Burdur illeri çevresinde Türk Tarih Kurumu adına 1944 haziranında yapılan Prehistorya araştırmalarına dair ilk rapor. Türk Tarih Kurumu. Belleten, Vol. IX, pp. 277-286 (English summary: Preliminary Report of the Prehistoric Investigations in the Region of Isparta and Bur

dur, carried out in June, 1944. pp. 286-287).

Kökten, I. Kılıç.

1952 Anadolu'da Prehistorik Yerleşme Yerlerinin Dağılışı Üzerine Bir Araştırma. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Vol. 10, No. 3-4, pp. 167-207.

1964 Die Stellung von Karain innerhalb der Türkischen Vorgeschichte. *Anatolia*, Vol. VII (1963, pp. 59-86, reginted Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Mellaart, James.

1961 Early Cultures of the South Anatolian Plateau. *Anatolian Studies* Vol. XI. pp. 159-184.

1961 The Berginning of Village and Urban Communities. Chapter II in Piggott, Stuart, edit., *The Dawn of Civilization*. London, pp. 55-64.

1964 *Anatolia Before c. 4000 B.C. and c. 2300-1750 B.C.* Fascicle No. 20, Vol. 1, *The Cambridge Ancient History*, pp. 1-52, Cambridge.

Solecki, Ralph S.

1964 *Cave Art in Kürtün Ini, a Taurus Mountain Site in Turkey*. *Man* vol. LXIV pp. 87-88.

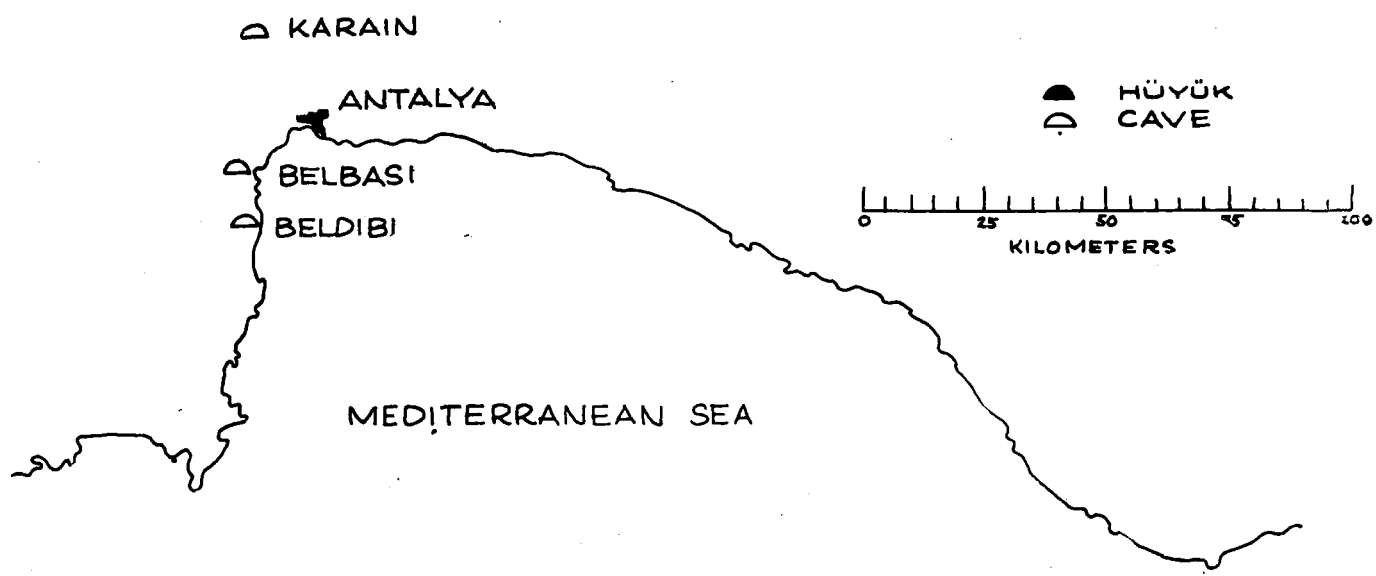
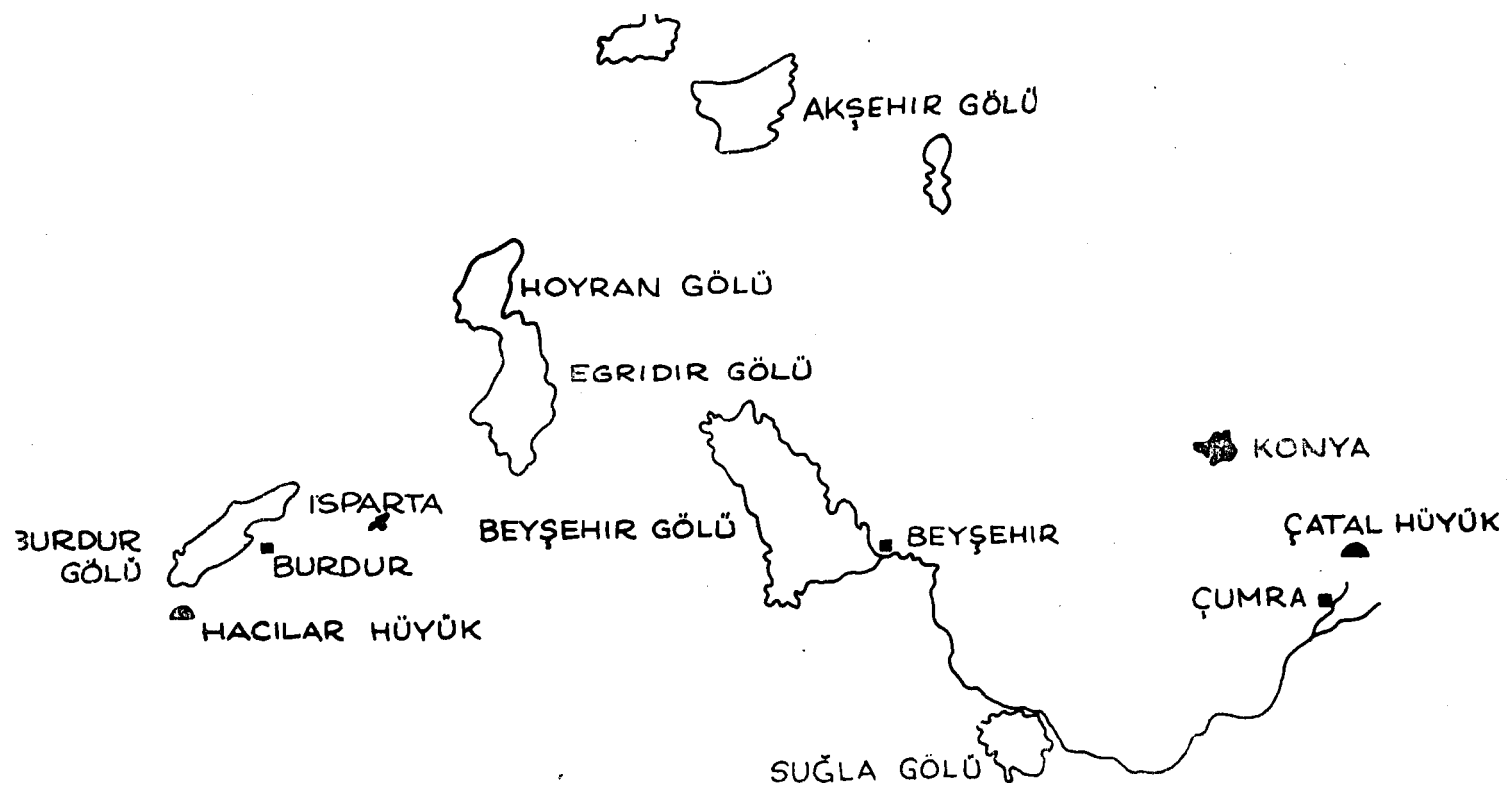

Fig: 1

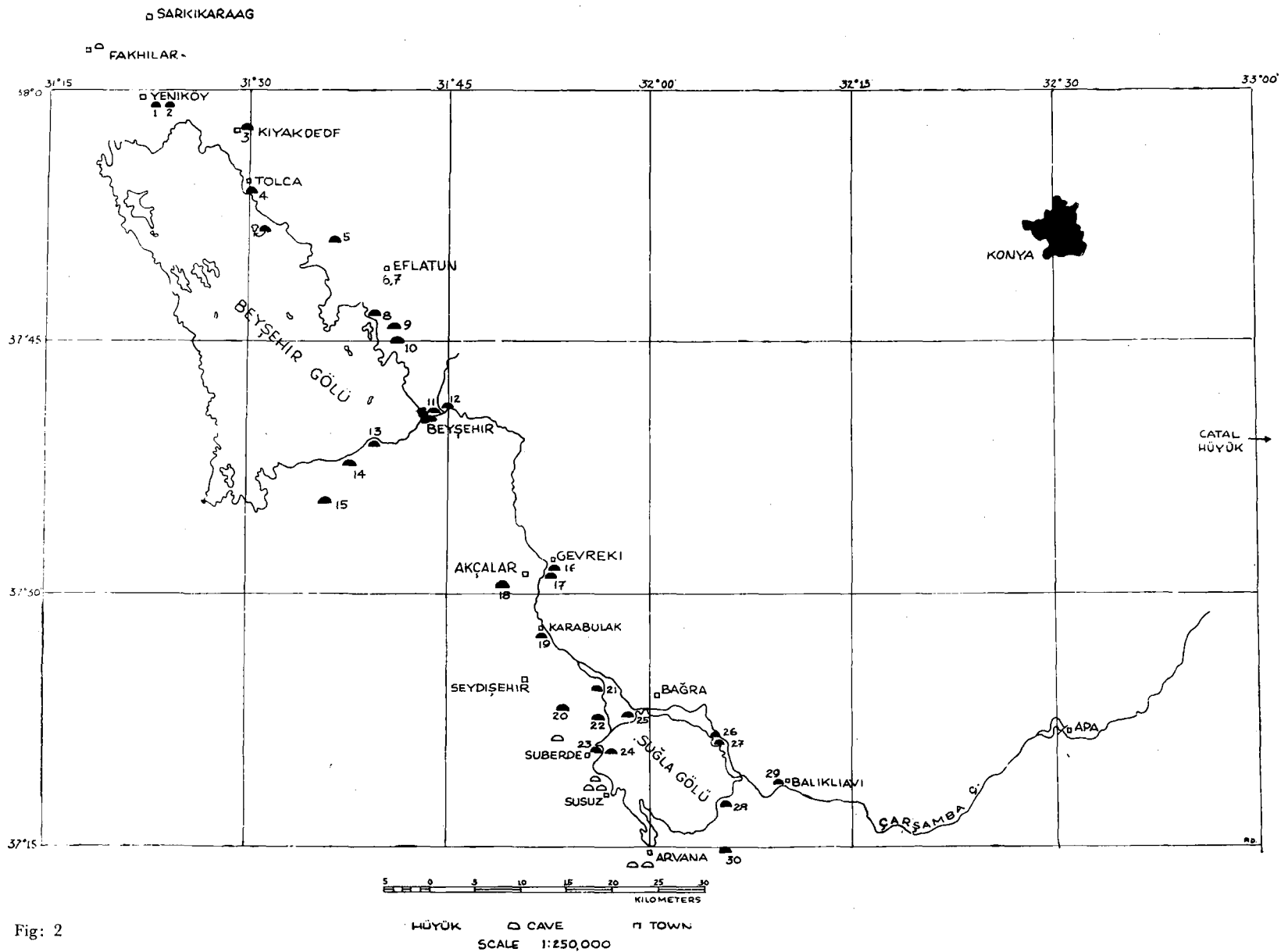

Fig: 2

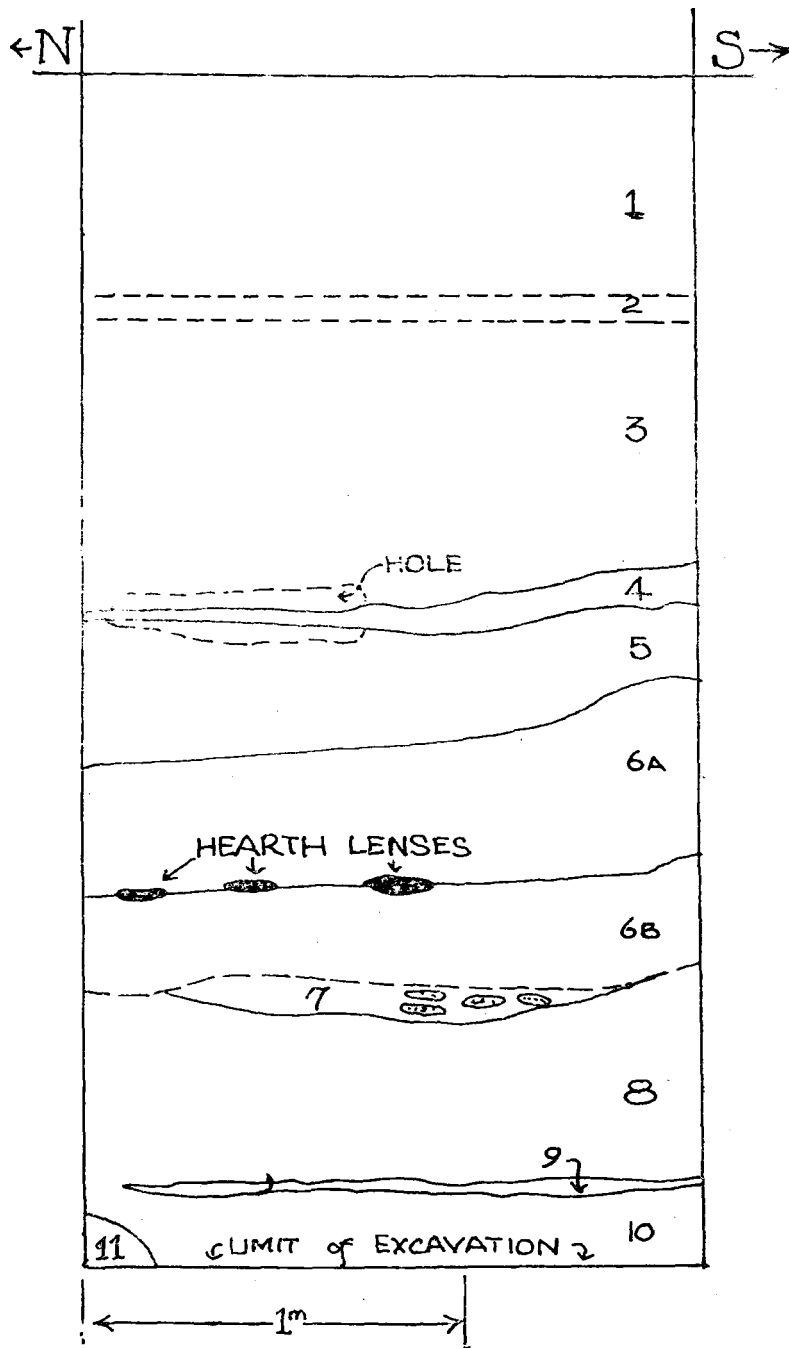

Fig: 3

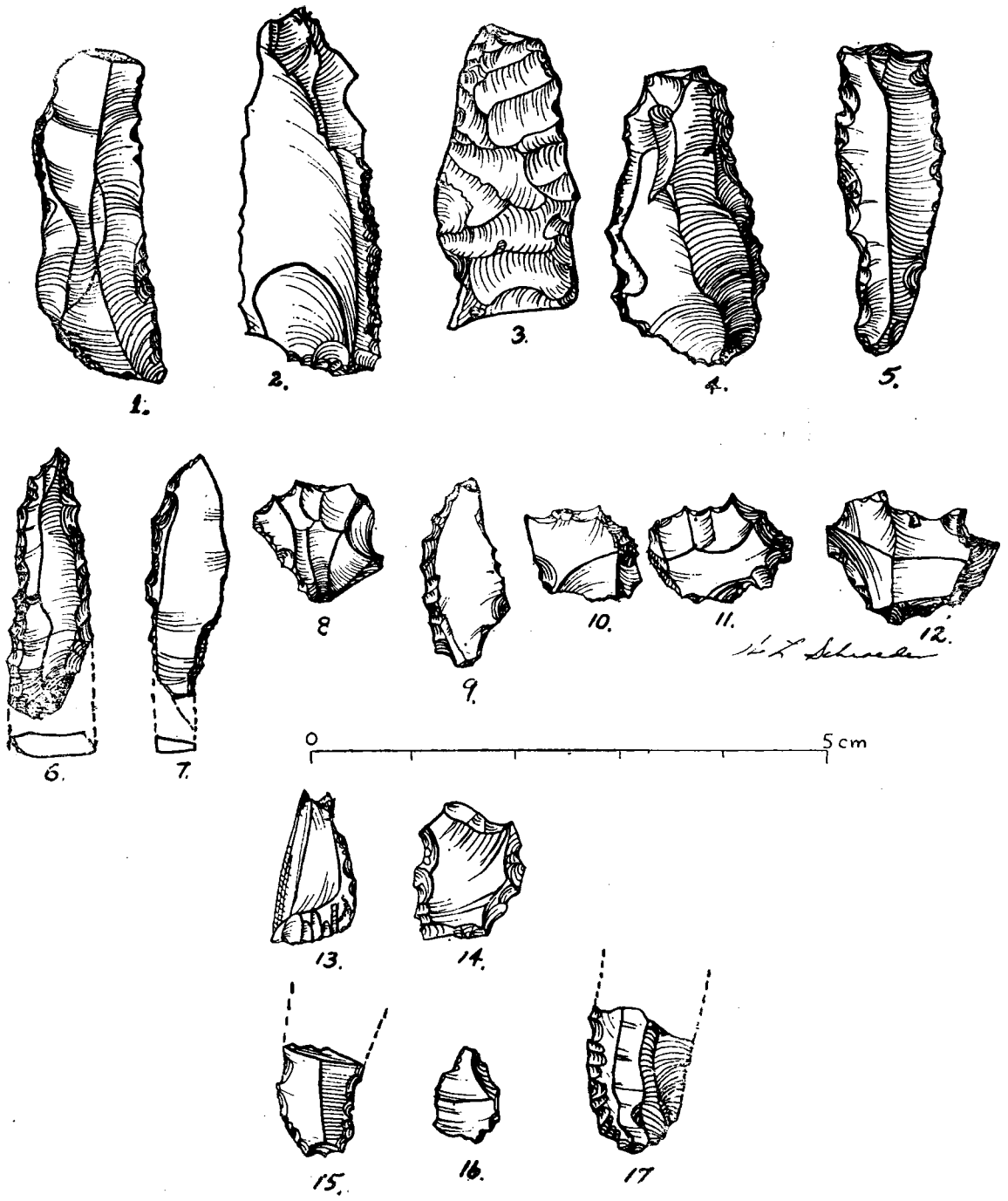

Fig: 4

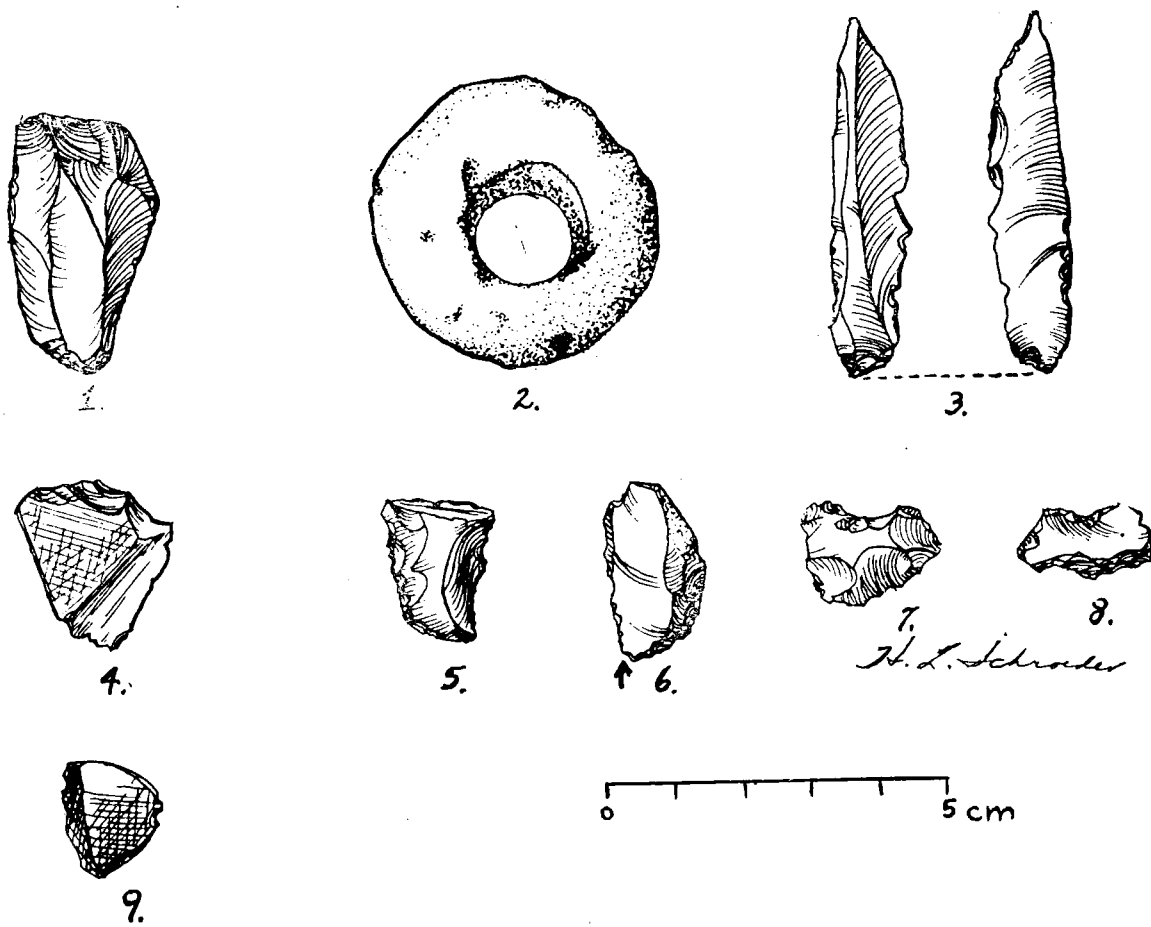

Fig: 5

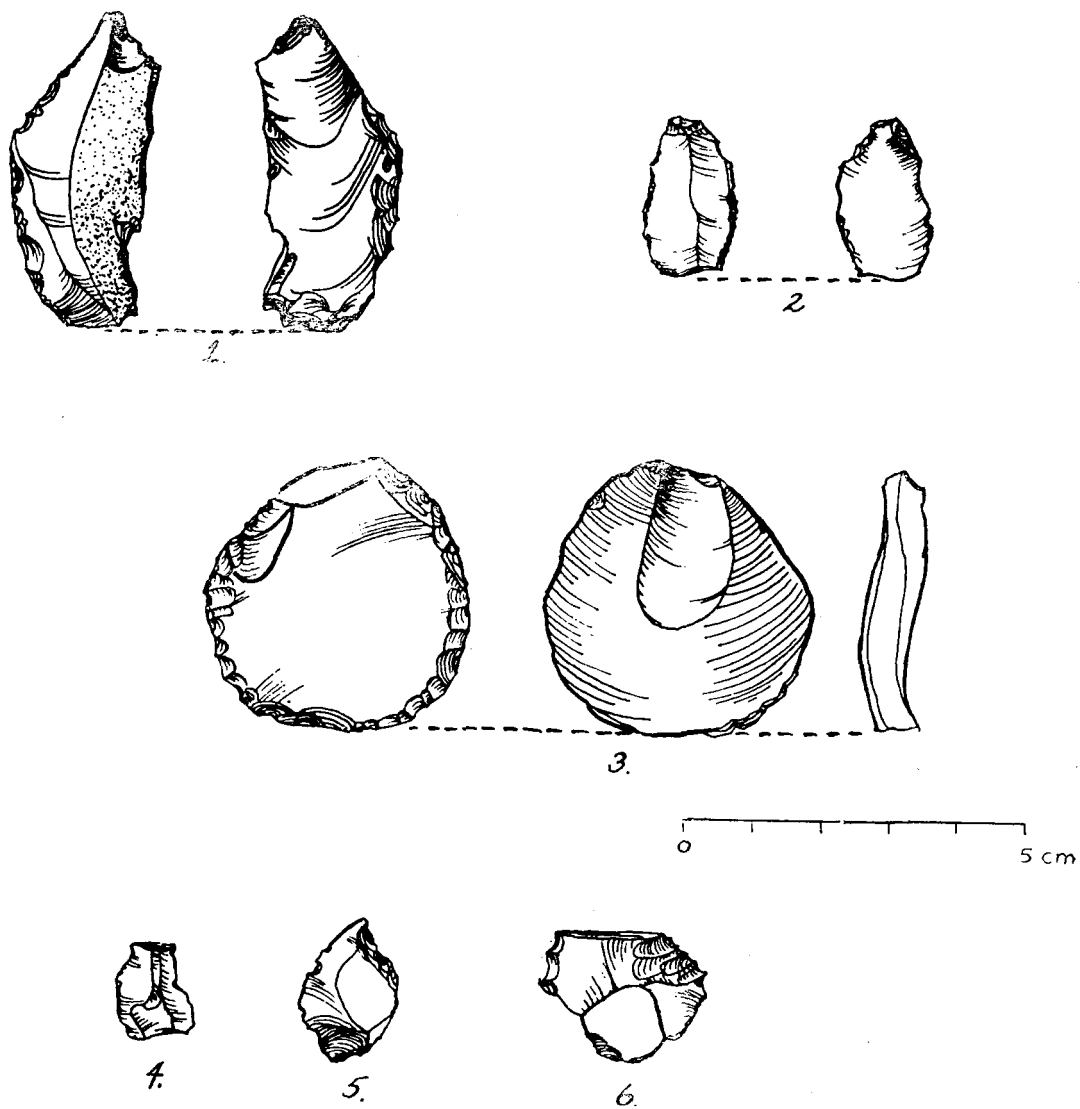

Fig: 6

GEOLOGY AND PHYSIOGRAPHY OF THE BEYŞEHİR - SUĞLA DEPRESSION, WESTERN TAURUS LAKE DISTRICT, TURKEY

William R. FARRAND

Physiography

Two large freshwater lakes, Beyşehir Gölü and Suğla Gölü, occupy a north-west-southeast trending intermontane valley on the northeast flank of the Western Taurus range in southern Anatolia. This valley is rimmed by the Sultan Dağları on the north and northeast and by volcanic uplands in the southeast, which rise to summits between 2200 and 2500 meters above sea level. These uplands separate the Beyşehir-Suğla Depression from the arid plateaus of central Anatolia, such as the Konya Plain and the Cihanbeyli Hills. The western side of the Depression is formed by the central massif of the Western Taurus itself, specifically the Anamas Dağı and its southeastward extension, with summits approaching 3000 meters above sea level. The water level of Beyşehir Gölü is about 1110 meters above sea level, and Suğla Gölü is about 1040 meters. Therefore, the maximum relief of this area is about 2000 meters. The Depression as a whole is about 150 km long and about 50 km wide at its widest part, although generally about 25 km wide.

The two lake basins are separated by a broad divide of low hills which form a southwest-northeast trending belt immediately southeast of Beyşehir village. These hills rise to summits of 1200-1300 meters and have been cut through by the Beyşehir kanalı, the outlet stream from Beyşehir Gölü. The Beyşehir-Suğla Depression, thus, can be subdivided into

three sections: (a) Beyşehir Gölü and its surrounding lowlands, (b) Suğla Gölü and the extensive alluvial plain just north of it — the Seydişehir area, and (c) the intervening ridge of low hills. (see map.)

Both of the lakes occupy asymmetrical basins. The western side of each basin is relatively deep and presents a steep rocky coastline of Mesozoic limestone. The eastern side, by contrast, has a very shallow, shelving bottom, and the coast is characterized by sandy beaches, lagoons and reed marshes. Each lake is drained by means of a subterranean outlet dissolved through limestone (Lahn, 1948) and a surface outlet.

The Beyşehir-Suğla Depression receives 300 to 500 mm precipitation annually, and the surrounding mountain ridges receive up to 1000 mm, much in the form of snow. Large patches of snow persist on the northeast face of Anamas Dağı, above Beyşehir Gölü, throughout the summer, and very small patches remained on the upper slopes above Seydişehir in 1963, indicating a local snowline at about 3000 meters. Pleistocene glaciation of these mountains is suggested by moranic ridges on their upper slopes, although they were not investigated at close hand.

Beyşehir Gölü concentrates the runoff of the northern part of the Depression and discharges via the Beyşehir kanalı at Beyşehir in the southeastern corner of lake. This outlet runs east and then south into Suğla Gölü, although the lower portion of its course has been consid-

rably modified. In the area just north of Suğla Gölü this stream is known as Kurukafa kanalı. The Kurukafa has an artificial channel along the contour around the east side of Suğla Gölü, completely bypassing that lake. It joins the original outlet of Suğla Gölü at the village of Saray and thence follows a natural course, here called Balıkhavı kanalı, into the large canyon of the Çarşambasuyu. All the drainage of the Beyşehir-Suğla Depression thus passes through the Çarşambasuyu canyon to the Konya in the vicinity of Çumra.

In 1963, the water level of Suğla Gölü was very low, and broad areas of the former lake floor were exposed. The shoreline has receded one to two kilometers along the northeastern side and at least a few hundred meters from the rocky west coast. Lahn (1948) reports that the lake completely disappears once every twelve years or so as a result of either the climatic (precipitation) regime or alternate plugging and unplugging of its subterranean outlet.

Bedrock Geology

The oldest rocks of the area are Paleozoic sediments and metasediments. These are generally weak shales, phyllites and schists which underlie the floor of the Beyşehir-Suğla Depression. However, the prominent Sultan Dağları, northeast of Beyşehir Gölü, is also composed of these Paleozoic rocks, including some marble. Some rocks in the area of Seydişehir have been identified as Devonian, but in general they are shown as undivided Paleozoic on the Geologic Map of Turkey (1944).

The next major rock unit is the Mesozoic limestone which dominates the western side of the Depression. It also occurs east of the lakes to a limited extent and constitutes the low east-west ridge which separates Beyşehir and Suğla Gölü. This is a non-fossiliferous, light

gray, very fine grained limestone. The unit is monotonously uniform in aspect. It is moderately thick bedded; however, it is very difficult to determine the stratification and attitude of these rocks because of strong jointing combined with solution effects at the surface. Where the attitude can be determined, the beds are usually moderately to steeply dipping.

The northwest-southeast trending scarp which delimits the southwestern border of the Beyşehir-Suğla Depression is extremely straight and prominent. It can easily be recognized through a distance of about 125 kilometers, and has more than 1000 meters relief in places. This is undoubtedly a fault scarp, which is the major structural element of the Beyşehir-Suğla Depression. As mentioned above, the western shores of both lakes are rocky and the water is deep, in contrast to the shallow eastern shores. This also suggests that the lakes occupy a fault block which is not only downthrown relative to the western shore, but also has rotated: the western edge of the block moving down more than the eastern edge.

The age of the Mesozoic limestone is generally given as Cretaceous, although in some areas its span is Triassic-Jurassic to Eocene. The age of the faulting, therefore, is post-Cretaceous, and it is pre-Pliocene since Pliocene lake beds occupy the fault depression. Probably the age of the faulting is mid-Tertiary since Eocene and Oligocene (?) beds are involved in folds elsewhere in the Western Taurus. Minor intrusive activity followed the faulting. At the north end of Beyşehir lake is a large plug of diabase (Kızıldağ) and at the northwestern corner of the lake is a linear outcrop of diabase which follows the major fault scarp.

Following the creation of the fault depression the Beyşehir-Suğla area was occupied by an extensive, shallow Pliocene lake. Remnants of this lake are

widely preserved around the eastern and southeastern fringes of Beyşehir Gölü in the form of a high terrace. At Beyşehir the terrace is 65 to 70 meters above the present lake level or about 1180 meters above sea level. Pliocene sediments comprise a sequence of very fossiliferous, thin-bedded, freshwater limestone intercalated with thicker beds of similarly fossiliferous calcareous muds and marls. The limestone is white or very light tan, and the clays range from white through tans and yellows to very dark gray. occasional thin layers of fossiliferous peat occur in this sequence, as well shown at Ak Burun on the eastern shore of Beyşehir Gölü, where dried, compressed peat occurs in layers a few centimeters thick, about 3 or 4 meters above lake level. Lower in the Akburun sequence, just at present lake level, the peaty material has been lithified into a lignitiferous limestone. The fossils in the peat are the same as in the non-peaty limestone and clay beds, indicating that the peat is probably a lagoonal or marsh deposit of a very shallow, but extensive lake.

In addition to the high terrace deposits near Beyşehir, the Pliocene lake beds also occur in the northern part of the Beyşehir-Suğla Depression, north of Sarkikaraağaç, and southeast of Suğla Gölü. Most likely these deposits were laid down in one continuous lake, about 150 kilometers long, or perhaps in several closely connected lakes. These deposits are missing from the Seydişehir valley, just north of Suğla Gölü, although they occur at about the same elevation both north and south of that area, i.e., up to 1400 meters above sea level. Apparently the Pliocene beds have been removed in the broad alluvial valley of the Seydişehir region.

The Pliocene beds are generally horizontal, but in several localities sharp folding has taken place, perhaps associated with faulting. In a rock quarry

beside the cemetery at the southeast corner of Beyşehir (on the road to Seydişehir) a thickness of about 6 to 7 meters of Pliocene is exposed. These beds are quite horizontal except at the west end of the quarry where they change abruptly to a 45-degree dip toward the west, i.e., toward Beyşehir Gölü. Elsewhere, such as along the main road between Beyşehir and Konya, other outcrops show moderately dipping or slightly undulating Pliocene beds.

Late Tertiary-Early Quaternary geomorphic development

On the basis of more extensive regional studies Lahn (1948) has summarized the development of the Western Taurus Lake District as follows:

1. In the Pliocene epoch extensive, shallow lakes covered much of the surface of south central Anatolia (partially shown on map, Figure 1). Broad connections existed between all these lakes.

2. This network of lakes was broken up by alpine tectonic movements in late Pliocene-early Pleistocene time. The basins became isolated and closed (i.e., with no external outlet), and the individual lakes were much smaller than in the Pliocene.

3. The individual lakes then followed one of two courses.

a. some basins were located on soluble limestone and developed a subterranean, karstic outlet. Thus the lake water remained fresh, and the drainage was adequate to prevent pluvial-interpluvial fluctuations of the water surface. Examples: Beyşehir, Suğla and Eğridir lakes.

b. basins not located on soluble rocks and not having an outlet became saline. These lakes showed considerable fluctuation of level during the pluvial-interpluvial cycles of the Quaternary. Some of these lakes still exist, e.g., Burdur and Akşehir Lakes. Others have disappeared completely, such as the broad Pleistocene lake in the Konya basin.

4. Finally, sometime in the Quaternary, headward erosion of streams cut into some basing, making a normal, surface outlet. (Examples, Beyşehir and Sugla Lakes captured by the Çarsamba suyu.)

Quaternary Geology

Two types of activity have characterized the area since the deposition of the Pliocene lake beds: volcanism and fluvial erosion. The southeastern flank of the Beyşehir-Suğla Depression is a volcanic massif dominated by the Erenler Dağı (2319 meters) and Alaca Dağı (2203 meters). These volcanic mountains are quite young in form. They are composed of andesitic lavas which clearly overlie the Pliocene lake beds, e.g., in the vicinity of Fasıllar due east from Beyşehir. The entire period of volcanism is unknown, however. It may extend from late Pliocene well into Quaternary time. At least one warm spring occurs in the area, near Köşkköy 25 kilometers north of Beyşehir. Furthermore the lava rock has been widely used for building stone in this area since Neolithic times, at least (e.g., Gök Hüyük south of Seydişehir).

Only one major cycle of erosion and filling has been found so far within the Beyşehir-Suğla Depression. Moreover, this cycle seems to be more closely related to tectonic activity than to climatic changes during the Quaternary. Sometime after the deposition of the Pliocene lake beds, and perhaps contemporary with the volcanism described above, the base level within the Depression was lowered considerably below the Pliocene level and the Pliocene deposits were strongly dissected. Most likely this was caused by continuing downward movement along the major fault along the west side of the Depression. However, erosional downcutting of the Balıkhavı-Çarşambasuyu canyon which now drains the Depression must have played a role, which cannot yet be deter-

mined. This outlet canyon existed in essentially its present form early in the Quaternary (Lahn, 1948).

As a result of these activities the Pliocene beds were strongly dissected and major valleys, such as that which follows the Beyşehir-Konya road and smaller valleys entering the north and east shores of Beyşehir Gölü, were eroded below the present lake level (see discussion below). The low, broad ridge which now separates the Beyşehir and Suğla drainages was dissected at this time by the predecessor of Beyşehir kanalı, and all the Pliocene deposits were apparently removed from the central portion of the Seydişehir-Suğla Gölü basin. It is not certain that all of these activities were exactly synchronous, but they cannot be separated on the basis of available data.

This general period of downcutting was not continuous, and in fact may be much more complicated than indicated here. One pause in the erosional activity is witnessed by an erosional bench, or lower terrace, which is well marked in the vicinity of Beyşehir. In the southeastern fringe of the town a prominent terrace is cut into the side of, and about 35 meters below the high (65 meters) terrace described above, or about 30 meters above the present lake. This lower terrace is well developed here and can clearly be seen also along the Beyşehir-Konya road. It undoubtedly represents a major stillstand during the general drop in base level.

The next recorded event in the Beyşehir basin is a major rise of lake level which brought about the drowning and filling of the previously cut valleys. This is amply demonstrated by the broad, flat floored valleys which enter Beyşehir Gölü on all sides. These are alluvial valleys, up to several kilometers wide near the lake, and graded to the present lake level. They do not give evidence of more than one period of filling. Some of these valleys are not presently occupied by a stream;

others have only weak, underfit streams. This indicated that the valleys are inherited from the previous regime when base level was below the present lake level and that they have not been produced simply by lateral erosion during the present regime.

The latest event in the Beyşehir basin has been a 2-meter drop in lake level. A prominent abandoned strandline, 2 meters present lake level and beyond reach of modern waves, was observed at many places: Burun Hüyük and Alan Hüyük southwest of Beyşehir; at the head of the bay on the south side of Ak Burun and on Gülbent Adası, north of Beyşehir; also in the embayment at the extreme northeast corner of Beyşehir Gölü. In some places multiple beach ridges are found, all lying within 2 meters of present lake level. In general these beaches are more strongly developed than the modern beach. At other places there are wave-cut cliffs with bases about 2 meters above lake level and no longer being attacked by waves.

This 2-meter drop in level is quite recent. It appears to postdate the occupation of Burun and Alan Hüyük which have been truncated by wave erosion at this higher level. Most likely this drop occurred as the result of irrigation projects, such as the installation of control gates at Beyşehir and enlargement of Beyşehirkanalı. On the other hand, Lahn (1948) remarks on the considerable fluctuations of level in spite of the control gates.

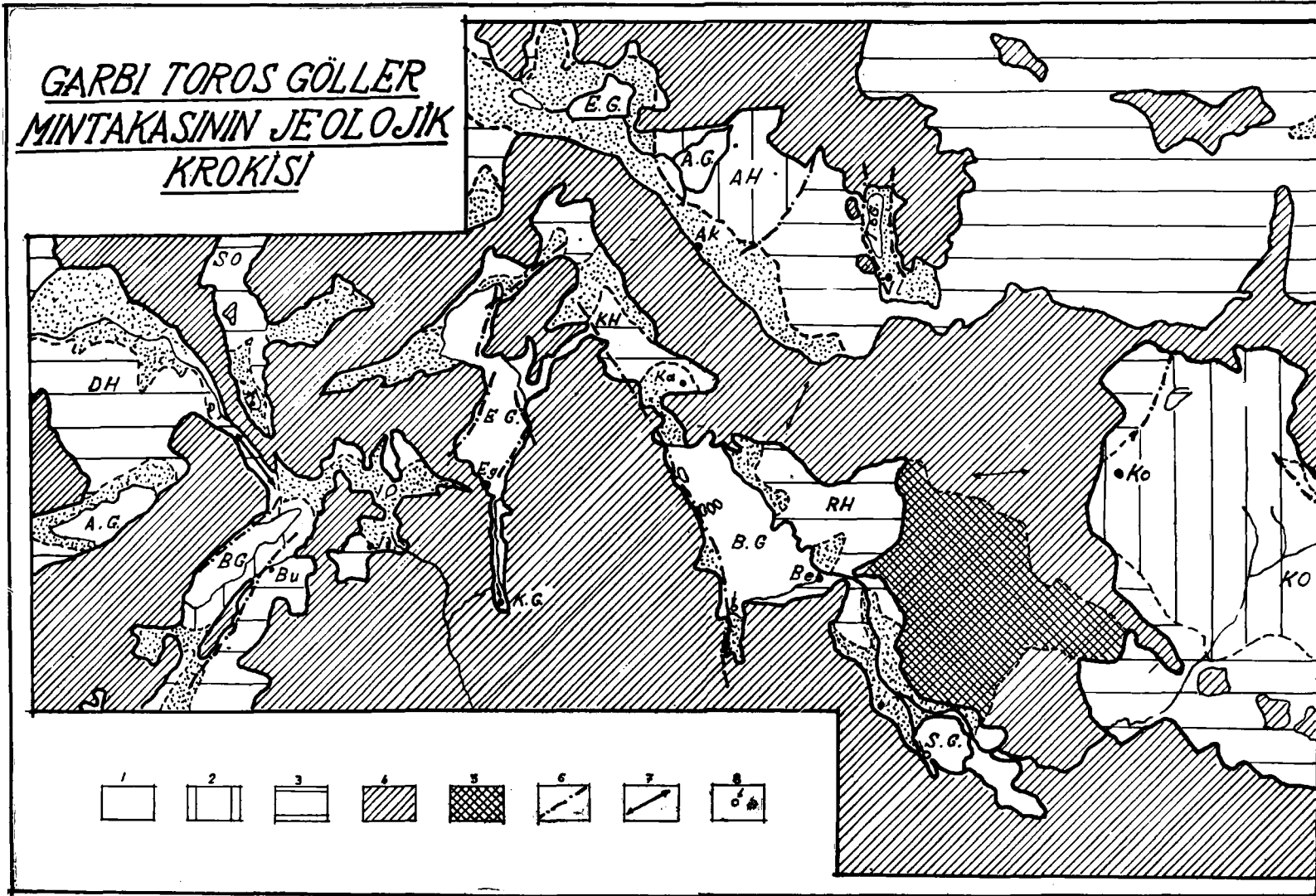
In the Seydişehir-Suğla basin a slightly different series of events took place. As pointed out above, the Pliocene deposits are missing from the Seydişehir valley, north of Suğla Gölü. But they do occur at nearly the same levels both north and south of that area. This arrangement suggests that the Pliocene beds have been completely removed by post-Pliocene erosion by Beyşehirkanalı and its tributaries.

The Seydişehir valley is now a flat-floored alluvial plain which merges in the south with the modern lake floor of

Suğla Gölü. The streams traversing this plain are presently highly controlled for irrigation, and an insignificant amount of dissection of the alluvium has occurred. Probably an interesting history lies below the surface of this alluvial plain.

The latest recognizable event is the drainage of Suğla Gölü upon installation of Kurukafa kanalı. Around the eastern and southern shores of Suğla Gölü there is a prominent abandoned beach, about 3 meters above the now-dry lake floor. This beach can be easily seen near Ortakaraviran and Yalhäyük. The Ortakaraviran hüyük were truncated by wave erosion when the lake stood at that beach level, and Yalhäyük then was just on the shoreline.

In the cases of both Beyşehir and Suğla Gölü the rising lake level which culminated at the now-abandoned beaches is cause for speculation. This rise was certainly more important geologically and perhaps culturally than the subsequent fall of 2-3 meters. The level of the lakes prior to this rise is not known. The main evidence for the rise is (a) drowned alluvial valleys entering Beyşehir Gölü, (b) the 2-3 meter abandoned and (c) wave truncation of Neolithic (?) hüyük along the shores of both lakes. This alluviation on one hand, and wave erosion, on the other, may have been widely separated in time, however. In any case, the culminations of the rise of the 2-3 meter beach is quite recent, being Neolithic or younger. The question can be raised, moreover, whether these Neolithic hüyük might have been occupied *while* the lake was at its highest level. Several sites-Suberde, Eskiköy, and Kul Adası-were islands when they were occupied. The Ortakaraviran hüyük, Yalhäyük, Burun and Alan Hüyük may have been situated on headlands which were contemporaneously being nipped by waves. The occupants of all these sites may have been strongly oriented toward the lakes.

Levha II - BATI TOROS GÖLLERİ MINTIKASI JEOLÖJİK KROKİSİ: 1) Alüvyonlar, 2) Kuvaterner göller teressübatı, 3) Üst Neojen, 4) Pre-Neojen arazi, 5) Genç volkanik sahralar, 6) Faviar, 7) Eski vädiler, 8) Karstik boşaltma, (E. Lahn'a göre).

Planche II - Croquis géologique dela region des lacs du Toros Occidental: 1) Alluvions, 2) Dépôts de lacs quaternaires, 3) Néogène Supérieur, 4) Terrens Prénéogènes, 5) Roches volcaniques jeunes, 6) Failles, 7) Vallées anciennes, 8) Drainage karstique (d'après E. Lahn).